

PATVIRTINTA

Utenos rajono savivaldybės tarybos

20__m. _____d. sprendimu Nr. _____

UTENOS RAJONO SAVIVALDYBĖS**2025 –2034 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS****I SKYRIUS
BENDROJI INFORMACIJA****Planavimo laikotarpis**

Utenos rajono savivaldybės strateginis plėtros planas apima 2025-2034 metus arba 10 metų laikotarpį. Toks terminas pasirinktas įvertinus tai, kad tikslinga apsibrėžti savivaldybės viziją, tikslus bei uždavinius ilgesniam laikui ir pagal juos kryptingai planuoti veiklą kasmet rengiant savivaldybės strateginius veiklos planus.

Planavimo dokumentai, kuriais vadovautasi rengiant savivaldybės strateginį plėtros planą

Rengiant Utenos rajono savivaldybės 2025-2034 metų strateginį plėtros planą buvo atsižvelgta į Valstybės pažangos strategiją „Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“¹, Lietuvos Respublikos bendrąjį planą², 2021–2030 metų nacionalinį pažangos planą³, 2022-2030 metų regionų plėtros programą⁴, 2022-2030 metų Utenos regiono plėtros planą⁵, Utenos rajono bendrąjį planą, Utenos miesto bendrąjį planą, Utenos rajono turizmo strategiją 2022-2026 m., Utenos rajono sporto strategiją (plėtros planą) 2022-2030 m., Utenos miesto darnaus judumo planą, Utenos rajono savivaldybės atsinaujinančių išteklių energijos naudojimo plėtros veiksmų planą iki 2030 metų, Utenos rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planą, Utenos miesto tvarios plėtros strategiją, Utenos regiono funkcinės zonos strategiją.

Kita svarbi informacija

Utenos rajono savivaldybės 2025-2034 metų strateginis plėtros planas rengtas bendradarbiaujant su Utenos rajono savivaldybės administracija, savivaldybės įstaigomis bei įmonėmis bei konsultuojantis su vietos bendruomene.

**II SKYRIUS
SAVIVALDYBĖS ESAMOS SITUACIJOS ANALIZĖ****Savivaldybės problemų ir jų priežasčių nustatymas****1. Utenos rajono savivaldybės pagrindinių vidinių ir išorinių veiksnių analizė****1.1. Geografinė padėtis**

Utenos rajono savivaldybės plotas sudaro 1230 kvadratinų kilometrų. Savivaldybės administracinis centras yra Utenos miestas. Utena yra ir Utenos regiono (jungiančio 6 savivaldybes - Anykščių, Ignalinos, Molėtų, Utenos, Zarasų rajonų bei Visagino) administracinis centras.

¹ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/a8b03ef0a55511ee8172b53a675305ab?jfwid=1z7qrkybq>

² <https://www.bendrasisplanas.lt/esamos-bukles-analize-2/>

³ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/c1259440f7dd11eab72ddb4a109da1b5?jfwid=32wf90sn>

⁴ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/703fc804fbc511ecbfe9c72e552dd5bd?jfwid=9tq148gd9>

⁵ <https://utenosregionas.lt/regiono-pletra/2022-2030-m-utenos-regiono-pletros-planas/>

Utenos rajono savivaldybė išsidėsčiusi Aukštaičių aukštumos šiaurietinėje dalyje. Per rajono centrą eina Vilniaus–Utenos geležinkelis, Kauno–Daugpilio, Vilniaus–Kupiškio plentai. Asfaltuoti keliai jungia Uteną su visais kaimyniniais rajonais (Anykščių, Molėtų, Švenčionių, Ignalinos, Zarasų ir Rokiškio).

Utenos rajono reljefui, kuris formavosi vėlyvuuoju ledynmečiu paskutinio ledyno pakraštyje, būdingos mažos kalvos ir daubos. Jos nevienodos savo forma: vienos apskritos, kitos pailgos, vienur pavienės, kitur sudaro kalvų ir dubumų grandines. Apie Tauragnus, Saldutiškį, Pakalnius kalvų santykinis aukštis šokteli iki 25 m. Aukščiausios kalvos ties Tauragnais: Taurapilio kalnas virš jūros lygio iškilęs 246 m.

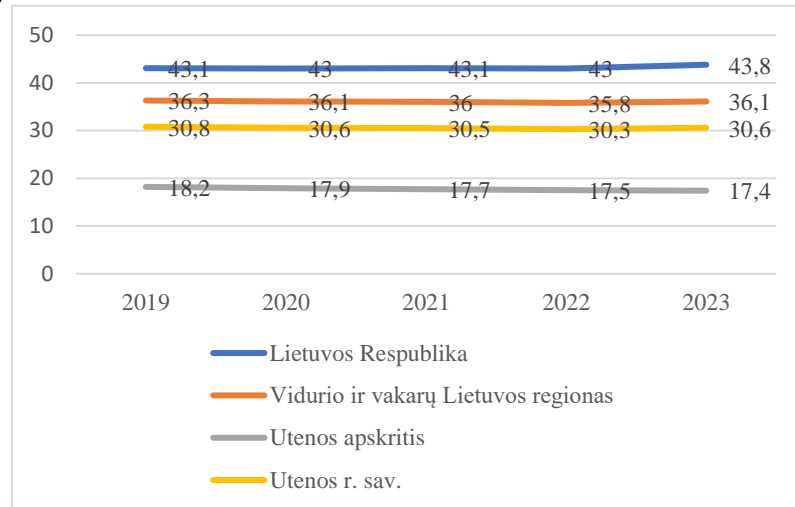
Pro rajoną teka Šventoji ir jos kairysis intakas Vyžuona. Telkšo 185 ežerai, didžiausi – Alaušas, Tauragnas, Indrajai, Utenas, 4 tvenkiniai. Daugelis ežerų ir pelkių sujungti mažais vingiuotais upeliais, smarkiai patvinstančiais pavasarį ir beveik išdžiūstančiais vasarą. Pastovesnio vandeningumo tik Alauša, Tauragna, Vyžuona ir Šventoji.

Valstybės duomenų agentūros duomenimis, miškai 2023 m. užėmė 34,2 proc. viso rajono ploto (tai šiek tiek didesnis nei bendras šalies rodiklis, kuris yra 33,8 proc.). Prie pat Utenos ošia Rašės ir Skaistašilio miškai. Didžiausi miškai – Minčios, Vyžuonų. Medžių rūšinė sudėtis labai įvairi. Be pušų, paplitusios eglės, beržai, baltalksniai, juodalksniai, ąžuolai, drebulės, uosiai, liepos. ąžuolų giraitės išlikusios prie Pakalnių ir ąžuolijos miške šalia Utenos. Užliejamos pievos derlingos, bet jų nedaug – tik prie Šventosios ir Vyžuonos upių.

Utenos rajonas – vienas iš Lietuvos rajonų, kuriuose ryškiausiai pastebimi temperatūros svyravimai. Čia anksčiausiai šalyje susidaro sniego danga, išala dirvožemis ir vidutinė paros temperatūra pereina į minusinę. Žiemos, palyginti su kitais rajonais, šaltesnės. Vasaros nelabai karštos ir gana lietingos.

Lietuvos Respublikos bendrajame plane Utenos regionas priskiriamas regioniniams palaikomojo tipo centrams.

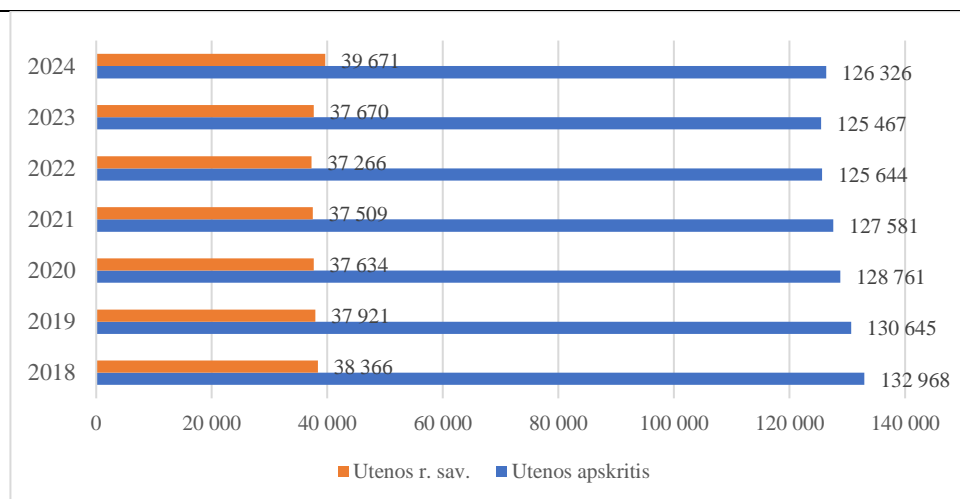
Gyventojų tankumas Utenos rajono savivaldybėje 2019-2023 m. išliko stabilus, jis buvo beveik dvigubai didesnis nei Utenos regione, tačiau ženkliai mažesnis nei šalyje ir Vidurio ir vakarų Lietuvos regione (žr. 1 pav.)

1 pav. Gyventojų tankumas 1 kvadratiniam kilometre. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra

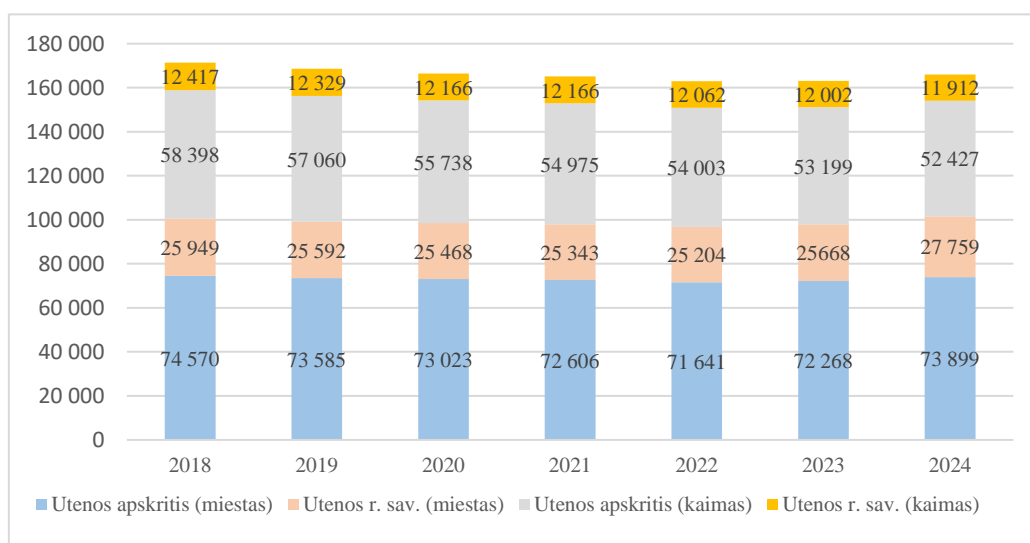
1.2. Demografiniai veiksniai

Gyventojų skaičius Utenos rajono savivaldybėje 2024 m. pradžios duomenimis sudarė 39 671 asmenį. Nagrinėjant 2018-2024 m. duomenis, matyti, jog gyventojų skaičius 2018-2021 m. mažėjo, o nuo 2022 m. pradėjo augti, nors Utenos regione gyventojų per tą patį laikotarpį sumažėjo apie 5 proc. (žr. 2 pav.).

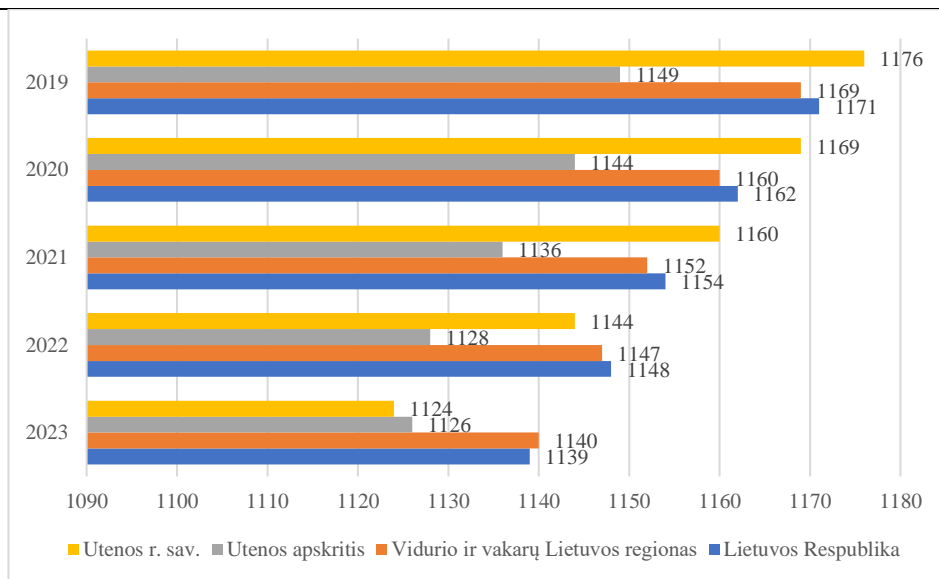
2 pav. Gyventojų skaičius metų pradžioje. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra

Utenos rajono savivaldybės urbanizacijos lygis nėra labai aukštas. 2024 m. pradžioje maždaug 69,9 proc. Utenos rajono savivaldybės gyventojų gyveno mieste, o 30,1 proc. – kaimo vietovėse. Per 2018-2024 m. ši proporcija pakito – 2018 m. kaime gyveno 32,3 proc. žmonių. Utenos regione miestuose gyveno 58,5 proc., o kaimuose – 41,5 proc. gyventojų (žr. 3 pav.).

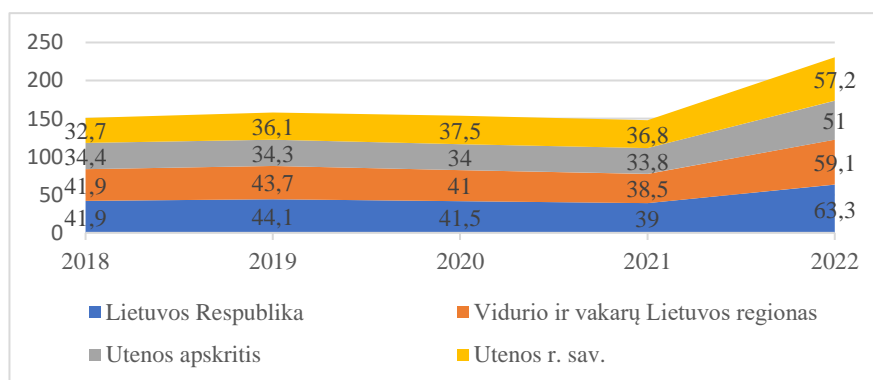
3 pav. Gyventojai mieste ir kaime. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Moterų skaičius Utenos rajono savivaldybėje yra didesnis nei vyrų (žr. 4 pav.), tačiau atotrūkis tarp abiejų lyčių gyventojų skaičiaus per 2019-2023 m. mažėjo.

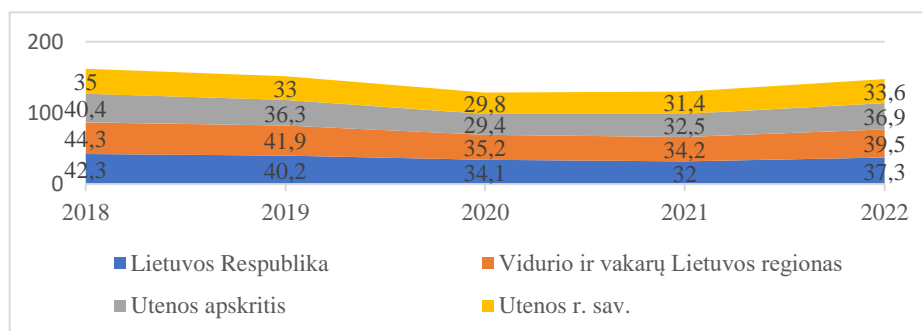
4 pav. Moterų skaičius, tenkantis 1 tūkst. vyrų, metų pradžioje. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Viena iš priežasčių, kodėl gyventojų skaičius Utenos rajono savivaldybėje išaugo yra pagerėjusios bendrojo atvykimo ir imigracijos rodiklio reikšmės (žr. 5 pav.). Nuo 2018 m. jos nuosekliai augo ir piką pasiekė 2022 m., kai prasidėjus karui Ukrainoje, į Lietuvą plūstelėjo imigrantų banga. Taip pat pastaruoju metu pastebimai išaugo asmenų iš trečiųjų šalių, atvykstančių dirbti į pramonės bei transporto srities įmones skaičius.

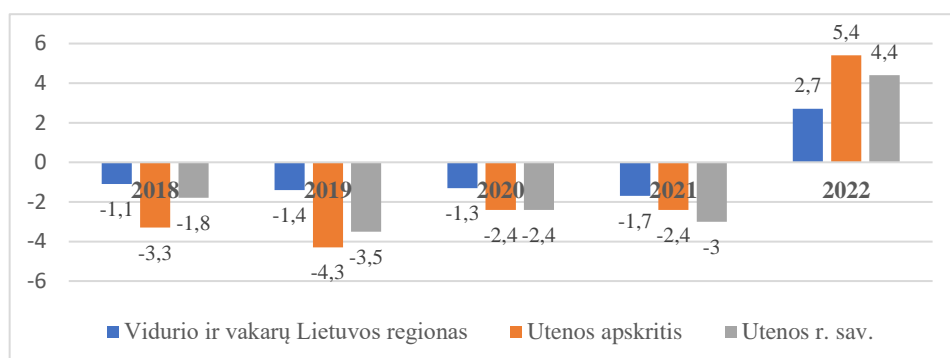
5 pav. Bendrasis atvykimo ir imigracijos rodiklis, tenkantis 1000 gyventojų. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Tuo tarpu bendrojo išvykimo ir emigracijos rodiklio reikšmės 2018-2022 m. stabilizavosi ir ženkliai neaugo (žr. 6 pav.), tokią patią situaciją stebėta visoje šalyje.

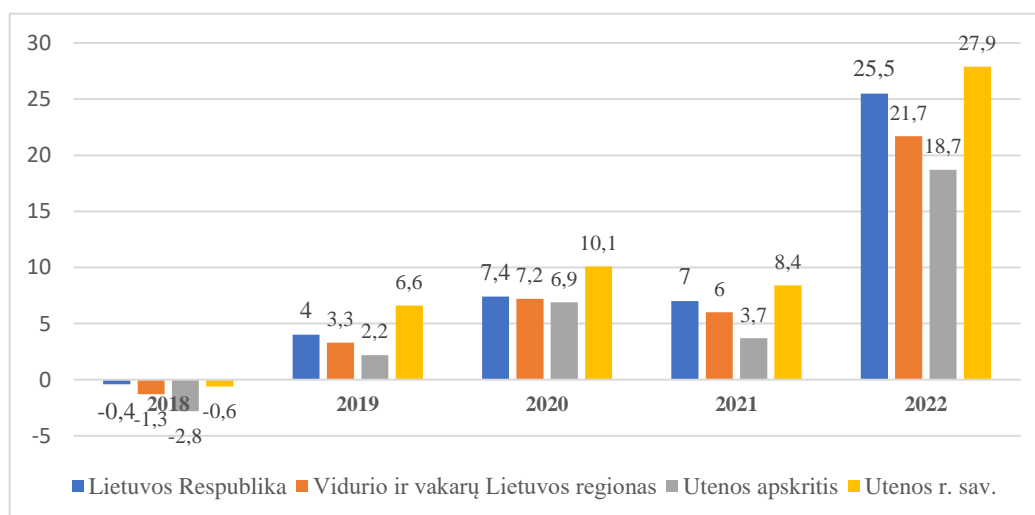
6 pav. Bendrasis išvykimo ir emigracijos rodiklis, tenkantis 1000 gyventojų. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Pastebėtina, kad bendrasis neto vidaus migracijos rodiklis Utenos regione ir Utenos rajono savivaldybėje 2018-2022 m. buvo neigiamas (vadinasi, iš regiono ir rajono į kitas Lietuvos vietas išvykdavo daugiau asmenų negu atvykdavo), tačiau 2022 m. jis tapo teigiamas (žr. 7 pav.)

7 pav. Bendrasis neto vidaus migracijos rodiklis 1000 gyv. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Tuo tarpu bendrasis neto tarptautinės migracijos rodiklis Utenos regione bei Utenos rajono savivaldybėje beveik visą nagrinėjamą laikotarpį, išskyrus 2018 m., buvo teigiamas ir ženkliai išaugo 2022 m. (dėl tos pačios priežasties – karo Ukrainoje sukeltų migracijos procesų) (žr. 8 pav.). Tokia tendencija vyravo ir visoje šalyje. Tai rodo, kad žmonės mažiau emigruoja į užsienio šalis, pasirenka savo gyvenimą kurti gimtame krašte.

8 pav. Bendrasis neto tarptautinės migracijos rodiklis 1000 gyv. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

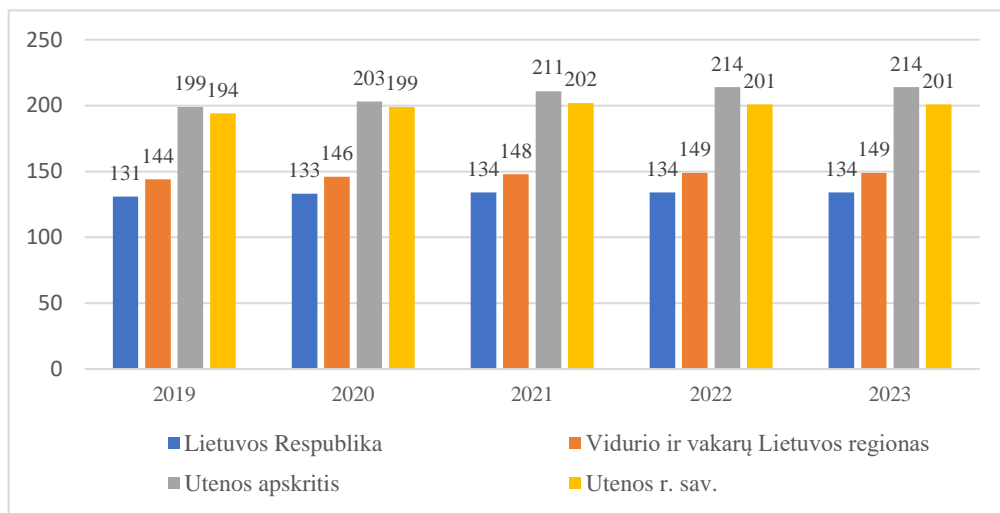
Utenos regionas ir Utenos rajono savivaldybė iš kitų šalies vietovių išsiskiria aukštu medianiniu gyventojų amžiumi (žr. 1 lentelę). Medianinis gyventojų skaičius Utenos regione yra 5 metais didesnis nei bendras šalies rodiklis, o Utenos rajono savivaldybėje – 4 metais. Moterų medianinis amžius nuo šalies vidurkio Utenos regione skiriasi 6 metais, o Utenos rajono savivaldybėje – 5 metais.

Medianinis gyventojų amžius metų pradžioje, metai						
		2019 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.
Vyrai ir moterys	Lietuvos Respublika	44	44	44	44	44
	Vidurio ir vakarų Lietuvos regionas	46	45	45	46	45
	Utenos apskritis	50	50	50	50	50
	Utenos r. sav.	49	49	49	49	49
Vyrai	Lietuvos Respublika	40	41	41	41	40
	Vidurio ir vakarų Lietuvos regionas	42	42	42	42	42

	Utenos apskritis	47	46	46	46	46
	Utenos r. sav.	45	45	45	45	45
Moterys	Lietuvos Respublika	47	47	47	47	47
	Vidurio ir vakarų Lietuvos regionas	49	49	49	49	49
	Utenos apskritis	53	53	53	53	53
	Utenos r. sav.	52	52	52	52	52

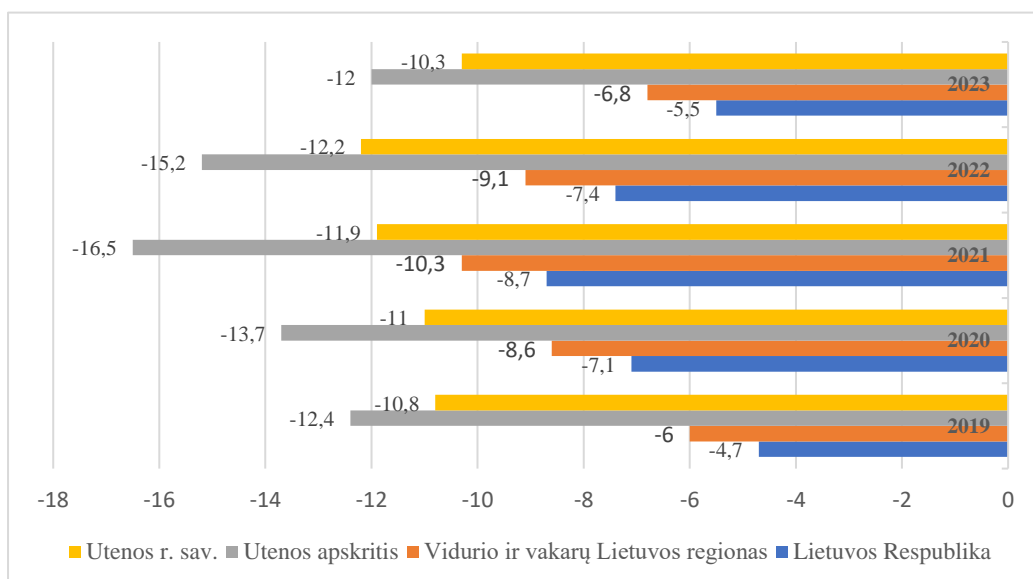
1 lentelė. Medianinis gyventojų amžius. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra

Atitinkamai aukštesnis nei šalyje Utenos regione ir Utenos rajono savivaldybėje yra demografinis senatvės koeficientas, kuris parodo, kiek pagyvenusių (65 metų ir vyresnio amžiaus) žmonių skaičius, tenka šimtui vaikų iki 15 metų amžiaus metų pradžioje. Statistikos duomenys rodo (žr. 9 pav.), kad 2023 m. šis rodiklis Utenos rajono savivaldybėje buvo 33 proc. didesnis nei šalies vidurkis.

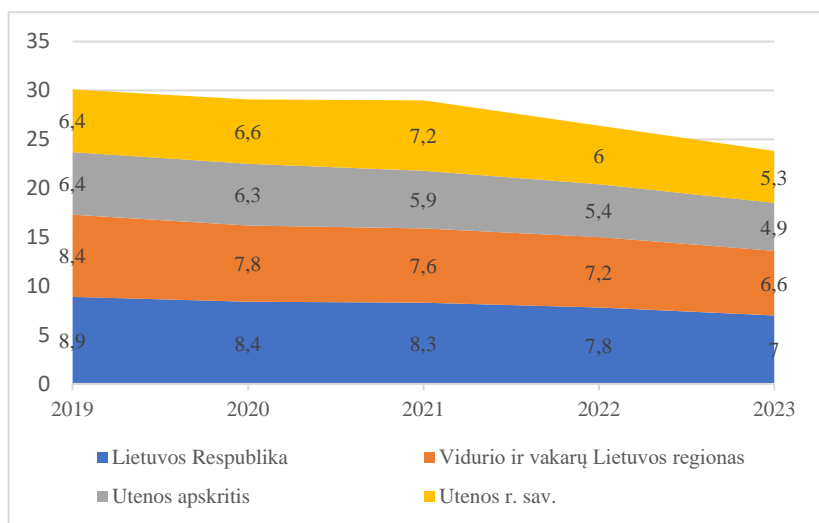
9 pav. Demografinis senatvės koeficientas metų pradžioje. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Bendras natūralios gyventojų kaitos rodiklis Utenos rajono savivaldybėje, kaip ir visoje šalyje, 2019-2023 m. išliko neigiamas (žr. 10 pav.), tai reiškia, kad daugiau gyventojų mirė negu gimė. Pastebėtina, kad šio rodiklio reikšmė Utenos rajono savivaldybėje, kaip ir Utenos regione, yra ženkliai (kone dvigubai) didesnė nei šalyje ir Vidurio bei vakarų Lietuvoje.

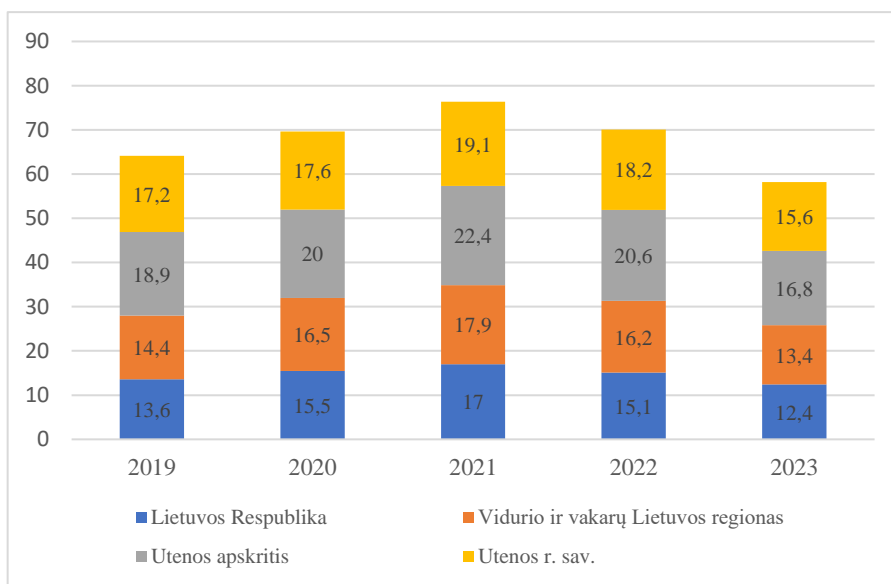
10 pav. Bendras natūralios gyventojų kaitos rodiklis 1000 gyv. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Bendrasis gimstamumo rodiklis, parodantis, kiek 1000 gyventojų tenka gimusiųjų, Utenos rajono savivaldybėje yra žemesnis nei bendrai šalyje (žr. 11 pav.) ir per nagrinėjamą laikotarpį sumažėjo virš 17 proc.

11 pav. Bendrasis gimstamumo rodiklis 1000 gyv. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Tuo tarpu bendrasis mirtingumo rodiklis, rodantis, kiek mirusiųjų tenka 1000 gyv. Utenos rajono savivaldybėje, kaip ir visame Utenos regione, buvo aukštesnis nei Lietuvoje (žr. 12 pav.).

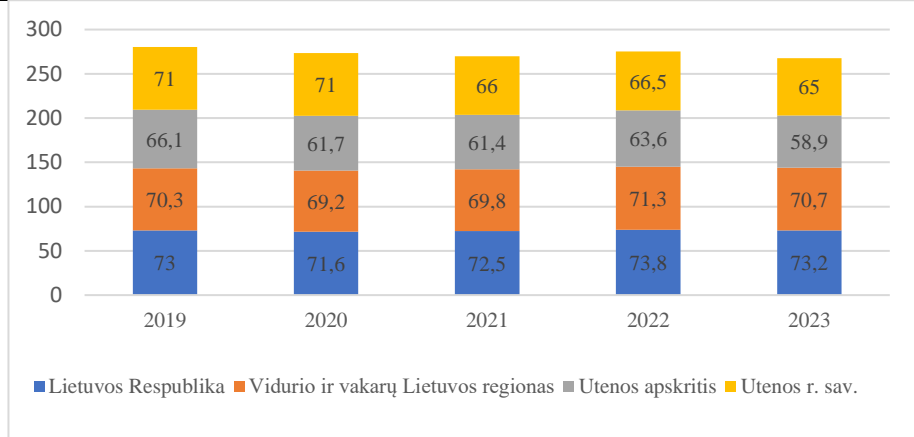

12 pav. Bendrasis mirtingumo rodiklis 1000 gyv. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Demografinių rodiklių analizė leidžia daryti išvadą, jog Utenos rajono savivaldybėje gyventojų skaičius pastaraisiais metais augo dėl teigiamos migracijos, nes natūrali gyventojų kaita išliko neigiama. Nerimą kelia spartus gyventojų senėjimas, mažas gimstamumo ir aukštas mirtingumo rodikliai. Tokia demografinė situacija gali turėti neigiamų pasekmių darbo rinkai, investicijų pritraukimui bei reikalauti ženklių pokyčių socialinės infrastruktūros vystymui.

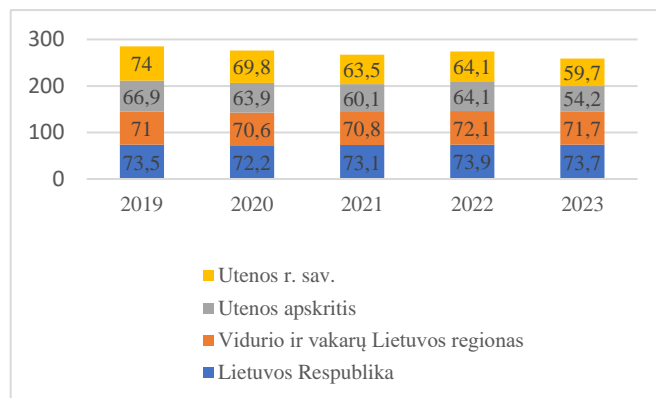
1.3. Gyventojų užimtumas ir darbo rinka

Gyventojų užimtumas Utenos rajono savivaldybėje 2019-2023 m. mažėjo ir buvo žemesnis nei vidutiniškai šalyje (nors ir didesnis nei Utenos regione) (žr. 13 pav.)

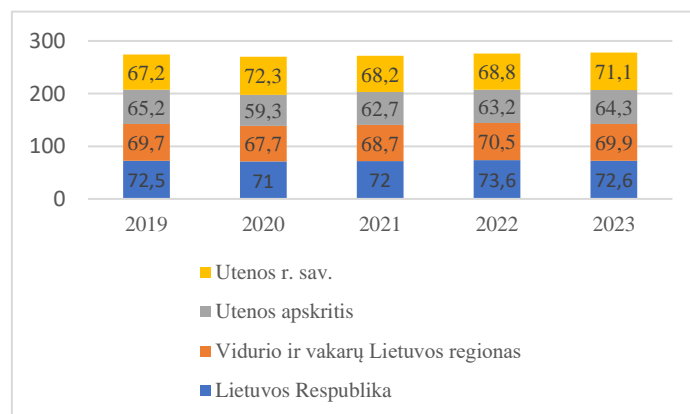

13 pav. 15-64 metų gyventojų užimtumo lygis, proc. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra

Moterų užimtumo lygis Utenos rajono savivaldybėje buvo aukštesnis nei vyrų, tokia tendencija vyravo praktiškai visą nagrinėjamą 2019-2023 metų laikotarpį (žr. 14 ir 15 pav.).

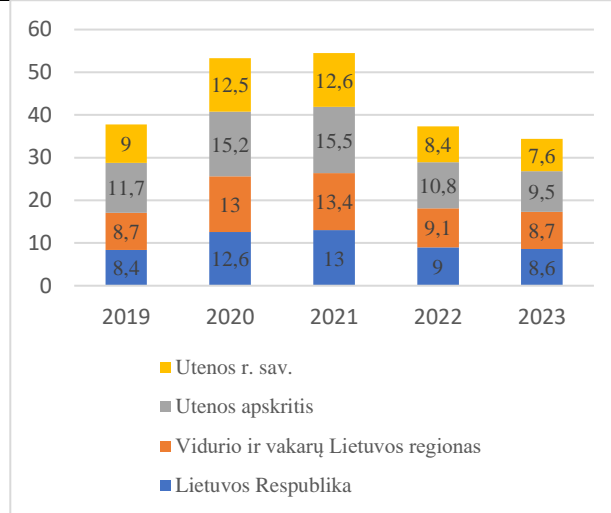

14 pav. 15-64 metų vyrų užimtumo lygis. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra

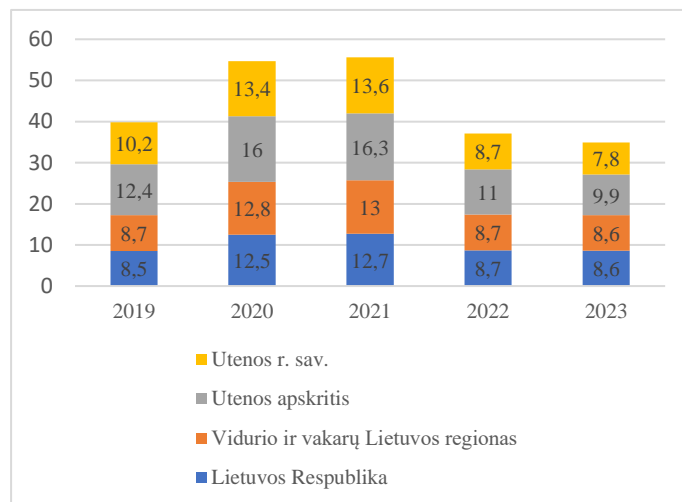
15 pav. 15-64 metų moterų užimtumo lygis. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra

Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykio rodiklio reikšmė Utenos rajono savivaldybėje, kaip ir kitose Lietuvos vietovėse, buvo ženkliai išaugusi 2020-2021 m., t. y. pandemijos metu, o 2022-2023 m. sumažėjo ir buvo žemesnė nei bendrai šalyje ir regione (žr. 16 pav.)

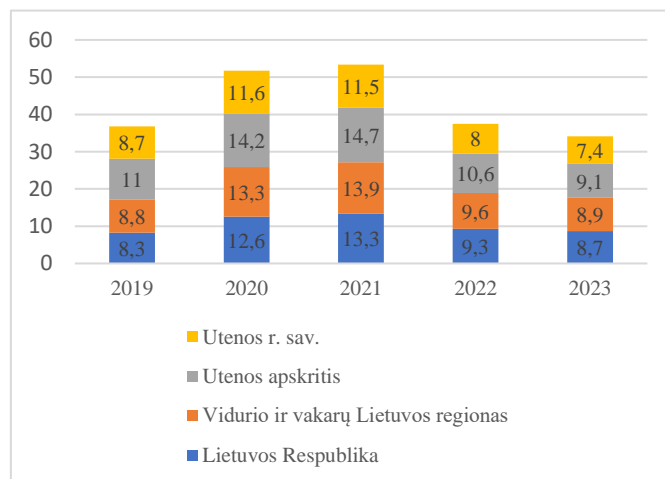

16 pav. Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis (proc.). Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Moterų nedarbo lygis visus analizuojamus 5 metus išliko žemesnis negu vyrų (žr. 17 ir 18 pav.).

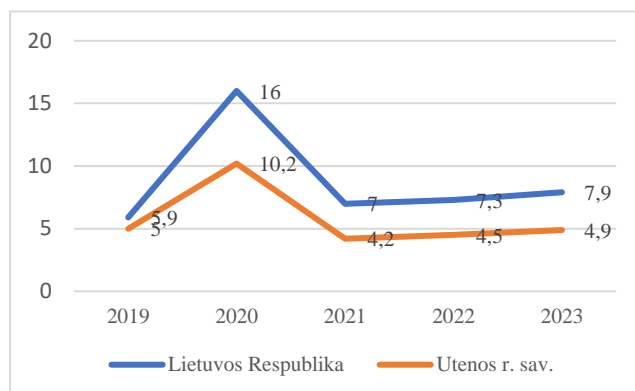

17 pav. Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų (vyrų) santykis (proc.). Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

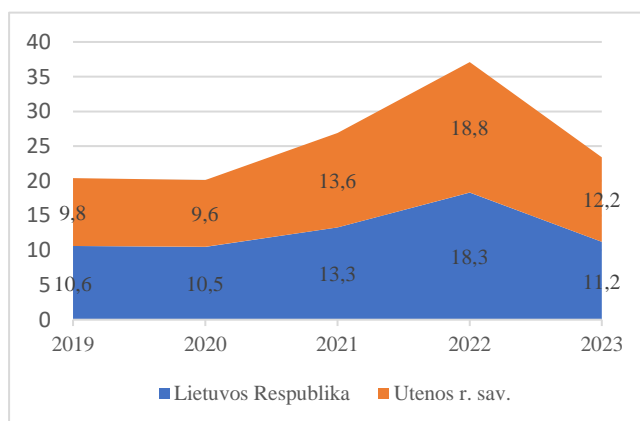
18 pav. Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų (vyrų) santykis (proc.). Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Jaunų žmonių (16-29 metų) nedarbas Utenos rajono savivaldybėje 2019-2023 m. (kiekvienų metų gruodžio mėnesio duomenys) buvo ženkliai žemesnis nei šalyje (žr. 19 pav.).

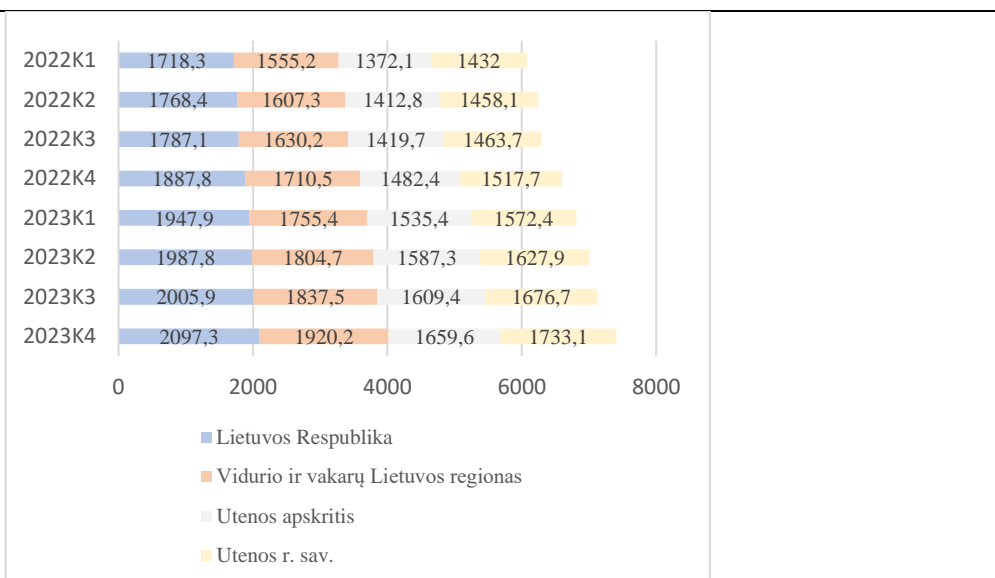
19 pav. Jaunų žmonių (16-29 m.) nedarbas. Šaltinis – Užimtumo tarnyba.

Vyresnių nei 50 metų asmenų nedarbo lygis Utenos rajono savivaldybėje 2019-2023 m. atitiko bendras šalies tendencijas, tačiau buvo ženkliai aukštesnis nei prieš tai aptartos jautrios grupės – jaunimo, taip pat jis analizuojamu periodu išaugo (žr. 20 pav.).

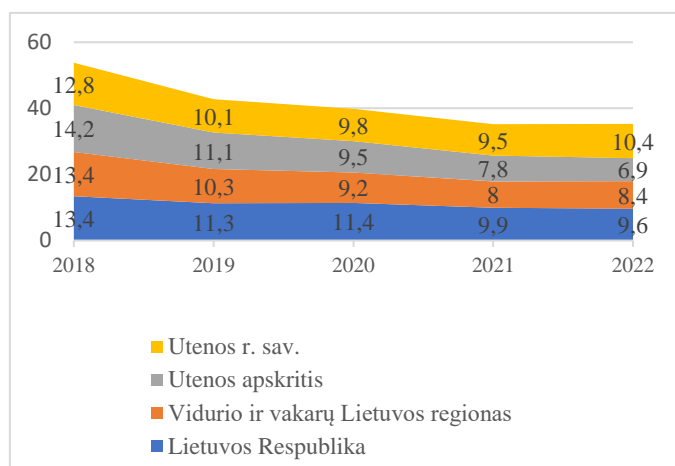
20 pav. Vyresnių nei 50 m. asmenų nedarbas. Šaltinis – Užimtumo tarnyba.

Vidutinis mėnesinis darbo užmokestis (bruto) Utenos rajono savivaldybėje, kaip ir Utenos regione, buvo žemesnis nei vidutiniškai šalyje (žr. 21 pav.). Utenos rajono savivaldybėje vidutinis mėnesinis (bruto) darbo užmokestis 2023 m. pabaigoje sudarė 87 proc. šalies vidutinio mėnesinio darbo užmokesčio.

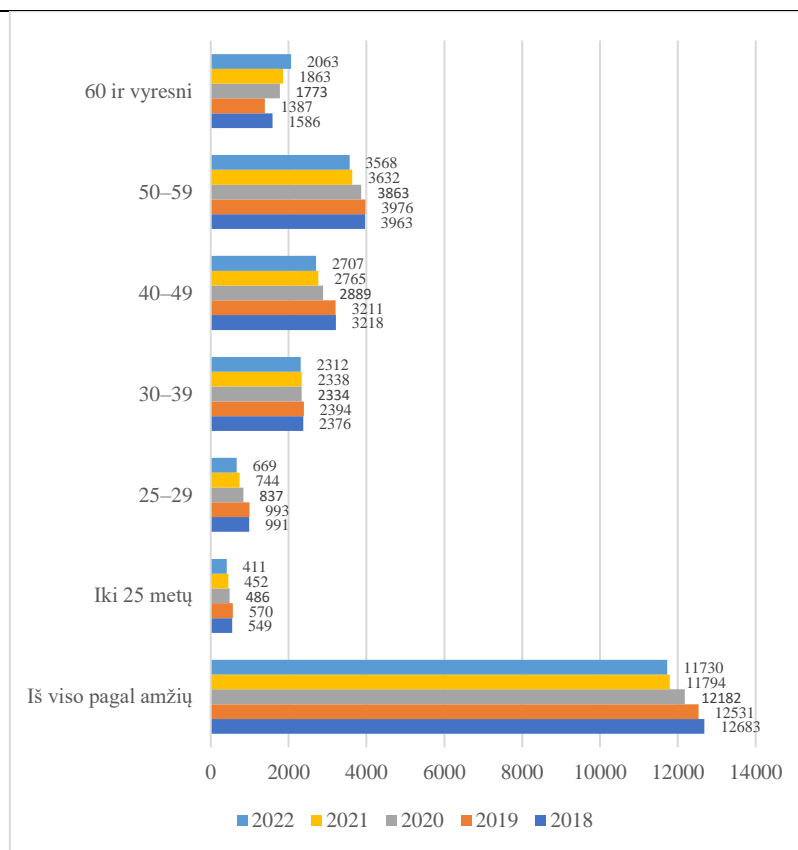
21 pav. Vidutinis mėnesinis darbo užmokestis. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Atotrūkis tarp moterų ir vyrų vidutinio mėnesinio darbo užmokesčio Utenos rajono savivaldybėje nagrinėjamu laikotarpiu mažėjo, tačiau išliko šiek tiek didesnis nei vidutiniškai šalyje ir Utenos regione (žr. 22 pav.).

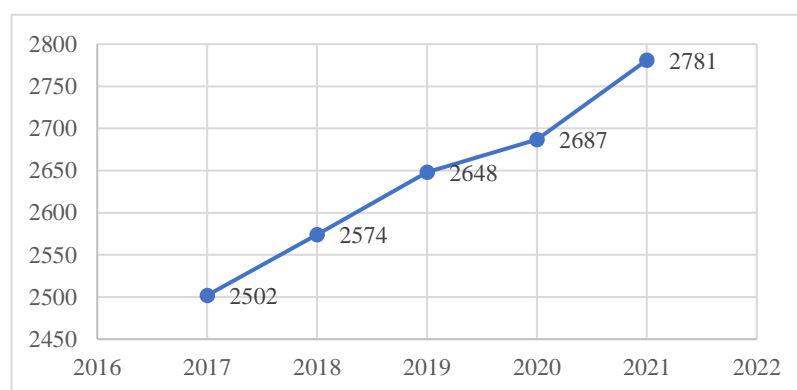
22 pav. Moterų ir vyrų mėnesinio darbo užmokesčio skirtumas, proc. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Bendras samdomų darbuotojų skaičius Utenos rajono savivaldybėje per 2019-2022 m. sumažėjo 11,2 proc. (žr. 23 pav.). Didžiausią dirbančiųjų dalį sudarė 50-59 m. amžiaus asmenys. Per nagrinėjamą laikotarpį labiausiai sumažėjo dirbančiųjų iki 25 bei 25-29 metų amžiaus grupėse, o daugėjo tik vienoje grupėje – 60 m. amžiaus ir vyresnių.

23 pav. Darbuotojų skaičius pagal amžiaus grupes, asmenys. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Savarankiškai dirbančių (pagal individualią veiklą, verslo liudijimą) asmenų skaičius 2019-2022 m. išaugo 11 proc. (žr. 24 pav.). Tai rodo, kad žmonės drąsiau ryžtasi pradėti smulkų verslą.

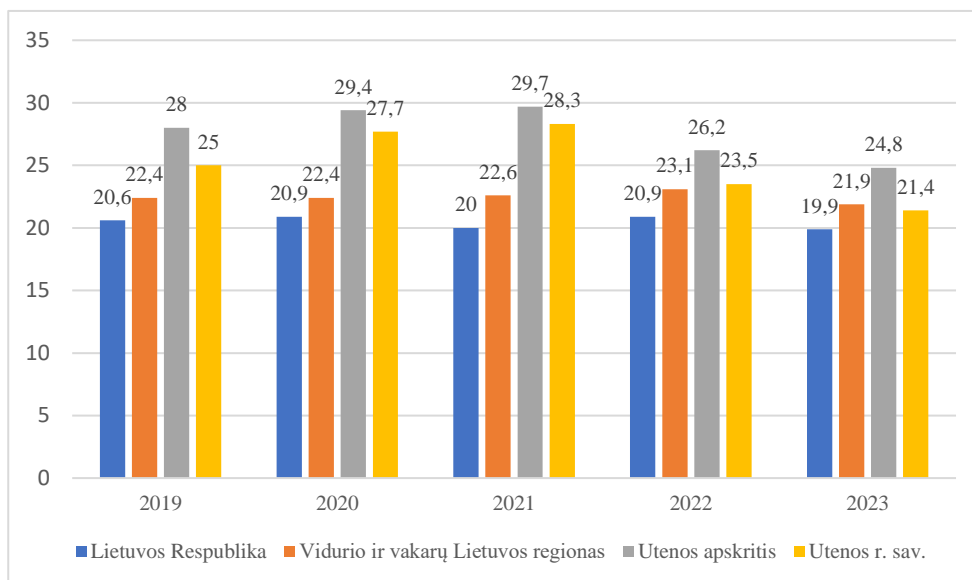

24 pav. Savarankiškai dirbančių asmenų skaičius. Šaltinis – Valstybinė mokesčių inspekcija.

Apibendrinant šį skyrių, galima pasakyti, kad gyventojų užimtumo ir nedarbo rodikliai Utenos rajone yra panašūs į visos šalies rodiklius, atitinka bendras tendencijas. Džiugina tai, kad jaunimo nedarbas yra ženkliai mažesnis nei šalyje, tai rodo, kad jaunimas turi geras sąlygas įsidarbinti Utenos rajone veikiančiose didelėse pramonės įmonėse ar kitose organizacijose. Geras pokytis yra ir tai, kad žmonės vis drąsiau pradeda nedidelį verslą - auga savarankiškai dirbančių asmenų skaičius. Nerimą kelia palyginti aukštas asmenų, kuriems yra virš 50 metų, nedarbas, taip pat darbo jėgos senėjimas bei žemesnis nei šalyje vidutinis darbo užmokestis, kuris yra viena iš kliūčių pritraukti į rajoną kvalifikuotus darbuotojus arba juos išlaikyti.

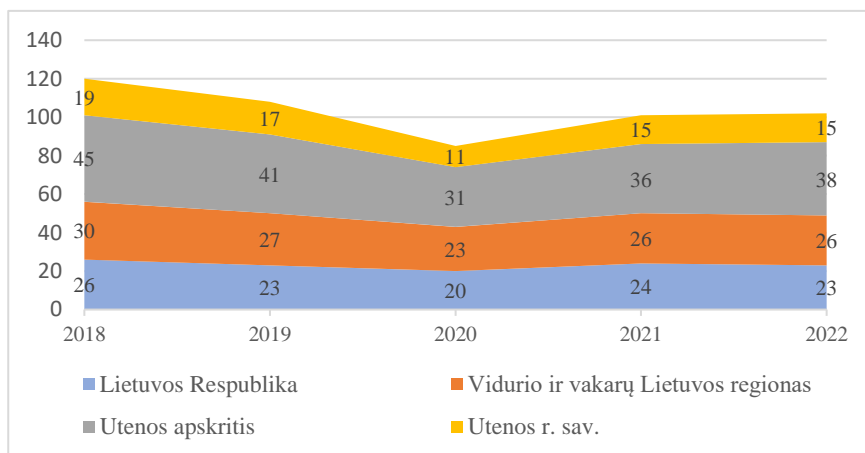
1.4. Socialinė atskirtis

Skurdo rizikos lygio rodiklis, kuris parodo, kokia dalis gyventojų gali patirti skurdą, Utenos rajono savivaldybėje 2019-2023 m. mažėjo, tačiau buvo nežymiai didesnis nei šalyje (žr. 25 pav.).

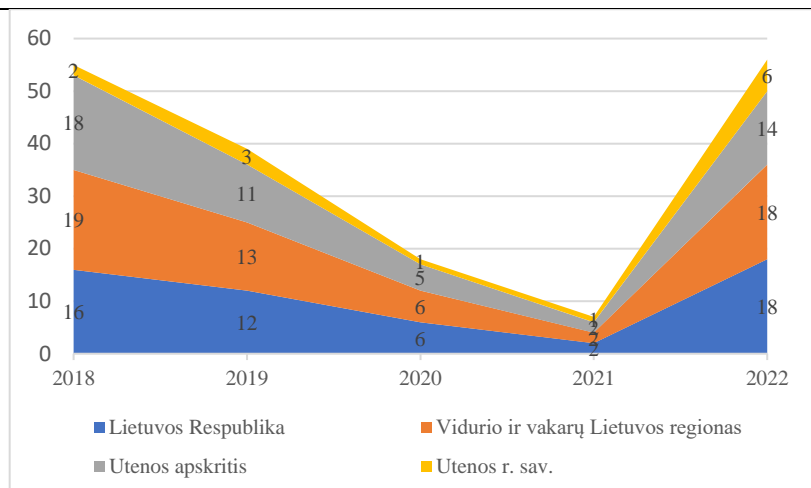
25 pav. Skurdo rizikos lygis, proc. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Socialinių pašalpų gavėjų skaičius Utenos rajone per 2018 – 2022 m. sumažėjo, tokia tendencija pastebima ir visoje šalyje (žr. 26 pav.)

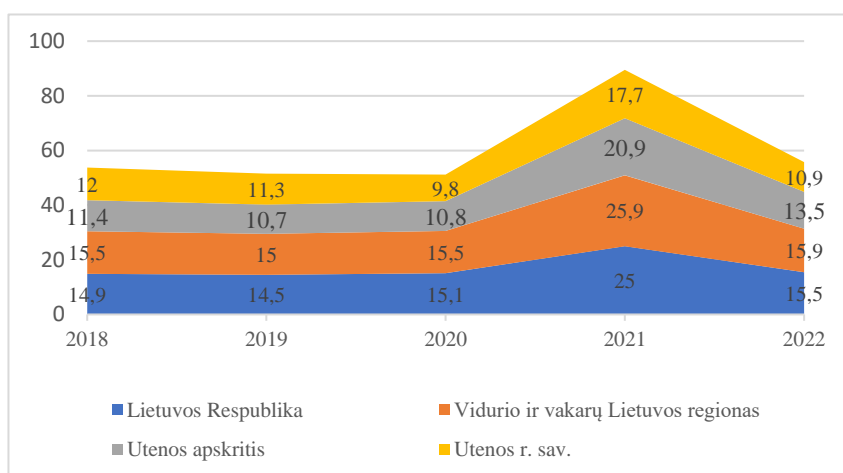
26 pav. Socialinių pašalpų gavėjų skaičius, tenkantis 1000 gyv. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

65 metų ir vyresnių socialinės pašalpos gavėjų skaičius, tenkantis 10 tūkst. 65 metų ir vyresnių gyventojų Utenos rajono savivaldybėje 2018-2022 m. buvo ženkliai mažesnis nei kitose Lietuvos vietovėse (žr. 27 pav.).

27 pav. 65 metų ir vyresnių socialinės pašalpos gavėjų skaičius, tenkantis 10 tūkst. 65 metų ir vyresnių gyventojų. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Tą patį galima pasakyti apie socialinę pašalpą gaunančias šeimas, kurias sudaro tik vienas iš tėvų ir vaikai. Jų dalis, palyginti su visomis socialinę pašalpą gaunančiomis šeimomis, išreikšta procentais, Utenos rajone yra žemesnė nei vidutiniškai šalyje (žr. 28 pav.).

28 pav. Socialinę pašalpą gaunančių šeimų, kurias sudaro tik vienas iš tėvų ir vaikai, dalis, palyginti su visomis socialinę pašalpą gaunančiomis šeimomis, proc. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Socialines paslaugas Utenos rajone teikia 5 biudžetinės įstaigos:

Utenos rajono socialinių paslaugų centras (toliau – Socialinių paslaugų centras) – tai pagrindinė savivaldybės biudžetinė nestacionarių ir stacionarių socialinių paslaugų įstaiga. Pagrindiniai Socialinių paslaugų centro paslaugų gavėjai yra neįgalūs, senyvo amžiaus asmenys, šeimos, patiriančios socialinę atskirtį. Socialinių paslaugų centras Utenos rajono gyventojams teikia transporto organizavimo, pagalbos į namus, socialinių įgūdžių ugdymo, palaikymo ir (ar) atkūrimo, socialinės priežiūros šeimoms, dienos socialinės globos namuose ir įstaigoje, ilgalaikės socialinės globos paslaugas, asmeninę pagalbą. Socialinių paslaugų centrui taip pat suteikti įgaliojimai koordinuoti atvejo vadybos procesą, teikti socialines paslaugas ir kitokią pagalbą šeimai visoje Utenos rajono savivaldybės teritorijoje.

Utenos rajono savivaldybės Leliūnų socialinės globos namai teikia ilgalaikės socialinės globos paslaugas 28 senyvo amžiaus asmenims ir suaugusiems asmenims su negalia.

Utenos šeimos ir vaiko gerovės centras. Įstaiga teikia įvairias nestacionarias ir stacionarias socialines paslaugas. Įstaiga yra mišrių bendruomeninių socialinių paslaugų įstaiga, kurioje veikia: Globos centras; Krizių centras; Bendruomeniniai šeimos namai; Jaunuolių palydėjimo namai, Bendruomeniniai vaikų globos namai; Pačkėnų savarankiško gyvenimo namai. Centre ir padaliniuose teikiamos šios socialinės paslaugos: prevencinės (potencialių socialinių paslaugų gavėjų paieška, kompleksinės paslaugos

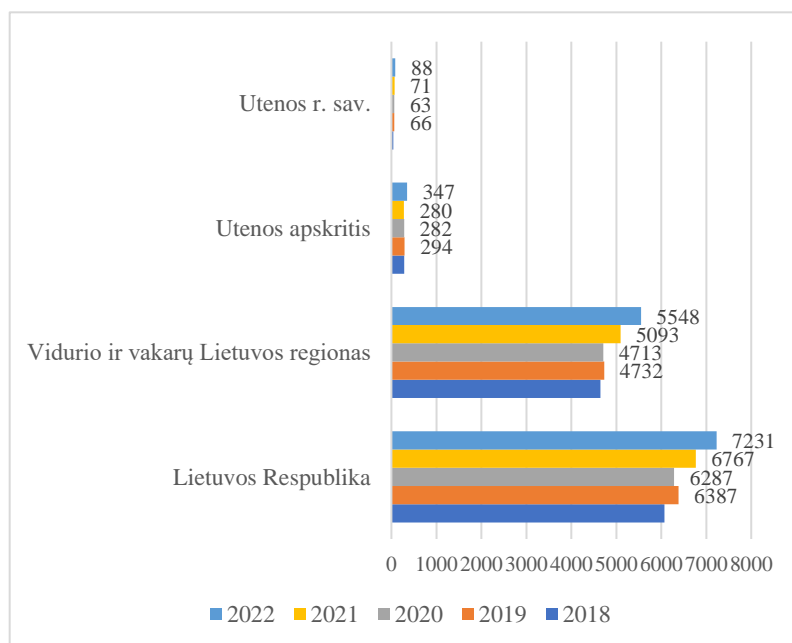
šeimai); bendrosios socialinės paslaugos (informavimas, konsultavimas, tarpininkavimas ir atstovavimas, sociokultūrinės paslaugos), socialinės priežiūros paslaugos (apgyvendinimas savarankiško gyvenimo namuose, laikinas apnakvindinimas; intensyvi krizių įveikimo pagalba; psichosocialinė pagalba; pagalba globėjams (rūpintojams), budintiems globotojams, įtėviams ir šeimynų dalyviams ar besirengiantiems jais tapti); palydėjimo paslauga jaunuoliams; trumpalaikės socialinės globos, ilgalaikės socialinės globos paslaugos.

Utenos vaikų ir jaunimo užimtumo centras. Utenos vaikų ir jaunimo užimtumo centre veikia Vaikų dienos centras, kuris teikia bendrąsias socialines paslaugas (informavimo, konsultavimo, tarpininkavimo ir atstovavimo, sociokultūrinės) ir socialinės priežiūros paslaugas (socialinių įgūdžių ugdymo, palaikymo ir (ar) atkūrimo, vaikų dienos socialinės priežiūros) ir Atvirasis jaunimo centras, kuris teikia atviro darbo su jaunimu paslaugas. Plačiau informacija apie jaunimą pateikiama 1.8 skyriuje.

Utenos r. Sudeikių daugiafunkcis centras. Šioje įstaigoje teikiamos socialinės paslaugos Sudeikių gyventojams. Daugiafunkcis centras, organizuodamas paslaugas gyventojams, ieško savanorių veiklai vykdyti, rėmėjų jai finansuoti, propaguoja bei vykdo savanorystę ir kitose srityse. Centro erdvės atviros ne tik seniūnijos, bet ir rajono jaunimui bei suaugusiems.

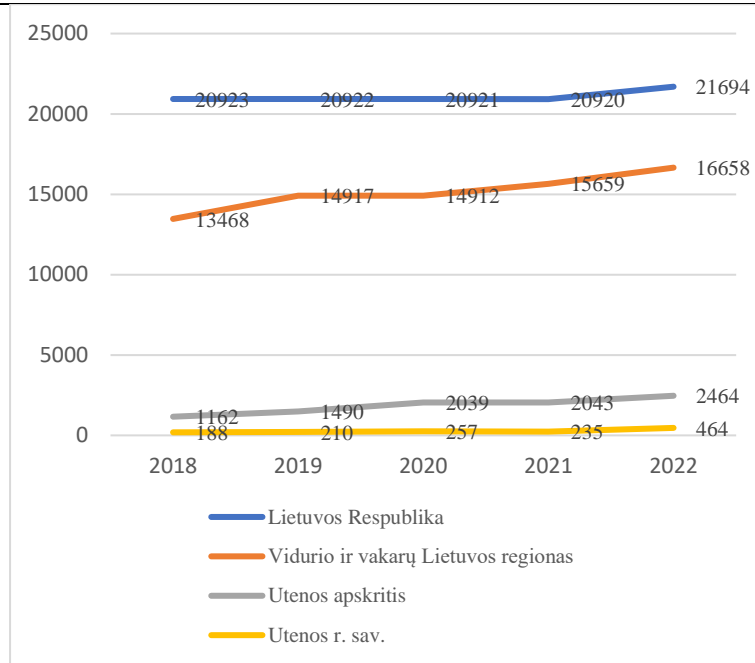
Utenos rajono savivaldybėje 2024 m. pradžioje veikė **5 globojančios vaikus šeimynos** – Šv. Teresės šeimyna Užpaliuose, šeimyna „Savi nameliai“, Nijolės šeimyna Utenoje, Irmos šeimyna Kuktiškėse, Šatrovienės šeimyna, įsikūrusi Narkūnų k. Šeimyna yra pelno nesiekiantis, viešas juridinis asmuo, kurio paskirtis – vaiko globa (rūpyba), reglamentuota teisės aktais. Šeimynose ilgalaikės ir trumpalaikės socialinės globos paslaugas gauna vaikai, netekę tėvų globos.

Pastebėtina, kad 2018-2022 m. Utenos rajone nuosekliai augo gyventojų skaičius globos namuose seniems žmonėms. Senstant visuomenei, tokia tendencija yra būdinga visai Lietuvai (žr. 29 pav.).

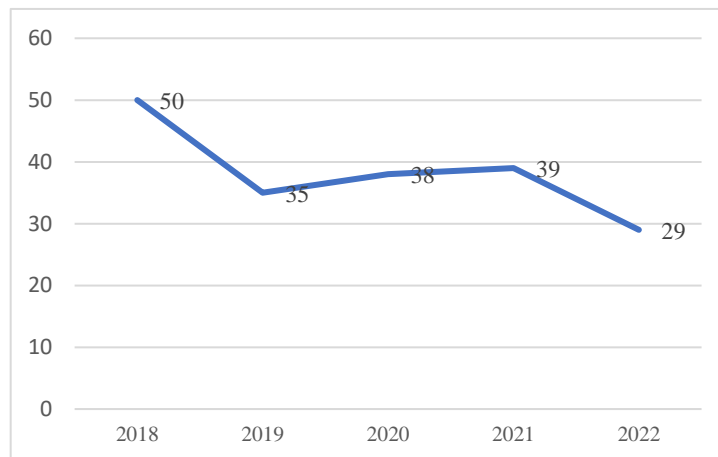
29 pav. Gyventojų skaičius globos įstaigose seniems žmonėms metų pabaigoje, asmenys. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Atitinkamai visoje šalyje ir Utenos rajono savivaldybėje daugėjo ir asmenų, kurie gauna socialines paslaugas namuose (žr. 30 pav.).

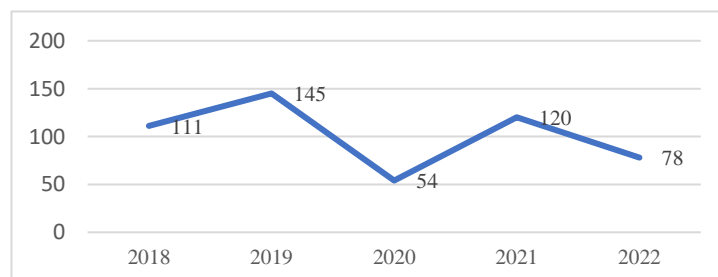
30 pav. Socialinių paslaugų asmens namuose gavėjai, asmenys. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Vaikų, globojamų šeimynose skaičius Utenos rajono savivaldybėje 2018-2022 m. mažėjo (žr. 31 pav.).

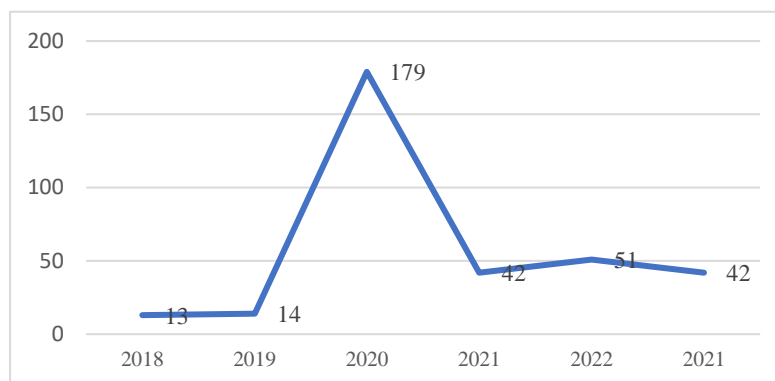
31 pav. Globotinių skaičius šeimynose Utenos rajono savivaldybėje. Duomenų šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Mažėjo ir vaikų iš socialinės rizikos šeimų, gaunančių paslaugas dienos centruose (žr. 32 pav.).

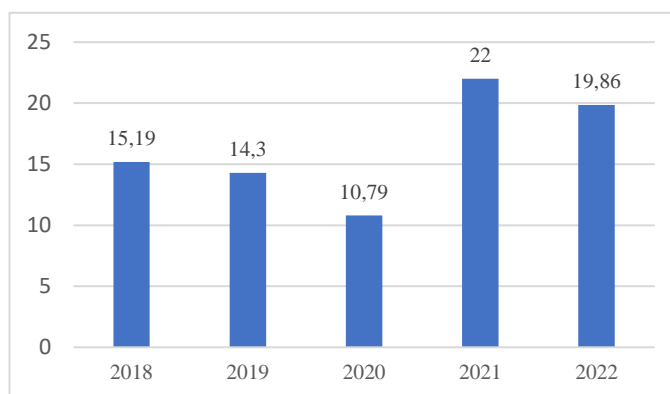
32 pav. Dienos centruose socialines paslaugas gavę vaikai iš socialinę riziką patiriančių šeimų. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Vaikų su negalia, gavusių paslaugas dienos centruose, skaičius augo (žr. 33 pav.).

33 pav. Dienos centruose socialines paslaugas gavę vaikai su negalia. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Daugiausiai socialinių paslaugų Utenos rajone suteikia savivaldybės įsteigtos įstaigos, nors pasitelkiama ir nevyriausybinių organizacijų (NVO) pagalba. Savivaldybės išlaidų NVO teikiamoms socialinėms paslaugoms finansuoti nuo visų socialinių paslaugų dalis Utenos rajone 2018-2022 m. augo (jos sumažėjimas fiksuotas tik pandemijos metu 2020 m.) (žr. 34 pav.).

34 pav. Savivaldybės išlaidų NVO teikiamoms socialinėms paslaugoms finansuoti nuo visų socialinių paslaugų dalis. Šaltinis – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenimis⁶ 2023 m. pabaigoje Utenos rajono savivaldybėje gyveno 3271 asmuo su negalia, iš jų 227 vaikai, 2042 darbingo amžiaus žmonės ir 1002 pensinio amžiaus žmonės. Asmenų su negalia dalis nuo visų rajono gyventojų sudarė 8,5 proc., tai neženkliai didesnis rodiklis nei bendrai šalyje (7,8 proc.).

2023-2029 m. Lietuvoje yra vykdoma perėjimo nuo žmonių su intelekto ir (ar) psichikos negalia institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų socialinių paslaugų pertvarka, kuria siekiama įgyvendinti Jungtinių Tautų neįgaliųjų konvencijos siekį pripažinti visų žmonių su negalia lygias teises gyventi bendruomenėje, lygias galimybes su kitais rinktis ir imtis veiksmingų ir atitinkamų priemonių, kad žmonėms su negalia būtų sudarytos sąlygos visapusiškai įgyvendinti šią teisę ir būti visiškai įtrauktiems į bendruomenę bei dalyvauti joje.

Tuo tikslu Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (toliau - SADM), bendradarbiaudama su savivaldybėmis, parengė Perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų Utenos regiono žemėlapi⁷. Žemėlapyje rašoma, kad Utenos regione šiuo metu veikia 4 socialinės globos įstaigos, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina SADM: Aknystos, Utenos,

⁶ <https://socmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/socialine-integracija/negalios-reforma-ir-asmenu-su-negalia-itrauktis/statistika-2/?lang=lt>

⁷ <https://pertvarka.lt/wp-content/uploads/2021/11/Utenos-regiono-zemelapis.pdf>

Visagino ir Zarasų socialinės globos namai. Minėtuose globos namuose Utenos rajone 2021 m. gyveno 249 asmenys, iš jų 116 darbingo amžiaus (iš jų tik 16-kai buvo nustatyti specialieji nuolatinės slaugos poreikiai).

Remiantis Higienos instituto duomenimis, Utenos rajono savivaldybėje registruoti 269 asmenys, kuriems priskirta diagnozė F20-F29, dėl kurios dažniausiai yra nustatoma psichikos negalia. 81 asmeniui priskirta diagnozė F70-F79, dėl kurios dažniausiai nustatoma intelekto negalia. Sumuojant šiuos du skaičius, Utenos rajono savivaldybėje registruota 350 asmenų, turinčių psichikos ir (ar) intelekto negalią. Iš šio skaičiaus atėmus Utenos rajono savivaldybėje veikiančių socialinės globos namų darbingo amžiaus gyventojus Žemėlapyje suskaičiuota, kad Utenos rajono savivaldybėje gyvena apie 235 tikslinės grupės asmenis.

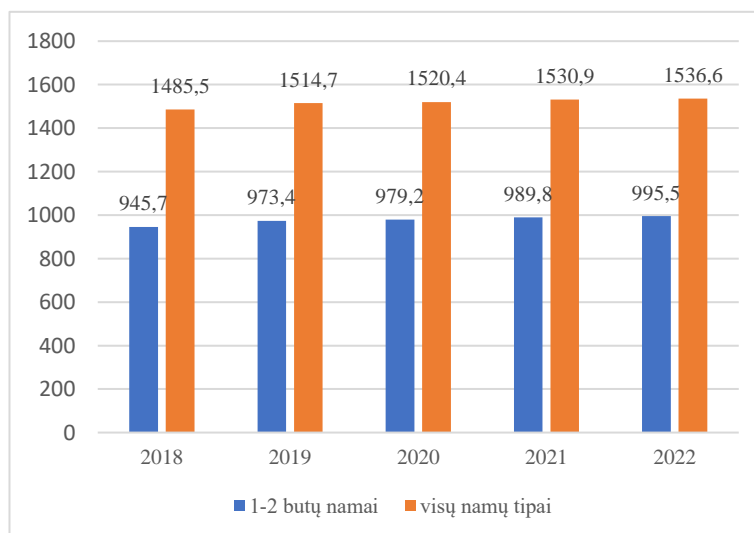
Įvertinus žmonėms su intelekto ir (ar) psichikos negalia tiekiamų socialinės priežiūros paslaugų įvairovę ir aprėptį, Žemėlapyje daroma išvada, kad Utenos rajono savivaldybėje jos yra menkai išplėtos, šios tikslinės grupės žmonės daugiausiai gauna socialinės institucinės globos paslaugas. Atsižvelgiant į tai, Utenos rajone numatyta iki 2029 m. pabaigos įsteigti 4 apsaugotus būstus su 12 vietų, 2 grupinio gyvenimo namus su 20 vietų, 2 dienos užimtumo centrus su 45 vietomis.

Nuo 2024 m. Utenos rajono savivaldybės administracijoje pradėjo dirbti asmenų su negalia reikalų koordinatorių, kurio pareigos yra įgyvendinti savivaldybės teritorijoje asmenų su negalia socialinės integracijos politiką, vykdyti asmens teisių užtikrinimo stebėseną, imtis priemonių asmenų su negalia socialinei atskirčiai mažinti tokiose srityse kaip būsto pritaikymas, asmeninė pagalba, socialinės reabilitacijos paslaugų plėtra bendruomenėje, atvejo vadybos paslaugų plėtra.

Apibendrinant šį skyrių, galima daryti išvadą, kad teigiamos tendencijos yra tai, kad žmonių, patiriančių skurdo riziką dalis Utenos rajone palaipsniui mažėja (nors šis rodiklis šiek tiek aukštesnis nei šalies vidurkis), mažėja įvairių pašalpų gavėjų, rajone yra nuosekliai, atsižvelgiant į šalies socialinę politiką, plėtojama socialinių paslaugų infrastruktūra ir pačios paslaugos. Problema galima įvardinti tai, kad socialinės paslaugos kol kas nepilnai išplėtos kai kurioms tikslinėms grupėms (pavyzdžiui, asmenims su psichikos ir (ar) intelekto negalia), atokesnių vietovių gyventojai susiduria su socialinių paslaugų prieinamumo stoka. Be to, senstant visuomenei, Utenos rajono savivaldybė turės pertvarkyti viešųjų paslaugų sistemą kuo daugiau dėmesio skiriant vyresnio amžiaus asmenų poreikiams.

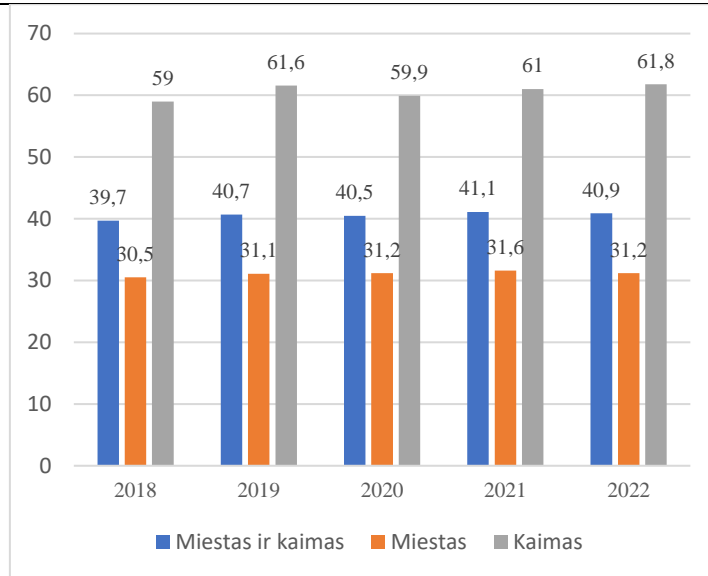
1.5. Būstas

2018-2022 m. būsto plotas Utenos rajono savivaldybės teritorijoje išaugo 3,5 proc., daugiausiai augo būstų individualiuose 1-2 butų namuose (žr. 35 pav.), butų daugiabučiuose namuose nepadaugėjo.

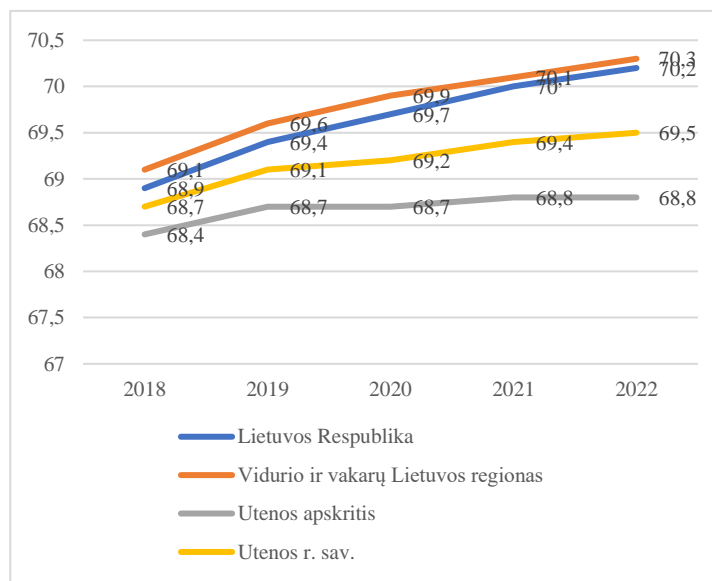
35 pav. Būsto plotas metų pabaigoje, tūkst. m², Utenos rajono savivaldybėje. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra

Atitinkamai išaugo būstų naudingasis plotas, tenkantis vienam gyventojui (žr. 36 pav.). Labiausiai šis rodiklis augo kaimo vietovėse.

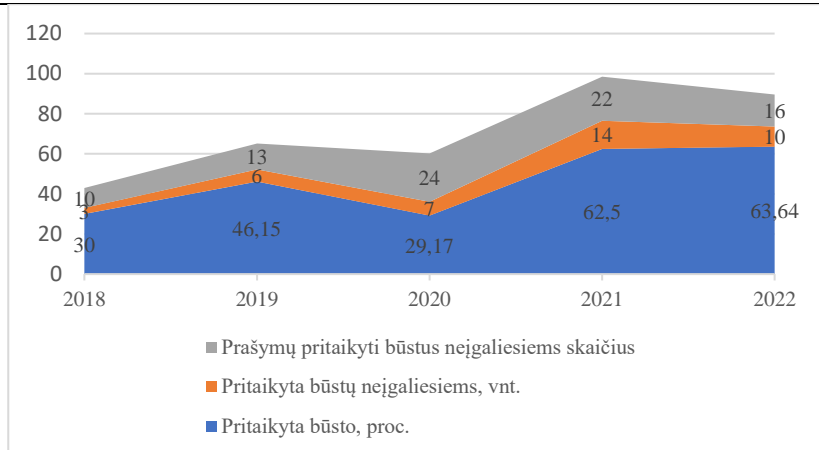
36 pav. Naudingasis būsto plotas, tenkantis vienam gyventojui, m², Utenos rajono savivaldybėje. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Vidutinis būsto dydis Utenos rajono savivaldybėje nagrinėjamu laikotarpiu taip pat išaugo, nors buvo nežymiai mažesnis nei vidutiniškai šalyje ir Vidurio ir vakarų Lietuvos regione (žr. 37 pav.).

37 pav. Vidutinis būsto plotas, m². Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Utenos rajono savivaldybėje, kaip ir kitose šalies vietovėse, daugelis būstų yra statyti sovietmečiu, kai nebuvo reikalavimų pritaikyti būsto žmonėms su negalia. Utenos rajone, kaip ir kitose Lietuvos savivaldybėse, kasmet yra vykdoma Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos iš dalies finansuojama priemonė, skirta būstų pritaikymui asmenims su negalia. Būsto pritaikymo asmenims su negalia rodiklis 2018-2022 m. augo, tačiau yra patenkinama tik tiek daugiau nei pusė poreikio (žr. 38 pav.).

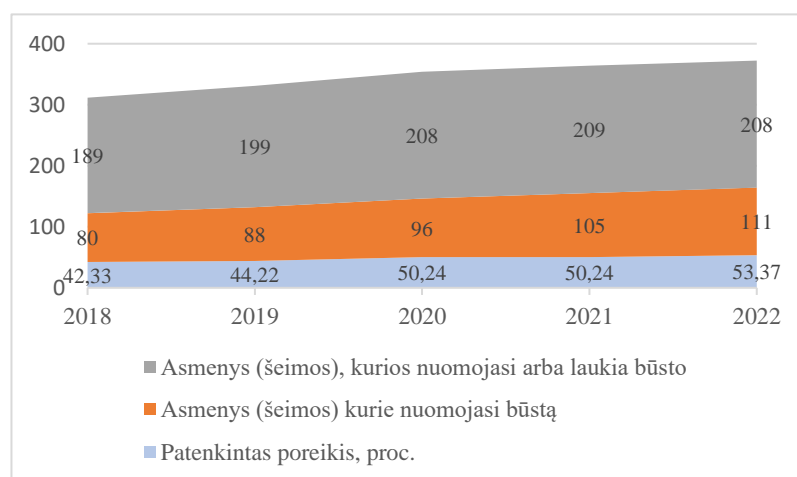

38 pav. Asmenų su negalia reikmėms pritaikytas būstas Utenos rajono savivaldybėje. Šaltinis – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

Aktuali problema skurdo riziką patiriantiems gyventojams yra socialinio būsto prieinamumas. Remiantis RPPI pažangos priemonės duomenimis⁸, 2023 m. Utenos rajono savivaldybėje iš viso buvo 121 socialinis būstas (23 kaimo vietovėje ir 98 mieste), iš jų gausioms šeimoms 29 ir tik 1 būstas yra pritaikytas asmenims su negalia. Per 2022 metus surinktas socialinių ir savivaldybės būstų nuomos mokesčiai Utenos rajono savivaldybėje sudarė 88 210,00 Eur.

2020 metais Utenos rajono savivaldybėje buvo išnuomotas 101 socialinis būstas, tame skaičiuje dėl 17 būstų sudarytos naujos sutartys, 2021 metais buvo išnuomoti 108 socialiniai būstai, tame skaičiuje dėl 10 būstų sudarytos naujos sutartys, 2022 metais buvo išnuomota 113 socialinių būstų, tame skaičiuje dėl 10 būstų sudarytos naujos sutartys.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos skelbiamais duomenimis⁹, 2023 m. pabaigoje Utenos rajono savivaldybėje socialinių būstų nuomojosi 106 asmenys (šeimoms), o eilėje socialiniam būstui gauti buvo antra tiek - 107 asmenys (šeimoms) su 175 šeimos nariais. Nors 2018-2022 m. patenkinto socialinio būsto poreikio dalis savivaldybėje, proc. rodiklis šiek tiek pagerėjo (žr. 39 pav.), tačiau taip pat išaugo eilėje esančių asmenų (šeimų) skaičius.

39 pav. Patenkinto socialinio būsto poreikio dalis Utenos rajono savivaldybėje. Šaltinis – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija¹⁰

⁸ [T-31_Soc.-busto-PP_tikslintas_2023-10-02.pdf \(utenosregionas.lt\)](https://www.utenosregionas.lt/T-31_Soc.-busto-PP_tikslintas_2023-10-02.pdf)

⁹ <https://socmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/socialine-statistika/savivaldybiu-teikiami-statistiniai-duomenys-apie-parama-bustui/>

¹⁰ <https://socmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/socialine-statistika/socialines-paramos-veiksmingumo-stebesena-lietuvos-savivaldybese/>

Utenos rajono savivaldybėje socialinio būsto laukimo terminai yra ilgi. Pavyzdžiui, gausių šeimų vidutinis socialinio būsto laukimo terminas (2022 m. gruodžio 31 d. duomenys) yra apie 5 metus, asmenų su negalia ir šeimų, kuriose yra tokių asmenų, – 5,3 metų, bendroje eilėje laukiančių asmenų – 7,5 metų.

RPPI pabrėžiama, kad kiti savivaldybėse taikomi aprūpinimu būstu būdai (pvz. subsidijos būsto kredito daliai apmokėti, būsto nuomos ar išperkamosios būsto nuomos mokesčio dalies kompensacija) yra neveiksmingi esamai probleminei situacijai pagerinti. Utenos rajono savivaldybėje per 2018–2022 metų laikotarpį subsidijomis būsto kredito daliai apmokėti pasinaudojo 4 gausios šeimos, o būsto nuomos ar išperkamosios būsto nuomos mokesčio dalies kompensacija nors savivaldybėje ir yra numatyta, tačiau nagrinėjamu laikotarpiu besikreipusių dėl jos nebuvo.

Apibendrinant galima pasakyti, kad būsto plotas Utenos rajono savivaldybėje augo neženkiai, daugiausiai dėl individualios statybos, vidutinis būsto plotas yra panašus į bendrą šalies rodiklį (šiek tiek mažesnis). Problema Utenos rajono savivaldybėje yra nedidelis būsto, tai pat socialinio būsto prieinamumas bei asmenims su negalia nepritaikyti būstai bei gyvenamoji aplinka.

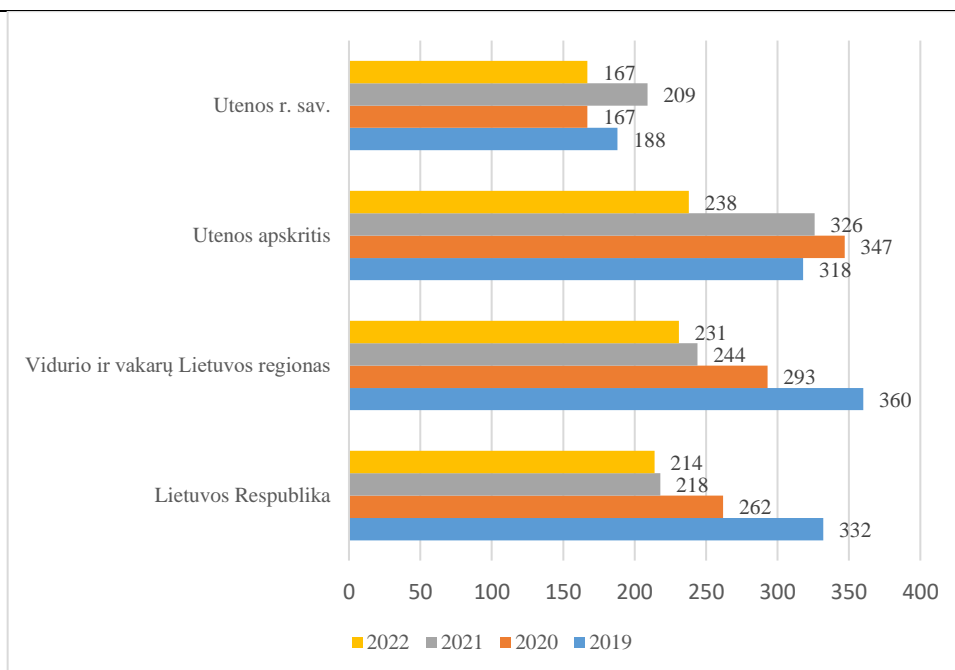
1.6. Nusikalstamumas

Panagrinėjus nusikalstamumo ir baudžiamosios teisenos rodiklius, matyti, kad 2018-2022 m. Utenos rajono savivaldybėje mažėjo dėl smurto artimoje aplinkoje užregistruotų nusikaltimų dalis palyginti su visais užregistruotais tokio pobūdžio nusikaltimais (žr. 2 lentelę).

Dėl smurto artimoje aplinkoje užregistruoti nusikaltimai		Lietuvos Respublika	Vidurio ir vakarų Lietuvos regionas	Utenos apskritis	Utenos r. sav.
2023	palyginti su visais užregistruotais tokio pobūdžio nusikaltimais, proc.	37,2	38,5	37,8	31,1
	palyginti su visais užregistruotais nusikaltimais, proc.	15,5	18,8	20,9	16,9
2022	palyginti su visais užregistruotais tokio pobūdžio nusikaltimais, proc.	21,5	24,6	25,3	22,1
	palyginti su visais užregistruotais nusikaltimais, proc.	14,4	16,4	18,9	16,1
2021	palyginti su visais užregistruotais tokio pobūdžio nusikaltimais, proc.	43,6	45,7	55,9	53,6
	palyginti su visais užregistruotais nusikaltimais, proc.	15,1	17,7	23,9	21,3
2020	palyginti su visais užregistruotais tokio pobūdžio nusikaltimais, proc.	52,7	53,6	64,2	56,6
	palyginti su visais užregistruotais nusikaltimais, proc.	16,8	18,9	25,7	16
2019	palyginti su visais užregistruotais tokio pobūdžio nusikaltimais, proc.	45,8	46,7	52,8	47,7
	palyginti su visais užregistruotais nusikaltimais, proc.	16,2	18,2	21,9	14,4

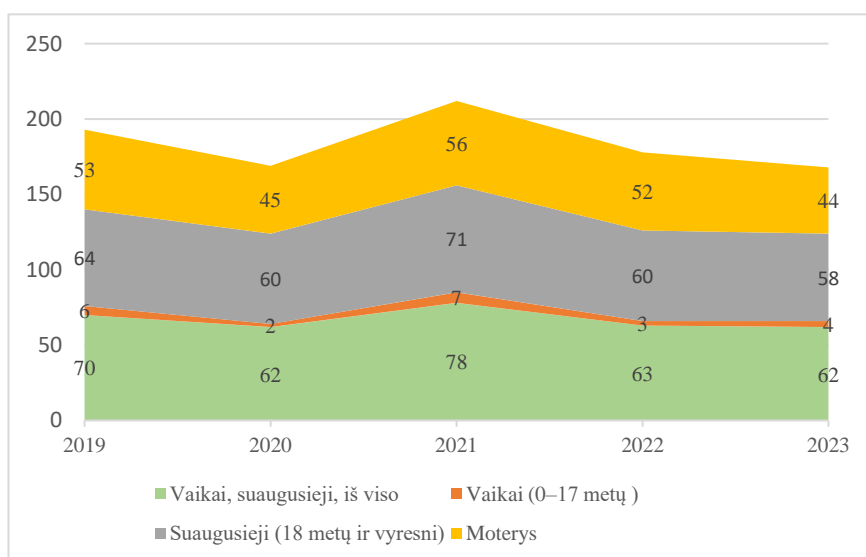
2 lentelė. Smurto artimoje aplinkoje pasireiškimo rodikliai. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Atitinkamai asmenų, patyrusių smurtą artimoje aplinkoje, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, Utenos rajono savivaldybėje nagrinėjamu laikotarpiu buvo žemesnis nei šalyje, Vidurio ir vakarų Lietuvoje bei Utenos regione (žr. 40 pav.)

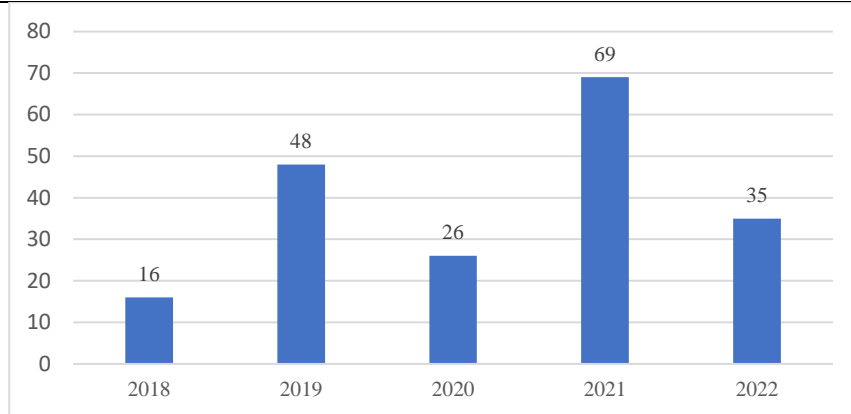
40 pav. Užregistruota asmenų, nukentėjusių nuo nusikaltimų artimoje aplinkoje, tenka 100 tūkst. gyventojų. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Bendras užregistruotų asmenų, nukentėjusių nuo nusikaltimų artimoje aplinkoje skaičius Utenos rajono savivaldybėje 2019-2023 m. išliko panašus (žr. 41 pav.). Didžiąją dalį nukentėjusių sudarė moterys.

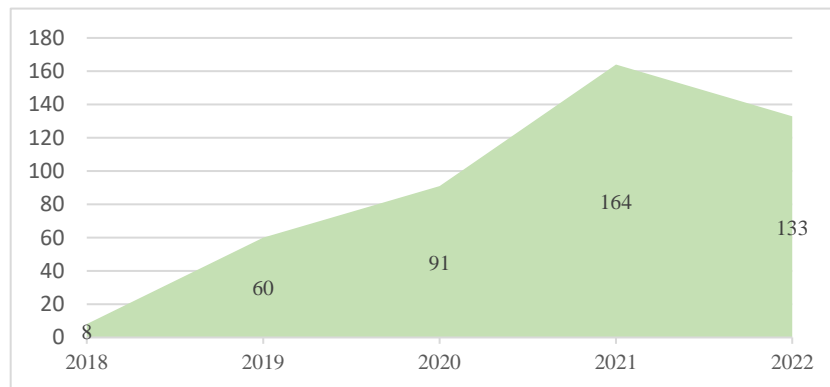
41 pav. Užregistruota asmenų, nukentėjusių nuo nusikaltimų artimoje aplinkoje Utenos rajono savivaldybėje. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Vaikų, galimai patyrusių smurtą (ne tik artimoje aplinkoje, bet ir kitur), skaičius 2018-2022 m. Utenos rajono savivaldybėje buvo nuolatos kintantis (žr. 42 pav.).

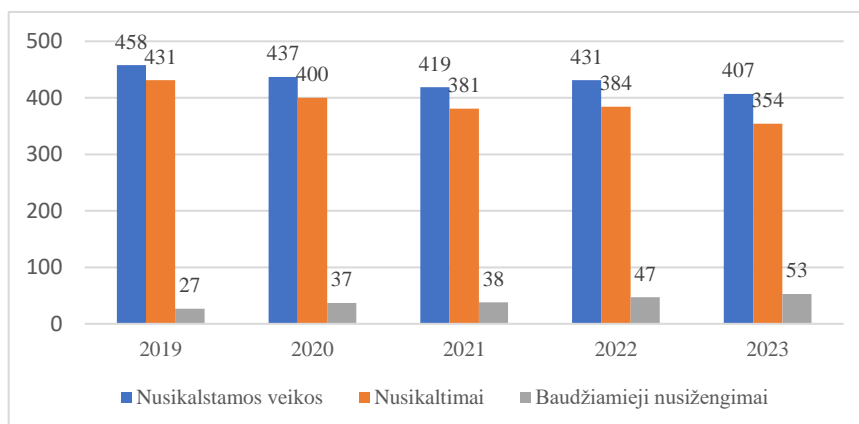
42 pav. Vaikai, galimai patyrę smurtą, asmenys, Utenos rajono savivaldybėje. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Teigiamas pokytis – nors smurtą patiriančių asmenų skaičius neaugo, tačiau nagrinėjamu laikotarpiu specializuota kompleksinė pagalba buvo suteikta vis daugiau tokių žmonių (žr. 43 pav.).

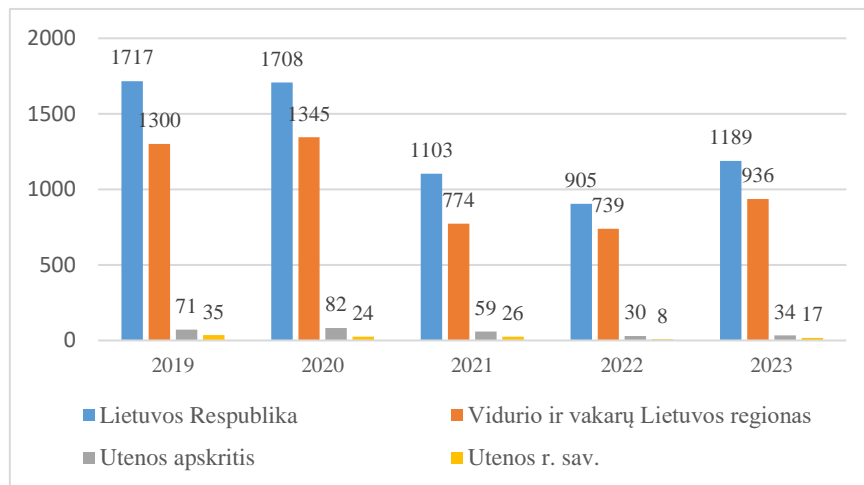
43 pav. Smurtą artimoje aplinkoje patyrę asmenys, gavę specializuotą kompleksinę pagalbą, Utenos rajono savivaldybėje. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Utenos rajono savivaldybės teritorijoje registruotų nusikalstamų veikų skaičius 2019-2023 m. sumažėjo nežymiai, apie 11 proc., nusikaltimų sumažėjo 17,8 proc., o baudžiamųjų nusižengimų skaičius išaugo beveik dvigubai (žr. 44 pav.).

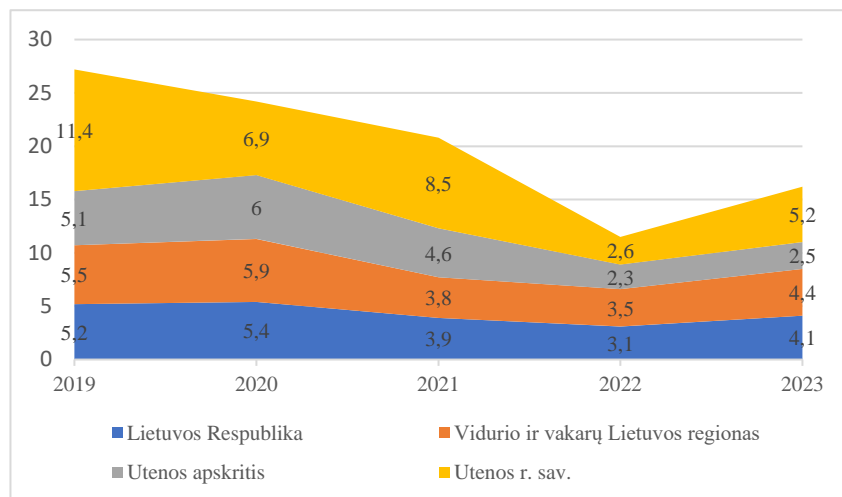
44 pav. Užregistruotų nusikaltimų, baudžiamųjų nusižengimų skaičius Utenos rajono savivaldybėje. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Nepilnamečių padarytų nusikalstamų veikų skaičius Utenos rajone 2019-2023 m. mažėjo, tokia pati mažėjimo tendencija fiksuota ir visoje šalyje (žr. 45 pav.).

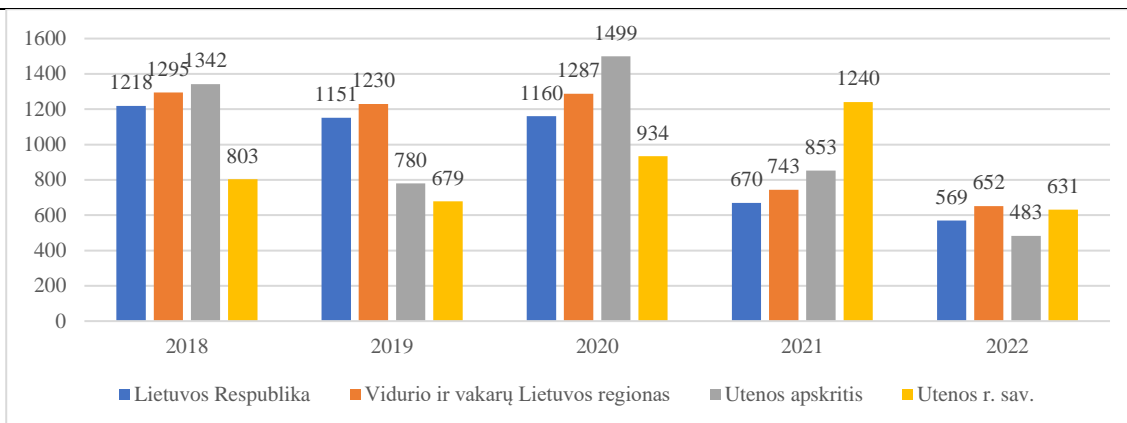
45 pav. Nepilnamečių padarytų nusikalstamų veikų skaičius. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Taip pat sumažėjo ir nepilnamečių padarytų nusikalstamų veikų dalis, palyginti su ištirtomis, tačiau vertėtų atkreipti dėmesį, kad visą laikotarpį šis rodiklis Utenos rajone buvo aukštesnis nei šalyje (žr. 47 pav.).

46 pav. Nepilnamečių padarytos nusikalstamos veikos, palyginti su ištirtomis, proc. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra

Taip pat pastebima, kad nors nepilnamečių, kurie yra įtariamai padarę nusikalstamas veikas, dalis tenkanti 100 tūkst. bendraamžių, per 2018-2022 m. sumažėjo, bet paskutiniu metu ji buvo aukštesnė nei šalies vidurkis (žr. 47 pav.).

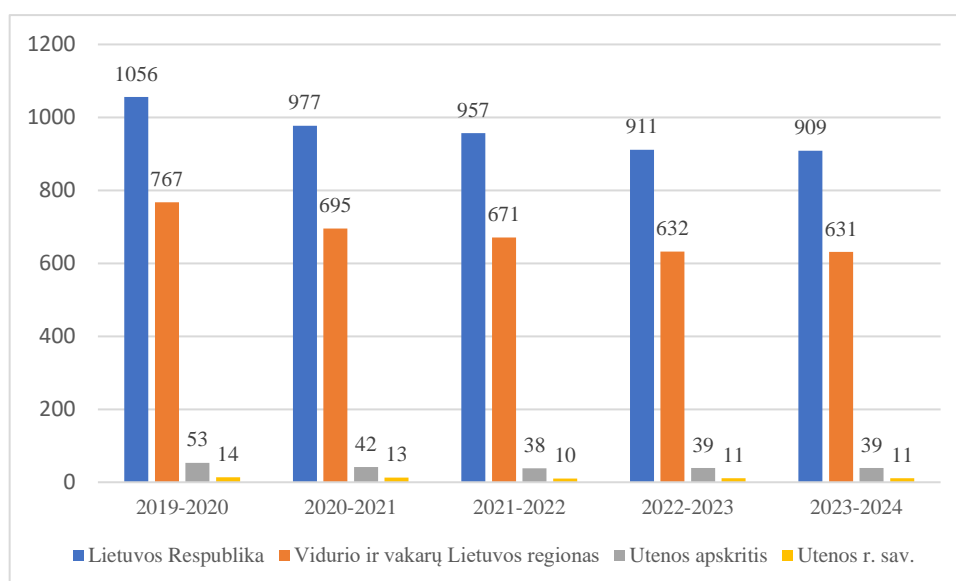
47 pav. Nepilnamečių, įtariamų padarius nusikalstamas veikas, skaičius, tenkantis 100 tūkst. 14–17 metų amžiaus vaikų, asmenys. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra

Apibendrinant galima pasakyti, kad nusikalstamumo rodikliai Utenos rajone yra panašūs į bendrą šalies situaciją. Žemesni nei vidutiniškai šalyje yra smurto artimoje aplinkoje pasireiškimo rodikliai, bendras nusikalstamų veikų rodiklis. Aukštesni nei vidutiniškai šalyje yra baudžiamųjų nusižengimų rodikliai bei nepilnamečių nusikalstamumo rodikliai.

1.7. Švietimas

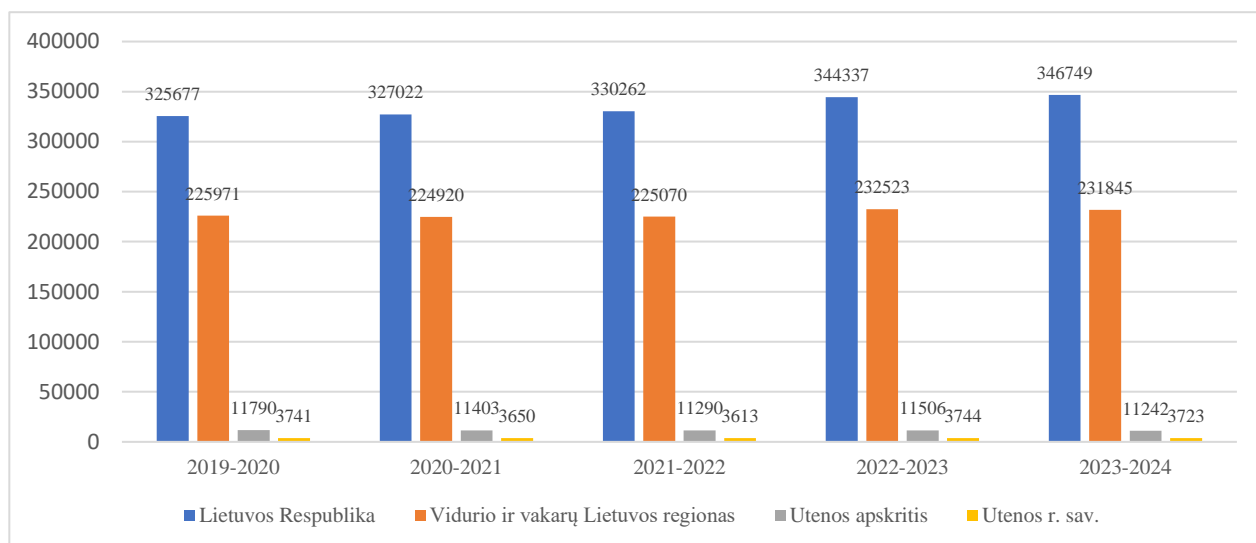
2024/2025 mokslo metais Utenos rajone savivaldybės įstaigų sistemoje veikė 4 gimnazijos - Utenos „Saulės“ gimnazija, Utenos Dauniškio gimnazija, Utenos Adolfo Šapokos gimnazija, Utenos r. Užpalių gimnazija bei 3 progimnazijos - Utenos Krašunon progimnazija, Utenos Aukštakalnio progimnazija, Utenos Vyturių progimnazija ir viena pradinė mokykla - Utenos Aukštakalnio pradinė mokykla. Ikimokyklinio ugdymo paslaugas teikė Utenos rajono Sudeikių daugiafunkcis centras ir 8 vaikų lopšeliai – darželiai: „Eglutė“, „Varpelis“, „Saulutė“, „Gandrelis“, „Šaltinėlis“, „Pasaka“, „Želmenėlis“, „Voveraitė“. Neformaliojo ugdymo paslaugas Utenos rajone teikė Utenos vaikų ir jaunimo užimtumo centras, Utenos meno mokykla bei Utenos daugiafunkcis sporto centras. Paslaugas švietimui teikė Utenos Švietimo centras. Veikė viena privati mokykla – VšĮ "Logoso mokykla" bei 3 privačios ugdymo įstaigos - VšĮ „Mano ir tavo“, VšĮ „Ažuolų vaikai“, Asociacija „Kurkime ir aukime drauge“, kurios teikia ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo paslaugas.

Panagrinėjus bendrojo ugdymo mokyklų skaičiaus dinamiką, matyti, kad Utenos rajone, kaip ir visoje šalyje, vykstant mokyklų tinklo pertvarkoms, įstaigų skaičius 2019-2023 m. sumažėjo (žr. 48 pav.).

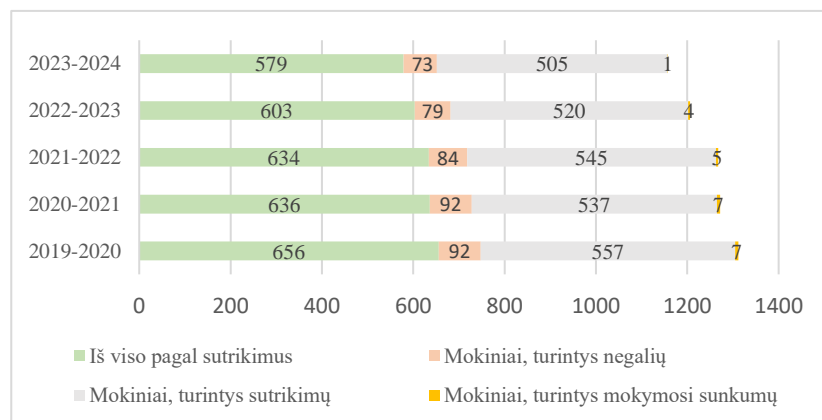
48 pav. Bendrojo ugdymo mokyklų skaičius. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Mokinių skaičius mokyklose, kaip ir visoje šalyje, Vidurio ir vakarų Lietuvos regione bei Utenos regione, 2019-2023 m. išliko stabilus (žr. 49 pav.).

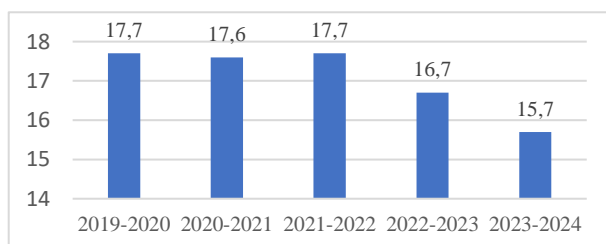

49 pav. Mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Mokinių, turinčių specialiųjų poreikių, besimokančių bendrosiose klasėse, skaičius bendrojo ugdymo mokyklose per 2019-2023 m. šiek tiek sumažėjo (žr. 50 pav.), tačiau įtraukiojo ugdymo plėtra išliko svarbia savivaldybės veiklos kryptimi, kadangi tokių mokinių dalis nuo visų mokinių Utenos rajono savivaldybėje išliko pakankamai aukšta, pvz. 2023-2024 mokslo metais ji sudarė 15,7 proc. (žr. 51 pav.), kai Lietuvos vidurkis buvo 12,5 proc.

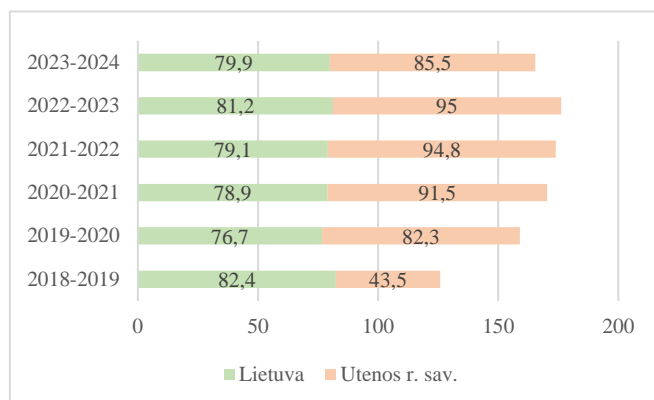

50 pav. Bendrojo ugdymo mokyklų mokiniai bendrosiose klasėse, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

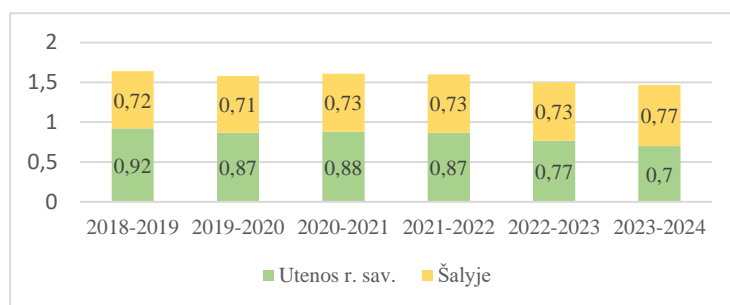
51 pav. Mokinių turinčių specialiųjų poreikių ir ugdomų integruotai dalis, proc. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Švietimo pagalbos apimtys mokiniams, kuriems nustatytas jos poreikis Utenos rajone 2018-2023 m. labai išaugo ir bendras rodiklis tapo aukštesnis nei šalies vidurkis (žr. 52 pav.).

52 pav. Švietimo pagalbą gaunančių mokinių dalis nuo mokinių, kuriems nustatytas pagalbos poreikis, proc. Šaltinis – Švietimo valdymo informacinė sistema.

Tuo tarpu pagalbos specialistų skaičius, tenkantis 100 mokinių, nagrinėjimu laikotarpiu Utenos rajono savivaldybėje nežymiai sumažėjo (žr. 53 pav.).

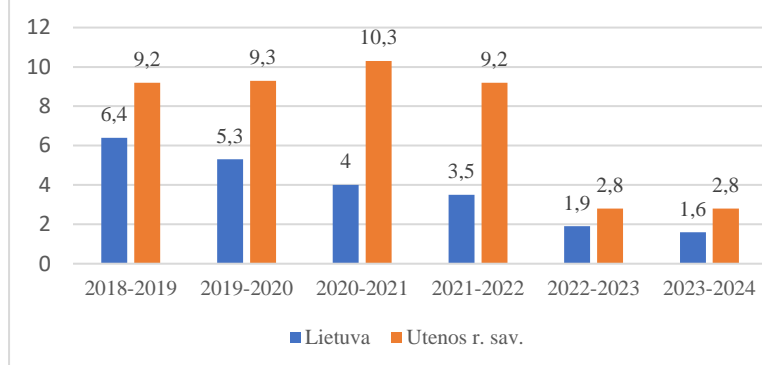

53 pav. Pagalbos specialistų skaičius, tenkantis 100 mokinių. Šaltinis – Švietimo valdymo informacinė sistema.

Utenos rajono švietimo įstaigų infrastruktūra ir paslaugos vis dar nepakankamai pritaikytos įtraukiamam ugdymui. Taip pat, nors yra poreikis, tačiau savivaldybėje neteikiamos visos dienos mokyklos paslaugos (nepritaikyta tam infrastruktūra, trūksta lėšų mokymo priemonėms ir visos dienos mokyklos veiklų vykdymui finansuoti).

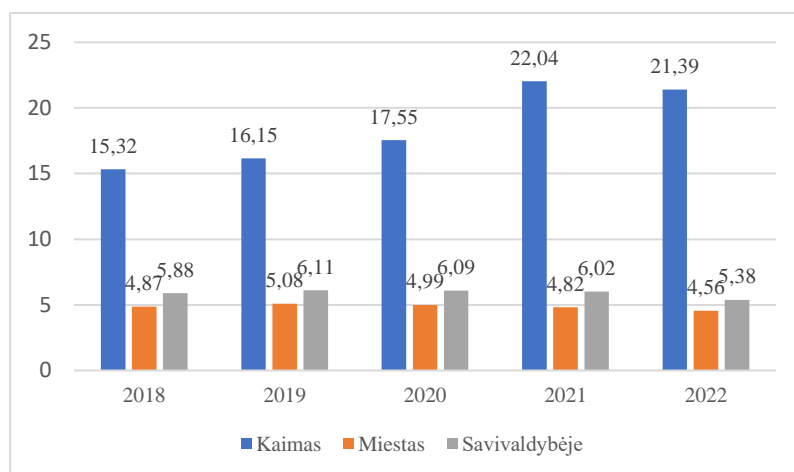
Utenos rajono savivaldybės administracijoje dirba tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinatorių, kurio pareigos apima savivaldybės teikiamų švietimo pagalbos, socialinių ir sveikatos priežiūros paslaugų vaikams nuo gimimo iki 18 metų (turintiems didelių ir labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių – iki mokslo metų, kuriais jiems sueina 21 metai, pabaigos, o tiems, kurie dėl ligos mokėsi su pertraukomis ir pateikė tokių pertraukų priežastį pagrindžiančius dokumentus, – iki mokslo metų, kuriais jiems sueina 23 metai, pabaigos) ir jų tėvams (globėjams, rūpintojams) koordinavimą.

Utenos rajone 2018-2023 m. mažėjo 1-8 klasių komplektų, kurie yra jungtiniai (klasėse ugdomi skirtingo amžiaus mokiniai), tačiau jų dalis vis dar buvo didesnė nei vidutiniškai šalyje (žr. 54 pav.). Daugiausiai jungtiniai klasių komplektai formuojami 1-4 kl.

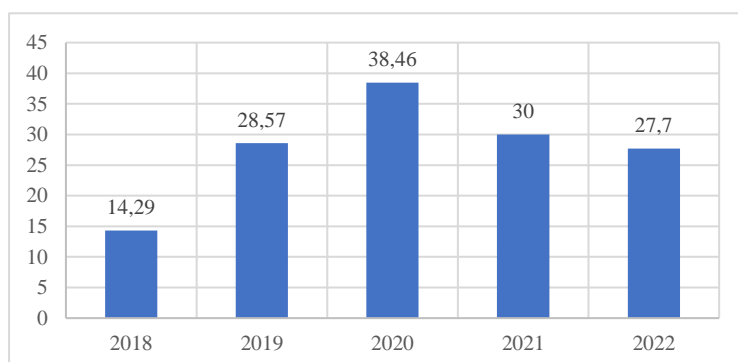
54 pav. Bendrojo ugdymo mokyklų 1-8 klasių komplektų, kurie yra jungtiniai, dalis. Šaltinis – Švietimo valdymo informacinė sistema.

Nagrinėjant mokyklų užpildymo rodiklius, matyti, kad Utenos rajone kaimo mokyklose nuolat auga mokymosi plotas, tenkantis vienam mokiniui (žr. 55 pav.), tai rodo, kad kaimo mokyklose mokinių skaičius mažėja ir turimi pastatai naudojami ne itin efektyviai, lyginant su miesto mokyklų.

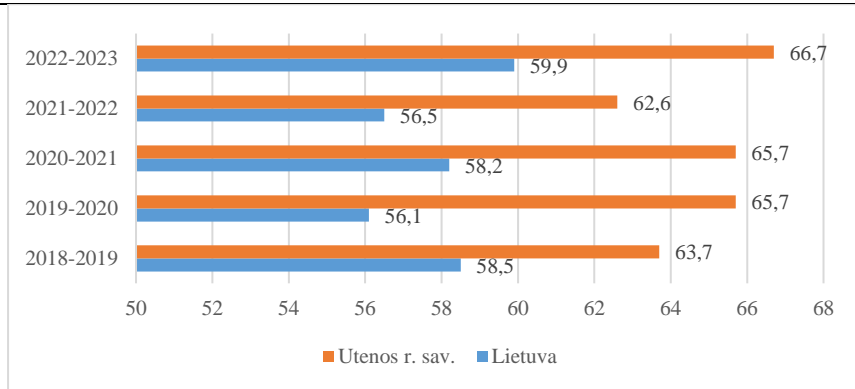
55 pav. Mokymosi plotas, tenkantis vienam mokiniui, m². Šaltinis – Švietimo valdymo informacinė sistema.

Mokyklų, turinčių laboratorijas, dalis 2018-2023 m. Utenos rajone išaugo (žr. 56 diagramą).

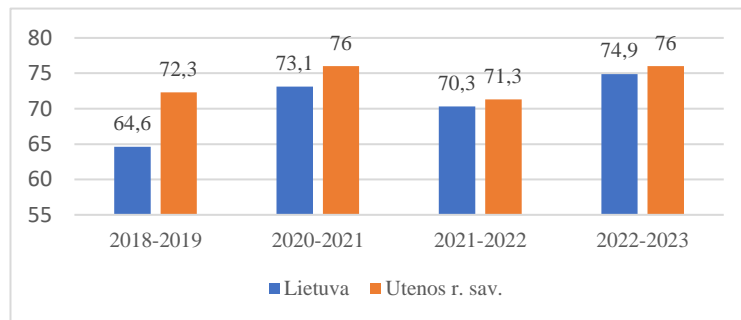
56 pav. Mokyklų, turinčių laboratorijas, dalis Utenos rajono savivaldybėje, proc. Šaltinis - Švietimo valdymo informacinė sistema.

Nagrinėjant ugdymo kokybės rezultatus, reikia pastebėti, kad pastaruosius penkerius metus, t.y. 2018-2023 m., Utenos rajono savivaldybėje mokinių, išlaikiusių bent tris valstybinius brandos egzaminus (VBE) dalis buvo aukštesnė nei šalies vidurkis (žr. 57 pav.).

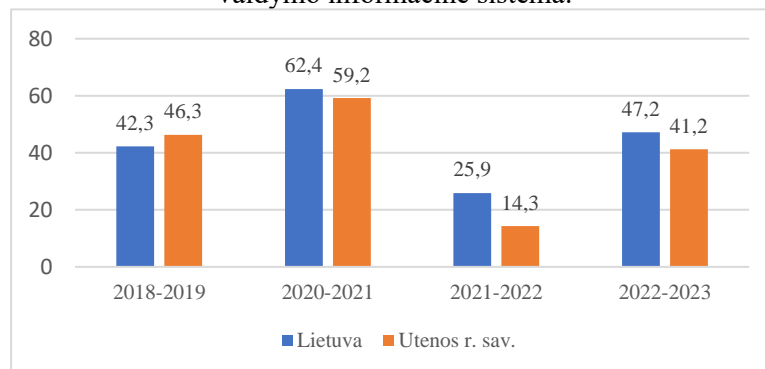

57 pav. 3 ir daugiau VBE išlaikiusių mokinių dalis, proc. Šaltinis - Švietimo valdymo informacinė sistema.

Didesnė nei šalyje buvo lietuvių kalbos pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo (PUPP), vykdomo 10-oje klasėje, metu bent pagrindinį lygį pasiekusių mokinių dalis (žr. 58 pav.), tačiau matematikos PUPP metu pagrindinį lygį 2018-2023 m. pasiekė vis mažesnė mokinių dalis ir ji buvo mažesnė nei šalies vidurkis (žr. 59 pav.).

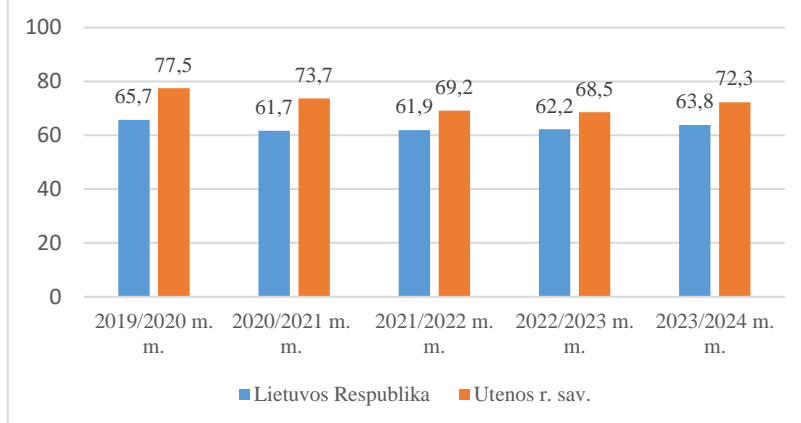

58 pav. Lietuvių kalbos PUPP bent pagrindinį lygį pasiekusių mokinių dalis, proc. Šaltinis - Švietimo valdymo informacinė sistema.

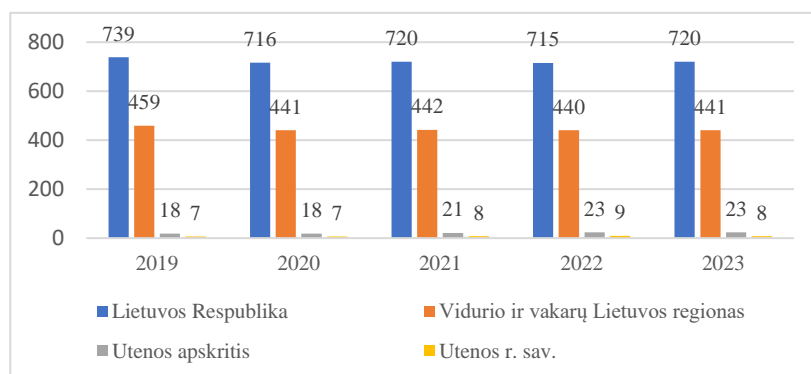
59 pav. Matematikos PUPP bent pagrindinį lygį pasiekusių mokinių dalis, proc. Šaltinis - Švietimo valdymo informacinė sistema

Mokinių, dalyvaujančių neformaliojo ugdymo veiklose dalis Utenos rajono savivaldybėje 2019-2023 metais šiek tiek sumažėjo, tačiau buvo didesnė nei vidutiniškai šalyje ((žr. 60 pav.).

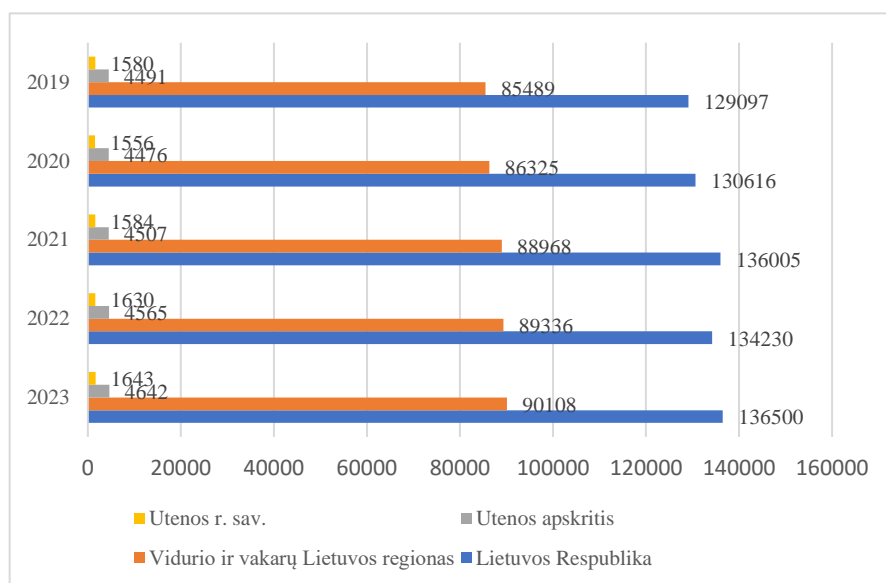
61 pav. Neformaliame ugdyme dalyvaujančių mokinių dalis, proc. Šaltinis - Švietimo valdymo informacinė sistema.

2019-2023 m. ikimokyklinio ugdymo įstaigų skaičius, kuris šalies mastu mažėjo, Utenos rajone šiek tiek išaugo (žr. 62 pav.).

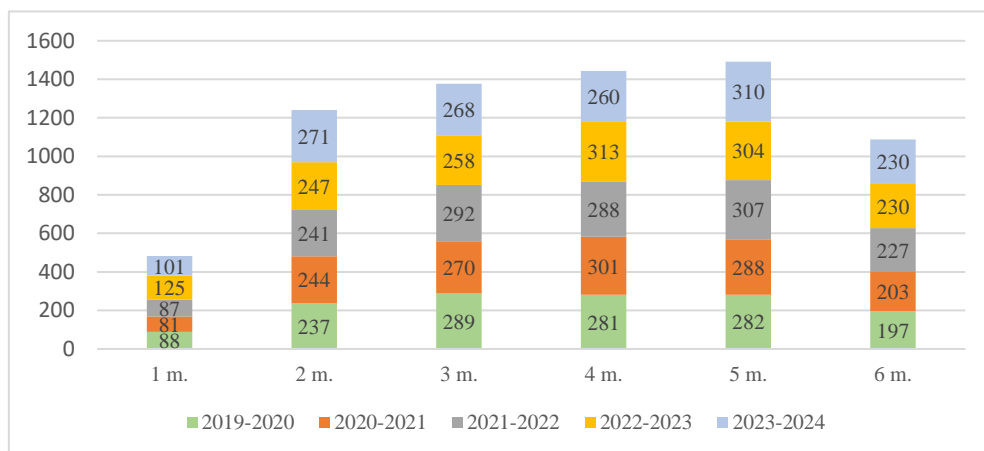
62 pav. Ikimokyklinio ugdymo įstaigų skaičius. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Atitinkamai augo ir vietų ikimokyklinio ugdymo įstaigose skaičius, nors šalyje buvo stebima mažėjimo tendencija (žr. 63 pav.).

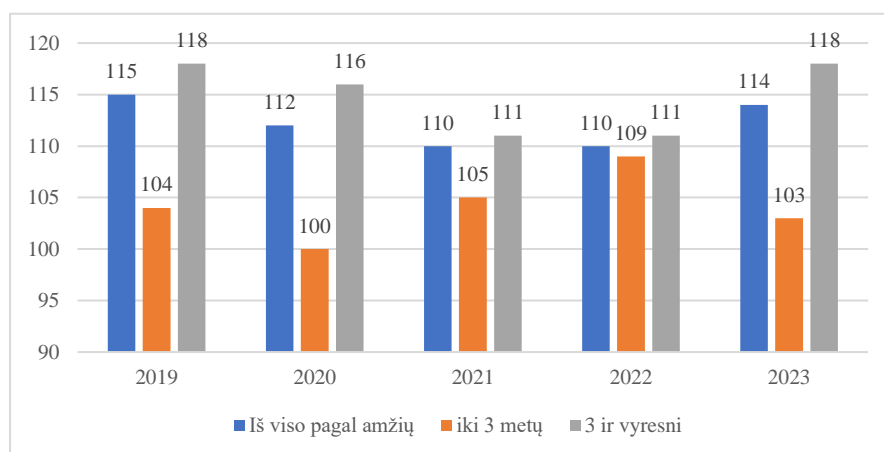
63 pav. Vietų skaičius ikimokyklinio ugdymo įstaigose. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

2019-2023 m. didėjo ir vaikų, ugdomų ikimokyklinio ugdymo įstaigose skaičius. Daugiausiai buvo ugdoma 4-5 metų vaikų, o mažiausiai – 1 metų vaikų ir 6 metų vaikų (žr. 64 pav.).

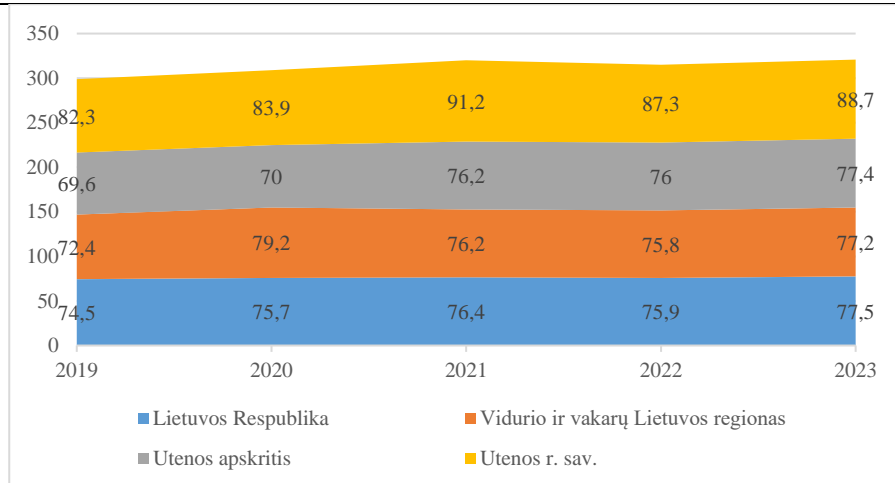
64 pav. Ikimokyklinio ugdymo auklėtinių skaičius Utenos rajono savivaldybėje pagal amžiaus grupes, asmenys. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Vietų skaičius ikimokyklinio ugdymo įstaigose, tenkantis 100-ai įstaigas lankančių vaikų, buvo aukštesnis nei vidutiniškai šalyje (žr. 65 pav.).

65 pav. Vietų skaičius, tenkantis 100-ai vaikų, lankančių ikimokyklinio ugdymo įstaigas. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

1-6 m. amžiaus vaikų dalis, lankančių ikimokyklinio ugdymo įstaigas, Utenos rajone 2019-2023 m. buvo ženkliai didesnė nei vidutiniškai šalyje (žr. 66 pav.). Didesnė nei šalyje buvo ir vaikų iki 3 metų, lankančių ikimokyklinio ugdymo įstaigas, dalis palyginti su bendraamžiais – 2023 m. ji sudarė 51,6 proc., kai šalyje – 40,6 proc.

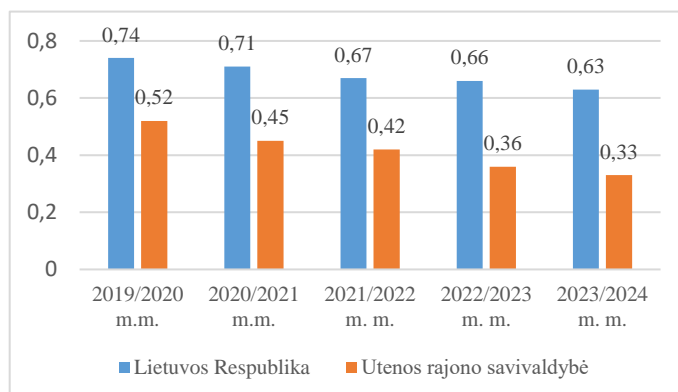

66 pav. 1-6 metų vaikų ikimokykliniame ugdyme dalis, palyginti su atitinkamo amžiaus vaikais, proc.
Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra

Visi aukščiau minimi ikimokyklinio ugdymo įstaigų rodikliai kito, nes pastaraisiais metais ikimokyklinio ugdymo vietų skaičius didintas pertvarkant mokyklas-darželius („Eglutę“ ir „Varpelį“) į lopšelius - darželius, palaipsniui nebeformuojant pirmų klasių ir atidarant po naują lopšelio/darželio grupę vietoj klases. Tokiu būdu išspręsta ankstyvojo ugdymo vaikų, laukiančių eilėse, problema.

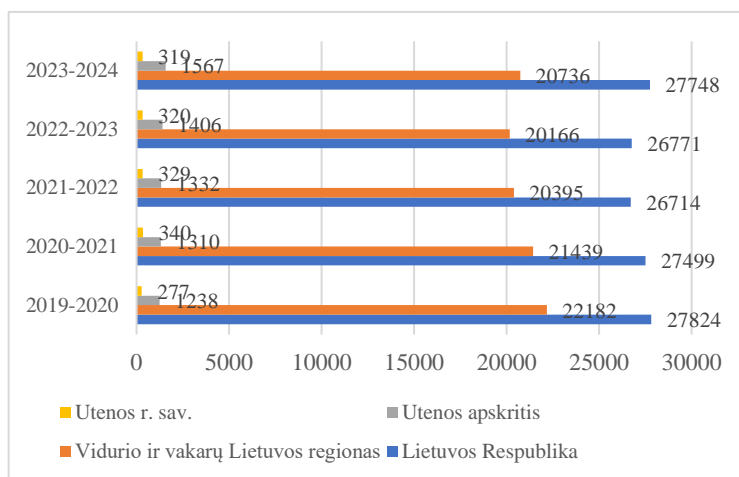
Savivaldybės biudžetinė įstaiga Utenos švietimo centras (toliau – UŠČ) vykdo mokytojų profesinio tobulinimosi, suaugusiųjų ir vaikų neformalaus švietimo veiklas, padalinys – UŠC Pedagoginė psichologinė tarnyba teikia paslaugas vaikams iki 18 metų (turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių – iki 21 metų, jei mokosi bendrojo ugdymo ar specialiojoje mokykloje, ir vyresniems, jei nori įgyti pagrindinį išsilavinimą), gyvenantiems savivaldybės teritorijoje ir/ar ugdomiems mokyklose, kurių steigėja yra savivaldybės taryba, konsultuoja mokytojus bei tėvus specialiųjų ugdymosi poreikių vaikų ugdymo klausimais. UŠČ koordinuoja Utenos r. savivaldybės neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi veiksmų plano įgyvendinimą pagal Lietuvos Respublikos neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymą. UŠČ sudėtyje veikia ir Utenos STEAM centras, kuris vykdo formaliojo ir neformaliojo ugdymo veiklas plėtojančias vaikų ir jaunimo tikslinių, gamtos ir technologinių mokslų kompetencijas. Nuo 2024 m. Utenos švietimo centras dalyvauja (partnerio teisėmis) projekto „STEAM centrų modernizavimas“ įgyvendinime (ES/SB). Projekto metu Utenos dvaro parko teritorijoje bus įrengtas kupolas, kuriame bus montuojamas teleskopas.

Utenos rajono švietimo įstaigos, kaip ir daugumoje kitų Lietuvos savivaldybių susiduria su vis aštrėjančia pedagogų pritraukimo problema. 67 pav. matyti, kad per pastaruosius penkeris metus jaunesnių nei 50 metų bei 50 metų ir vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis (šiuo rodikliu vertinamas veiksmingos ir subalansuotos pedagoginio personalo politikos įgyvendinimas savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklose, pritraukiant karjerą pradedančius ir išlaikant patirtį turinčius mokytojus, netiesiogiai – savivaldybės mokyklų, kaip darbdavių, patrauklumas mokytojams) vis mažėjo ir buvo beveik dvigubai žemesnis nei šalyje.

67 pav. Jaunesnių nei 50 metų bei 50 metų ir vyresnio amžiaus mokytojų skaičiaus santykis. Šaltinis – Švietimo valdymo informacijos sistema.

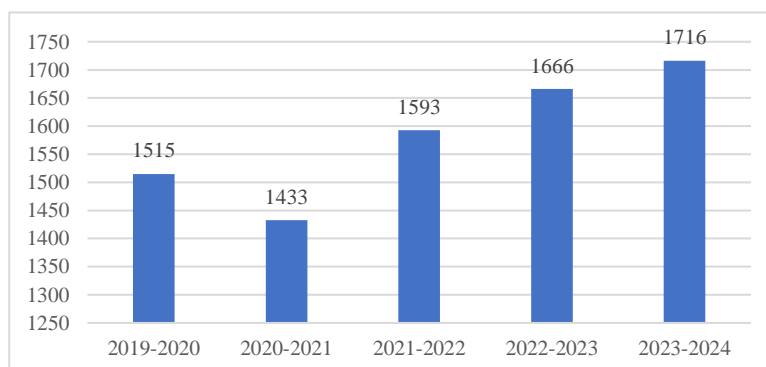
Utenos mieste veikia Lietuvos Respublikos Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos įsteigtas Utenos regioninis profesinio rengimo centras. Šiame centre studijuoti gali asmenys, neturintys pagrindinio išsilavinimo, asmenys baigę 10 ir 12 klasių bei asmenys, įgiję vidurinį išsilavinimą. Vykdomos mokymo programos: duonos ir pyrago gaminių kepėjas, apskaitininkas, siuvėjas, konditeris, kompiuterių tinklų aptarnavimo technikas, maisto pramonės darbuotojas, suvirintojas, individualios priežiūros darbuotojas, transporto priemonių remontininkas, virėjas, plytelių klojėjas – tinkuotojo padėjėjas, kirpėjas, apdailininkas. Valstybės duomenų agentūros pateikiama statistika rodo, kad nors bendra tendencija šalyje 2019-2023 m. buvo, kad profesinio mokymo įstaigose mokinių skaičius mažėjo, Utenos regione ir Utenos rajone šio rodiklio reikšmė didėjo (žr. 68 pav.).

68 pav. Profesinio mokymo įstaigų mokinių skaičius, asmenys. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Utenos regioninio profesinio rengimo centro 2023 m. ataskaitoje rašoma, baigus mokyklą, įsidarbinusių (pagal įgytą kvalifikaciją) mokinių dalis sudarė 61,9 proc., o dirbančių 73,9 proc. Didžiausias įsidarbinusių procentas buvo tarp tų, kurie baigė automobilių mechaniko, apskaitininko, maisto (pieno, mėsos, duonos) pramonės darbuotojo mokymo programas.

Utenos mieste veikia ir Utenos kolegija. Ši aukštojo mokslo įstaiga organizuoja nuolatinės dienos, nuolatinės sesijinės, iššėstinės mišrios bei iššėstinės nuotolinės formos studijas. Veikia du fakultetai: Verslo ir technologijų bei Medicinos. Verslo ir technologijų fakultete galima studijuoti pagal šias studijų programas: aprangos technologijos, apskaita, automatinio valdymo sistemos, darbų sauga ir aplinkos inžinerija, informacinių sistemų inžinerija, maisto produktų technologijos, renginiai ir pramogos, teisė, turizmo paslaugų vadyba, transporto ir logistikos verslas, verslo vadyba ir inovacijos, žemės ūkio technologijos. Medicinos fakultete galima studijuoti pagal šias studijų programas: burnos higiena, bendrosios praktikos slauga, dantų technologija, kosmetologija, kineziterapija, odontologinė priežiūra, socialinis darbas. Kolegijos studentų skaičius 2019-2023 metais augo (žr. 69 pav.)

69 pav. Studentų skaičius kolegijose, asmenys, Utenos rajono savivaldybėje. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Kolegijos bazėje yra sudaromos galimybės baigti ir aukštojo universitetinio mokslo studijas. Pavyzdžiui, 2024 m. Mykolo Riomerio universitetas Utenoje kvietė mokytis papildomosiose Viešojo administravimo ir verslo krypties bei Socialinio darbo krypties studijose, kurias baigus galima stoti į magistrantūros programas.

Apibendrinant galima pasakyti, kad Utenos rajono savivaldybėje yra gan plačiai išplėtotos švietimo paslaugos – nuo ikimokyklinio, bendrojo, vidurinio, profesinio iki aukštojo (neuniversitetinio) mokslo ir net sudarytos sąlygos pasiruoti stojimui į magistro programas universitete. Teigiama tendencija yra tai, kad vaikų, lankančių ikimokyklinio ugdymo įstaigas, dalis yra didesnė nei vidutiniškai šalyje. Utenos rajono mokiniai aktyviai lanko neformalaus ugdymo užsiėmimus. Įvardijant švietimo srities problemas, reikia pastebėti, kad nors mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose išlieka stabilus, tačiau matyti atotrūkis tarp kaimo ir miesto mokyklų – kaimo švietimo įstaigų pastatai ženkliai prasčiau užpildyti, vis dar formuojamos 1-4 jungtinės klasės ir jų procentas yra didesnis nei šalyje. Savivaldybėje stebima pažanga diegiant įtraukiojo ugdymo principus, tačiau dar daug reikia investuoti į įtraukiojo ugdymo infrastruktūros sukūrimą bei paslaugų plėtrą. Neteikiamos visos dienos mokyklos paslaugos. Švietimo įstaigos susiduria su pedagogų pritraukimo problema, kuri vis gilėja. Nors VBE ir PUPP rezultatai lyginant su šalies rodikliais yra neblogi, tačiau matyti, kad mokinių rezultatų atotrūkis tarp atskirų mokyklų yra nemažas.

1.8. Jaunimas

Valstybės duomenų agentūros duomenimis, Utenos rajone 2023 m. gyveno 5958 jauni (14-29 m.) asmenys. Tai sudarė 15 proc. populiacijos.

Paslaugos jaunimui teikiamos Utenos mieste veikiančiame **Utenos vaikų ir jaunimo užimtumo centro padalinyje Atvirajame jaunimo centre**. Šio centro teikiamos paslaugos – saugus laisvalaikio užimtumas, prevencinė veikla, jaunimo iniciatyvų skatinimas, individualus konsultavimas, darbas su artimaisiais.

Utenos vaikų ir jaunimo užimtumo centro 2023 metų veiklos ataskaitoje rašoma, kad 2023 m., organizuojant ir vykdant atvirąjį darbą su jaunimu Atvirajame jaunimo centre, buvo vykdoma daugiau nei 100 įvairių laisvalaikio užimtumo veiklų: bendravimo grupės susitikimai, savaitgalio išvyka, stalo ir video žaidimų vakarai, maisto gaminimo edukacijos, saviraiškos vakarai, sporto vakarai, varžybos, protmūšiai, žygiai, diskusijos, apsilankymai AJC/AJE ir kt. Į veiklas įsitraukė daugiau nei 90 proc. lankytojų. Skatinant jaunuolių savanorystę ir iniciatyvas, buvo suburta ilgalaikių savanorių komanda, kuri padėjo planuoti ir vykdyti veiklas. Per metus pasirašytos 3 savanoriškos veiklos sutartys. 76 jaunuoliai gavo individualias socialinių darbuotojų darbai su jaunimu konsultacijas.

Atviro darbo su jaunimu paslauga teikiama ir Utenos r. Vyžuonų seniūnijoje (Šilo g. 6, Vyžuonos), kur veikia **Atvira jaunimo erdvė**. Paslaugos teikėjai - Maltos Ordino pagalbos tarnybos Utenos skyrius. Atvira jaunimo erdvė yra saugi aplinka 14-29 m. jaunimui leisti laisvalaikį, įgyvendinti norimas veiklas, atrasti savo stipriąsias puses bei gebėjimus. Jaunimo pamėgtoje vietoje teikiamos tokios paslaugos: informavimas ir konsultavimas, tarpininkavimas, vykdoma prevencinė veikla. Atviros jaunimo erdvės darbuotoja kartu su savanoriais organizuoja jaunuoliams aktualias veiklas: stalo žaidimų turnyrus, filmų peržiūras ir aptarimus, žygius į gamtą, pažintines išvykas, kūrybinių gebėjimų paieškas ir atskleidimą

Utenos mieste, Utenos A. ir M. Miškinių bibliotekoje veikia **Jaunimo informacijos centras**. Šis centras teikia konsultacijas jaunimui nuo 14 iki 29 metų šiomis temomis: išsilavinimas, jaunų žmonių teisės, internetinis (informacinis) raštingumas, laisvalaikis, bei įsitraukimas į visuomeninę veiklą/savanorystę, socialinės problemos, psichologinė pagalba, sveikata, finansinis raštingumas ir verslumas, priklausomybė sukeliančių medžiagų prevencija, užimtumas, jaunų šeimų poreikiai, bei būstas, mobilumas (studijos, stažuotės, darbas, savanorystė ir kt.). Centras yra dalis Europos jaunimo informacijos tinklo „Eurodesk“, kuris veikia 34 Europos šalyse ir teikia išskirtinę informaciją, skirtą jaunimui ir dirbantiems su jaunimu. Centre konsultuojami jaunuoliai, žmonės, dirbantys su jaunimu, nevyriausybinės organizacijos, susijusios su jaunimo veikla.

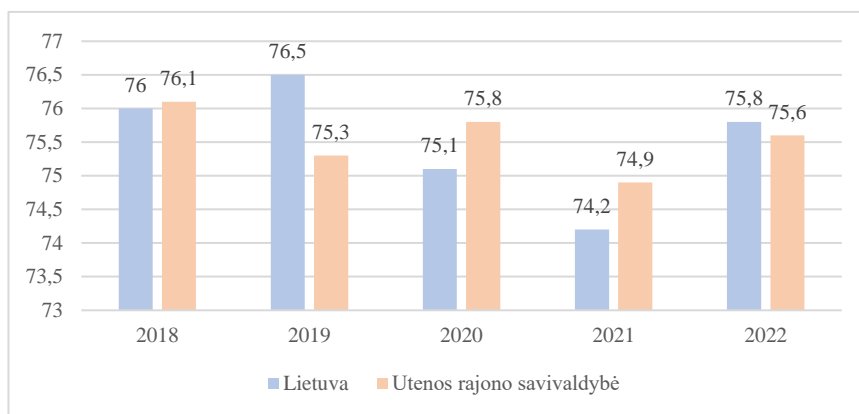
Kaip ir kiekvienoje Lietuvos savivaldybėje, Utenos rajone yra suformuota **Utenos jaunimo reikalų taryba**, kuri atstovauja Utenos rajono savivaldybėje gyvenančiam jaunimui ir yra sudaroma laikantis pariteto (lygiateisės partnerystės) principo – renkama 12 narių, iš kurių 6 – savivaldybės institucijų atstovai, 6 – JO atstovai, deleguoti Utenos visuomeninių jaunimo organizacijų sąjungos „Apskritasis stalas“.

Utenos rajono savivaldybės administracijoje dirba **Utenos rajono savivaldybės jaunimo reikalų koordinatorius**, kuris savivaldybės institucijoms padeda formuoti ir įgyvendinti savivaldybės jaunimo politiką, yra tarpininkas tarp savivaldybės politikų, tarnautojų bei jaunimo.

Utenos rajono savivaldybės taryba yra patvirtinusi Utenos rajono savivaldybės jaunimo politikos strategiją 2018-2024 metams, kuria užsibrėžta vykdyti darnią jaunimo politiką rajone, vystyti jaunimui palankią aplinką ir infrastruktūrą bei plėsti ir skatinti įvairias jaunimo veiklas ir užimtumą.

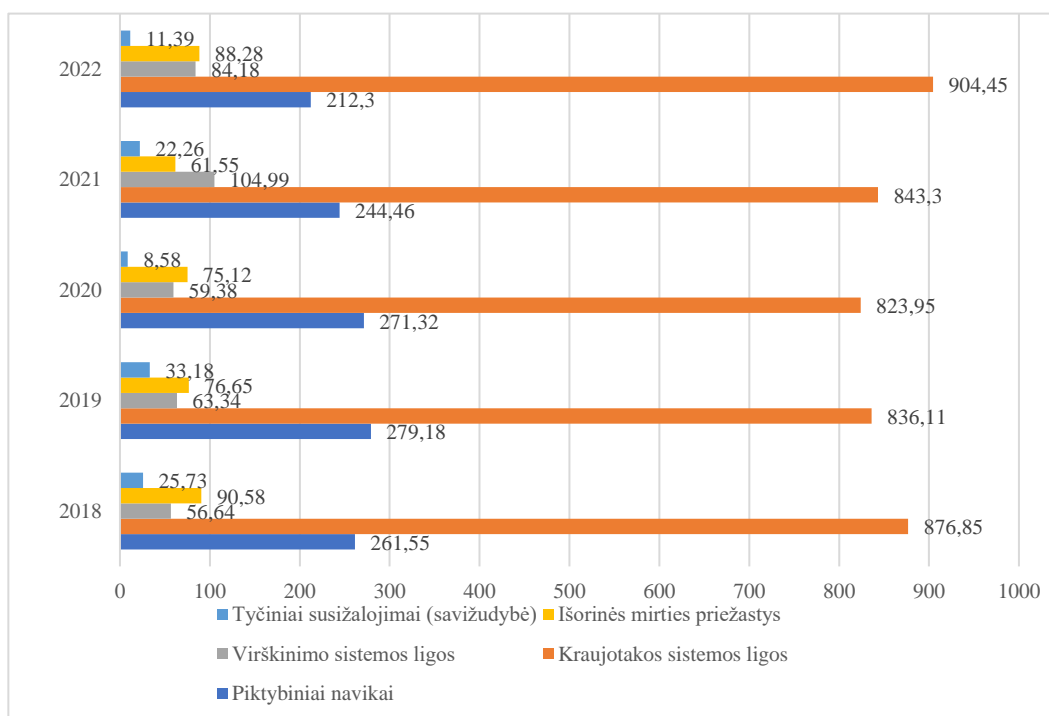
1.9. Sveikata

Vienas pagrindinių gyvenimo kokybę ir gyventojų sveikatos būklę atspindinčių rodiklių yra vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė. Utenos rajone šis rodiklis 2018-2022 m. kito mažai ir buvo panašus į Lietuvos vidurkį (žr. 70 pav.).

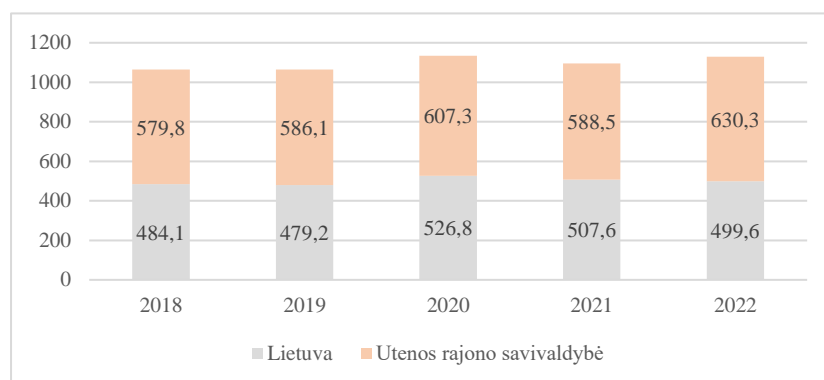
70 pav. Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė, kai amžius 0. Šaltinis – Higienos institutas.

Pagrindinės Utenos rajono mirtingumo priežastys per 2018-2022 m. išliko mažai pakitusios (žr. 71 pav.). Daugiausiai žmonių mirė nuo kraujotakos sistemos ligų, šis rodiklis per laikotarpį nežymiai padidėjo. Antroje vietoje – mirtingumas nuo piktybinių navikų, trečioje – išorinės mirties priežastys (traumos, apsinuodijimai etc.), ketvirtoje – virškinimo sistemos ligos.

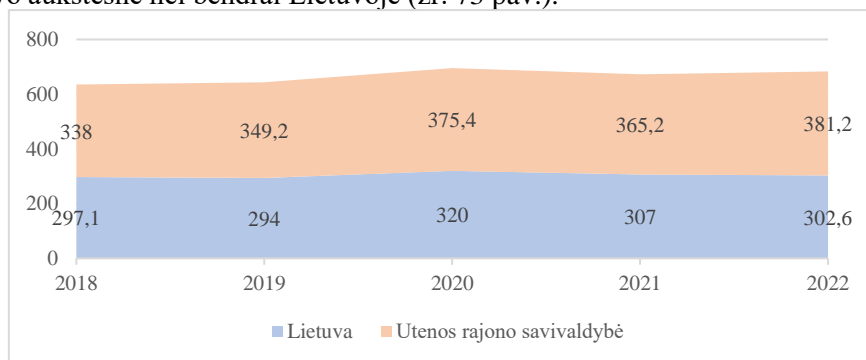
71 pav. Standartizuotas mirtingumas pagal mirties priežastis, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, asmenys, Utenos rajono savivaldybėje. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Išvengiamas mirtingumas – tai mirusiųjų nuo ligų ar būklių, kurių galima išvengti taikant žinomas efektyvias prevencijas ir / ar diagnostikos priemones ir / ar gydymo priemones, dalis procentais nuo visų gyventojų mirčių. Išvengiamo mirtingumo rodiklis netiesiogiai parodo sveikatos priežiūros sistemos efektyvumą ir kokybę. Utenos rajone šis rodiklio reikšmė visą nagrinėjamą laikotarpį buvo aukštesnė nei vidutiniškai šalyje (žr. 72 pav.).

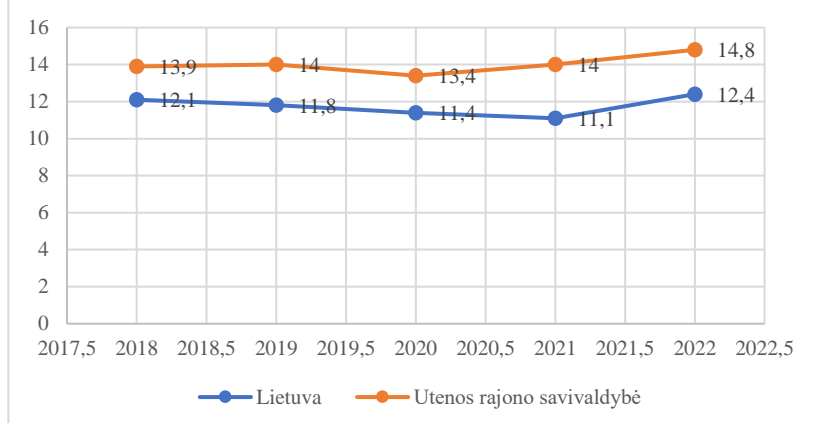
72 pav. Išvengiamas mirtingumas 100 tūkst. gyv. pagal jungtinį EBPO ir Eurostato sąrašą, Utenos regione. Šaltinis – Higienos institutas.

Preveninėmis priemonėmis išvengiamas mirtingumas: mirties priežastys, kurių daugiausia galima išvengti pasitelkus veiksmingą visuomenę sveikatos ir pirminės prevencinės intervencijos (t. y. prieš prasidedant ligoms / traumoms, iki sumažinant jų dažnumą). Utenos rajone šio rodiklio reikšmė 2018-2022 m. išaugo ir buvo aukštesnė nei bendrai Lietuvoje (žr. 73 pav.).

73 pav. Preveninėmis priemonėmis išvengiamas mirtingumas 100 tūkst. gyv. pagal jungtinį EBPO ir Eurostato sąrašą, Utenos regione. Šaltinis – Higienos institutas.

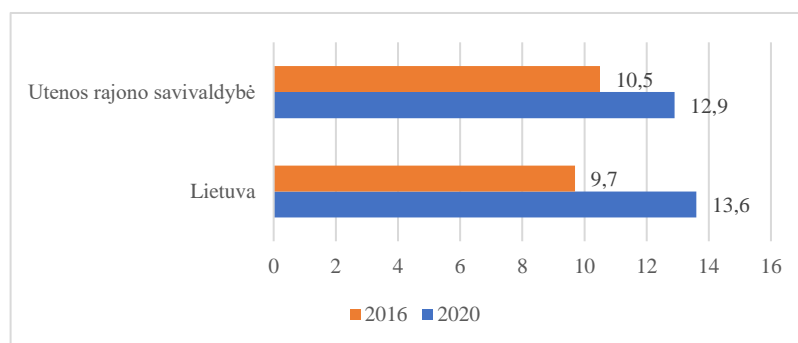
Visuomenės sveikatos būklę labai didele dalimi lemia žmonių pasirinkta gyvensena. Nagrinėjant Utenos rajono vaikų ir suaugusiųjų gyvenamosios rodiklius, matyti, kad yra nemažai šalintinių rizikos veiksnių. Pavyzdžiui, mokinių kūno masės indekso rodiklio reikšmė Utenos rajone 2018-2022 m. augo ir buvo aukštesnė nei šalies vidurkis (žr. 74 pav.).

75 pav. Mokinių (7-17 m.) kūno masės indeksas. Šaltinis – Higienos institutas.

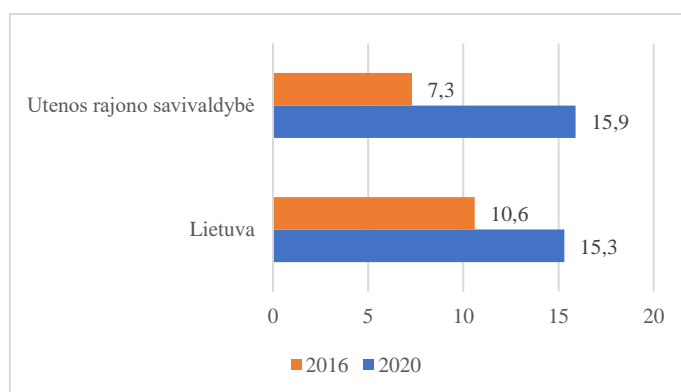
Higienos institutas kas keturis metus atlieka moksleivių gyvenimo tyrimus. Yra prieinami 2016 m.¹¹ ir 2020 m.¹² gyvenimo tyrimų duomenys.

Lyginant juos matyti, kad Utenos rajono savivaldybėje mokinių, kurie sportuoja kasdien, ne pamokų metu, dalis išaugo (žr. 76 pav.), nors buvo šiek tiek žemesnė už šalies rodiklio reikšmę.

76 pav. Mokinių dalis, proc., kurie sportuoja kasdien, ne pamokų metu. Šaltinis – Higienos institutas.

Mokinių, kurie bent kartą per 30 dienų vartojo alkoholį dalis, lyginant 2016 ir 2020 m. duomenis, išaugo ir 2020 m. tapo didesnė nei vidutiniškai Lietuvoje (žr. 77 pav.).

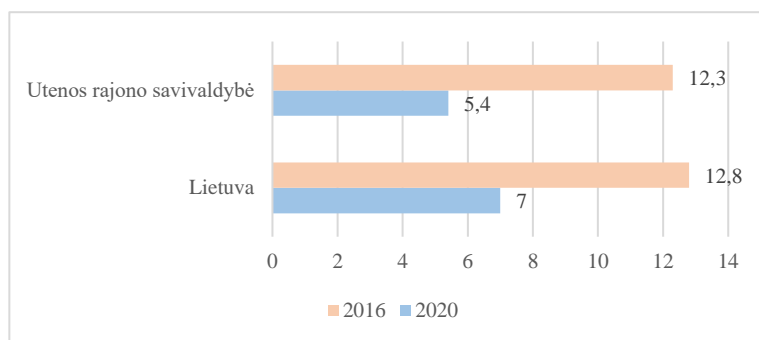

78 pav. Mokinių, kurie bent kartą vartojo alkoholį (per 30 d.), dalis, proc. Šaltinis – Higienos institutas.

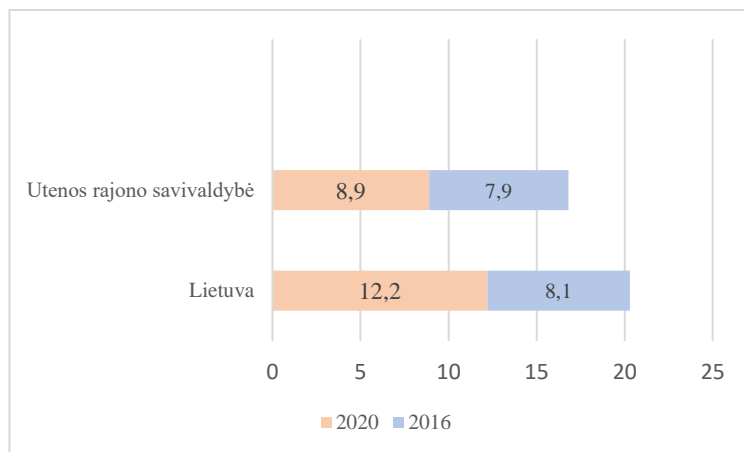
¹¹ https://www.hi.lt/uploads/Visuomenes_sveikatos_tehnologiju_centras/2016%20m-%20Mokyklinio%20amziaus%20vaiku%20gyvensenos%20suvestine-ataskaita.pdf

¹² https://www.hi.lt/uploads/Visuomenes_sveikatos_tehnologiju_centras/2020_vaiku_gyvensenos_rodikliu_suvestine-ataskaita.pdf

Tuo tarpu mokinių, kurie bent kartą per 30 dienų rūkė tabako gaminius procentinė dalis daugiau nei du kartus sumažėjo (žr. 79 pav.), o rūkančių el. cigaretės dalis išaugo per vieną procentinį punktą (žr. 80 pav.).

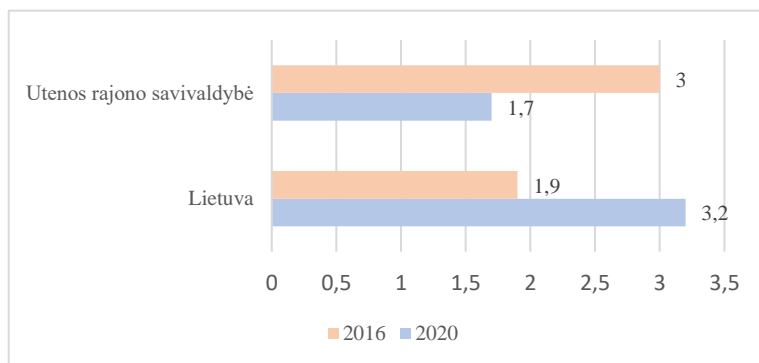

79 pav. Mokinių, kurie bent kartą rūkė tabako gaminius (per 30 d.) dalis, proc. Šaltinis – Higienos institutas.

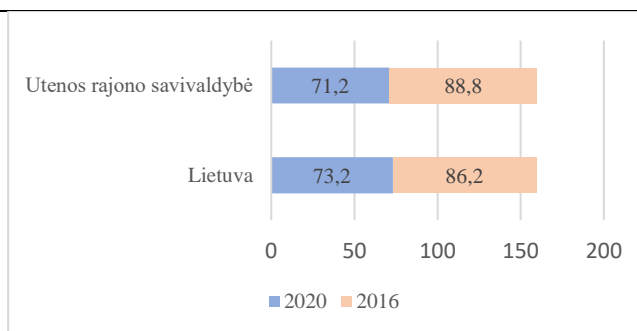
80 pav. Mokinių, kurie bent kartą rūkė el. cigaretes (per 30 d.) dalis, proc. Šaltinis – Higienos institutas.

Mokinių, kurie bent kartą per 30 dienų rūkė kanapes, dalis lyginant 2020 m. su 2016 m. sumažėjo ir tapo ženkliai mažesnė nei šalies vidurkis (žr. 81 pav.).

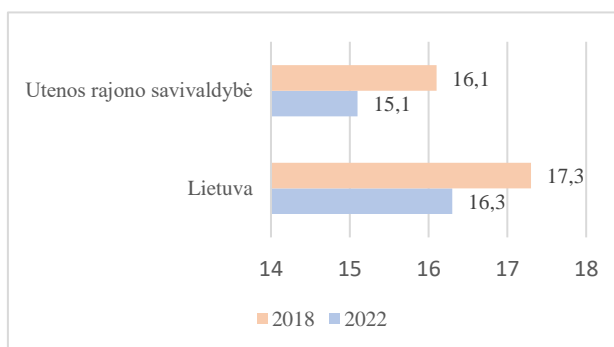
81 pav. Mokinių dalis, kurie bent kartą rūkė kanapes (30 d.), dalis, proc. Šaltinis – Higienos institutas.

Labai svarbūs yra ir vaikų bei jaunimo savijautos rodikliai. Pastebėtina, kad 2020 m. lyginant su 2016 m. tiek Lietuvoje, tiek Utenos rajono savivaldybėje gan ženkliai sumažėjo mokinių, kurie jaučiasi laimingi arba labai laimingi, dalis (žr. 82 pav.).

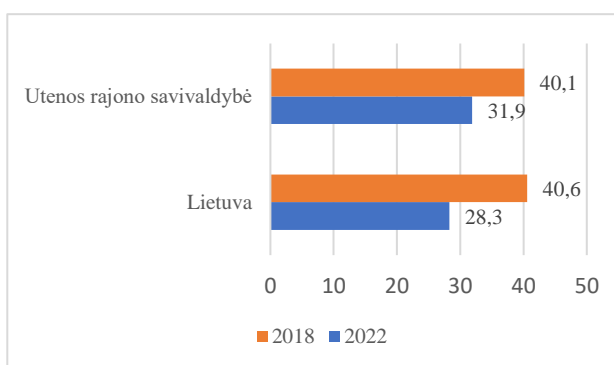
82 pav. Mokinių dalis, kurie jaučiasi laimingi arba labai laimingi, proc. Šaltinis – Higienos institutas.

Higienos institutas panašius tyrimus vykdo ir apie suaugusių asmenų gyvenimą, tyrimai buvo atliekami 2018 m.¹³ ir 2022 m.¹⁴ Teigiamas pokytis lyginant minėtų dviejų metų rezultatus yra tas, kad Uteno rajono savivaldybėje sumažėjo suaugusiųjų dalis, kurie vartojo tabaką kasdien (žr. 83 pav.).

83 pav. Suaugusiųjų dalis, kuri vartojo tabaką kasdien (per 30 d.), proc. Šaltinis – Higienos institutas.

Lyginant 2018 ir 2022 m. duomenis, sumažėjo suaugusiųjų asmenų dalis, kurie užsiima aktyvia fizine veikla ne mažiau kaip 30 min. per dieną (žr. 84 pav.).

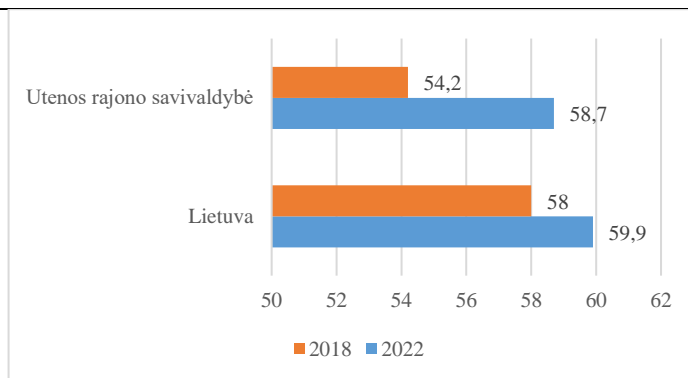

84 pav. Suaugusiųjų dalis, kurie užsiima fizine veikla ne mažiau kaip 30 min. per dieną, proc. Šaltinis – Higienos institutas.

Tačiau padidėjo suaugusiųjų, kurie jaučiasi laimingi arba labai laimingi dalis (žr. 85 pav.).

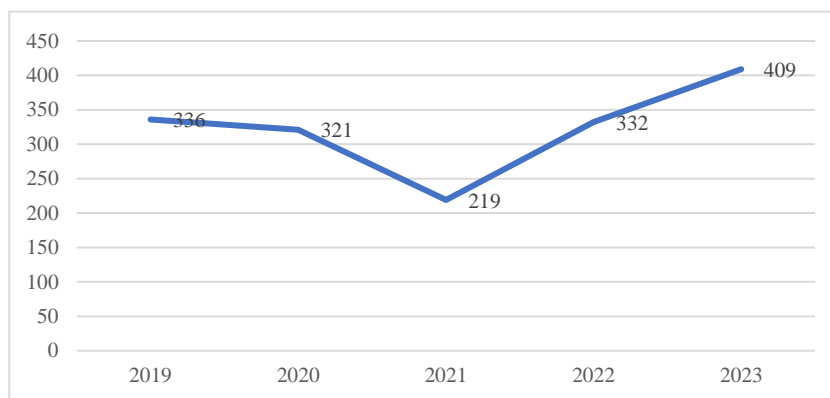
¹³ https://sam.lrv.lt/uploads/sam/documents/files/2018_gyvensenos_suvestine-ataskaita-HI.pdf

¹⁴ https://www.hi.lt/uploads/Visuomenes_sveikatos_technologiju_centras/2022_m_suaugusiųjų_gyvensenos_tyrimas_Rodikliu_ataskaita.pdf

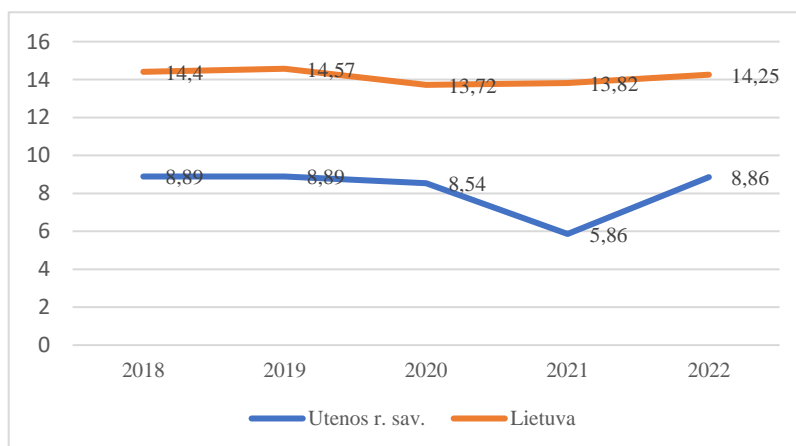
85 pav. Suaugusiųjų dalis, kurie jaučiasi laimingi arba labai laimingi, proc.

Utenos rajono savivaldybė, kaip buvo aptarta dalyje apie demografinius rodiklius, pasižymi tuo, kad joje didesnę nei vidutiniškai šalyje dalį sudaro vyresnio amžiaus žmonės ir gyventojų medianinis amžius yra didesnis. Esant tokiems rodikliams, aktualu panagrinėti, koks yra sergamumas vyresnio amžiaus žmonėms būdingomis ligomis. Sergančiųjų demencija skaičius Utenos rajone 2019-2023 m. nežymiai paaugo (žr. 86 pav.).

86 pav. Sergančių demencija (F00-F03 diagnozė) skaičius Utenos rajone. Šaltinis – Higienos institutas.

Sergančiųjų demencija skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyv., Utenos rajone buvo žemesnis nei šalyje (žr. 87 pav.). Tai rodo, kad sergamumo šia liga tendencijos šiek tiek didėja, tuo pačiu didėja ir įvairių, su tuo susijusių asmens sveikatos priežiūros paslaugų bei socialinių paslaugų poreikis, tačiau, palyginus su kitomis vietovėmis, problemos mastai nėra dideli.

87 pav. Sergančių demencija (F00-F03 diagnozė) skaičius tenkantis 100 tūkst. gyv. Šaltinis – Higienos institutas.

Utenos rajone veikia trys asmens sveikatos priežiūros įstaigos, kurių savininkė arba dalininkė yra savivaldybė – tai VšĮ Utenos ligoninė, VšĮ Šv. Klaros palaikomojo gydymo ir slaugos ligoninė, VšĮ Utenos rajono pirminės sveikatos priežiūros centras.

Viešoji įstaiga Utenos ligoninė (toliau – Utenos ligoninė)¹⁵ – daugiaprofilė įstaiga, kurioje teikiamos II lygio ambulatorinės - konsultacinės bei stacionarinės asmens sveikatos priežiūros paslaugos, stacionarinės slaugos paslaugos Utenos rajono, kitų šalies vietovių gyventojams bei užsieniečiams. Utenos ligoninės dalininkai – savivaldybė ir valstybė, atstovaujama Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos. Ligoninėje yra 285 stacionarinės lovos, iš jų 195 aktyvaus gydymo, 70 reabilitacijos ir 20 palaikomojo gydymo ir slaugos. 2023 m. buvo hospitalizuota 7190 pacientų (2022 m. – 6995), išlieka stabili kitų savivaldybių pacientų dalis – 27 proc. Mažinant hospitalizacijų skaičių ir optimizuojant vidutinę gulėjimo trukmę, Utenos ligoninėje orientuojamasi į stacionarių paslaugų redukavimą, keičiant jas specializuotomis ambulatorinėmis, dienos chirurgijos, dienos stacionaro, stebėjimo paslaugomis, todėl šių prioritetinių paslaugų skaičius kasmet auga.

Utenos rajono savivaldybė yra **Šv. Klaros palaikomojo gydymo ir slaugos ligoninės** (toliau – Šv. Klaros ligoninė) dalininkė kartu su Utenos Kristaus Žengimo į dangų parapija. Šv. Klaros ligoninėje teikiamos pirminės stacionarinės asmens sveikatos priežiūros (ilgalaikio palaikomojo gydymo ir slaugos bei stacionarios paliatyviosios pagalbos) paslaugos, yra 56 lovos (pasikeitus teisės aktų reikalavimams patalpų plotui vienam pacientui, 2023 m. gegužės mėnesį lovų skaičius buvo sumažintas nuo 80 iki 56). 2023 m. buvo gydomi 371 pacientai (2022 m. – 396). Ligoninės pacientai – sergantieji širdies ir kraujagyslių, onkologinėmis ligomis, po insulto, sunkių traumų ir operacijų, negalintys savimi savarankiškai pasirūpinti, judėti ir kt. sunkūs ligoniai.

Pirminę asmens sveikatos priežiūrą – įgyvendina savivaldybės **Viešoji įstaiga Utenos pirminės sveikatos priežiūros centras** (toliau – Utenos PSPC) ir dvi privačios įstaigos – UAB „InMedica“ ir VšĮ **Šeimos klinika „Hiperika“**. 2024 m. sausio 1 d. duomenimis, prie Utenos PSPC yra prisirašę 32 693 gyventojai (2023 m. sausio 1 d. – 32 268). UAB „InMedica“ turi 5641, VšĮ Šeimos klinika „Hiperika“ – 2557 pacientus.

Utenos rajono savivaldybės tarybai 2023 m. spalio 26 d. sprendimu [Nr. TS-277](#) „Dėl Sveikatos centro įsteigimo funkcinio bendradarbiavimo būdu Utenos rajono savivaldybėje“ nutarus įsteigti Utenos rajono savivaldybėje **Sveikatos centrą**, 2023 m. lapkričio 16 d. 5 sveikatos priežiūros įstaigos pasirašė bendradarbiavimo sutartį, kurioje įsipareigojo dalyvauti šio centro veikloje ir teikti Sveikatos centrui priskiriamas teikti sveikatos priežiūros paslaugas. Tai: Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras, Utenos PSPC, Utenos ligoninė, UAB „InMedica“ ir VšĮ „Sveikatą į namus“. Sutarties tikslas – asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų organizavimo gerinimas ir teikimo koordinavimas bendradarbiaujant tarpusavyje, siekiant savivaldybės gyventojams gerinti asmens sveikatos priežiūros paslaugų kokybę. Sveikatos centrą koordinuojanti įstaiga – Utenos PSPC.

Statistikos duomenys rodo, kad Utenos rajono savivaldybėje 2018-2022 m. sumažėjo gydytojų bei šeimos gydytojų skaičius, tenkantis 10 tūkst. gyv. ir šie rodikliai buvo žemesni nei šalyje, o slaugytojų ir akušerių sumažėjo neįžymiai ir buvo panašūs į šalies vidurkį.

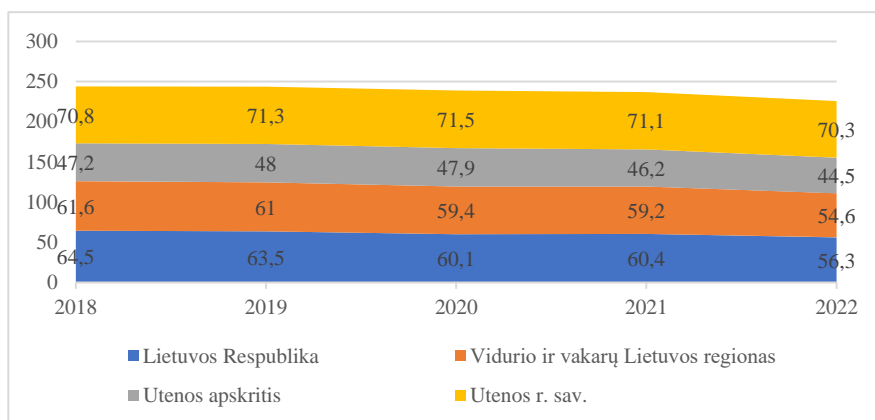
Specialybė	Vietovė	Praktikuojančių gydytojų, odontologų ir slaugytojų skaičius, tenkantis 10 tūkst. gyventojų				
		2018	2019	2020	2021	2022
Slaugytojas ir akušeris	Lietuvos Respublika	80,7	80,6	80,7	81,8	77,3
	Vidurio ir vakarų Lietuvos regionas	77,7	78,3	79,7	81,5	75,9
	Utenos apskritis	68,2	71,4	67,2	66,2	65
	Utenos r. sav.	83,1	87,1	82,6	79,7	81,2
Gydytojas	Lietuvos Respublika	45,9	45,7	44,6	44,7	44
	Vidurio ir vakarų Lietuvos regionas	35,1	35,3	39,3	39,7	39,3
	Utenos apskritis	24,5	25,4	23,6	23	22,1

¹⁵ Utenos rajono savivaldybės 2024-2026 metų strateginis veiklos planas:
<https://teisineinformacija.lt/utena/document/74926>

	Utenos r. sav.	26,9	28,2	26,1	23,6	23,1
Šeimos gydytojas	Lietuvos Respublika	7,4	7,4	7,2	7,3	7,7
	Vidurio ir vakarų Lietuvos regionas	7,5	7,5	6,9	7,2	7,3
	Utenos apskritis	6,2	6,6	6,2	5,7	5,5
	Utenos r. sav.	6,6	7,3	7,2	5,4	5,6
Odontologas	Lietuvos Respublika	9,8	9,5	11	10,5	10,9
	Vidurio ir vakarų Lietuvos regionas	9,3	8,9	10,5	9,7	10,2
	Utenos apskritis	7	6,6	7,2	6,7	6,5
	Utenos r. sav.	8,4	6,7	8,8	7,5	8

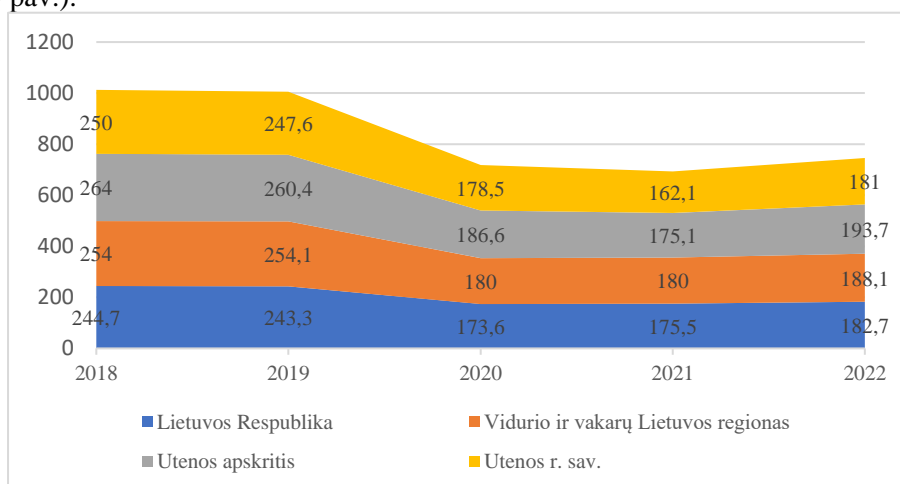
3 lentelė. Medicinos darbuotojų skaičius, tenkantis 10 tūkst. gyv. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Lovų ligoninėse skaičius Utenos rajone 2018-2022 m. sumažėjo (tam darė įtaką aukščiau aptartas stacionarių paslaugų redukavimas VŠĮ Utenos ligoninė), tačiau buvo aukštesnis nei šalyje (žr. 88 pav.).

88 pav. Lovų ligoninėse (be slaugos lovų) skaičius, tenkantis 10 tūkst. gyventojų. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Stacionaro ligonių skaičius, tenkantis 1 tūkst. gyv., Utenos rajone, kaip ir visoje šalyje, atitinkamai mažėjo (žr. 89 pav.).

89 pav. Stacionaro ligonių skaičius, tenkantis 1 tūkst. gyventojų. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Pagrindinė įstaiga, savivaldybėje vykdanči valstybės (valstybės perduotas savivaldybei) ir savarankiškas savivaldybės visuomenės sveikatos priežiūros funkcijas – **Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras** (toliau – Biuras), įsteigtas 2007 m. Pagrindinis Biuro veiklos tikslas – rūpintis savivaldybės teritorijoje gyventojų sveikata, vykdyti savivaldybės teritorijoje Lietuvos Respublikos

įstatymais ir kitais teisės aktais reglamentuojamą savivaldybių visuomenės sveikatos priežiūrą, siekiant mažinti gyventojų sergamumą ir mirtingumą, gerinti gyvenimo kokybę, teikiant kokybiškas visuomenės sveikatos priežiūros paslaugas. Pagrindinės Biuro funkcijos – visuomenės sveikatos stiprinimas savivaldybės bendruomenėse, vaikų ir jaunimo sveikatos stiprinimas, savivaldybės visuomenės sveikatos stebėseną (monitoringas). Biuras aptarnauja ne tik Utenos rajono, bet ir Molėtų rajono savivaldybių teritorijas.

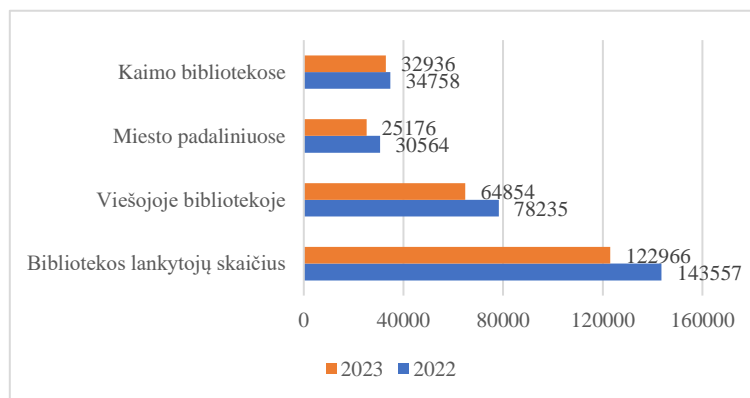
Apibendrinant šį skyrių, galima daryti išvadą, kad Utenos rajone išvengiama mirtingumo bei prevencinėmis priemonėmis išvengiama mirtingumo rodikliai buvo ženkliai aukštesni nei šalies vidurkis, tai rodo, kad per veikiančią visuomenės sveikatos biurą reikėtų daugiau investuoti į įvairias sveikatos prevencines veiklas, sveikos gyvensenos ugdymą. Ypač nerimą kelia mokinių sveikos gyvensenos rodikliai – aukštesnis nei vidutiniškai šalyje kūno masės indeksas, mažesnis fizinis aktyvumas, daugiau vartojančių alkoholinius gėrimus, augantis el. cigarečių vartojimas. Ne geresni ir suaugusiųjų gyvensenos rodikliai.

Taip pat Utenos rajone, kadangi tai regiono centras, pakankamai plačiai išplėtos asmens sveikatos priežiūros paslaugos nuo pirminės sveikatos priežiūros iki regioninės ligoninės, tačiau kai kurių paslaugų prieinamumas yra ribotas. Utenos rajone lovų skaičius stacionare, nors ir ženkliai sumažėjo, bet buvo gerokai aukštesnis nei vidutiniškai šalyje. Senstant visuomenei, yra tikimybė, kad daugės asmenų, sergančių senatvine demencija ir kitomis ligomis, dėl to būtina pritaikyti asmens sveikatos priežiūros paslaugas šiai tikslinei grupei.

1.10. Kultūra

Utenos rajono savivaldybėje veikia trys savivaldybės įsteigtos kultūros paslaugas teikiančios įstaigos:

Utenos A. ir M. Miškinų viešosios bibliotekos veiklos sritis – dokumentų kaupimas, tvarkymas, sisteminimas ir saugojimas, galimybės naudotis viešaisiais informacijos šaltiniais užtikrinimas, neatsižvelgiant į jų autorių ar juose užfiksuotų žinių politinę ar ideologinę orientaciją, fizinių ir juridinių asmenų lygių teisių naudotis teisės aktų nustatyta tvarka teikiamomis nemokamomis paslaugomis užtikrinimas. Biblioteka turi 22 struktūrinius padalinius, kurie nėra juridiniai asmenys: Auštakalnio, Antalgės, Biliakiemio, Daugailių, Smėlio, Juknėnų, Kaniūkų, Klykių, Kirdeikių, Kuktiškių, Leliūnų, Pačkėnų, Pakalnių, Radeikių, Saldutiškio, Sirutėnų, Sudeikių, Tauragnų, Užpalių, Vaikutėnų, Vilučiu, Vyžuonų. Bibliotekoje 2022 m. apsilankė 143557 lankytojai, o 2023 m. – 122966 lankytojai (žr. 90 pav.). Lankytojų skaičius sumažėjo visuose padaliniuose, bet ženklesnis sumažėjimas – miesto padaliniuose.

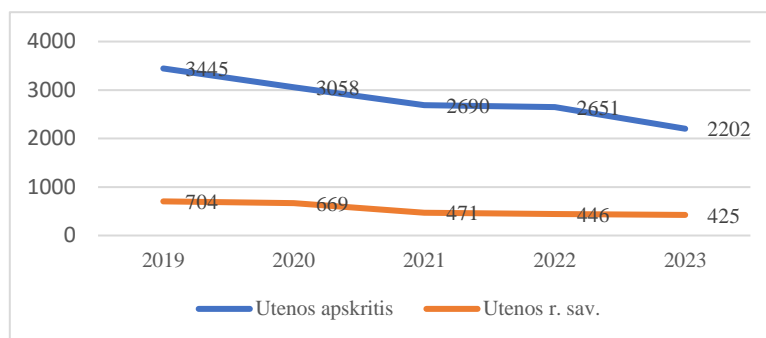

90 pav. Lankytojų skaičius Utenos A. ir M. Miškinų viešojoje bibliotekoje ir jos padaliniuose. Šaltinis – Utenos A. ir M. Miškinų viešosios bibliotekos 2023 m. veiklos ataskaita.¹⁶

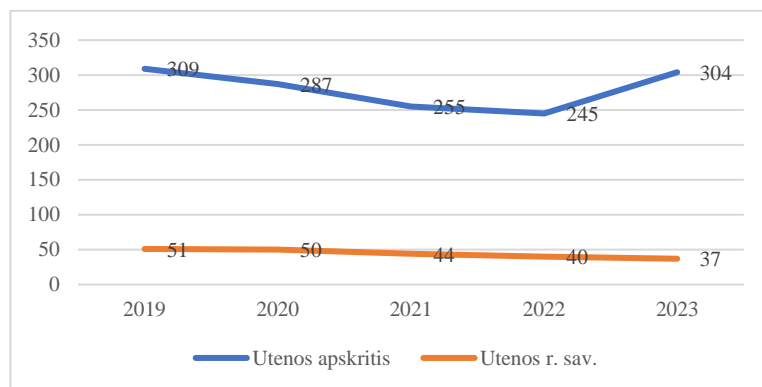
Utenos kultūros centras yra daugiasritis kultūros centras, kurio veiklos tikslai – puoselėti etninę kultūrą, mėgėjų meną, kurti menines programas, plėtoti švietėjišką (edukacinę), programinę veiklą, tenkinti bendruomenės kultūrinius poreikius, organizuoti profesionalaus meno sklaidą, Utenos rajono gyventojų poilsį ir jaunimo laisvalaikį. Centras turi 8 skyrius, organizuojančius kultūrinę veiklą visoje seniūnijos, kurioje yra skyrius, teritorijoje: Daugailių skyrius, Kuktiškių skyrius, Leliūnų skyrius, Saldutiškio skyrius,

¹⁶ <https://www.uvb.lt/wp-content/uploads/2024/03/2023-veiklos-ataskaita.pdf>

Sudeikių skyrius, Tauragnų skyrius, Užpalių skyrius, Vyžuonų skyrius. Centro skyriai nėra juridiniai asmenys. 2018-2023 m. duomenimis, Utenos regione ir Utenos rajono savivaldybėje Kultūros centrų dalyvių skaičius (žr. 91 pav.), taip pat Utenos rajono savivaldybėje sumažėjo ir meno kolektyvų skaičius (žr. 92 pav.).

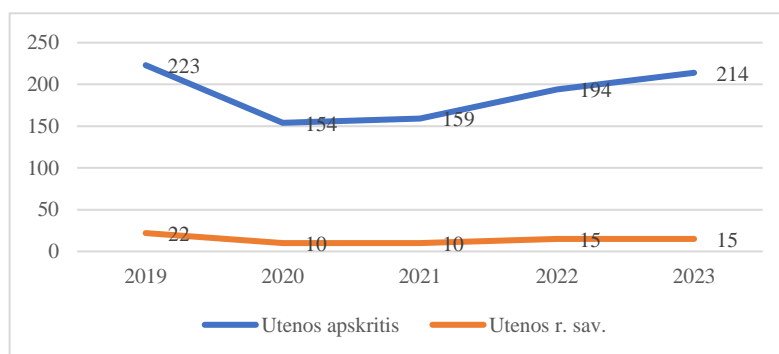

91 pav. Kultūros centrų dalyvių skaičius. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

92 pav. Meno mėgėjų kolektyvų skaičius. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Utenos kraštotyros muziejus yra savivaldybės muziejus, kaupiantis, saugantis, tyrinėjantis, konservuojantis, restauruojantis ir pristatantis visuomenei Utenos miesto, rajono ir krašto kultūrą atspindinčius ir bendruomenei reikšmingus archeologijos, dailės, fotografijos, gamybos technikos, gamtos, istorijos-etnografijos, numizmatikos, raštijos ir kitų rinkinių muziejines vertybes. Muziejuje veikia 5 savarankiško juridinio asmens statuso neturintys padaliniai: 1) Antano ir Motiejaus Miškinių literatūrinė-etnografinė sodyba, 2) Laisvės kovų muziejus, 3) Tauragnų krašto muziejus, 4) Tradicinių amatų centras „Svirnas“, 5) Vytauto Valiūšio keramikos muziejus ir meno centras. Muziejų lankytojų skaičius Utenos rajone ženkliai sumažėjo pandemijos metais (2020-2021 m.) ir 2023 m. dar nebuvo pasiekęs 2019 m. buvusios rodiklio reikšmės, nors Utenos regione 2023 m. muziejuose sulaukta panašaus skaičiaus lankytojų kaip 2019 m. (žr. 93 pav.).

93 pav. Muziejų lankytojų skaičius, tūkst. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Utenos rajono savivaldybės 2024-2026 metų strateginiame veiklos plane¹⁷ rašoma, kad, siekdama išnaudoti kūrybinių industrijų, kultūros kelių ir turizmo potencialą, savivaldybė jau 2024 metais sudarys sąlygas kurtis, burtis ir reziduoti muzikos srities ir šiuolaikiško meno atstovams buvusios Utenos Rapolo Šaltenio progimnazijos pastate ir užsiimti kūrybiška veikla. Sukūrus šiuo metu trūkstantį techninę bazę priemonių veiklai prieinamumą, bus sudarytos sąlygos įvairaus amžiaus ir socialinių grupių asmenims realizuoti įvairias kultūros, meno ir visuomenės užimtumo iniciatyvas.

Utenos rajono kultūros lauke aktyviai veikia ir kitos savivaldybės įstaigos – VšĮ Utenos turizmo informacijos centras, Utenos švietimo centras (centras nuo 2023 m. veikia kultūros paveldo objekte – buv. Utenos dvaro sodybos rūmų pastate), Utenos meno mokykla (Dailės skyrius nuo 1992 m. veikia kultūros paveldo objekte – buv. Sankt Peterburgo – Varšuvos trakto arklių pašto stoties pastatų komplekse).

Kultūrinę ir meninę veiklą vykdančios nevyriausybinės organizacijos (toliau – NVO): asociacija Teatro mėgėjų klubas „Žaliaduoniai“ (klubas 2019 m. įkūrė Utenos kamerinį teatrą, veikiančią kultūros paveldo objekte – buv. Utenos šaulių namuose), asociacija Utenos rajono tautodailininkų klubas „Svirmas“, VšĮ „Taip Kitaip“, asociacija Klubas „Ašvienių fanai“, asociacija Šokių ir dainų ansamblis „Vieversas“, VšĮ Aukštaitijos vargonų muzikos festivalis, asociacija Kūrybos klubas „Cinkas“, asociacija Utenos literatų klubas „Verdenė“, asociacija Liaudies instrumentų ansamblis „UT“, asociacija Utenos mokytojų visuomeninė organizacija „Levindra“, asociacija Utenos etninės kultūros centras, asociacija Kultūros ir socialinės plėtros centras, asociacija Popchoras „Deccime“, asociacija Menų sintezė „Vaikutėnuose“, asociacija Pagyvenusių žmonių ansamblis „Utenos radasta“, asociacija Neformalaus ugdymo centras, asociacijos filialas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Utenos filialas, asociacija Utenos visuomeninių jaunimo organizacijų „Apskritasis stalas“, asociacija Kūrybinės veiklos centras „Harmonija“, asociacija Žirginio sporto klubas „Utenos žirgynas“, asociacija Lietuvos pensininkų sąjungos „Bočiai“ Utenos bendrija, asociacija Bendruomenė „Užpalėnų krivulė“, asociacija Pačkėnų krašto bendruomenė, kt. krašto bendruomenės ir NVO.

Kultūrinę veiklą rajone vykdančių NVO skaičius auga, pvz., 2021 m. įregistruota asociacija Joneliškio bendruomenė, 2022 m. – asociacija „Odetos galerija“ (Odetos galerija Vaikutėnų bendruomenės namuose atidaryta 2024 m.), asociacija „Slinktys Aukštaitija“ (2023), VšĮ Dainavimo studija „Aušra“ (2024). Skatinant NVO veiklą kultūros srityje, skiriamos savivaldybės biudžeto lėšos kultūrinės veiklos plėtros srities projektų, kuriems kiekvienais metais nustatomi prioritetai, finansavimui.

Utenos rajono savivaldybė nusipelnusiems kraštui žmonėms (viena iš sričių – kultūra) suteikia Utenos krašto garbės piliečio vardą, yra įsteigusi respublikinę Antano Miškinio literatūrinę premiją, literatūrinę premiją „Atokios stotys“, Metų keramiko kūrybinę premiją (teikiama kas 2 metus), stipendijas kultūros ir meno kūrėjams. Naujausi savivaldybės įsteigti apdovanojimai – 2023 m. įsteigtas apdovanojimas „Metų geradarys“, 2024 m. – apdovanojimas garbės ženkleliu „Sidabro kibirkštis“ (viena iš naujai įsteigtų apdovanojimų sričių – kultūra).

Apibendrinant, galima pasakyti, kad kultūros infrastruktūra bei paslaugos Utenos rajone yra neblogai išplėtos, prieinamos gyventojams, tačiau reikėtų investuoti į jų patrauklumą, plėtrą ir pritaikymą turizmo poreikiams. Tokius žingsnius Utenos rajono savivaldybė jau daro – 2024 m. buvusiose Utenos Rapolo Šaltenio progimnazijos patalpose atvertos šiuolaikinio meno ir kūrybos erdvės „Rapolas“, kuriose įsikūrė menininkai. Siekiama, kad lankytojai galėtų susipažinti ir įsitraukti į kūrybinius procesus, įsigyti kūrinių, lankytis renginiuose, edukacijose. Ant pastato fasado sukurtas pastato įveiklinimo idėją atspindintis piešinys. Ateityje numatyta įgyvendinti Leliūnų – keramikos sostinės viziją.

1.11. Sportas

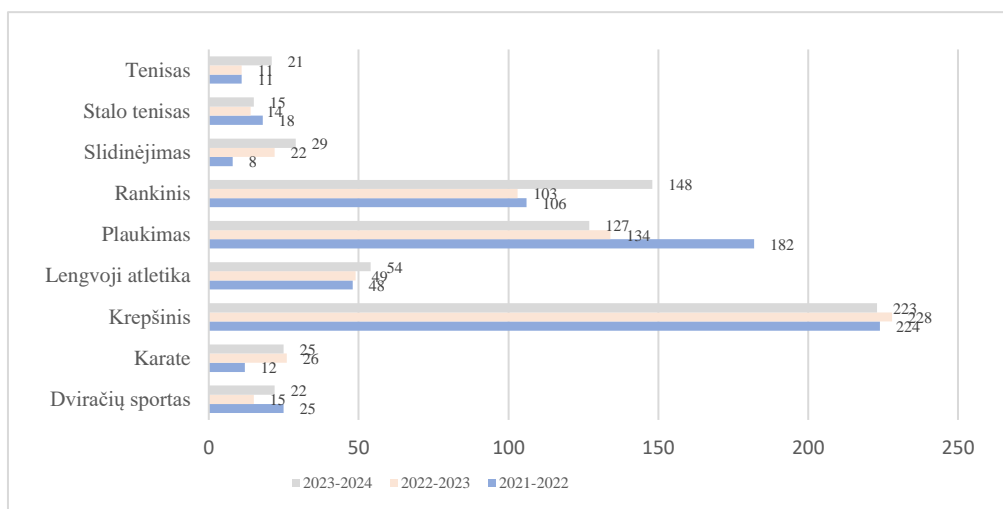
Utenos rajone yra 17 stadionų, 1 iš jų („Utenio“ stadionas), rekonstruotas 2013 m., gali talpinti 3 000 žiūrovų. Kiti 16 rajone esančių stadionų priklauso bendrojo ugdymo mokykloms. Rajone taip pat yra 1 sporto kompleksas, 1 plaukimo baseinas, 19 salių, 37 krepšinio aikštelės, 24 tinklinio aikštelės, 2 futbolo aikštės, 6 teniso aikštės, 1 motokroso trasa, 1 dviračių trasa, 13 universalių dirbtinės dangos sporto aikštelių, 1 hipodromas, kuriame įrengta ir beisbolo aikštė. Ši infrastruktūra sudaro sąlygas skirtingų šakų sportininkams užsiimti sportinėmis veiklomis.

¹⁷ <https://teisineinformacija.lt/utena/document/74926>

Didžiausias Utenos miesto „Utenio“ stadionas 2017 m. pagal panaudos sutartį perduotas valdyti, naudoti ir disponuoti futbolo klubui „Utenos Utenis“, kuris stadione organizuoja futbolo treniruotes, varžybas, sporto stovyklas, renginius.

Kitos savivaldybei priklausančios sporto infrastruktūros priežiūra ir sportininkų ugdymu Utenos rajone rūpinasi **Utenos daugiavfunkcis sporto centras** (toliau – UDSC). Šioje, savivaldybės įsteigtoje įstaigoje, sportininkai ugdomi šiose sporto šakose: lengvoji atletika, rankinis, krepšinis, dviračių sportas, tenisas, stalo tenisas, plaukimas, slidinėjimas, karate.

Sporto užsiėmimus lankančių mokinių skaičius UDSC pastaraisiais metais augo nuo 634 iki 664 (žr. 94 pav.). UDSC sudaryta 50 ugdymo grupių, iš jų meistriskumo tobulinimo 6 grupės 44 sportininkai, aukšto meistriskumo 1 grupė 8 sportininkai. Parengtas 1 olimpinės rinktinės kandidatas, 4 nacionalinės rinktinės nariai, 4 jaunimo rinktinių nariai, 8 jaunių rinktinių nariai.

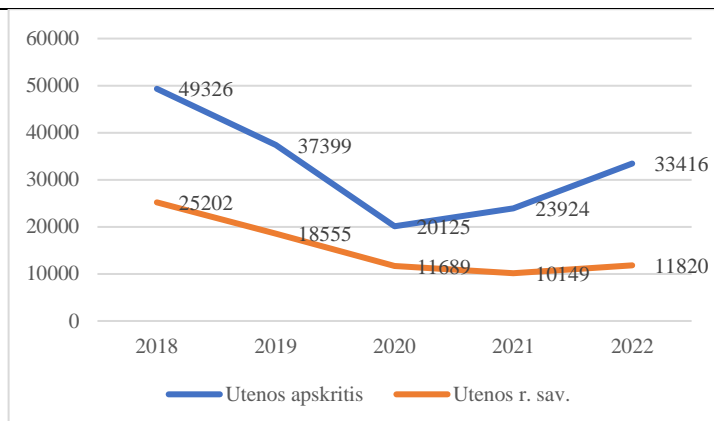
94 pav. Mokinių skaičius Utenos daugiavfunkciame sporto centre pagal sporto šakas. Šaltinis – Utenos daugiavfunkcio centro 2023 m. ataskaita¹⁸.

UDSC organizuoja fizinio aktyvumo renginius Utenos r. Bendruomenei, pavyzdžiui, 2023 m. buvo suorganizuoti 160 fizinio aktyvumo renginių, kuriuose dalyvavo 3000 dalyvių.

Taip pat Utenos rajone veikia virš 40 nevyriausybinių sporto organizacijų ar asociacijų, kurios vienija tam tikrų sporto šakų - beisbolo, teniso, stalo teniso, rankinio, krepšinio, futbolo, plaukimo, automobilių, motociklų ir techninio sporto, kovos menų, lengvosios atletikos ir kt. Pažymėtina, kad Utenos miestas turi vieną iš 10 Lietuvos krepšinio lygos komandų - *Utenos Uniclub Casino – Juventus*. Aukščiausioje Lietuvos krepšinio lygoje žaidžianti vyrų krepšinio komanda yra reikšminga Utenos miesto reprezentacijai, bendruomenės telkimui, vystoma sporto industrija ir kuriama ekonominė pridėtinė vertė.

Kasmet Utenos rajone organizuojama daugybė įvairių sporto renginių. Jie sulaukia ne tik daug dalyvių, bet ir žiūrovų (pavyzdžiui, Utenoje vykstančiose Lietuvos motokroso čempionato varžybose, Lietuvos seniūnijų žaidynių zoninėse varžybose, dviratininkų varžybose ir kt.), prie renginių organizavimo neretai prisideda ir rajono verslininkai, bendruomeninės organizacijos. Vienas žymiausių renginių yra *Samsonas Rally Utena*, kuriame gausus dalyvių ir žiūrovų skaičius, šis renginys didina miesto žinomumą. Sporto ir sveikatingumo renginių, organizuojamų Utenos rajone, dalyvių skaičius sumažėjo pandemijos metu ir 2022 m. dar nebuvo pasiekęs 2019 m. lygio, panaši tendencija vyravo ir Utenos regione (žr. 95 pav.).

¹⁸ https://utenosdsc.lt/wp-content/uploads/2024/01/UDSC_ataskaita_uz_2023.pdf

95 pav. Sporto varžybų ir sveikatingumo renginių dalyvių skaičius. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Utenos rajono savivaldybės taryba 2021 m. gruodžio mėn. patvirtino Utenos rajono savivaldybės sporto strategiją 2022-2030 metams¹⁹, kurioje nurodyta Utenos rajono sporto vizija 2030 m. – sportiškiausias rajonas Lietuvoje bei prioritetai: 1) Utenos rajono reprezentavimas per sporto komandas, renginius ir aukšto meistriskumo sportininkus; 2) Kūno kultūros ir sporto politikos formavimas ir asmenų, dirbančių sporto srityje, kvalifikacijos tobulinimas; 3) Vaikų, jaunimo, suaugusiųjų ir asmenų su negalia fizinio aktyvumo skatinimas; 4) Esamų sporto bazių, infrastruktūros išlaikymas ir plėtra. Nustatytos ir prioritetingos sporto šakos - krepšinis, futbolas, rankinis, plaukimas, lengvoji atletika, dviračių sportas ir motokrosas.

Apibendrinant, galima pasakyti, kad sporto infrastruktūra bei paslaugos Utenos rajone yra neblogai išplėtos, prieinamos gyventojams. Ugdomi aukšto meistriskumo sportininkai, rengiami įvairaus amžiaus grupių nacionalinių rinktinių nariai, miestas turi aukščiausioje krepšinio lygoje žaidžiančią komandą. Tačiau reikėtų investuoti į jų infrastruktūros pritaikymą platesnėms visuomenės grupėms, sudaryti kuo geresnes sąlygas žmonėms judėti miesto teritorijoje nutiesiant naujus ir sutvarkant esamus dviračių bei pėsčiųjų takus, įrengiant sporto aikšteles. Siekiant parengti aukšto meistriskumo sportininkus, būtina investuoti į palankių sąlygų jų ugdymui sudarymą. Taip pat labai svarbu nuosekliai siekti sporto plėtros strategijoje užsibrėžtų tikslų įgyvendinimo.

1.12. Turizmas

Utenos rajono savivaldybė yra patvirtinusi Utenos rajono turizmo plėtros strategiją 2022-2026 m.²⁰ Utenos rajono turizmo plėtros strategijoje 2022-2026 m. nustatyta Utenos rajono turizmo vizija – „Utenos rajonas – atviras patyrimui darnaus poilsio kraštas, kuriame tvariai vystoma gamta, puoselėjama kultūra ir skatinamas aktyvus laisvalaikis“ bei apsibrėžti 3 plėtros prioritetai: 1) Turizmo paslaugų įvairovės ir infrastruktūros plėtra; 2) Turistinio potencialo ir žinomumo didinimas; 3) Ekonominio konkurencingumo skatinimas.

Strategijoje pabrėžiama, kad vienas iš pagrindinių turizmo išteklių Utenos rajone yra vandens telkiniai. Utenos rajonas – Utenos apskrities, kuri poilsiautojams ir turistams pristatoma kaip „1002 ežerų kraštas“, dalis, kurioje telkšo 186 didesni ar mažesni ežerai. Jų bendras plotas siekia 4 301,3 ha (iš jų 38 ežerai – valstybinės reikšmės, jų bendras plotas – 3 250,3 ha). Tarp šių ežerų yra giliausias (62,1 m) ir aukščiausias virš jūros lygio ežeras Lietuvoje Tauragnas (plotas – 503,7 ha), dešimtas pagal dydį ežeras šalyje Alaušas (plotas – 1 071,8 ha, didžiausias gylis – 42 m), vasarą vandens pramogų siūloma gausybe viliojantis poilsiautojus. Pačiame Utenos mieste yra net trys ežerai – viename jų, Dauniškio, įrengta unikali atrakcija – šviečiantis ir grojantis fontanas su vandens ekranu. Šiltuoju metų sezonu fontanas džiugina įspūdingomis dienos ir vakaro programomis.

Vandenys Utenos rajone užima 5,2 proc. teritorijos ploto (šalies rodiklis siekia apie 4,1 proc.). Per Utenos rajoną teka šios valstybinės reikšmės upės: Šventoji (rajono teritorijoje ilgis – 30 km), Indraja

¹⁹ <https://teisineinformacija.lt/utena/document/72171>

²⁰ https://www.utena.lt/images/Ekonomika_investicijos/2021-11-25_Utenos_TPS.pdf

(ilgis – 38 km), Vyžuona (ilgis – 28 km), Krašuona (ilgis – 21,7 km), Vieša (ilgis – 17,7 km), Alauša (ilgis – 8,3 km), Rašė (ilgis – 10,5 km), Nasvė (ilgis – 24,6 km), Talė (ilgis – 12,8 km), Utenaitė (ilgis – 12,2 km). Didžiausi Utenos rajono tvenkiniai: Utenos miesto tvenkinys (plotas – 101 ha) ir Nemeikščių tvenkinys (plotas – 82,4 ha). Daugelį ežerų ir pelkių sujungia maži vingiuoti upeliai, smarkiai patvinstantys pavasarį ir beveik išdžiūstantys vasarą. Pastovesnio vandeningumo upės Utenos rajone: Alauša, Tauragna, Vyžuona ir Šventoji. Dažniausiai pasitaikančios žuvis Utenos rajono vandens telkiniuose yra lydekos, ešeriai, karšiai, kuojos, kai kur sužvejojama ungurių, gilesniuose ežeruose – seliavų, stintų, o seklesniuose – starkių, lynų, karosų ir raudžių.

Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie LR aplinkos ministerijos LR saugomų teritorijų valstybės kadastro statistinėje ataskaitoje nurodomi šie valstybės bei savivaldybės saugomi gamtos paveldo objektai, esantys Utenos rajone (20): 1) botaniniai – 7 (ažuolai – Pakalnių, Klykių, Varniškių II, Ūniškių, Šuminų pušis, liepos – Varniškių, Bikūnų daugiakamenė); 2) geologiniai – 8 (Šeimyniškių atodanga su konglomerato uola, akmenys Mokas ir Mokiukas, Utenio akmuo, Vosgėlių akmuo, Biliakiemio Puntukas, Laumės valtis, Laumės akmuo (Utenos r. sav.), Žiezdrų akmuo; geomorfologiniai - 1 (Kartuvių kalnas); 3) hidrogeologiniai – 3 (Lygamiškio šaltinis, Varniškių šaltinis, Rašės versmės Laumės Akys); 4) hidrografiniai – 1 (Aiseto pusiasalis).

Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos LR saugomų teritorijų valstybės kadastro statistinėje ataskaitoje pateikiama informacija apie saugomas teritorijas, kurios yra Utenos rajone: 1) 1 rezervatas – Ažvinčių (Gervėčių sengirės) gamtinis rezervatas; 2) 3 geologiniai draustiniai: Indubakių geologinis draustinis, Stabulankių geologinis draustinis, Vajelių geologinis draustinis; 3) 3 geomorfologiniai draustiniai: Pakalnių geomorfologinis draustinis, Panatryčio geomorfologinis draustinis, Vaiskūnų geomorfologinis draustinis, plotas teritorijose; 4) 3 hidrografiniai draustiniai: Būkos hidrografinis draustinis, Juodupės hidrografinis draustinis, Pliušės hidrografinis draustinis; 5) 1 botaninis draustinis – Vyžuonų botaninis draustinis; 6) 3 botaniniai-zoologiniai draustiniai: Knyčio botaninis-zoologinis draustinis, Minčiagirės botaninis-zoologinis draustinis, Ažuolijos botaninis-zoologinis draustinis; 7) 3 telmologiniai draustiniai: Alių telmologinis draustinis, Alsudžio telmologinis draustinis, Balčių telmologinis draustinis; 8) 1 etnokultūrinis draustinis – Varniškių kultūrinis draustinis; 9) 7 kraštovaizdžio draustiniai: Aiseto kraštovaizdžio draustinis, Baluošo kraštovaizdžio draustinis, Benediktavo kraštovaizdžio draustinis, Tauragno kraštovaizdžio draustinis, Uteno kraštovaizdžio draustinis, Šiliniškių kraštovaizdžio draustinis, Žiezdrų kraštovaizdžio draustinis; 10) valstybiniai parkai: nacionaliniai parkai (Aukštaitijos nacionalinis parkas), regioniniai parkai (Gražutės regioninis parkas, Labanoro regioninis parkas); 11) „Natura 2000“ teritorijos: 9 buveinių apsaugai svarbios teritorijos – Alių pelkė, Aukštaitijos nacionalinis parkas, Gegužiakalnio miškas, Labanoro regioninis parkas, Nemeikščių apylinkės, Samanyčios pelkė, Vyžuonų šilas, Ažuolijos miškas; Puodžių pievos; 12) 2 paukščių apsaugai svarbios teritorijos – Labanoro giria, Vakarinė Aukštaitijos nacionalinio parko dalis.

Utenos mieste yra įrengta apie 80 ha parkų teritorijų, kurios gali būti išnaudotos turizmui. Tai Utenos miesto sodas, Dauniškio parkas, Vyžuonos parkas, Krašunos parkas, Vyžuonaičio parkas, Rašės parko dalis, Aukštakalnio pušynas.

Pažymėtina, kad Utenos miesto teritorijos bendrajame plane (valstybinėje žemėje) yra pažymėtos teritorijos, kurios gali būti panaudotos rekreacijai, jos bendrai sudarytų 145 ha. Minimoms teritorijoms kol kas mažai lankomos, nes nepritaikytos poilsiui. Utenos mieste taip pat yra 55 ha dydžio miškas (Senasis miesto parkas), kurį savivaldybė planuoja atgaivinti ir pritaikyti bendruomenės reikmėms.

Utenos rajone, 2022 m. duomenimis, veikė 32 kaimo turizmo sodybų, dauguma jų buvo skirtos ramiam poilsiui gamtoje, prie ežerų.

Saldutiškyje veikia šeimų, auginančių vaikus, traukos objektas - „Triušiuų slėnis“, kuriame, 4,5 ha plote, aptvortoje teritorijoje, eksponuojama daugiau nei 50 skirtingų veislių triušių ir triušiuų: Belgijos milžinai, Vokietijos dėmėtieji milžinai, Prancūzijos avinai, Didieji šviesiai sidabriniai, Tamsiai sidabriniai, Didžioji šinšila, Bugundijos, Marderis, Vienos mėlynieji, baltieji, pilkieji, mėlynai pilkieji, Naujosios Zelandijos baltieji ir raudonieji, Kalifornijos, Japonijos, Kiškiniai, Aliaska, Siamo, Ugniniai, Ronai, Olandų, Rex, Angora, dekoratyviniai ir kt. „Triušiuų slėnyje“ taip pat galima pasigrožėti tauriaisiais elniais, danieliais, Kamerūno ir Boer ožkytėmis, avytėmis, alpakomis, lamomis, kupranugariu, kengūromis, arkliukais ir asiliuku, Watusi veislės karvytėmis, šinšilomis, įvairiais paukščiais: stručiais, fazanais, kalakutais, dekoratyvinėmis vištytėmis, žąsimis, antimis, putpelėmis ir kt.

Utenos rajone yra nemažai kultūros paveldo objektų: 1) 99 piliakalniai ar piliakalnių su gyvenvietėmis, žymiausi jų – Daugailių, Narkūnų, Lygamiškio, Maneičių, Pakalnių, Šeimyniškių, Taurapilio,

Vaikutėnų, Sūngailiškių, Tauragnų, Tauragnų II piliakalniai; 2) 135 architektūros ir (ar) istoriniai objektai (Utenos dvaro sodybos fragmentai, Vyžuonų dvaro sodyba, Vyžuonėlių dvaro sodybos fragmentai ir dvarvietės, Užpalių dvaro sodybos fragmentai, kitų rajono dvarų fragmentai, Antano ir Motiejaus Miškinių sodyba, Vaišnoriškės kaimo Jono Žilėno etnoarchitektūrinės sodybos fragmentai ir Vaišnoriškės etnoarchitektūrinis kaimas, pašto stoties statinių kompleksas, siaurojo geležinkelio Utenos stoties statinių komplekso geležinkelio stotis ir komplekso statiniai ir kt.); 3) 11 sakralinių objektų, tarp jų – Užpalių Švč. Trejybės bažnyčios varpinė, Kuktiškių Šv. Jono Krikštytojo bažnyčios statinių kompleksas, Vyžuonų Šv. Jurgio bažnyčia, Utenos Kristaus Žengimo į dangų bažnyčios statinių kompleksas, koplytėlės ir kt.; 4) 40 dailės pobūdžio objektų – koplytstulpiai, stogastulpiai, kryžiai ir kt.; 5) 114 kapų, pilkapynų, paminklų, kapinių ir kapinių kompleksų, senkapių; 6) 5 kiti kilnojamojo kultūros paveldo objektai (taurės, monstrancijos, sietynai, šventųjų paveikslai, procesijų altorėliai, skulptūros).

Utenos rajonas – piliakalnių kraštas, kurių Kultūros vertybių registre įregistruotas skaičius yra didžiausias, lyginant su kitomis šalies savivaldybėmis.

Siekiant atnaujinti ir aktualizuoti Utenos kraštui reikšmingus kultūros paveldo objektus, vykdoma projektinė veikla. 2016 m. įgyvendintu projektu „Utenos dailės mokyklos pastato modernizavimas“, o 2019 m. - projektu „Naujų kultūros paslaugų visuomenės kultūriniais poreikiams tenkinti sukūrimas Utenos meno mokykloje“ aktualizuoti seniausi mūriniai pastatai Utenos mieste – Utenos pašto stoties statinių kompleksas (u. k. 25111). 2021 m. įgyvendintas projektas „Utenos kultūros inovacijų centro „Saulė“ sukūrimas, aktualizuojant nekilnojamojo kultūros paveldo objektą (u. k. 17053)“, kurio tikslas – turizmo reikmėms aktualizuoti Utenos dvaro sodybos rūmus. Aktualizuojant Užpalių dvaro sodybos administratoriaus namą, 2020 m. įgyvendintas investicijų projektas „Utenos r. Užpalių dvaro remontas“, 2023 m. - projektas „Užpalių dvaro išorės ir dalies vidaus patalpų rekonstrukcijos darbai, pritaikant patalpas kaimo bendruomenės poreikiams“, o 2024 m. užbaigtas projektas „Užpalių dvaro sodybos administratoriaus namo (u. k. 26696) pritaikymas bendruomenės poreikiams, skatinant turizmą Utenos rajone“.

Utenos rajono savivaldybė yra įsteigusi VšĮ Utenos turizmo informacijos centras (toliau – TIC), kurios misija yra didinti Lietuvos ir užsienio turistų srautus Utenos krašte bendradarbiaujant su kaimyninėmis savivaldybėmis ir užsienio partneriais, įtraukiant vietos savivaldą, bendruomenes, verslus, kultūros ir švietimo organizacijas. Šios įstaigos 2023 m. veiklos ataskaitoje²¹ rašoma, kad 2023 m. Įstaigoje apsilankė 8958 lankytojai, didžioji dauguma jų - iš Lietuvos ir Latvijos. Lyginant 2023 m. duomenis su priešpandeminiais 2019 m., bendras lankytojų skaičius išaugo 20,66 proc., o vietos lankytojų skaičius padidėjo 24,19 proc. 2023 m. duomenis lyginant su ankstesnių metų duomenimis, bendro lankytojų srauto kreivė pakilo 16,7 proc., o vietos lankytojų srautas išaugo – 16,15 proc. Išaugo ir pandemijos laikotarpiu drastiškai kritęs lankytojų iš užsienio skaičius, tačiau augimo spartą akivaizdžiai mažina dėl karinių veiksmų Ukrainoje atsiradęs turistų atsargumas, renkantis keliones Lietuvoje. Todėl 2023 m. lankytojų iš užsienio skaičius vis dar nepasiekė 2019 m. lygio ir buvo 40,77 proc. mažesnis, nors augimo šuolis, lyginant su 2022 m., sudarė net 30,59 proc.

Informacijos apie turizmo išteklius sklaidai per pastaruosius 5 metus įgyvendinti šie svarbiausi projektai. 2019 m. įvykdytas projektas „Turizmo e-rinkodaros priemonių taikymas Rytų Aukštaitijos regiono žinomumui ir lankomumui didinti“, kurio tikslas – Rytų Aukštaitijos krašte didinti pasirinktų kultūros ir gamtos paveldo objektų lankomumą bei žinomumą, taikant elektronines rinkodaros priemones. 2022 m. įgyvendintas projektas „Ežerų krašto regiono kino lokacijų pristatymas kino rinkai“, kurio tikslas – Ežerų krašto regiono istorinių, gamtinių, kultūros paveldo, žmogiškųjų resursų pristatymas kino rinkai, siekiant didinti regiono socialinį – kultūrinį patrauklumą bei žinomumą, pritraukti naujas tikslines investicijas, prisidėti prie krašto ekonominės plėtros, plėsti turizmo srautus. Tais pačiais metais įgyvendintas projektas „Utenos krašto piliakalniai: nuo lietuvių genties iki Lietuvos valstybės“, kurio tikslas – prisidėti prie nekilnojamojo kultūros paveldo pažinimo sklaidos ir atgaivinimo, organizuojant Europos paveldo dieną „Tvarus paveldas“ paminėjimo renginį, skirtą Utenos krašto piliakalnių pažinimui bei projektas „Europos kultūros ženklai Utenoje“, kurio tikslas – stiprinti Utenos krašto kultūros paveldo aktualizavimą šiuolaikinės visuomenės kultūriniais, į pažinimą orientuoto laisvalaikio poreikiams, Utenos krašto identiteto puoselėjimui ir prisidėti prie kultūros paveldo pažinimo sklaidos bei tvarumo. 2023 m. įgyvendinti projektai „Informacinės infrastruktūros plėtra Ignalinos, Molėtų ir Utenos rajonuose“ ir „Turizmo informacinės infrastruktūros plėtra Utenos, Ignalinos, Zarasų rajonų ir Visagino savivaldybėse“, kurie skirti informuoti

²¹ <https://www.utenainfo.lt/data/ckfinder/files/Veiklos%20ataskaita%20perziureta%202023m.pdf>

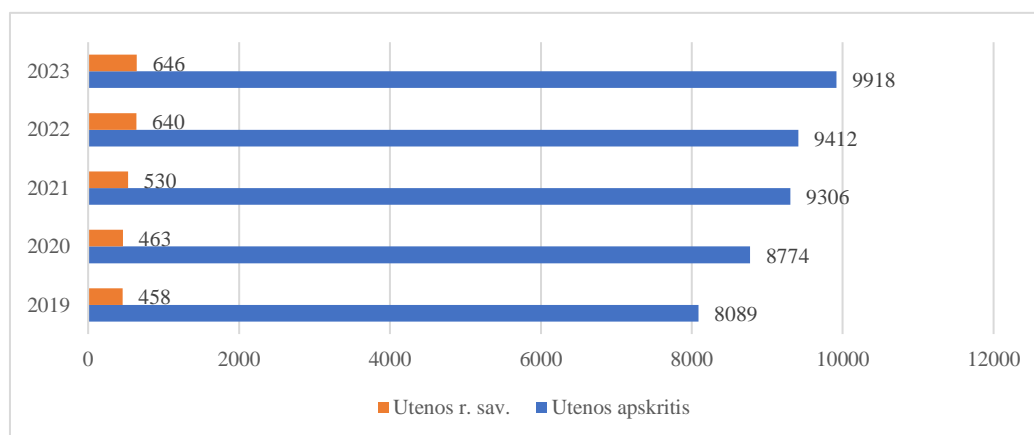
apie viešuosius kultūros ir gamtos paveldo objektus ir vietas, turinčias gamtinę, kultūrinę, estetinę, istorinę ar kitokią vertę ir pritaikytas lankymui.

Nuo 2020 m. įgyvendinama Lietuvos žydų (litvakų) bendruomenės ir Utenos rajono savivaldybės bendradarbiavimo sutartis Nr. S9-149, kurios dalykas – šalių bendradarbiavimas apsaugant, aktualizuojant ir įveiklinant savivaldybės teritorijoje esantį kultūros paveldą, susijusį su Lietuvos žydų (litvakų) istorija, tradicijomis ir kultūra, šio kultūros paveldo įtraukimas į Lietuvos žydų (litvakų) bendruomenės kuriamą ir inicijuojamą Europos žydų kultūros paveldo kelią Lietuvoje. Siekiant stiprinti kultūros paveldo pažinimą bei informacijos apie žydų kultūrinį palikimą sklaidą, skatinant kultūrinio turizmo vystymą Utenos rajone, 2020 m. įgyvendintas projektas „Utenos žydų istorijos ženklai“, 2022 m. - „Per Utenos miestą Širdies keliu“.

Utenos rajone kasmet organizuojami Pasaulinės turizmo dienos, Europos paveldo dienų, Europos žydų kultūros dienos renginiai. Nuo 2022 m. organizuojami Nobelio taikos premijos laureato, žydų kilmės gydytojo kardiologo, defibriliatoriaus išradėjo, Utenos krašto garbės piliečio Bernardo Louno gimimo dienos paminėjimo renginiai.

Iš aukščiau pateiktų duomenų matyti, kad Utenos rajonas pasižymi kultūros ir gamtos paveldo objektų gausa, kuriuos galima sėkmingai išnaudoti turizmui, taip pat investuojama į turizmo informacijos sklaidos užtikrinimą. Norint išmatuoti, ar minėtais resursais pasinaudojama, aktualu panagrinėti rodiklius, susijusius su apgyvendinimo paslaugomis – kiek yra apgyvendinimo vietų ir kiek juose apsigyvena turistų.

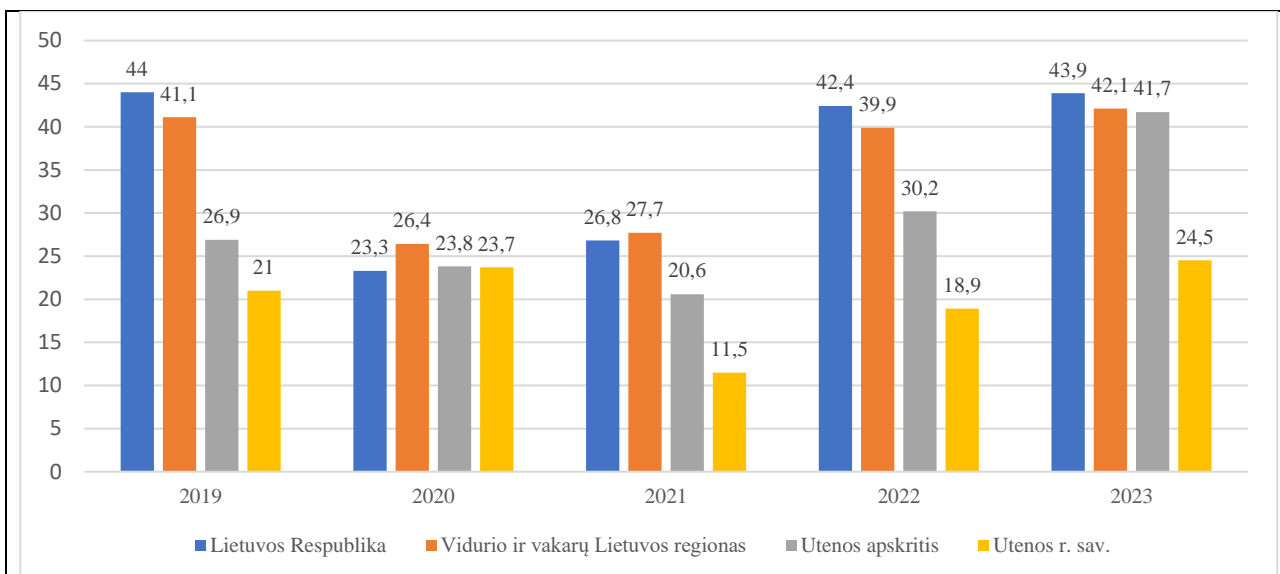
Nagrinėjant vietų skaičių Utenos rajono apgyvendinimo įstaigose matyti, jog per 2019-2023 m. jis reikšmingai išaugo – 29 proc. (žr. 96 pav.). Vadinas, privatus sektorius investavo į apgyvendinimo vietų plėtrą.

96 pav. Vietų skaičius²² apgyvendinimo įstaigose. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Vietų užimtumas Utenos rajono savivaldybėje, kaip ir kitose šalies vietovėse, buvo sumažėjęs 2021 m. (pandemijos laikotarpiu), o 2023 m. jis jau buvo didesnis nei 2019 m., tai rodo teigiamas turizmo tendencijas (žr. 97 pav.).

²²Viešbučiai ir panašios laikinos buveinės; poilsiautojų ir kitas trumpalaikis apgyvendinimas; poilsinės transporto priemonės, priekabų aikštelės ir stovyklavietės.

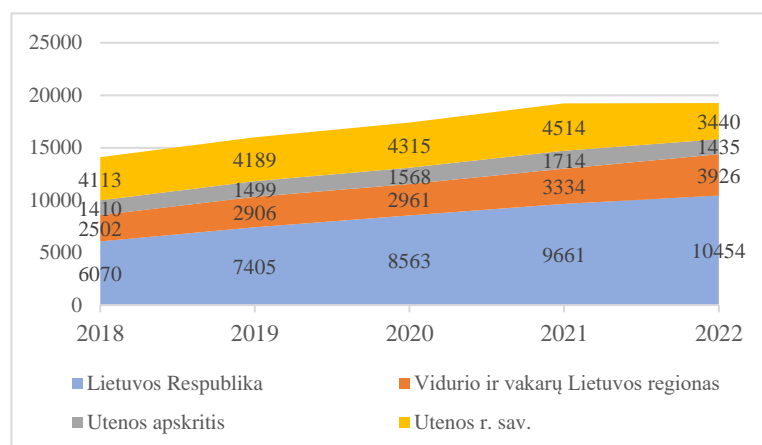

97 pav. Apgyvandinimo įstaigų (viešbučių, motelių) vietų užimtumas. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Apibendrinant galima pasakyti, kad Utenos rajonas pasižymi dideliais turizmo ištekliais, visų pirma unikalia krašto gamta ir kultūros paveldo objektais. Per pastaruosius metus išaugo apgyvandinimo įstaigų bei vietų jose skaičius, tai sudaro palankias sąlygas pritraukti turistų, poilsiautojų. Aktyviai investuojama į turizmo informacijos sklaidą. Kadangi Utenos rajone turizmas yra viena iš perspektyviausių augimui ūkio šakų, reikėtų ir toliau investuoti į gamtos ir kultūros objektų bei savivaldybės sistemoje teikiamų paslaugų pritaikymą turizmui, rinkodaros produktus, siekiant pritraukti į Utenos kraštą didesnius keliautojų srautus.

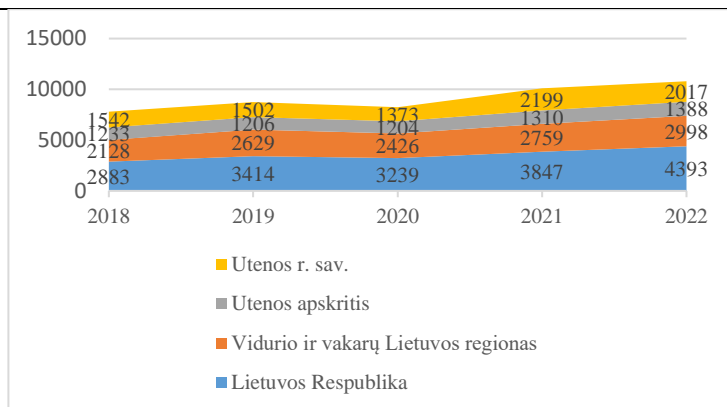
1.13. Ekonomika (investicijų pritraukimas, vietos verslo vystymas, žemės ūkis)

Tiesioginės užsienio investicijos, tenkančios vienam gyventojui, Utenos rajone 2018-2022 m. buvo mažesnės nei vidutiniškai šalyje, tačiau didesnės už Utenos regiono rodiklį, investicijų dydis visą laikotarpį išliko panašus (žr. 98 pav.).

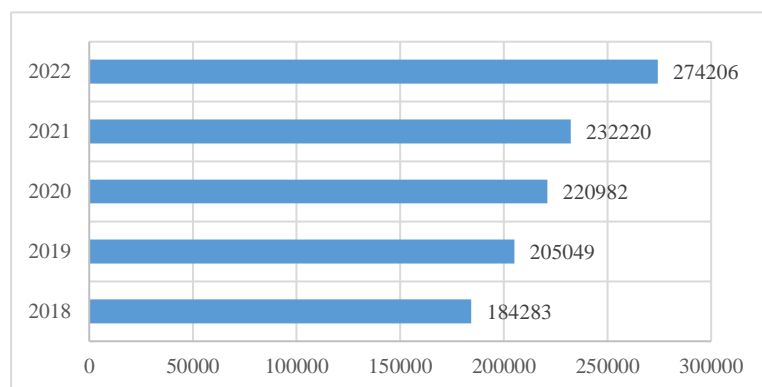
98 pav. Tiesioginės užsienio investicijos, tenkančios vienam gyventojui. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Materialinės investicijos, tenkančios vienam gyventojui, Utenos rajone 2018-2022 m. buvo mažesnės nei šalies atitinkamo rodiklio reikšmė, tačiau per laikotarpį išaugo 30,8 proc. (žr. 99 pav.).

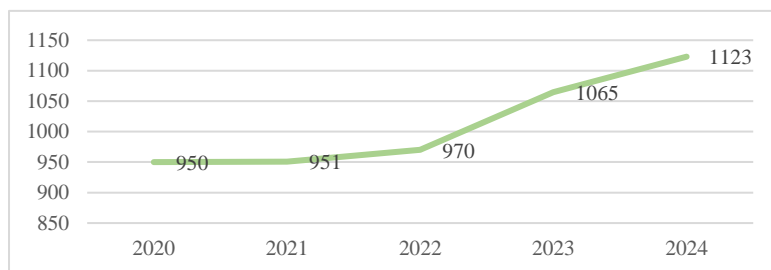
99 pav. Materialinės investicijos, tenkančios vienam gyventojui. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Valstybės duomenų agentūros pateikiama informacija apie materialinių investicijų struktūrą rodo, jog didžiausia dalis iš 2022 m. Utenos rajone investuotų 75 572 tūkst. Eur lėšų buvo investicijos į kasybą, karjerų eksploatavimą bei apdirbamąją gamybą (28,6 proc.), antroje vietoje – investicijos į maisto produktų gamybą (15,2 proc.), trečioje vietoje – investicijos į nekilnojamojo turto operacijas (14,5 proc.), ketvirtoje vietoje – investicijos į didmeninę ir mažmeninę prekybą; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontą (12,8 proc.). Investicijų į profesinę, mokslinę ir techninę veiklą buvo tik 0,3 proc. Tai rodo, kad sukuriama pridėtinė vertė yra sąlyginai nedidelė, nors 2018-2022 m. ji nuolat augo (žr. 100 pav.).

100 pav. Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių), tūkst. Eur

Utenos rajone veikiančių subjektų skaičius 2020-2024 m. išaugo 18,2 proc. (žr. 101 pav.).

101 pav. Veikiantys ūkio subjektai metų pradžioje. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

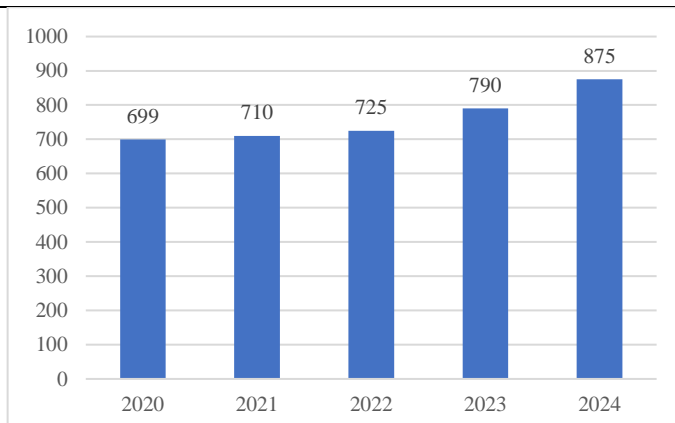
Didžioji dalis Utenos rajone registruotų subjektų veikė didmeninės ir mažmeninės prekybos, variklinių transporto priemonių ir motociklų remonto srityje, aptarnavimo paslaugų sferoje, transporto ir saugojimo bei apdirbamosios gamybos srityje. Subjektų skaičius augo praktiškai visose srityse, išskyrus finansinę ir draudimo veiklą bei meninę, pramoginę ir poilsio organizavimo veiklą, kur jis šiek tiek sumažėjo ir viešojo valdymo sritį, kur jis išliko stabilus (žr. 5 lentelę).

Ekonominės veiklos rūšis	Veikiantys ūkio subjektai metų pradžioje, vnt.				
	2020	2021	2022	2023	2024
Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė	39	39	43	44	53
Kasyba ir karjerų eksploatavimas	2	2	2	2	3
Apdirbamoji gamyba	89	94	90	99	107
Elektros, dujų, garo tiekimas ir oro kondicionavimas	3	3	4	4	4
Vandens tiekimas, nuotekų valymas, atliekų tvarkymas ir regeneravimas	6	6	7	7	7
Statyba	60	62	66	81	96
Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas	205	207	212	232	243
Transportas ir saugojimas	88	87	93	103	108
Apgyvandinimo ir maitinimo paslaugų veikla	31	32	29	34	40
Informacija ir ryšiai	18	17	13	16	24
Finansinė ir draudimo veikla	4	4	4	2	3
Nekilnojamojo turto operacijos	35	36	37	35	40
Profesinė, mokslinė ir techninė veikla	57	56	59	59	70
Administracinė ir aptarnavimo veikla	21	23	23	28	34
Viešasis valdymas ir gynyba; privalomasis socialinis draudimas	7	7	7	7	7
Švietimas	43	41	38	42	44
Žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas	47	48	48	49	48
Meninė, pramoginė ir poilsio organizavimo veikla	58	58	74	62	57
Kita aptarnavimo veikla	137	129	121	159	135

5 lentelė. Veikiančių ūkio subjektų skaičius pagal ekonominės veiklos rūšis. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

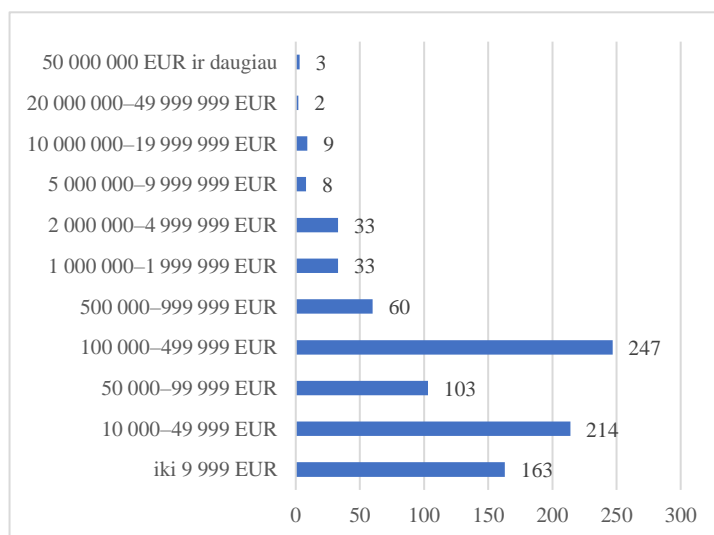
Utenos rajone veikia didelės įmonės, įdarbinančios po kelis šimtus darbuotojų, tokios kaip tekstilės gaminių srities - AB „Utenos trikotažas“, maisto pramonės srities - UAB „Švyturys-Utenos alus“, UAB „Rokiškio pieno gamyba“ ir UAB „Biovela Group“ gamybinis padalinys UAB „Biovela – Utenos mėsa“, metalo gaminių srities - UAB Nosted &, UAB Umega group, polietileno gamybos srities - UAB Umaras ir kt.

Tačiau didžiausią dalį Utenos rajone registruotų ūkio subjektų sudaro smulkaus ir vidutinio verslo (toliau – SVV) įmonės. SVV įmonių skaičius per pastaruosius penkerius metus paaugo 25,2 proc. (žr. 102 pav.).

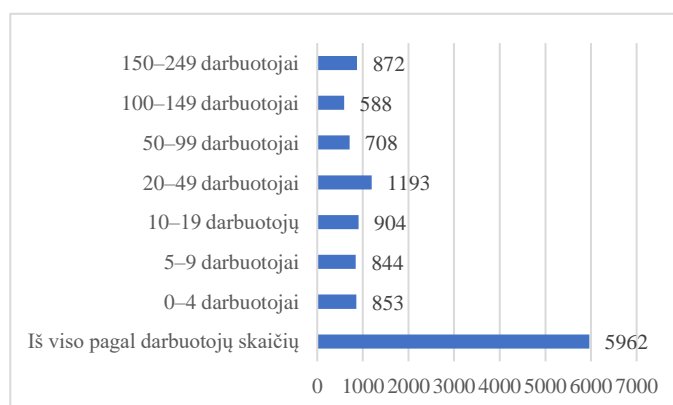
102 pav. Veikiančių SVV įmonių skaičius. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Daugiausiai buvo SVV įmonių, kurių metinė pajamų apyvarta sudarė 100-499 tūkst. Eur (28,2 proc.) bei 10-49 tūkst. Eur (24,5 proc.) (žr. 103 pav.).

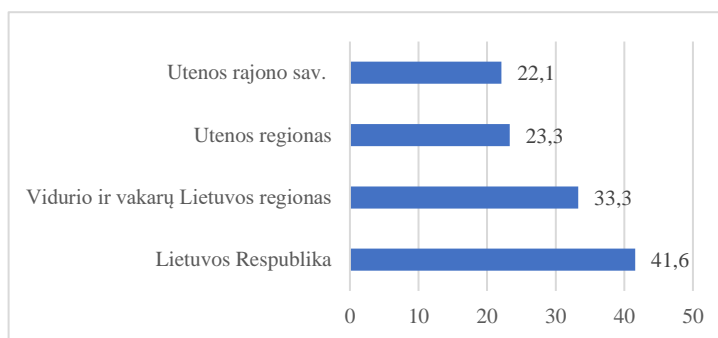
103 pav. SVV įmonių pasiskirstymas pagal pajamų grupes Utenos rajone 2024 m. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

SVV įmonėse 2024 m. dirbo 5962 darbuotojai, daugiausiai jų dirbo įmonėse, kuriose darbuotojų skaičius sudaro 20-49 darbuotojus (20 proc.) ir 10-19 darbuotojų (15,2 proc.) (žr. 104 pav.).

104 pav. Darbuotojų skaičius veikiančiose mažose ir vidutinėse įmonėse Utenos rajone 2024 m. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Nors SVV įmonių skaičius 2020–2024 m. skaičius Utenos rajone augo, tačiau lyginant rodiklius, kiek veikiančių SVV įmonių tenka 1000 gyventojų, matyti, kad Utenos rajone šio rodiklio reikšmė yra kone dvigubai žemesnė nei šalyje ir taip pat žemesnė nei Vidurio ir vakarų Lietuvos regione bei Utenos regione (žr. 105 pav.).

105 pav. SVV įmonių, tenkančių 1000 gyventojų, skaičius 2024 m. pradžioje. Paskaičiuota pagal Valstybės duomenų agentūros pateikiamus statistikos duomenis.

Utenos rajono savivaldybė yra įsteigusi VšĮ Utenos verslo informacijos centrą, kurio veiklos tikslas – teikti informacijos, konsultacijų ir mokymų paslaugas bei praktinę pagalbą smulkaus ir vidutinio verslo subjektams (SVV) ir kūrybinių industrijų atstovams, naujai įsteigtiems verslo subjektams padėti įsikurti, plėtoti veiklą ir prisitaikyti prie kintančių rinkos sąlygų, didinti konkurencingumą ir veiklos veiksmingumą, padėti verslo subjektams užmegzti tarptautinius bendradarbiavimo kontaktus su kitų šalių verslininkais, skatinti investicijų pritraukimą, didinti Utenos rajono žinomumą informuojant potencialius investuotojus bei kitus asmenis apie Utenos rajono gyvenimo sąlygas. VšĮ Utenos verslo informacijos centro darbuotojai 2023 m. duomenimis konsultavo 210 fizinių ir juridinių asmenų, jau penktus metus vykdė Jaunimo integracijos į darbo rinką skatinimo programą, dirbo su asmenimis, grįžusiais iš emigracijos, bendradarbiavo su asocijuotomis verslo struktūromis, organizavo įvairius renginius verslo tema, administravo bendradarbiavimo centrą „Spiečius“ ir atliko kitas veiklas²³.

Siekdama padidinti Utenos rajono investicinį konkurencingumą ir skatinti naujų darbo vietų kūrimą išskirtinėmis sąlygomis, Utenos rajono savivaldybė atlieka Utenos pramonės parko steigimo procedūras. 2022–2030 metų Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos Ekonomikos transformacijos ir konkurencingumo plėtros programos pažangos priemonės Nr. 05-001-01-06-03 „Gerinti konkurencinę investicijų pritraukimo aplinką“ aprašo priede „Teritorijų, skirtų naujoms investicijoms pritraukti ir esamoms plėsti, vystymo iki 2030 m. planas“, nurodyta, kad Utenoje, siekiant patenkinti nustatytą poreikį, pramonės parkui numatoma vystyti iki 30 ha dydžio Utenos rajono savivaldybės atliktoje ekonominės plėtros galimybių studijoje identifikuotą teritoriją. Vadovaujantis Utenos rajono teritorijos bendruoju planu, nustatyta, kad į numatomą steigti pramonės parko teritoriją įtraukti sklypai adresu: Pramonės g. 20 ir Pramonės g. 24 patenka į pramonės ir sandėliavimo zoną (9/2E 3-P), dalis sklypo, adresu Aukštaičių g. 16, patenka į pramonės ir sandėliavimo zoną (9/2E 5-P), kita dalis – į vidutinio užstatymo intensyvumo paslaugų zoną (8 29/E 34-KV), sklypas, adresu Ribnikų g. 4 – į vidutinio užstatymo intensyvumo paslaugų zoną (8 28/E 33-KV). Planuojama, kad Utenos pramonės parke dominuojančios sritys bus maisto ir lengvoji pramonė bei metalo apdirbimas. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2024 m. liepos 17 d. yra priėmusi nutarimą Nr. 601 „Dėl Utenos pramonės parko teritorijos ribų nustatymo“²⁴ bei 2024 m. liepos 17 d. nutarimą Nr. 600 „Dėl projekto „Utenos pramonės parkas“ pripažinimo valstybei svarbiu projektu“²⁵, kas sudaro sąlygas sėkmingai pramonės parko plėtrai ateityje.

Utenos rajonas priskiriamas kaimiškoms savivaldybėms, todėl viena iš svarbių ūkio šakų yra žemės ūkis. Reikia pažymėti, kad Utenos rajono savivaldybė pasižymi gana nepalankiomis gamtinėmis sąlygomis žemės ūkio plėtojimui: savivaldybės reljefas kalvotas, didelis kontūringumas, daug ežerų, miškų, krūmynų, visa tai apsunkina augalininkystės ūkių plėtrą ir tradicinių Lietuvos žemės ūkiui grūdinių kultūrų auginimą. Ariamos žemės plotai Utenos rajono savivaldybėje yra vieni iš mažiausių visoje apskrityje.

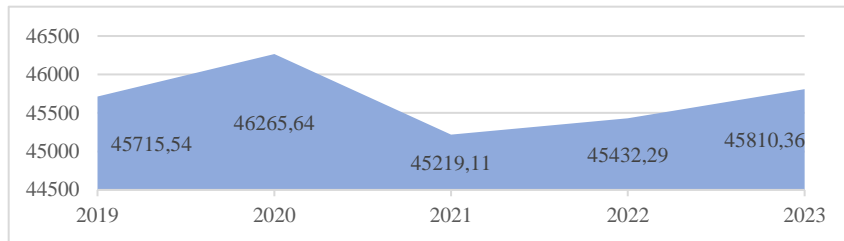
²³ VšĮ Utenos verslo informacijos centro 2023 m. metinis ataskaitų rinkinys:

<https://drive.google.com/file/d/1y3XYkkz1gznErjOfkkwRMzC4kP3EC7Pw/view>

²⁴ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/8939b67148eb11efb121d2fe3a0eff27?jfwid=-w4asrcpb7>

²⁵ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/fc90a62348ea11efb121d2fe3a0eff27?jfwid=-w4asrcpb7>

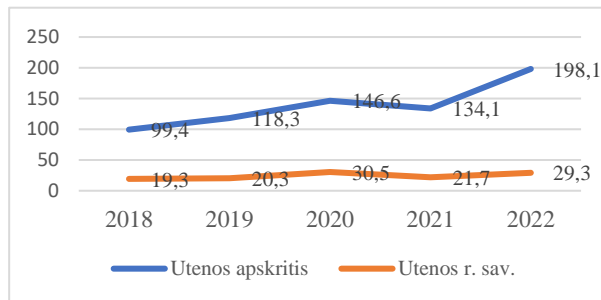
Augalininkystei dirvožemiai čia nėra labai palankūs, jie yra daugiausia lengvo priemolio, karbonatingieji ir paprastieji išplautžemiai, pasotintieji balkšvažemiai, žemapelkės durpžemiai, yra paprastųjų smėlžemių, šlynžemių, pasotintųjų palvažemių, pradžiažemių, salpžemių, rudžemių. Utenos rajono savivaldybėje žemės ūkio naudmenų (ariamų žemių, kultūrinių pievų ir ganyklų) dalis 2019-2023 m. išliko panašaus dydžio ir 2023 m. sudarė apie 45,8 tūkst. ha (žr. 106 pav.).

106 pav. Bendras deklaruotų naudojamų žemės ūkio naudmenų plotas, ha. Šaltinis – VĮ Žemės ūkio duomenų centras.

Remiantis VĮ Žemės ūkio duomenų centro duomenimis, 2023 m. Utenos rajone iš deklaruotų žemės ūkio naudmenų ariama žemė sudarė 10031,95 ha, ganyklos arba pievos iki 5 metų - 3067,52 ha, daugiametės žolės - 1822,58 ha; daugiametės ganyklos - pievos (5 metai ir daugiau) ir natūralios pievos, šlapynės - 28804,3 ha; daugiamečiai sodiniai, - 337,93 ha; kiti plotai - 306,23 ha, miško plotai - 1066,67 ha, kraštovaizdžio elementų plotai - 363,02 ha. Tokia žemės naudmenų struktūra rodo, kad daugiau ploto yra išnaudojama gyvulininkystei.

Bendroji žemės ūkio produkcija 2018-2022 m. Utenos rajone išaugo 51,8 proc. (žr. 107 pav.), Utenos regione – 99 proc.

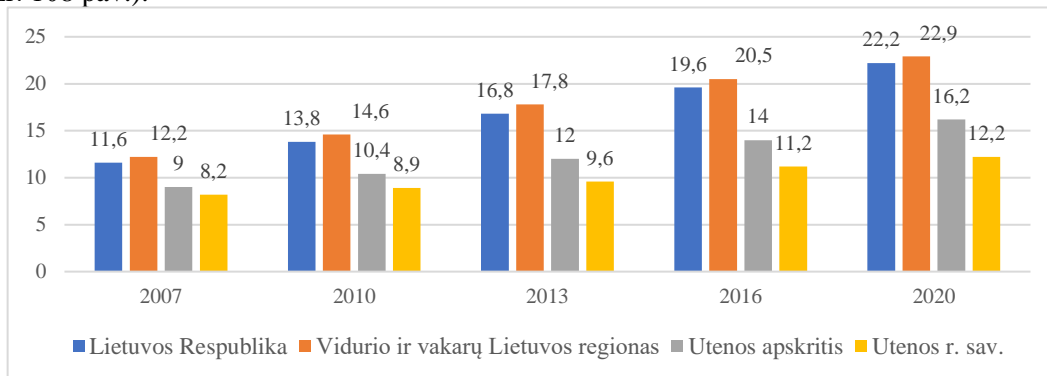
107 pav. Bendroji žemės ūkio produkcija to meto kainomis, mln. Eur. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Valstybės duomenų agentūros kas kelis metus atliekamų tyrimų duomenimis, ūkių skaičius Utenos rajono nuo 2007 m. iki 2020 m. sumažėjo 5,5 proc., labiausiai sumažėjo 2-10 ha žemės valdančių ūkių skaičius, ženkliai išaugo daugiau nei 50 ha žemės valdančių ūkių skaičius (žr. 6 lentelę).

Valdomos žemės plotas	Ūkių skaičius				
	2007	2010	2013	2016	2020
Visi ūkiai	3 975	4 386	4 523	4 009	3 758
0-2 ha	230	429	485	375	612
2-5 ha	1 890	1 906	1 936	1 588	1 374
5-10 ha	1 138	1 212	1 273	1 186	919
10-20 ha	486	546	535	546	448
20-30 ha	96	131	90	98	140
30-50 ha	68	75	105	83	98
Daugiau negu 50 ha	67	87	99	133	167

6 lentelė. Ūkių pasiskirstymas pagal valdomos žemės plotą Utenos rajono savivaldybėje. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Atitinkamai per tą patį laikotarpį padidėjo ir vidutinis vieno ūkio valdomas žemės ūkio naudmenų plotas (žr. 108 pav.).

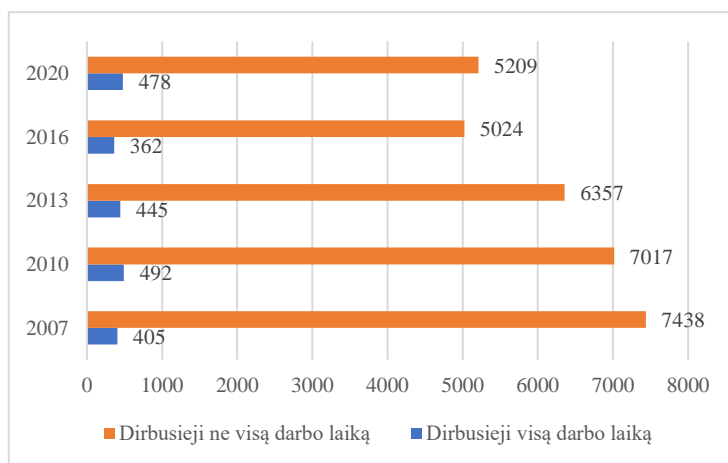
108 pav. Vidutinis ūkio valdomas žemės ūkio naudmenų plotas. Šaltinis – valstybės duomenų agentūra.

Nors Utenos rajone sąlygos yra palankesnės gyvulininkystei, pastebima, kad nuo 2007 iki 2020 m. ūkiuose laikomų galvijų skaičius ženkliai sumažėjo, žr. 7 lentelę. Ypač jų sumažėjo smulkiuose ūkiuose, o ūkiuose, turinčiuose daugiau nei 100 galvijų, jų skaičius išaugo. Panašios tendencijos stebimos ir kitų gyvulių bei paukščių auginimo srityse.

	Galvijų skaičius, vnt.				
	2007	2010	2013	2016	2020
Ūkiai, turintys galvijų	12 667	11 633	10 901	12 580	11 795
Ūkiai, turintys 1-2 galvijus	1 658	1 237	967	578	357
Ūkiai, turintys 3-9 galvijus	4 646	2 619	2 427	2 114	1 049
Ūkiai, turintys 10-19 galvijų	1 845	1 300	1 059	1 507	720
Ūkiai, turintys 20-29 galvijų	674	887	769	712	855
Ūkiai, turintys 30-49 galvijų	624	936	1 163	1 352	1 567
Ūkiai, turintys 50-99 galvijų	1 192	1 299	1 449	2 006	2 760
Ūkiai, turintys daugiau nei 100 galvijų	2 028	3 355	3 067	4 310	4 487

7 lentelė. Galvijų skaičius ūkiuose. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Žemės ūkio srityje ženkliai sumažėjo dirbančių ne visą darbo laiką asmenų skaičius, o dirbusių visą laiką skaičius išliko pastovus (žr. 109 pav.).

109 pav. Dirbusių žemės ūkyje skaičius. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Apibendrinant, galima pasakyti, jog Utenos rajone tiesioginių investicijų rodiklis, tenkantis vienam gyventojui, yra vis dar yra žemesnis nei šalies vidurkis. Tačiau teigiama tendencija yra ta, kad ženkliai išaugo materialinių investicijų, tenkančių vienam gyventojui rodiklis (nors ir išliko žemesnis nei vidutiniškai šalyje). Tiesa, materialinių investicijų struktūra rodo, kad daugiausiai investuojama į nedaug pridėtinės vertės sukuriančius ekonomikos sektorius. Rajone veikia keletas stambių, šalies ir tarptautiniu mastu žinomų įmonių, kurios įdarbina reikšmingą rajono gyventojų dalį. Svarbu pažymėti, kad Utenos rajono savivaldybė, bendradarbiaudama su Ekonomikos ir inovacijų ministerija, vykdo Utenos pramonės parko steigimo procedūras, Vyriausybė yra suteikusi Utenos pramonės parkui valstybei svarbaus projekto statusą.

Vis dėl to daugiausiai žmonių Utenos rajone dirba smulkaus ir vidutinio verslo įmonėse. Pastaruoju metu SVV skaičius didėja, tačiau SVV rodiklis, tenkantis 1000 gyv., Utenos rajone yra gerokai žemesnis nei šalyje, tai rodo, kad reikėtų investuoti į gyventojų verslumo skatinimą.

Žemės ūkio srityje per pastaruosius 15 metų įvyko transformacija – ženkliai sumažėjo smulkių ūkių, išaugo stambių, specializuotų ūkių skaičius ir jų valdomų žemės ūkio naudmenų plotas. Žemės ūkio produkcijos apimtys Utenos rajone didėjo lėčiau nei Utenos regione ir šalyje, mažėjo ne pilną darbo laiką žemės ūkio srityje dirbančių žmonių skaičius.

1.14. Susisiekimo sistema

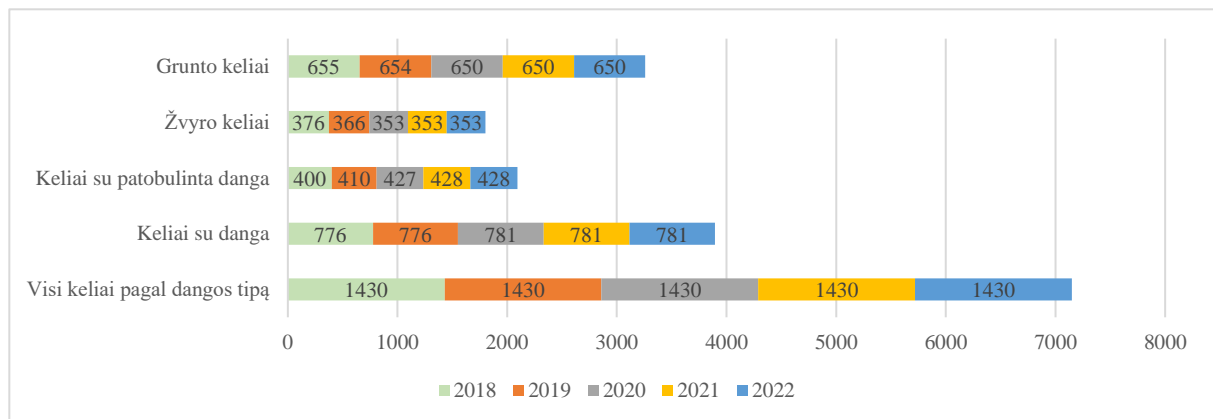
Didžioji dauguma susisiekimo ryšių Utenos rajone yra realizuojami automobilių keliais, naudojantis asmeninėmis transporto priemonėmis. Kelių tinklas yra suformuotas, patogiai apjungiantis visas svarbiausias gyvenvietes.

Utenos rajono savivaldybės teritorijos bendrajame plane²⁶ rašoma, kad Utenos rajono susisiekimo ryšiai yra spinduliniai, tai yra, seniūnijų centrai ir kitos didesnės gyvenvietės turi stiprų susisiekimo poreikį su rajono centru - Utenos miestu ir daug mažesnį susisiekimo poreikį tarpusavyje, tai yra, su gretimų seniūnijų centrais ir kitomis didesnėmis gyvenvietėmis. Skaičiuojama, kad šis skirtumas siekia apie 10 kartų, tai yra, jeigu transporto srautas tarp seniūnijos centro ir Utenos vidutiniškai siekia 800 automobilių per parą, tai transporto srautas tarp arčiausiai esančių seniūnijų centrų sudaro vos 80 automobilių per parą abiem kryptimis.

Tokia susisiekimo poreikių poliarizacija atitinka ne tik gyventojų skaičiaus išsidėstymą bet ir pagrindinius traukos objektus, pvz., net 21 iš 26 švietimo įstaigų yra Utenos mieste, visi didžiausi prekybos objektai taip pat koncentruoti Utenos mieste. Ši specifika verčia atitinkamais principais formuoti ir automobilių kelių tinklą, tai yra, prioritetiniu uždaviniu tampa patogus susisiekimas su Utenos miestu.

Valstybės duomenų agentūros duomenimis, bendras kelių ilgis Utenos rajono savivaldybėje 2023 m. sudarė 1430 km, iš jų 436 km buvo valstybinės reikšmės keliai, o vietinės reikšmės keliai – 994 km.

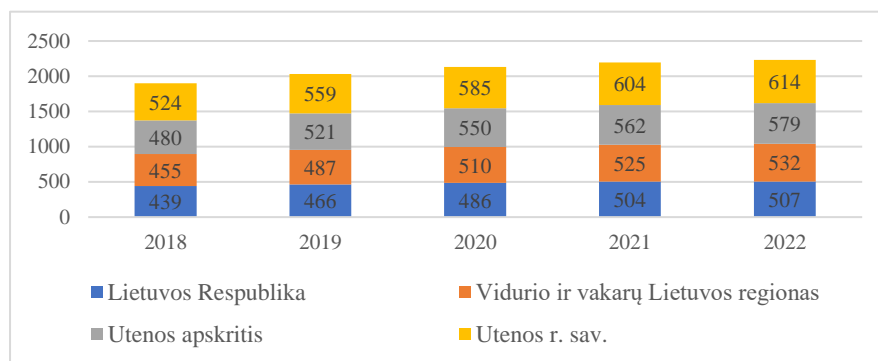
Vertinant kelių būklės pokyčius, reikia paminėti, kad 2018-2022 m. sumažėjo kelių su grunto ir žvyro dangomis dalis, tačiau ji išliko gan didelė (grunto keliai 2022 m. sudarė 45,5 proc., o keliai su žvyro danga – 24,7 proc. viso kelių ilgio (žr. 110 pav.).

²⁶https://utena.lt/images/Teritoriju_planavimas/2020_Bendrojo_plano_miesto/Utenos_r_BP_SPRENDINIAI_aiskinamasis_rastas.pdf

110 pav. Kelių ilgis pagal tipą, km, Utenos rajono savivaldybėje. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Utenos rajono savivaldybė pasižymi aukštu automobilizacijos lygiu, kuris pastaraisiais metais nesustojo augti. 104 pav. pavaizduota, kad 2018-2022 m. individualių automobilių skaičius, tenkantis 1000 gyventojų, išaugo nuo 524 iki 614 ir visą laikotarpį buvo aukštesnis nei šalyje, Vakarų ir vidurio Lietuvos regione bei Utenos regione.

111 pav. Individualių automobilių skaičius, tenkantis 1000 gyv. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

VĮ Regitra duomenimis, Utenos rajono sav. 2024 m. gegužės mėn. buvo registruotos 33382 transporto priemonės, iš jų daugiausiai varomų dyzeliniu bei benzinu, o elektra varomų transporto priemonių tebuvo 103²⁷. Tai rodo, kad ši transporto rūšis Utenos rajone vis dar neįgauna populiarumo, nors savivaldybė jai kuria įkrovimo stotelių tinklą.

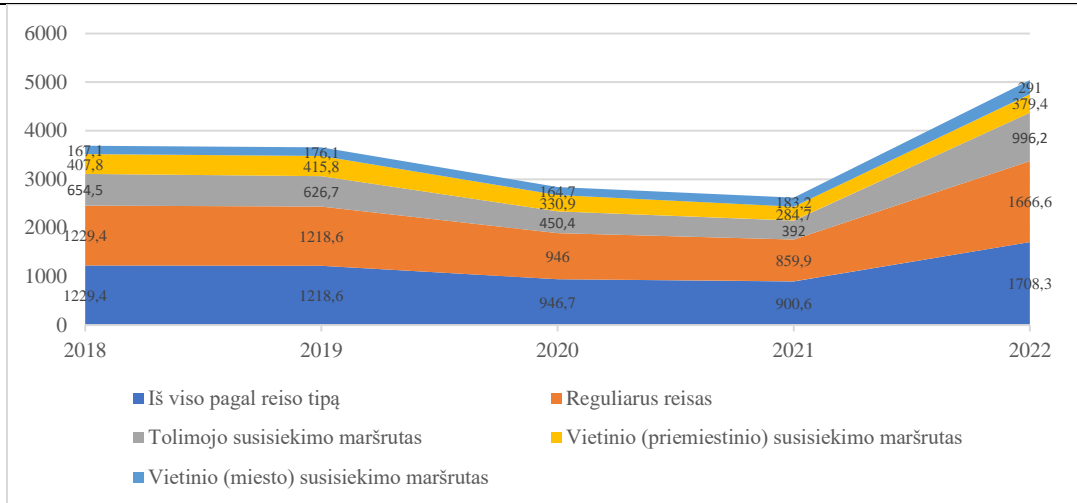
Utenos rajono savivaldybės atsinaujinančių išteklių energijos naudojimo plėtros veiksmų plane iki 2030 metų²⁸ rašoma, kad Utenos rajono savivaldybėje iki 2021 metų buvo įrengtos penkios elektromobilių įkrovimo stotelės su galimybe įkrauti po du elektromobilius kiekvienoje iš stotelių. Viena stotelė yra šalia Maironio g. ir J. Basanavičiaus gatvės, kuri yra magistralinio kelio E262 dalis ir kerta Utenos miesto centrinę dalį, sankryžos. Ji įrengta miesto centrinėje dalyje ir yra patogi, lengvai randama ne tik miesto gyventojams, bet ir pravažiuojantiems miesto svečiams. Kita greito įkrovimo stotelė įrengta Utenio aikštėje, šalia Utenos verslo informacijos centro. Šioje vietoje 300 metrų spinduliu veikia gyventojams ir miesto svečiams reikalingos įmonės bei įstaigos: Utenos rajono savivaldybės administracija, Utenos kolegija, Utenos kraštotyros muziejus, Registrų centras, Utenos rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuras ir kt. Dar viena, trečioji, stotelė įrengta K. Donelaičio gatvėje, šalia Utenos daugiafunkcio sporto centro, kuriame rengiamos sporto, daugiausia – krepšinio, varžybos, vyksta įvairūs renginiai. Taip pat dvi stotelės įrengtos šalia Utenos ligoninės (Aukštakalnio g. 3) ir šalia „Swedbank“ klientų aptarnavimo Utenos padalinio (Aušros g. 45). Elektromobilių įkrovimo stotelės buvo įrengtos Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir Utenos rajono savivaldybės biudžeto lėšomis.

Utenos rajono savivaldybės miesto ir priemiestinio susisiekimo viešuoju transportu paslaugas teikia UAB „Utenos autobusų parkas“. UAB „Utenos autobusų parkas“ vykdo keleivių vežimą tarp miestiniais, priemiesčio bei miesto maršrutais. Bendrovės 2023 m. metinių ataskaitų rinkinyje rašoma, kad 2023 m. dar buvo vežama 6-iais tarp miestiniais maršrutais, tačiau vėliau atsisakyta visų, išskyrus Utena – Panevėžys maršrutą, nes pasikeitus Kelių transporto kodekso reikalavimams ir įvedus naujus reikalavimus vežėjams, įmonė nebegalėjo jų užtikrinti. Priemiestyje UAB „Utenos autobusų parkas“ aptarnauja 40 maršrutų, mieste 18 maršrutų. Utenos mieste žiedinius maršrutus aptarnauja 4 elektriniai autobusai.

Autobusų rida visų tipų maršrutais buvo ženkliai sumažėjusi 2020-2021 m. (pandemijos laikotarpiu), o 2022 m. jau buvo didesnė nei prieš karantiną (žr. 112 pav.).

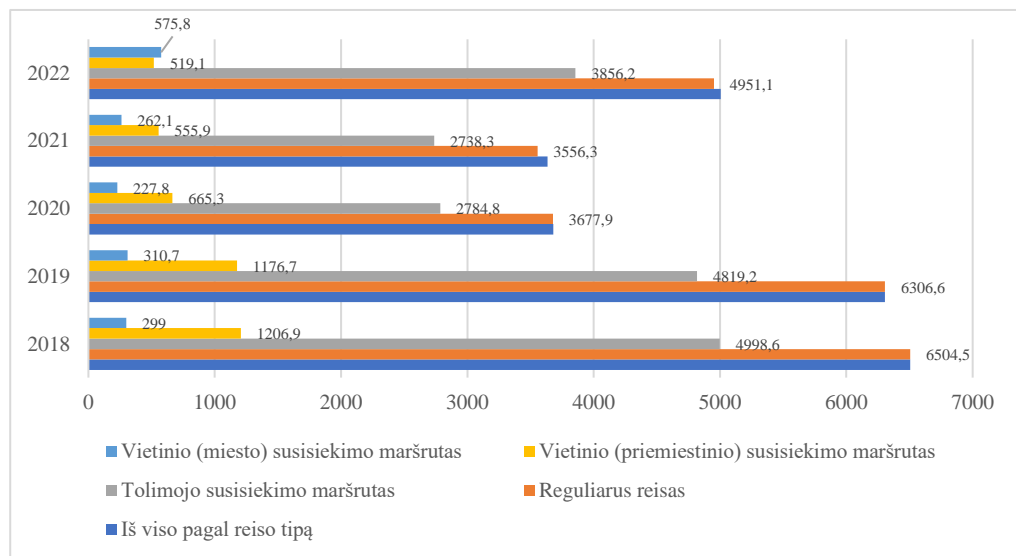
²⁷ <https://regitra.lt/lt/paslaugos/duomeni-teikimas/statistika/transporto-priemones-2>

²⁸ <https://teisineinformacija.lt/utena/document/73455>

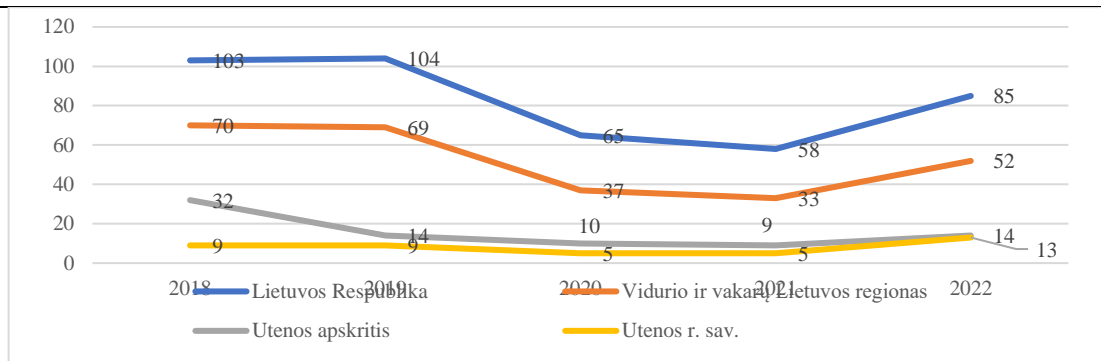
112 pav. Autobusų rida, tūkst. km. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Tačiau, analizuojant keleivių, važiuojančių viešuoju transportu, srautus, matyti, kad bendroji apyvarta ženkliai sumažėjo pandemijos metais (2020-2021 m.) ir 2022 m. dar nebuvo pasiekusi 2018-2019 m. lygio. Daugiausiai keleivių buvo pervežama tolimojo ir priemiestinio susisiekimo maršrutais. Miesto maršrutais buvo pervežama mažiausiai keleivių, tačiau jų apyvarta 2022 m. ženkliai išaugo ir buvo beveik dvigubai didesnė nei prieš karantiną (žr. 113 pav.).

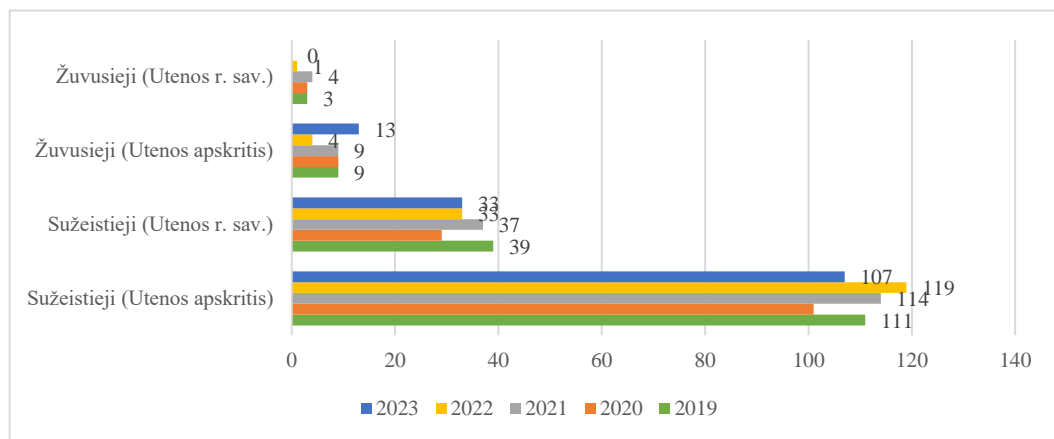
113 pav. Keleivių apyvarta kelių transportu, tūkst. keleivio km. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Palyginus naudojimosi viešuoju transportu rodiklį su kitomis šalies vietovėmis, matyti, kad Utenos rajone jis 2018-2022 m. buvo labai žemas: 2022 m. vienam gyventojui vidutiniškai teko tik 13 kelionių autobusais, kai tuo tarpu bendras šalies rodiklis – 85 (žr. 114 pav.).

114 pav. Vidutiniškai vienam gyventojui tenka kelionių autobusais, vnt. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Esant aukštam automobilizacijos lygiui, visada yra aukštesnė nelaimingų atsitikimų keliuose rizika. Panagrinėjus 2018-2022 m. statistiką, matyti, kad žuvusiųjų ir sužeistųjų kelių eismo įvykiuose skaičius Utenos rajone nemažėja, kaip ir Utenos regione (žr. 115 pav.).

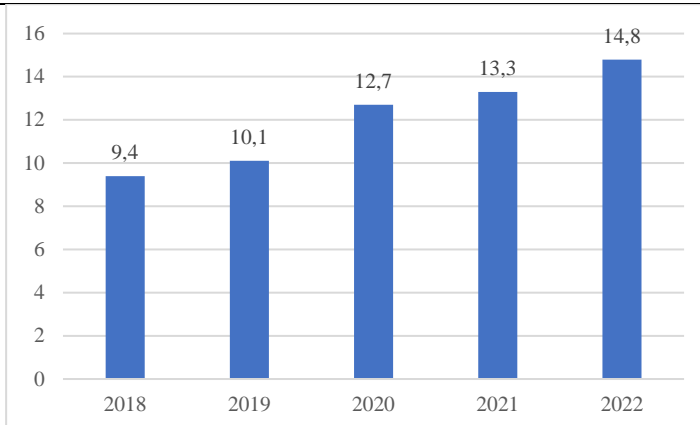
115 pav. Žuvusiųjų ir sužeistųjų kelių eismo įvykiuose skaičius. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Dviračių takų tinklas Utenos rajone vystomas, vadovaujantis 2015 m. rugpjūčio 27 d. Utenos rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. TS-232 patvirtintu „Dviračių transporto infrastruktūros plėtros Utenos miesto ir miesto plėtros teritorijoje bei jungčių su Leliūnų, Vyžuonų, Sudeikių, Daugailių, Tauragnų, Kuktiškių miesteliais ir Pakalnių kaimo centru specialiuoju planu“.

Vadovaujantis šio plano sprendiniais, Utenos rajono savivaldybėje formuojamas spindulinis dviračių takų tinklas, užtikrinantis svarbiausių Utenos rajono gyvenviečių susisiekimą su Utenos miestu, kartu integruojant, Utenos miesto teritorijos bendruoju planu, suplanuotą dviračių tinklą. Specialiajame plane numatomas dviračių takų tinklas susideda iš tarptautinės Eurovelo 11 (Nordkapas – Atėnai), 6 regioninių trasų, 32 rajoninių ir 45 vietinių trasų. Bendras visų trasų ilgis – 196 km. Suplanuotas dviračių takų tinklas yra pakankamas pagrindiniams dviratininkų poreikiams patenkinti.

Utenos rajono savivaldybės teritorijos bendrajame plane rašoma, kad likusiuose Utenos rajono keliuose yra pernelyg mažas susisiekimo poreikis ir motorizuoto transporto eismo intensyvumas, kad būtų tikslinga kurti papildomą infrastruktūrą dviratininkams. Šiuose keliuose galimas dviratininkų eismas bendrame sraute, reikalui esant, pritaikant eismo saugumo ir greičio valdymo priemones.

Panagrinėjus statistikos duomenis, matyti, kad dviračių takų ilgis Utenos rajone 2018-2022 m. reikšmingai padidėjo (žr. 116 pav.).

116 pav. Dviračių takų ilgis metų pabaigoje, km, Utenos rajono savivaldybėje. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Utenos rajono savivaldybė yra patvirtinusi Utenos miesto darnaus judumo planą²⁹, kuriame užfiksuotas ambicingas siekis pakeisti Utenos miesto gyventojų keliavimo įpročius – planuojama, kad 2030 m. kelionės individualiu automobiliu sudarys 45 proc. (2017 m. buvo 62 proc.), kelionės viešuoju transportu – 15 proc. (2017 m. – 11,2 proc.), dviračiu – 10 proc. (2017 m. - 1,3 proc.), pėsčiomis – 30 proc. (2017 m. - 25,5 proc.).

Apibendrinant galima pasakyti, kad Utenos rajone daugiausiai kelionių atliekama individualiais automobiliais, pagrindiniai automobilių srautai susiformuoja iš atokesnių rajono vietovių keliaujant į rajono centrą – Uteną. Gerėjant ekonominei situacijai, automobilių skaičius, tenkantis 1000 gyventojų, Utenos rajone nuolat auga ir viršija šalies vidurkį. Aukštas automobilizacijos lygis, nedidelis viešojo transporto paslaugų populiarumas lemia tai, kad nemažėja kelių eismo įvykių su skaudžiomis pasekmėmis, skaičius, taip pat tokia situacija turi neigiamą įtaką aplinkos oro kokybei (statistika rodo, kad Utenos rajono savivaldybėje populiariausi yra benzinu bei dyzelinu varomi automobiliai, elektra varomų transporto priemonių vis dar yra labai mažai, nors savivaldybė jiems yra sukūrusi įkrovimo stotelių tinklą). Rajono viešojo transporto sektoriui skaudžiai atsiliepė tai, kad 2023 m. dėl pasikeitusių teisės aktų reikalavimų buvo nutraukti praktiškai visi tarp miestiniai maršrutai. Teigiama tendencija yra tai, kad šiek tiek išaugo keleivių, besinaudojančių viešuoju transportu miesto maršrutuose, dalis, tai, kad per pastaruosius kelerius metus reikšmingai išaugo dviračių takų ilgis bei tai, kad Utenos rajono savivaldybė yra užsibrėžusi aukštus darnaus judumo tikslus Utenos miesto vystyme.

1.15. Vandens tiekimas ir nuotekų tvarkymas, šilumos tiekimas

Utenos rajono savivaldybėje viešasis geriamojo vandens tiekėjas ir nuotekų tvarkytojas yra UAB „Utenos vandenys“. UAB „Utenos vandenys“ 2023 m. metinių ataskaitų rinkinyje³⁰ rašoma, kad bendrovė Utenos rajone eksploatuoja:

- 30 vandenviečių, kurių bendri ištekliai 18672 m³ per dieną,
- 29 vandens nugeležinimo įrenginius: *Utenos mieste, Daugailių, Kuktiškių, Leliūnų, Saldutiškio, Sudeikių, Tauragnų, Užpalių miesteliuose, Antandrajos, Ažugirių, Ažuolijos, Biliakiemio, Jotaučių, Juknėnų, Kaimynų, Kaniūkų, Kirdeikių, Medenių, Pačkėnų, Pakalnių, Plaušų, Radeikių, Sėlės, Sirutėnų, Šiaudinių, Šiaudinių Senojo Kaimo gatvės, Vaikutėnų, Velbiškių ir Vilučių kaimuose*, kurių bendras pajėgumas 15624 m³ per dieną;
- 67 artezinius gręžinius;
- 2 vandens rezervuarus;
- 23 vandens bokštus;
- 368,9 km vandentiekio tinklą;
- 261,3 km nuotekų tinklą;
- 85 nuotekų siurbles;

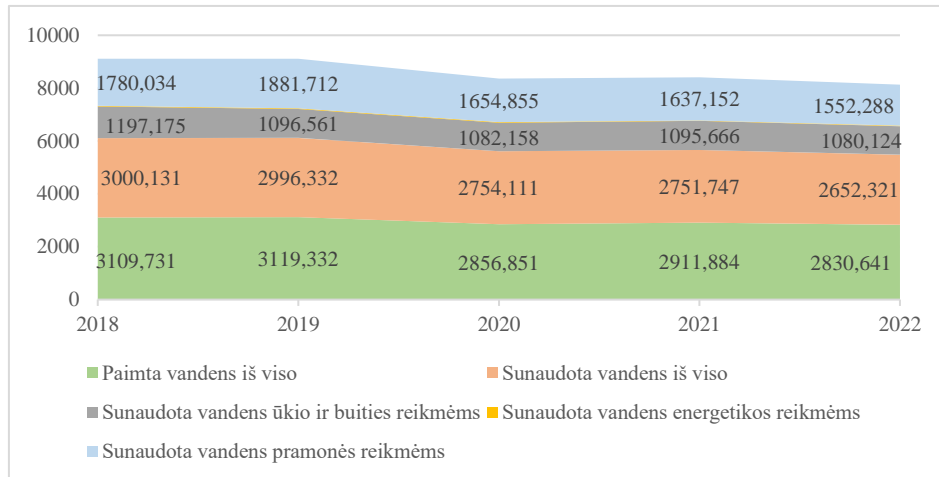
²⁹ https://utena.lt/images/Ekonomika_investicijos/TS-278_priedas_darnaus_judumo.pdf

³⁰ https://utenosvandenys.lt/wp-content/uploads/2024/04/Finansinu_ataskaitu_rinkinys.pdf

- 11 nuotekų valyklų: *Utenos mieste, Leliūnų, Saldutiškio, Sudeikių, Tauragnų, Užpalių, Vyžuonų miesteliuose ir Ažuolijos, Kirdeikių, Pačkėnų bei Šiaudinių kaimuose*, kurių bendras pajėgumas 18856 m³ per dieną.

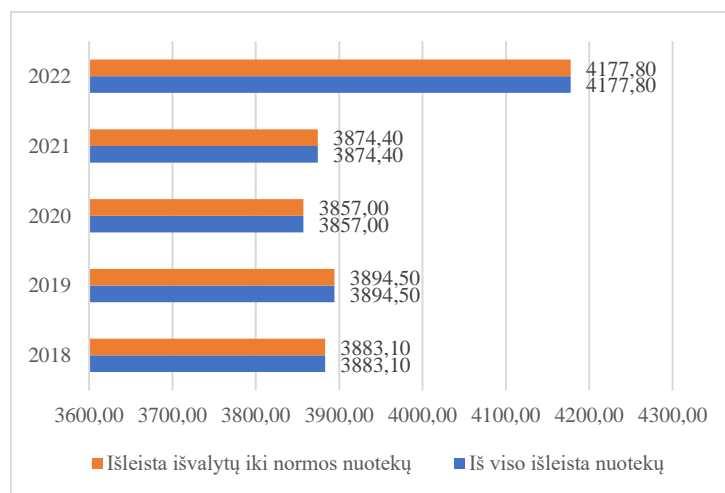
Dėl mažo gyventojų tankumo rajone, centralizuotai tiekiamo geriamojo vandens ir centralizuotai tvarkomų nuotekų paslaugos išvystytos rajono centre ir stambesnėse gyvenvietėse, mažesnių vietovių gyventojai dar dažnai vandeniu apsirūpina individualiai iš šulinių bei grėžinių, nuotekas tvarko savarankiškai. Norint išvystyti inžinerinę infrastruktūrą atokesnėse vietovėse būtų reikalingos didelės investicijos, kurios dėl mažo vartotojų skaičiaus sunkiai atsipirktų.

2018-2022 m. paimto ir sunaudoto vandens kiekis šiek tiek sumažėjo (žr. 117 pav.). Utenos rajone didžioji dalis tiekiamo vandens sunaudojama pramonės reikmėms.

117 pav. Paimta ir sunaudota vandens, tūkst. m³, Utenos rajono savivaldybėje. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

2018-2022 m. išleidžiamų buitinių, ūkio ir gamybos nuotekų kiekis išliko panašus, jis kiek išaugo 2022 m. (žr. 118 pav.).

118 pav. Ūkio, buitines ir gamybos nuotekų išleidimas į paviršinius vandenis, tūkst. m³, Utenos rajono savivaldybėje. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra.

Minėtoje UAB „Utenos vandenys“ ataskaitoje kaip problema išskiriama prasta vandentiekio ir nuotekų tinklų būklė:

Senų vandentiekio tinklų eksploatacija kasmet kelia vis daugiau problemų. Didelė dalis tinklų pakloti 1970-1985 metų laikotarpiu, kada vandens poreikis buvo kelis kartus didesnis. Esami vamzdinių skersmenys yra per dideli, patys vamzdiniai, jų sujungimai yra nekokybiški, pagaminti iš paprastojo ketaus ar plieno. Šios medžiagos neatsparios vandens ir aplinkos poveikiams.

Anksčiau statytų buitinių nuotekų tinklų būklė, tokia pati kaip ir vandentiekio, reikalaujanti renovacijos. Esant mažiems nuotekų kiekiams ir dideliems skersmenims, mažėja nuotekų greitis ir tinkluose kaupiasi nuosėdos bei sąnašos. Nuotekų tinklai, ypač senieji, kurių dauguma yra keramikiniai ar gelžbetoniniai, lūžta, tampa nesandarūs, dažnai užsikemša. Šių tinklų tinkamai eksploatacijai užtikrinti reikalingas nuolatinis jų valymas, remontas.

2023 m. įgyvendintas svarbus Utenos regionui projektas „Utenos dumblo apdorojimo įrenginių statyba“, kuriuo metu siekta išspręsti iš nuotekų susidarancio dumblo tvarkymo problemas - sukurti reikiamus nuotekų dumblo apdorojimo technologinius pajėgumus Utenos regione. Šiam tikslui pastatyti nauji Utenos dumblo apdorojimo įrenginiai: tankinimo, pūdymo, sausinimo, džiovinimo - deginimo bei kita periferinė įranga, reikalinga galutiniam nuotekų dumblo sutvarkymui užtikrinti. Įrenginiuose bus apdorojamas Utenos nuotekų valymo įrenginiuose susidarantis dumblas bei atvežtas dumblas iš kitų (Molėtų ir Anykščių) nuotekų valymo įrenginių. Dumblas bus sudeginamas iki galutinio produkto - pelenų, o deginimo metu išsiskyrusi šiluminė energija bus panaudojama dumblo džiovinimo procesui užtikrinti.

Utenos rajono teritorijos paviršinių nuotekų tvarkytojas yra **UAB „Utenos komunalininkas“**. Paviršinių nuotekų tvarkymo infrastruktūra geriau išplėta tik Utenos mieste. Utenos mieste yra 55,7 km paviršinių nuotekų tinklų, 3 nuotekų valyklos ir 1 naftos gaudyklė. Paviršinės nuotekos surenkamos iš 28 (iš 8 iš dalies) miesto gatvių ir 4 gyvenamųjų namų kvartalų. UAB „Utenos komunalininkas“ eksploatuoja 28 lietaus (paviršinių) nuotekų išleistuvus, per kuriuos į Šventosios upės baseiną (per melioracijos griovius, Krašunos Viešos, Vyžuonos, Utenėlės ir kitas upes bei Vyžuonaičio ežerą) per dieną patenka apie 2128,06 m³ paviršinių nuotekų.

Centralizuotas šildymas ir karšto vandens tiekimas Utenos rajono savivaldybėje plačiau išplėtotas Utenos mieste. Šią paslaugą teikia **UAB „Utenos šilumos tinklai“**. UAB „Utenos šilumos tinklai“ centralizuotai tiekia šilumos energiją Utenos miestui - gyventojams, kitiems vartotojams, vartotojams garu: UAB „Švyturys – Utenos alus“, UAB „Rokiškio pieno gamyba“. Šiluma tiekama iš Utenos rajoninės katilinės (RK) ir dujinių katilinių. UAB „Utenos šilumos tinklai“ 2023 m. metinių ataskaitų rinkinyje³¹ rašoma, kad bendras katilinėse instaliuotas galingumas 2023 m. pabaigoje sudarė 127,5 MW (šilumai 124,7 MW, elektrai 2,8 MW). Bendrovė Utenos RK 2023 m. eksploatavo 4 garo katilus (iš jų 2 biokuro katilai), 6 vandens šildymo katilus (iš jų 2 biokuro katilai), 3 kondensacinius ekonomaizerius, 1 termofikacinę elektrinę (biokuru), 2 kogeneracines jėgaines (vidaus degimo varikliai dujomis). 2020 m. naujai įdiegta 100 kW galios saulės elektrinė per metus pagamina apie 140 MWh elektros energijos, kuri naudojama šilumos gamybai. Bendrovės katilinėje pagaminta šiluma perduodama termofikacinio vandens ir garo tinklais. Bendras šilumos perdavimo tinklų ilgis 2023 m. pabaigoje sudarė 51,6 km ilgio, iš jų renovuota 30,6 km (59,3 %).

Apibendrinant galima daryti išvadą, kad Utenos mieste, priemiestinėse gyvenamose teritorijose bei stambesnėse gyvenvietėse yra išvystyti centralizuoto vandens tiekimo ir nuotekų tinklai. Vandens Utenos rajone daugiausiai sunaudoja ir nuotekų išleidžia pramonės įmonės. Neigiama tendencija yra tai, kad stokojant investicijų, prastėja vandens tiekimo ir nuotekų vamzdynų būklė. Teigiamas pokytis per pastaruosius metus yra tas, kad buvo investuota į dumblo tvarkymo sistemos, kuri tenkina ne tik Utenos rajono, bet ir aplinkinių savivaldybių poreikius, sukūrimą. Centralizuotas šildymas vėlgi išplėtotas tik Utenos mieste, kaip ir paviršinių nuotekų tinklai.

1.16. Aplinkos apsauga ir atliekų tvarkymas

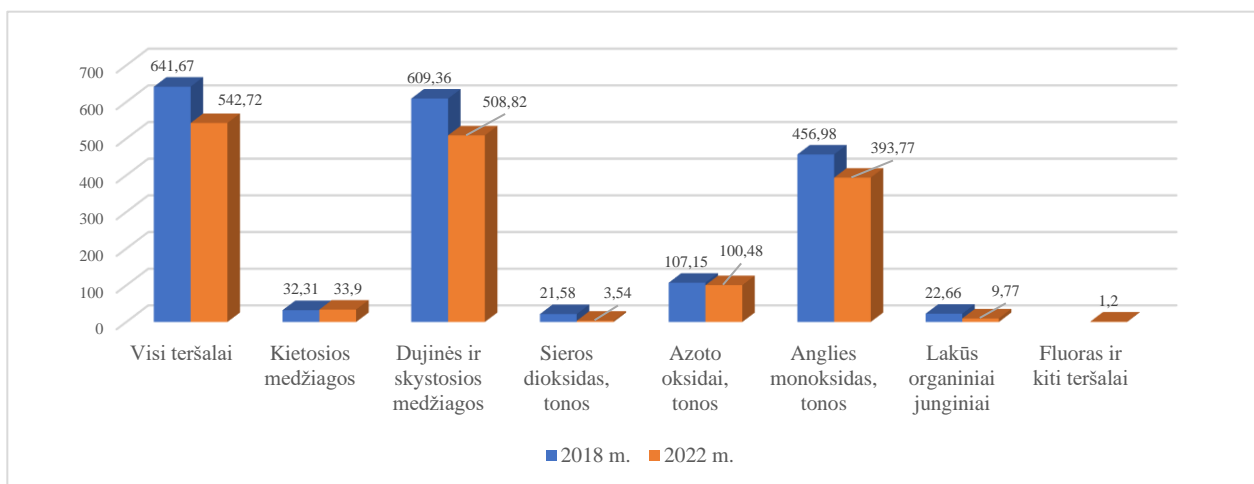
Utenos rajono aplinkos būklės stebėseną vykdoma pagal Utenos rajono aplinkos monitoringo 2021-2026 metų programą³². Programoje rašoma, kad Utenos rajono savivaldybėje į aplinką iš stacionarių taršos šaltinių įvairius teršalus išmeta energetikos, pramonės ir ūkio objektai, taip pat individualūs gyvenamieji namai. Individualių gyvenamųjų namų išmetamų teršalų ypač padaugėja šaltuoju metų laiku, intensyviai kūrenant katilus ir esant nepalankioms taršos sklaidai meteorologinėms sąlygoms, be to, taršos padidėjimas priklauso ir nuo naudojamo kuro rūšies, jo kokybės, o kartais ir dėl deginamų atliekų. Utenos rajono savivaldybėje esančios įmonės turi vykdyti aplinkos oro monitoringą. Aplinkos apsaugos agentūros

³¹ <https://www.ust.lt/uploads/images/2023/2023-FARIS.pdf>

³² https://www.utena.lt/images/Aplinkos_apsauga/Utenos_raj_sav_aplinkos_monitoringo_2021-2026_metu_programa_compressed.pdf

duomenimis, galiojančius taršos leidimus turi 10 įmonių, turinčios stacionarius oro taršos šaltinius ir savo veiklą vykdančios Utenos rajono savivaldybėje.

Teršalų, išmestų į aplinkos orą kiekis Utenos rajone lyginant 2018 su 2022 m. sumažėjo (žr. 119 pav.) nuo 641,67 t iki 542,72 t. Didžiąją dalį teršalų sudarė dujinės ir skystosios medžiagos, iš jų – anglies monoksidas bei azoto oksidai.

119 pav. Teršalų, išmestų į aplinkos orą iš stacionarių taršos šaltinių, kiekis, tonomis. Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra

Utenos rajono savivaldybėje automobilių transportas yra pagrindinis teršalų emisijos į atmosferą šaltinis. Utenos rajono savivaldybės teritoriją kerta intensyvaus eismo keliai: europinė magistralė E262 (Kaunas–Utena–Daugpilis–Rėzeknė–Ostravas), magistraliniai keliai A14 (Vilnius–Utena), A6 (Kaunas–Zarasai–Daugpilis). Savivaldybės teritoriją taip pat kerta intensyvaus eismo krašto keliai: Nr. 111 Utena–Kaltanėnai–Švenčionys, Nr. 118 Kupiškis–Utena, Nr. 178 Bradesiai–Dusetos–Daugailiai, Nr. 208 Pietrytinis Utenos aplinkkelis bei rajoniniai keliai: Nr. 4901 Utena–Sudeikiai–Alaušas–Dusetos, Nr. 4902 Utena–Tauragnai–Kirdeikiai, Nr. 4903 Utena–Pakalniai–Alanta, Nr. 4907 Jotaučiai–Sirvydžiai–Minčia–Jakėnai, Nr. 4909 Tauragnai–Sirvydžiai–Daugailiai, Nr. 4918 Daugailiai–Šlepečiai–Salakas, Nr. 4931 Užpaliai–Alaušai–Bajorišķiai.

Kaip jau minėta skyriuje apie susisiekimą, automobilizacijos lygis Utenos rajone vis auga, transporto srutai intensyvėja, todėl vis didesnę įtaką oro kokybei daro automobilių išmetamosios dujos.

Utenos rajono savivaldybės teritorijoje (Rūgšteliškių k.) yra valstybinė stacionari oro kokybės tyrimo stotelė „Aukštaitija“, kurioje nustatomi teršalai: kietosios dalelės (KD_{2,5}) ir ozonas (O₃).

2021-2026 m. oro užterštumo tyrimai vykdomi 10-yje vietų, daugiausiai jų – Utenos mieste, po vieną Sudeikiuose, Užpaliuose ir Tauragnuose. Utenos rajono aplinkos monitoringo ataskaitoje už 2023 m. pažymima³³, jog Utenos rajone, 2023 m. nebuvo užfiksuotų NO₂, SO₂, lakiųjų organinių junginių (LOJ) (benzeno, tolueno, etilbenzeno ir m/p-ksileno ir o-ksileno (BTEX)), kietųjų dalelių (KD₁₀ ir KD_{2,5}) ir anglies monoksido (CO) koncentracijų nustatytų ribinių verčių viršijimų.

Viena aktualiausių Utenos rajono savivaldybės paviršinių vandenių kokybės problemų, kaip ir visoje šalyje, yra jų užterštumas biogeninėmis ir organinėmis medžiagomis. Pagrindiniai vandens taršos biogeninėmis medžiagomis šaltiniai yra pasklidoji tarša iš žemės ūkio teritorijų, ypač azoto ir fosforo trąšų naudojimas, bei ūkio buities ir gamybinės nuotekos, su kuriomis į vandens telkinius patenka tūkstančiai tonų teršalų. Utenos rajono aplinkos monitoringo ataskaitoje už 2023 m. rašoma, kad vertinant pagal amonio azoto (NH₄-N) koncentraciją visos rajono upės priskiriamos labai geros būklės ekologinei klasei. Vertinant pagal nitratinio azoto (NO₃-N) koncentraciją, labai gerą ekologinės būklės klasę atitiko Šventosios upė žemiau Užpalių mstl. ir Viešos upė, gerą ekologinės būklės klasę atitiko likusių upių vanduo. Pagal ištirpusio deguonies koncentraciją labai gerą ekologinės būklės klasę atitiko Šventosios upė žemiau Užpalių mstl. ir Rašės upė žemiau paviršinių nuotekų išleidimo vietos, nustatytose matavimų vietose. Gerą

³³ <https://utenosmonitoringas.lt/utenos-rajono-savivaldybes-aplinkos-monitoringo-ataskaita-uz-2023-m/>

ekologinės būklės klasę atitiko Vyžuonos upės žiotyse su Krašuonos upe ir Viešos upė. Ežerų ir tvenkinių vandens kokybė atitiko labai geros ekologinės būklės klasę pagal praktiškai visus tirtus parametrus. Atlikus paplūdimių ir maudyklų vandens kokybės tyrimus, vandens kokybės parametrų ribinės vertės viršijimų užfiksuota taip pat nebuvo.

Kadangi dėl mažo gyventojų tankio atokesnėse rajono vietovėse nėra centralizuotai tiekiamo geriamojo vandens ir tvarkomų nuotekų, Utenos rajone atliekamas ir požeminio vandens monitoringas, kai tiriamas šachtinių šulinių vanduo. Matuojama deguonies koncentracija, nitratų, nitritų, fosfatų koncentracija, permanganato indeksas ir pan. 2023 m. aptikta šulinių, kuriuose kai kurių minėtų elementų koncentracija viršijo normos ribas, savininkams rekomenduota tvarkyti šulinius ir jų aplinką taip, kad būtų maksimaliai apribotas teršalų patekimas.

Vykdam aplinkos monitoringą, dirvožemio taršos vertinimui dirvožemio mėginių tyrimai vykdomi Utenos rajono savivaldybės vietose prie potencialiai pavojingų taršos šaltinių ir aplink juos esančiose teritorijose, gyvenamųjų namų aplinkoje. Utenos rajone yra išlikusių sovietiniais metais pesticidais užterštų teritorijų, pavyzdžiui 2024 m. pagal parengtą užterštos pesticidais sklypo dalies, esančios Dvaro g. 10, Šnieriškių k., Utenos r., tvarkymo planą, planuojama sutvarkyti minimą teritoriją, iškasant užterštą gruntą ir jį išvežant į tokias atliekas tvarkančią įmonę.

Įgyvendinant Utenos rajono savivaldybės aplinkos monitoringo 2021 - 2026 m. programą, taip pat atliekamas ir triukšmo monitoringas. Triukšmo monitoringo tikslas – gauti sistemingas žinias apie triukšmo lygio kaitą Utenos rajone, įvertinti jų kaitos tendenciją ir teikti siūlymus dėl jų lygio sumažinimo. Pagrindiniai uždaviniai: įvertinti triukšmo lygį gyventojams jautriose vietose: vaikų ugdymo ir sveikatos priežiūros įstaigų teritorijose, tyliosiose viešosiose ir gamtos zonose; nustatyti labiausiai problemines vietas.

Siekiant sukurti regioninę atliekų tvarkymo sistemą, Utenos regiono savivaldybės 2004 m. spalio 22 d. įsteigė UAB „Utenos regiono atliekų tvarkymo centras“. Bendrovė įsteigta, siekiant sukurti ir įdiegti Utenos regioninę atliekų tvarkymo sistemą, užtikrinti, kad ši sistema veiktų nuolat ir ja galėtų naudotis regiono gyventojai.

2008 m. vasario 1 d., Utenos rajone Mockėnų kaime oficialiai buvo pradėtas eksploatuoti regioninis nepavojingų atliekų sąvartynas. Projektinė sąvartyno talpa – 610 000 tonų, arba 656 799 m³, šiuo metu užpildyta 68,02 proc. projektinės talpos. Esant dabartiniam atliekų tvarkymo kiekiui (apie 20 000 tonų per metus, įskaitant gamybines atliekas ir atliekas, naudojamas perdengimams), esamos sąvartyno talpos užteks 5–6 metams. Utenos regioniniame sąvartyne vykdomos šios veiklos: 1) nepavojingų atliekų priėmimas, svėrimas ir registravimas; 2) nepavojingų atliekų šalinimas sąvartyne; 3) statybos ir griovimo atliekų apdorojimas; 4) sąvartyno dujų surinkimas ir apdorojimas (ateityje); 5) filtrato, gamybinių nuotekų surinkimas ir perdavimas į nuotekų valymo įrenginius; 6) sąvartyno monitoringas ir priežiūra.

Komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų tiekimas Utenos rajono savivaldybėje iki 2030 m. vidaus sandoriu pavestas atlikti savivaldybės įmonei UAB „Utenos komunalininkas“.

Visos Utenos rajono savivaldybėje, o taip pat Utenos regione, surinktos mišrios komunalinės atliekos (toliau – MKA) transportuojamos į Mechaninio biologinio apdorojimo (toliau – MBA) įrenginius, kurie yra regioninio sąvartyno teritorijoje ir juos eksploatuoja UAB „Utenos regiono atliekų tvarkymo centras“. Utenos MBA pradėjo veikti 2016 m. pabaigoje. Pagrindinė Utenos MBA paskirtis – sumažinti Utenos regioniniame nepavojingų atliekų sąvartyne šalinamus atliekų kiekius, atskiriant antrines žaliavas (metalus, plastikus, popierius / kartoną), degiąsias atliekas ir biologiškai skaidžią frakciją, kuri vėlesniu etapu apdorojama anaerobiniu būdu ir išskiriamos biodujos, kurios naudojamos elektros energijos ir šilumos gamybai. Po biologinio apdorojimo likęs techninis kompostas toliau naudojamas eksploatuojant sąvartyną. Utenos rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plane³⁴ rašoma, kad 2023 m. Utenos rajono savivaldybėje veikė 248 antrinių žaliavų surinkimo konteinerių komplektai, o vienam komplektui tenkančių besinaudojančių gyventojų skaičius buvo 164, kas atitiko Valstybinio atliekų tvarkymo plano reikalavimus.

Utenos rajone individualių gyvenamųjų namų savininkai aprūpinami 120–240 l talpos individualiais konteineriais stiklo, pakuočių, popieriaus ir plastiko, metalo atliekoms surinkti. Konteinerius aptarnauja atliekų tvarkymo veikla užsiimančios įmonė, pasirašiusi sutartį su savivaldybe. Pabrėžtina, kad tik apie 43 proc. individualių namų Utenos rajono savivaldybėje yra aprūpinti individualiais rūšiavimo

³⁴ [https://e-](https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/3c6f4f30615b11eea182def3ac5c11d6?positionInSearchResults=7&searchModelUU)

[seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/3c6f4f30615b11eea182def3ac5c11d6?positionInSearchResults=7&searchModelUU](https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/3c6f4f30615b11eea182def3ac5c11d6?positionInSearchResults=7&searchModelUU)
ID=e07609b0-9854-49e1-b8db-178129d4c83d

konteineriais, tuo tarpu kai daugiabučių namų gyventojams skirtos antrinių žaliavų konteinerių aikštelės vidutiniškai aptarnauja 164 gyventojus.

Utenos rajono savivaldybės gyventojai namų ūkyje susidariusias žaliąsias atliekas gali kompostuoti įsigyose kompostavimo dėžėse ar su kitomis augalinės kilmės atliekomis šalinti biologiškai skaidžių atliekų konteineriuose (individualiuose ar bendro naudojimo), taip pat gali nemokamai pristatyti į Utenos regiono kompostavimo aikštelę, kuria eksploatuoja UAB „Utenos regiono atliekų tvarkymo centras“. Ši aikštelė pajėgi per metus apdoroti 6,2 t žaliųjų atliekų.

Utenos rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021-2027 m. plane rašoma, jog susidarančių komunalinių atliekų kiekis Utenos rajono savivaldybėje nors kito netolygiai, 2016–2020 m. sumažėjo beveik 30 % proc., nuo 21,8 tūkst. tonų iki 15,5 tūkst. tonų. Toks mažėjimas susijęs tiek su gyventojų skaičiaus mažėjimu, tiek su bendra atliekų prevencija, tai turėjo įtakos atliekų normos vienam gyventojui mažėjimas.

Vidutiniškai vienam Utenos regiono gyventojui 2020 m. susidarė apie 410 kg komunalinių atliekų. Šis rodiklis yra mažesnis nei Lietuvos vidurkis (483 kg).

Siekiant skatinti atsakingą vartojimą ir atliekų rūšiavimą, Utenos rajono savivaldybėje organizuojamos įvairios ekologinio švietimo veiklos. Kiekvienais metais Utenos rajone organizuojamos tradicinės ekologinės akcijos, tokios kaip „Kalėdų eglutė – namų šilumai“, „Aplinkos švarinimo akcija“, „Darom“, Europos judumo, Klimato savaitės ir kt. Taip pat gyventojų patogumui savivaldybės administracija įsigyja ir platina gyventojams kalendorius su pavojingų, didelių gabaritų atliekų ir kitų antrinių žaliavų apvažiavimo būdu Utenos mieste ir Utenos rajone surinkimo grafikais, visuomenės švietimui skirtus informacinius leidinius. Utenos rajono savivaldybėje kasmet finansuojami gamtosauginės veiklos projektai, kurių tikslas – didinti ekologinio švietimo, gamtosaugos sampratos sklaidą Utenos rajone, skatinti juridinių asmenų (biudžetinių įstaigų, asociacijų, viešųjų įstaigų, Utenos rajono savivaldybės administracijos seniūnijų, nevyriausybinų organizacijų) iniciatyvas rengti ir įgyvendinti gamtosauginės veiklos projektus, susijusius su ekologiniu ugdymu, gamtotyra, gamtosauga. Utenos rajone vykdomi renginiai „Mes rūšiuojame“, kasmet savivaldybė įgyvendina pakuočių organizacijų visuomenės švietimo priemones, kaip rėmėja dalyvauja Atliekų kultūros egzamine.

Utenos rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021-2027 m. plane numatyti tikslai, orientuoti į atsakingą atliekų tvarkymą (žr. 120 pav.).

120 pav. Utenos rajono atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslai. Šaltinis – Utenos rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021-2027 m. planas.

Apibendrinant galima daryti išvadą, kad aplinkos (oro, vandens, dirvožemio etc.) kokybė Utenos gali būti vertinama kaip gera. Galimos rizikos – tarša iš stacionarių šaltinių besiplečiant pramonei ir iš mobilių šaltinių augant automobilizacijos lygiui. Utenos rajone yra išplėtotos atliekų tvarkymo paslaugos, tačiau reikalinga daugiau dėmesio skirti atliekų prevencijai bei rūšiavimui.

2. Pagrindinės savivaldybės problemos ir esminės jų priežastys

Remiantis aukščiau atlikta pagrindinių vidinių ir išorinių veiksnių analize, daroma išvada, kad Utenos rajono savivaldybė patiria šias pagrindines problemas:

Eil. Nr.	Problema	Esminė problemos priežastis
----------	----------	-----------------------------

1.	Darbo vietos, nekuriančios aukštos pridėtinės vertės, kurios nepadedą išlaikyti ir pritraukti darbingo amžiaus gyventojų	<ol style="list-style-type: none"> 1) Neišvystyta infrastruktūra bei paslaugos naujoms investicijoms pritraukti. 2) Nepakankamai išnaudojamas rajono turistinis potencialas, neišplėtos paslaugos atvykstamajam turizmui, iš kurių galima uždirbti rajono gyventojams.
2.	Nepakankamai išplėtos viešosios paslaugos didina socialinę atskirtį	<ol style="list-style-type: none"> 1) Kokybiškos viešosios paslaugos sunkiau prieinamos pažeidžiamoms visuomenės grupėms bei atokesnių vietovių gyventojams; 2) Utenos rajone gyventojams trūksta viešųjų paslaugų – (turiningo laisvalaikio, sveikatingumo, socialinių, jaunimui) įvairovės.
3.	Nepakankamai patraukli gyvenamoji aplinka	<ol style="list-style-type: none"> 1) Utenos rajono tankiausiai apgyvendintose teritorijose viešosioms erdvėms trūksta gyvybingumo, jos neatitinka šiuolaikinės visuomenės poreikių, žalinimo tendencijų bei nėra pritaikytos žmonėms su specialiaisiais poreikiais; 2) Nuo rajono centro nutolusiose vietovėse trūksta laisvalaikio infrastruktūros, paslaugų; 3) Rajone vyrauja aukštas automobilizacijos rodiklis, gyventojai nenoriai naudojami viešuoju transportu bei kitomis judumo priemonėmis; 4) Rajone trūksta kokybiško ir prieinamo būsto.

Stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių (toliau – SSGG) analizė

STIPRYBĖS

ST-1 Pastaraisiais metais didėjantis gyventojų skaičius.

ST-2 Mažesni nei šalyje nedarbo lygio rodikliai (ypač jaunimo), augantis savarankiškai dirbančių asmenų skaičius bei SVV subjektų skaičius;

ST-3 Pakankama socialinių paslaugų įvairovė, didėjanti dalis socialinių paslaugų, kurias teikia NVO.

ST-4 Mažesnė nei šalies vidurkis smurto artimoje aplinkoje pasireiškimo problema.

ST-5 Stabilus mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose, didesnė nei šalyje ikimokyklinio ugdymo įstaigas lankančių vaikų dalis.

ST-6 Didesnė nei šalyje neformalaus ugdymo, sporto užsiėmimus lankančių mokinių dalis, veikia ir yra plėtojamas STEAM centras.

ST-7 Švietimo įstaigose plėtojama universalus dizaino mokymuisi (UDM) prieiga

ST-8 Sudarytos sąlygos savivaldybės teritorijoje įgyti profesinį arba aukštąjį neuniversitetinį bei aukštąjį universitetinį išsilavinimą.

ST-9 Asmens sveikatos įstaigos modernizuojamos, jose diegiamos pažangios technologijos.

ST-10 Auga visuomenės susidomėjimas sveika gyvensena.

ST-11 Išplėtos kultūros ir sporto paslaugos, prieinamos ne tik Utenos, bet ir kitų savivaldybės vietovių gyventojams.

ST-12 Savivaldybė turi didelius turizmo išteklius – unikalią gamtinę aplinką, kultūros ir gamtinio paveldo objektus bei kultūros ir sporto paslaugas, kurias galima pritaikyti turizmui.

ST-13 Pastaraisiais metais išaugęs apgyvendinimo paslaugas teikiančių subjektų ir vietų jose skaičius.

ST-14 Didėjanti materialinių investicijų, tenkančių vienam gyventojui, suma.

ST-15 Savivaldybės teritorijoje veikiančios stiprios pramonės įmonės, sukuriančios darbo vietas.

ST-16 Su valstybinėmis institucijomis suderinti planai dėl Utenos pramonės parko plėtos, priimtas Vyriausybės nutarimas dėl Utenos pramonės parko pripažinimo valstybei svarbiu projektu.

ST-17 Žemės ūkio srityje išaugo stambesnių, specializuotų ūkių skaičius ir jų valdomų žemės ūkio naudmenų plotas.

ST-18. Magistralinio kelio A14 Vilnius-Utena rekonstrukcija pagerins susisiekimą su sostine.

ST-19 Ženkliai išaugo dviračių takų ilgis.

ST-20 Išigyta keletas elektra varomų autobusų, pamažu didėjantis keleivių skaičius viešojo transporto miesto ir priemiesčio maršrutuose.

ST-21 Įgyvendintas iš nuotekų susidarancio dumblo tvarkymo investicinis projektas.

ST-22 Gera gamtinės aplinkos (oro, vandens, dirvožemio ir kt.) ekologinė būklė.

SILPNYBĖS

SL-1 Neigiama natūrali gyventojų kaita, mažesnis nei vidutiniškai šalyje gimstamumas bei didesnis mirtingumo rodiklis, senstanti visuomenė, jaunimo ir darbingo amžiaus asmenų išvykimas į kitas vietas.

SL-2 Lygių galimybių netolygumai: mažesnis vyrų užimtumas ir didesnis bedarbių procentas tarp vyrų, didesnis nei vidutiniškai šalyje atotrūkis tarp vyrų ir moterų vidutinio mėnesinio darbo užmokesčio

SL-3 Vidutinis mėnesinis (bruto) darbo užmokestis sudaro tik 87 proc. šalies vidutinio mėnesinio darbo užmokesčio.

SL-4 Būsto trūkumas (tiek socialinio būsto, tiek privačiame sektoriuje).

SL-5 Netolygiai išplėtotas socialinių paslaugų tinklas, nepakankamos socialinių paslaugų, teikiamų tam tikroms tikslinėms grupėms, apimtys ir dėl to didėjanti socialinė atskirtis.

SL-6 Didesni nei vidutiniškai šalyje nepilnamečių nusikalstamumo rodikliai.

SL-7 Atotrūkis tarp savivaldybėje veikiančių mokyklų paslaugų kokybės, ypač miesto ir kaimo – kaimo mokyklose daugėja neefektyviai išnaudojamų pastatų plotų, vis dar formuojamos jungtinės klasės.

SL-8 Augantis pedagogų (jų tarpe sporto trenerių) vidutinis amžius, vis didėjanti pedagogų trūkumo problema.

SL-9 Daugeliui švietimo įstaigų pastatų reikalinga kompleksinė renovacija, patalpose neįrengtos vėdinimo – kondicionavimo sistemos, įstaigų patalpos bei aplinka nepritaikytos įtraukiamam ugdymui ir visos dienos mokyklos paslaugoms.

SL-10 Kaimo vietovėse gausu tuštėjančių/neracionaliai naudojamų pastatų, kuriuos reikėtų pritaikyti kitiems poreikiams.

SL-11 Išvengiamo mirtingumo bei prevencinėmis priemonėmis išvengiamo mirtingumo rodikliai ženkliai prastesni nei šalies vidurkis, tai rodo didesnio dėmesio sveikai gyvensenai, ligų prevencijai poreikį.

SL-12 Mažesnės nei vidutiniškai šalyje vienam gyventojui tenkančios tiesioginės užsienio ir materialinės investicijos, investicijų struktūra orientuota į nedidelę pridėtinę vertę kuriančius sektorius.

SL-13 Mažesnis SVV įmonių, tenkančių 1000 gyv., skaičius nei vidutiniškai šalyje.

SL-14 Nepakankamai išnaudojami turimi gamtiniai, kultūros, sporto paslaugų išteklių turizmui išplėtoti.

SL-15 Žemės ūkio produkcijos apimtys Utenos rajone didėja lėčiau nei Utenos regione ir šalyje, auga ūkininkų vidutinis amžius, jauni žmonės nėra linkę perimti ūkių ir ūkininkauti.

SL-16 Aukštas automobilizacijos lygis, nedidelis viešojo transporto paslaugų populiarumas lemia tai, kad nemažėja kelių eismo įvykių su skaudžiomis pasekmėmis, skaičius.

SL-17 Nepakankamai išplėtotas viešojo transporto maršrutų tinklas apsunkina įvairių paslaugų (socialinių, sveikatos, švietimo ir kt.) gavimą vietovių, nutolusių nuo Utenos miesto, gyventojams.

SL-18 Dviračių takams stinga rišlumo.

SL-19 Savivaldybėje dominuoja iškastiniu kuru varomos transporto priemonės, tai turi neigiamą įtaką aplinkos oro kokybei.

SL-20 Per mažai investuojama į inžinerinius tinklus, jų tarpe į melioracijos sistemas, dėl to kyla grėsmė aplinkai, žemės našumui.

SL-21 Rajone vis dar gausu viešojo ir privataus sektoriaus pastatų, kurie pasižymi žemu energetiniu efektyvumu.

SL-22 Didėjantis vidutinis gydytojų, slaugytojų ir kito medicinos personalo trūkumas.

GALIMYBĖS

GL-1 Galimybės pasinaudoti ES ir valstybės biudžeto lėšomis investicijoms į daugelį sričių.

GL-2 Galimybės įgyvendinti žaliojo kurso strategines kryptis.

GRĖSMĖS

GR-1 Nestabili geopolitinė padėtis (dėl Rusijos Federacijos sukkelto karo prieš Ukrainą, Baltarusijos kaimynystės ir pan.).

GR-2 Klimato kaita ir jos padariniai žmonių sveikatai, infrastruktūrai.

GR-3 Aplinkos tarša plečiantis pramonei ir augant automobilizacijos lygiui.

GR-4 Kvalifikuotų specialistų nutekėjimas į kitas savivaldybes ar užsienio šalis.

Rajono konkurencingumo didinimas

Utenos rajone šiuo metu veikia stiprios pramonės ir verslo įmonės (ST-15), tai vienas iš svarbiausių veiksnių, kodėl rajono ekonominiai rodikliai yra pamažu augantys (ST-2, ST-14). Minėtų verslo subjektų sukuriama darbo vietos sudaro sąlygas pritraukti į rajoną gyventojų (ST-1), taip pat rajono konkurencingumui svarbus faktorius yra čia veikiančios profesinio rengimo bei aukštojo mokslo įstaigos (ST-8). Palanku yra tai, kad jau yra suplanuota pramonės zonų plėtra (ST-16), yra naudojama galimybė (GL-1) gauti finansavimą iš ES ir valstybės biudžeto lėšų ir infrastruktūrą rengiamasi išvystyti iki 2029 m. Svarbu pažymėti ir tai, kad magistralinio kelio A14 Vilnius-Utena rekonstrukcija, kurią planuojama baigti) 2025 m., ženkliai pagerins susisiekimą su sostine (ST-18). Rajonui yra labai svarbu išnaudoti aukščiau paminėtas stiprybes tokioms silpnybėms kaip mažesnis nei šalyje vidutinis darbo užmokestis (SL-3), mažesnės nei šalyje užsienio ir materialinės investicijos sumažinti (SL-12). Reikalinga vykdyti aktyvias rinkodaros priemones, siekiant pritraukti investuotojus į rajoną, bendradarbiauti su savivaldybės teritorijoje veiklą vykdančiomis profesinio rengimo ir aukštojo mokslo įstaigomis, padedant joms išlaikyti aukštą mokslo ir studijų lygį bei pritraukti ir išlaikyti talentingus žmones. Taip pat, siekiant mažinti nedarbo lygį ir didinti gyventojų pajamas, reikalinga investuoti į verslumo ugdymą, paramą SVV, kadangi verslumo lygmuo rajone yra mažesnis nei šalyje (SL-13). Tikėtina, kad investicijų pritraukimas, verslumo ugdymas, parama SVV, talentų pritraukimas leistų sumažinti ir silpnybę, susijusią su neigiama natūralia gyventojų kaita (SL-1) bei išvengti grėsmės, susijusios su kvalifikuotų specialistų nutekėjimu (GR-4).

Turizmo ir poilsio paslaugų plėtra

Utenos rajonas pasižymi švaria ir gražia gamta bei kultūros paveldo objektais, kultūros bei sporto paslaugomis, kuriuos galima panaudoti vietinių ir užsienio turistų pritraukimui, o tuo pačiu – vietos verslų augimui (ST-12, ST-22, ST-13). Dėl to svarbu išnaudoti aukščiau nurodytas stiprybes bei pasinaudoti galimybe (GL-2) pasinaudoti ES ir valstybės biudžeto lėšomis, skiriamomis turizmo paslaugoms ir infrastruktūrai per regioninį planavimą (funkcinės zonos strategijos įgyvendinimą) siekiant sumažinti silpnybę, kad gamtos, kultūros paveldo resursai šiuo metu tik iš dalies pritaikyti turizmui ir poilsiui, stinga aktyvesnių turizmo rinkodaros priemonių (SL-14). Svarbu padėti diversifikuoti verslo struktūrą kaime, siekiant kuo daugiau subjektų įtraukti į turizmo bei poilsio paslaugų teikimą, taip šalinant silpnybę dėl nepalankių žemės ūkiui sąlygų ir dėl mažesnių nei šalyje žemės ūkio produkcijos rodiklių (SL-15). Aktyvia turizmo rinkodara užsienio rinkose reikalinga šalinti grėsmę, kuri yra susijusi su nestabilia geopolitine padėtimi (GR-1) ir atgraso užsienio turistus atvykti į Lietuvą ir į Utenos rajoną.

Tvarumas

Utenos rajono savivaldybė pastaraisiais metais nemažai investavo į dviračių takų plėtrą (ST-19), įgyvendino svarbų aplinkosaugai iš nuotekų susidarancio dumblo tvarkymo projektą (ST-21), buvo įsigyta keletas elektra varomų autobusų, po karantino pamažu auga besinaudojančių viešuoju transportu asmenų skaičiai miesto ir priemiesčio maršrutuose (ST-20). Pasinaudojus stiprybėmis, įgyta patirtimi įgyvendinant įvairius projektus bei išnaudojant padidinto dėmesio žaliojo kurso politikai (GL-2) bei ES ir valstybės biudžeto lėšų pritraukimo (GL-1) galimybes, Utenos rajone reikalinga spręsti tokias problemas kaip aukštas automobilizacijos lygis (SL-16), neišplėtotas viešojo transporto maršrutų tinklas (SL-17), iškastiniu kuru varomo transporto priemonių dominavimas (SL-19), neužtikrintas dviračių takų rišlumas (SL-18), vandentiekio, nuotekų bei melioracijos sistemų susidėvėjimas (SL-20).

Pažymėtina, kad norint pašalinti silpnybę, susijusią su tuo, jog rajone vis dar gausu viešojo ir privataus sektoriaus pastatų, kurie pasižymi žemu energetiniu efektyvumu (SL-21), reikalinga aktyviai išnaudoti ES ir valstybės suteikiamas galimybes dėl pastatų renovacijos bei atsinaujinančių energijos išteklių taikymo (GL-2).

Viešųjų paslaugų prieinamumo ir kokybės didinimas

Utenos rajono savivaldybė yra Utenos regiono centras, dėl to pasižymi platesne viešųjų paslaugų įvairove ir geresniu prieinamumu nei kitos regiono savivaldybės. Utenoje veikia regioninė ligoninė, kuri pasinaudojant ES ir valstybės biudžeto lėšomis (GL-1) yra modernizuojama, taip pat kuriamas savivaldybės sveikatos centras (ST-9). Rajone yra pakankama socialinių paslaugų įvairovė (ST-3), išplėtos kultūros ir sporto paslaugos (ST-11). Rajono švietimo sistema pasižymi stabiliu mokinių skaičiumi, didesne nei šalyje moksleivių lankančių neformalaus ugdymo, sporto užsiėmimus bei vaikų, lankančių lopšelius ir darželius, dalimi (ST-5, ST-6) bei savivaldybės teritorijoje veikiančiomis profesinio rengimo bei aukštojo mokslo įstaigomis (ST-8). Minėtų paslaugų prieinamumas lemia ir tai, kad rajone mažesni nei šalyje smurto artimoje aplinkoje, nusikalstamumo mastai (ST-4). Auga visuomenės susidomėjimas sveika gyvensena, aktyviu laisvalaikio praleidimo būdu (ST-10). Pasinaudojus ES ir valstybės lėšų pritraukimo galimybe (GL-1), aukščiau išvardintas stiprybes reikia išnaudoti tokioms problemoms kaip netolygiai išplėtos paslaugų tinklas (SL-5), nevienoda paslaugų kokybė mieste ir kaime (SL-7), viešojo sektoriaus specialistų (mokytojų, gydytojų, slaugytojų, socialinių darbuotojų, sporto trenerių ir kt.) trūkumas (SL-8, SL-22), prasti išvengiamo mirtingumo rodikliai (SL-11), pastatų ir patalpų neatitikimas besikeičiantiems visuomenės poreikiams (SL-9, SL-10). Reikalinga investuoti į įtraukiojo ugdymo, visos dienos mokyklos paslaugų vystymą bei infrastruktūrą, socialinių ir ambulatorinių paslaugų namuose plėtrą, socialinių paslaugų teikimo asmenims su psichikos ir (ar) intelekto negalia infrastruktūrą, būsto trūkumo (SL-4) problemos sprendimą. Svarbu investuoti į jaunimo atviro centro paslaugų plėtrą, tai gali sumažinti nepilnamečių nusikalstamumo rodiklius, sudaryti jaunimui sąlygas įsitraukti į prasmingas veiklas.

Savivaldybės nustatytos pagrindinės problemos, kurių sprendimas būtų efektyvesnis kelių savivaldybių / regiono mastu

Lietuvos Respublikos bendrajame plane (toliau – LRBP), siekiant regionų gyvybingumo, sudaryti prielaidas naujoms plėtros tendencijoms vystytis, įveikinti išteklius, regionuose formuoti partnerysčių grupes numatyta plėtros prioritetų pagrindu, užtikrinant mobilumą, yra numatytas sprendinys plėtoti urbanistinių centrų partnerystę teikiant regioninio lygmens (santykinai vidutinio ir reto poreikio) paslaugas. Utenos rajono savivaldybė patenka į urbanistinių centrų partnerystę „Vilnius–Ukmergė–Utena“, kurioje dalyvauja įvardinti urbanistiniai centrai, įtraukiant funkciniais ryšiais susijusius aplinkinius urbanistinius vienetų ir teritorijas. LRBP numatyta prioritetą teikti regionų stiprinimui telkiant paslaugas, išteklius ir infrastruktūrą vadovaujantis papildomumo principu, pritraukiant investicijas, skatinant urbanistinės struktūros gyvybingumą, gerinant gyvenimo kokybę, pasiekiamumą ir junglumą.

Taip pat LRBP sprendiniuose nustatyta, kad Utenos rajono savivaldybė įeina į Rytų Lietuvos partnerysčių grupę. Tai šalies teritorija, apimanti Vilnių, Uteną ir Ukmergę ir jų įtakos zonoje esančius lokalius centrus, susietus funkciniais ryšiais. Teritorijoje vyraujantys išteklių – rekreaciniai, bioprodukciniai, paslaugų infrastruktūros, kultūriniai, o plėtros prioritetas – rekreacija ir turizmas, bioprodukcinis ūkis.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymu, 6 Utenos regiono savivaldybės – Anykščių, Ignalinos, Molėtų, Utenos, Zarasų rajonų bei Visagino įsteigė Utenos regiono plėtros tarybą ir parengė bei patvirtino 2022-2030 metų Utenos regiono plėtros planą (toliau – RPPI). RPPI nustatytos regiono plėtros problemos: **1) Nepakankama socialinių ir sveikatos priežiūros paslaugų kokybė ir prieinamumas; 2) Nepakankama švietimo paslaugų kokybė ir prieinamumas; 3) Nepakankama aplinkos kokybė; 4) Nepatraukli judumo sistema ir nepakankama gyvenamosios aplinkos kokybė; 5) Žemas investicinių aplinkos patrauklumas; 6) Bendros turizmo infrastruktūros ir kultūros paslaugų trūkumas, nepakankama bendra turizmo rinkodara.**

Utenos rajono savivaldybė parengė ir patvirtino Utenos miesto tvarios plėtros (toliau – MTP) strategiją³⁵, kuria sprendžiama problema - nepatraukli aplinka investicijoms, jaunimui, šeimoms ir talentams. MTP strategijoje nustatyti poreikiai: 1) sudaryti sąlygas investicijų pritraukimui (plėtojama Utenos pramonės parko infrastruktūra), 2) atgaivinti, humanizuoti miesto erdves (investuojama į miesto parkus, daugiabučių gyvenamųjų namų teritorijas bei kitas erdves), 3) padidinti viešųjų paslaugų įvairovę (investuojama į nestacionarias socialines paslaugas bei Utenos daugiafunkcio sporto centro plaukimo centro rekonstrukciją pritaikant jį įvairesnėms paslaugoms teikti).

³⁵ <https://teisineinformacija.lt/utena/document/75433>

MTP strategijoje suformuluotas tikslas „Didinti Utenos miesto patrauklumą, skatinant investicijas ir kuriant sveiką, jaukią ir tvarią aplinką“ ir jo pasiekimui matuoti nustatytas rodiklis „Utenos rajono savivaldybės neto vidaus migracija (asmenys)“, kurį siekiama sumažinti nuo -163 (2022 m.) iki -100 (2030 m.).

MTP strategiją įgyvendinantys veiksmai integruoti į Utenos rajono savivaldybės 2025-2034 metų strateginį plėtros planą.

Utenos rajono savivaldybė 2024-2029 m. dalyvaus funkcinės zonos (toliau – FZ) strategijos įgyvendinime. Utenos rajono savivaldybės taryba 2024 m. birželio 27 d. sprendimu Nr. TS-211 patvirtino 2024 - 2029 m. funkcinės zonos Anykščių, Molėtų ir Utenos rajonų savivaldybėse (Ežerų Lietuva) strategiją³⁶. FZ strategija siekiama spręsti FZ savivaldybėms būdingą problemą – **socialinė atskirtis bei žema gyventojų fizinė ir socialinė gerovė**. FZ strategijoje rašoma, kad FZ savivaldybės patiria spartesnio nei kituose šalies regionuose gyventojų mažėjimo dėl neigiamos natūralios kaitos problemą, gyventojų senėjimą, blogėjančius gyventojų sveikatos rodiklius. FZ savivaldybės pasižymi žemu verslumo lygiu, verslui nepalankia aplinka bei žemu konkurencingumu. Pastebima, kad Utenos regione sukuriama BVP yra vienas mažiausių ir nors 2018–2022 m. laikotarpiu BVP augo, procentinė dalis pagal visą Lietuvos rodiklį mažėjo nuo 2,7 proc. iki 2,6 proc. Pabrėžiama, jog turizmas yra vienas iš vietos ekonomikos veiksmų, leidžiančių vystyti aptarnavimo (apgyvendinimo, maitinimo, paslaugų) sektoriui. Neišnaudotos turizmo galimybės, mažina lankytojų skaičių, neskatina apgyvendinimo, maitinimo ir kitų paslaugų sektoriaus plėtros, atitinkamai atsiliepiama investicijų ir verslumo lygiui. Nepakankama neformalaus švietimo paslaugų įvairovė bei patyriminių ugdymo ir ugdymosi paslaugų pasiūla už bendrojo ugdymo mokyklos ribų (tik šiek tiek daugiau negu pusė FZ savivaldybių mokinių naudojami neformalaus švietimo galimybėmis) nesudaro prielaidų socialinės atskirties mažinimui – moksleiviai įgauna mažiau žinių, sudėtingiau integruoti vaikus augančius nepalankioje socialinėje aplinkoje. Menką moksleivių įsitraukimą į neformalų ugdymą nemaža dalimi nulemia ir ribota tokių užsiėmimų pasiūla FZ savivaldybėse, ypač Anykščiuose ir Molėtuose.

FZ strategijoje numatytos kelios bendros trijų savivaldybių veikimo kryptys – naujų ryšių kūrimas visuomenės sveikatos srityje, bendradarbiavimas neformaliojo švietimo srityje bei lankytojų objektų pritaikymas ir turizmo plėtros skatinimas. FZ strategijoje iškeltas tikslas „Gerinti gyventojų fizinę ir socialinę gerovę, didinti užimtumą gerinant investicinę aplinką ir skatinti regiono ekonominį augimą išnaudojant turizmo potencialą“, tikslo pasiekimui matuoti nustatyti trys rodikliai:

1. Prevencinėmis priemonėmis išvengiama mirtingumas (standartizuotas), mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyventojų, kurio reikšmę tikimasi sumažinti nuo 382 (2020 m.) iki 160 (2029 m.).

2. Asmenys, patiriantys skurdo riziką ar socialinę atskirtį, procentai, kurio reikšmę tikimasi sumažinti nuo 29,1 (2020 m.) iki 21,9 (2029 m.).

3. Gyventojų užimtumo lygis (15–64 metų), procentai, kurio reikšmę tikimasi padidinti nuo 61,4 (2020 m.) iki 69,7.

FZ strategijos veiksmai yra integruoti į Utenos rajono savivaldybės 2025-2034 metų strateginį plėtros planą. Jie apima visuomenės sveikatos paslaugų plėtrą, neformaliojo ugdymo paslaugų teikimo bendrą organizavimą bei turizmo paslaugų ir infrastruktūros plėtrą.

III SKYRIUS SAVIVALDYBĖS PLĖTROS VIZIJA

Savivaldybės plėtros vizija:

Utenos rajono savivaldybės vizija 2040 – konkurencingas regiono centras, tvarus ir klestintis kraštas, svetingas keliautojams, jaukus gyvenimui, palankus kūrėjams.

Vizijos aspektai:

³⁶ <https://teisineinformacija.lt/utena/document/75435>

- **Konkurencingumas** – siekiama išnaudoti geografinius rajono privalumus, ugdyti žmonių potencialą, sudaryti sąlygas pramonės ir kitų verslų plėtrai, pritraukti investuotojus;
- **Tvarumas** – rajonas vystomas laikantis „žaliojo kurso“ principų, siekiama plėtrą vykdyti nedarant žalos gamtinei ir gyvenamajai aplinkai;
- **Klestėjimas** – rajonas vystomas tolygiai, siekiant kuo geresnių sąlygų ir paslaugų visose vietovėse bei visoms žmonių tikslinėms grupėms;
- **Turizmo ir poilsio paslaugų plėtra** – siekiama išskirtinio grožio rajono gamtą ir kultūros paveldą pritaikyti tvaraus turizmo ir poilsio poreikiams;
- **Laisvė kūrybai ir raiškai** – siekiama, kad rajonas būtų atviras kūrybingiems žmonėms, organizacijoms verslams, didelį dėmesį siekiama skirti švietimo, kultūros ir sporto paslaugų kokybės ir aprėpties didinimui, didesnėms jaunimo galimybėms.

IV SKYRIUS SAVIVALDYBĖS PLĖTROS TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

Savivaldybės plėtros tikslai ir poveikio rodikliai			
Eil. Nr.	Tikslo pavadinimas	Poveikio rodiklio pavadinimas (mato vienetas)	Informacijos šaltinis
01	Siekti efektyvaus ir gyventojų lūkesčius tenkinančio savivaldybės institucijų valdymo	P-01-01 Utenos rajono savivaldybės gyvenimo kokybės indeksas (balai)	Finansų ministerija
		P-01-02 Gyventojų skaičiaus pokytis kasmet (proc.)	Valstybės duomenų agentūra
02	Kurti investicijoms ir verslui palankią ekosistemą	P-02-01 Tiesioginės investicijos, tenkančios 1-am gyventojui, Eur	Valstybės duomenų agentūra
		P-02-03 Materialinės investicijos, tenkančios 1-am gyventojui, Eur	Valstybės duomenų agentūra
		P-02-04 Savivaldybės gyventojų mėnesinio (bruto) darbo užmokesčio procentinė dalis palyginti su bendru šalies vidurkiu (proc.)	Valstybės duomenų agentūra
03	Diegti tvarumo principus gyvenamojoje aplinkoje	P-03-01 Ūkio, buities ir gamybos nuotekų, kurios išleidžiamos į aplinką nepakankamai išvalytos, dalis (proc.)	Valstybės duomenų agentūra
		P-03-02 Teršalų, išmestų į aplinkos orą iš stacionarių taršos šaltinių, kiekis (t)	Valstybės duomenų agentūra
		P-03-03 Visų susidariusių komunalinių atliekų (pagal svorį) šalinama sąvartyne, proc.	Valstybės duomenų agentūra
04	Darniai vystyti Utenos miesto ir rajono viešąją infrastruktūrą	P-04-01 Utenos rajono savivaldybės neto vidaus migracija (asmenys)	Valstybės duomenų agentūra

05	Padidinti gyventojų įtrauktį į švietimo, sporto, jaunimo veiklas bei užtikrinti aukštą šių paslaugų kokybę	P-05-01 Jaunimo (14-29 m.) dalis nuo visų rajono gyventojų (proc.)	Valstybės duomenų agentūra
06	Puoselėti krašto savitumą, išnaudojant jo privalumus turizmo plėtrai	P-06-01 Turistų skaičius apgyvendinimo įstaigose (tūkst. asm. per metus)	Valstybės duomenų agentūra
07	Didinti kokybiškų ir inovatyvių sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą	P-07-01 Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė (kai amžius 0, metai)	Higienos institutas
08	Mažinti socialinę atskirtį	P-08-01 Skurdo rizikos lygis (proc.)	Valstybės duomenų agentūra

Savivaldybės plėtros uždaviniai ir rezultato rodikliai

Eil. Nr.	Uždavinio pavadinimas	Rezultato rodiklio pavadinimas (mato vienetas)	Informacijos šaltinis
01-01	Taikyti pažangias valdymo sistemas ir priemones savivaldybės institucijų darbe	R-01-01-01 Savivaldybės administracinių paslaugų, teikiamų elektroniniu būdu ne žemesniu kaip 4 brandos lygiu, dalis nuo visų savivaldybės teikiamų administracinių paslaugų (proc.)	Utenos rajono savivaldybės administracija
01-02	Vykdyti rajono patrauklumą išryškinančias rinkodaros priemones	R-01-02-01 Sekėjų skaičius savivaldybės socialinių tinklų (Facebook, Instagram ir kt.) paskyroje (asm.)	Utenos rajono savivaldybės administracija
		R-01-02-02 Interneto svetainės utena.lt lankytojų skaičius (asm. per metus)	Utenos rajono savivaldybės administracija
02-01	Plėtoti infrastruktūrą bei paslaugas pramonei ir verslui	R-02-01-01 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei veiklai (ha)	Utenos rajono savivaldybės administracija
		R-02-01-02 Pramonės teritorijose įsikūrusių naujų įmonių skaičius	Utenos rajono savivaldybės administracija
02-02	Skatinti gyventojų verslumą	R-02-02-01 Veikiantys SVV subjektai, tenkantys 1 tūkst. gyv. (vnt.)	Valstybės duomenų agentūra
		R-02-02-02 Individualią veiklą pagal verslo liudijimą vykdantys asmenys, tenkantys 1 tūkst. gyv. (asm.)	Valstybinė mokesčių inspekcija
		R-02-02-03 Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis (proc.)	Valstybės duomenų agentūra
03-01	Užtikrinti atliekų susidarymo prevenciją bei stiprinti gyventojų sąmoningumą rūšiuoti ir pakartotinai panaudoti atliekas	R-03-03-01 Atliekų susidarymo vietoje sutvarkytų biologinių atliekų ir rūšiuojamuoju būdu surinktų komunalinių atliekų kiekis, proc.	Utenos rajono savivaldybės administracija
		R-03-03-02 Susidariusių komunalinių atliekų (pagal svorį) paruošta pakartotinai naudoti ir perdirbta, proc.	Utenos rajono savivaldybės administracija
03-02	Išsaugoti švarią ir saugią gamtinę bei gyvenamąją aplinką	R-03-02-01 Gyventojų, aprūpinamų geriamojo vandens tiekimo paslaugomis savivaldybėje, dalis, palyginti su visais gyventojais (proc.)	Utenos rajono savivaldybės administracija

		R-03-02-02 Gyventojų, aprūpinamų nuotekų tvarkymo paslaugomis savivaldybėje, dalis, palyginti su visais gyventojais (proc.)	Utenos rajono savivaldybės administracija
		R-03-02-03 Užregistruotų nusikaltimų, baudžiamųjų nusižengimų skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų (skaičius) (nusikalstamos veikos/nusikaltimai/baudžiamieji nusižengimai) (vnt.)	Valstybės duomenų agentūra
		R-03-02-04 Gaisrų skaičius, tenkantis 1 tūkst. gyv. (skaičius)	Valstybės duomenų agentūra
		R-03-02-05 Želdynų plotas, tenkantis vienam Utenos miesto gyventojui (m ²)	Utenos rajono savivaldybės administracija
04-01	Atgaivinti viešąsias erdves Utenos mieste kuriant sveiką, jaukią bei tvarią miesto aplinką	R-04-01-01 Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai (ha)	Utenos rajono savivaldybės administracija
		R-04-01-02 Reikultivuota žemė, naudojama žaliesiems plotams, socialiniams būstams, ekonominei arba kitai paskirčiai (ha)	Utenos rajono savivaldybės administracija
04-02	Kurti patrauklią viešąją infrastruktūrą miesteliuose bei kaimuose	R-04-02-01 Atnaujinta teritorijų (vnt.)	Utenos rajono savivaldybės administracija
04-03	Diegti energiją taupančias bei atsinaujančių energijos išteklių priemones savivaldybės infrastruktūroje	R-04-03-01 Suvartota energijos savivaldybės ir jos įstaigų administruojamų patalpų šildymui (KWh/m ² per mėnesį)	Utenos rajono savivaldybės administracija
		R-04-03-02 Suvartota energijos gyvenamųjų patalpų šildymui (KWh/m ² per mėnesį)	Utenos rajono savivaldybės administracija
		Savivaldybės teritorijoje tiekiamos šilumos energijos, pagamintos iš atsinaujančių energijos išteklių ir atliekinės šilumos, dalis šilumos energijos balanse (proc.)	Utenos rajono savivaldybės administracija
04-04	Plėtoti susisiekimo infrastruktūrą laikantis darnaus judumo principų	Vietinės reikšmės kelių su patobulinta danga dalis (nuo visų savivaldybės administruojamų vietinės reikšmės kelių) (proc.)	Valstybės duomenų agentūra
		Vidutiniškai vienam gyventojui tenka kelionių autobusais, vnt.	Valstybės duomenų agentūra
		Dviračių takų ilgis, km	Valstybės duomenų agentūra
05-01	Didinti švietimo įtrauktį ir prieinamumą, sudarant saugias ugdymosi sąlygas kiekvienam asmeniui	Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių ir ugdomų integruotai, dalis (proc.)	Švietimo valdymo informacinė sistema
		1-8 kl. mokinių, besinaudojančių visos dienos mokyklos paslaugomis, dalis (proc.)	Švietimo valdymo informacinė sistema
		Neformaliojo švietimo užsiėmimus lankančių mokinių dalis (proc.)	Švietimo valdymo informacinė sistema
		Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo procese dalyvaujančių 3–5 metų amžiaus vaikų dalis (proc.)	Švietimo valdymo informacinė sistema
		Švietimo pagalbos specialistų, tenkančių 100 mokinių, skaičius	Švietimo valdymo informacinė sistema
05-02	Mažinti atotrūkį tarp švietimo paslaugų kokybės	1–8 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.)	Švietimo valdymo informacinė sistema

	ir prieinamumo atskirose vietovėse ir įstaigose		
		Ugdymo įstaigų pastatų, modernizuotų per pastaruosius 10 metų, dalis (proc.)	Utenos rajono savivaldybės administracija
		Per pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimą 6-10 balų gavusių mokinių dalis (lietuvių kalba), proc.	Švietimo valdymo informacinė sistema
		Per pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimą 6-10 balų gavusių mokinių dalis (matematika), proc.	Švietimo valdymo informacinė sistema
		Tris ir daugiau valstybinius brandos egzaminus (VBE) išlaikiusių mokinių dalis (proc.)	Švietimo valdymo informacinė sistema
		Jaunesnių nei 50 m. bei 50 m. ir vyresnių mokytojų santykis	Švietimo valdymo informacinė sistema
05-03	Sudaryti palankias sąlygas gyventojų fiziniam aktyvumui ir profesionaliojo sporto plėtrai	Geros būklės sporto infrastruktūros dalis (palyginti su visa savivaldybės administruojama sporto infrastruktūra) (proc.)	Lietuvos sporto centras
		Organizuotai sportuojančių gyventojų dalis (proc.)	Lietuvos sporto centras
05-04	Skatinti jaunuolių socialinę įtrauktį, pilietiškumą bei sąmoningumą.	Nepilnamečių padarytos nusikalstamos veikos, palyginti su ištirtomis (proc.)	Valstybės duomenų agentūra
		Jaunimo nedarbas (proc.)	Užimtumo tarnyba
		Socialiai pažeidžiamų, socialinę riziką (atskirtį) patiriančių asmenų (jaunimo), gavusių paslaugas naujoje ar modernizuotoje infrastruktūroje (atviraime jaunimo centre), skaičius per metus	Utenos rajono savivaldybės administracija
06-01	Skatinti kūrybinę veiklą ir meno įvairovę	Dalyvių skaičius kultūros renginiuose (tūkst. asm. per metus)	Utenos rajono savivaldybės administracija
		Bibliotekų lankytojų skaičius (tūkst. asm. apsilankymai per metus)	Utenos rajono savivaldybės administracija
		Muziejų lankytojų skaičius (tūkst. asm. per metus)	Utenos rajono savivaldybės administracija
06-02	Kurti turizmui palankią aplinką	Turistų, apsilankančių TIC-e, skaičius (tūkst. asm. per metus)	Utenos rajono savivaldybės administracija
		Turistų, apsilankančių TIC-o interneto svetainėje, skaičius (tūkst. asm. per metus)	Utenos rajono savivaldybės administracija
06-03	Modernizuoti viešąją kultūros ir turizmo sričių infrastruktūrą	Lankymui pritaikytų kultūros paveldo objektų dalis (nuo visų savivaldybės administruojamų potencialiai lankomų paveldo objektų skaičiaus) (proc.)	Utenos rajono savivaldybės administracija
		Kultūros įstaigų/filialų/padalinių pastatų, modernizuotų per pastaruosius 10 metų, dalis nuo visų kultūros paslaugoms naudojamų pastatų	Utenos rajono savivaldybės administracija
07-01	Modernizuoti asmens sveikatos priežiūros	Tinkamu gydymu išvengiamas mirtingumas (proc.)	Higienos institutas

	įstaigas siekiant aukštos paslaugų kokybės ir prieinamumo	Praktikuojančių gydytojų, odontologų ir slaugytojų skaičius, tenkantis 10 tūkst. gyv.	Valstybės duomenų agentūra
07-02	Didinti kokybiškų visuomenės sveikatos ir prevencinių paslaugų prieinamumą	Prevencinėmis priemonėmis išvengiama mirtingumas (proc.)	Higienos institutas
08-01	Didinti būsto prieinamumą	Vidutinė laukimo eilėje socialiniam būstui gauti, trukmė (metai)	Valstybės duomenų agentūra
		Būsto pritaikymas negalią turintiems asmenims, dalis nuo bendro laukiančiųjų skaičiaus, proc.	Valstybės duomenų agentūra
08-02	Tolygiai plėtoti socialines paslaugas, siekiant jų prieinamumo visoms klientų grupėms	Socialines paslaugas namuose gaunančių asmenų dalis nuo bendro socialinių paslaugų gavėjų skaičiaus, proc.	Utenos rajono savivaldybės administracija
		Socialinių paslaugų gavėjų skaičius nuo bendro Utenos rajono savivaldybės gyventojų skaičiaus, proc.	Utenos rajono savivaldybės administracija
		Šeimose globojamų (rūpinamų) vaikų skaičius (asm.)	Utenos rajono savivaldybės administracija

**V SKYRIUS
PRIEMONIŲ PLANAS**

1 lentelė. Savivaldybės plėtros tikslai, uždaviniai, priemonės ir jų stebėsenos rodikliai

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siektina stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje (metai)	Laikotarpio pabaigoje (metai)
01 tikslas	Siekti efektyvaus ir gyventojų lūkesčius tenkinančio savivaldybės institucijų valdymo	Strateginio planavimo ir investicijų skyrius	2025	2034	Utenos rajono savivaldybės gyvenimo kokybės indeksas (balai) https://lietuvosfinansai.lt/gki/gki-savivaldybese/	0,58 (2022)	Aukštesnis (2034)
			2025	2034	Gyventojų skaičiaus pokytis kasmet (proc.) https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/	5,31 (2024)	3 (2034)
01-01 uždavinys	Taikyti pažangias valdymo sistemas ir priemones savivaldybės institucijų darbe	Strateginio planavimo ir investicijų skyrius Dokumentų valdymo ir bendrųjų reikalų skyrius	2025	2034	Savivaldybės administracinių paslaugų, teikiamų elektroniniu būdu ne žemesniu kaip 4 brandos lygiu, dalis nuo visų savivaldybės teikiamų administracinių paslaugų (proc.)	22,4 (2024)	49,4 (2034)
01-01-01 priemonė	Modernių IT sistemų/įrankių diegimas siekiant efektyvinti procesus	Strateginio planavimo ir investicijų skyrius Dokumentų valdymo ir bendrųjų reikalų skyrius	2025	2034	Įdiegta IT sistemų/įrankių, vnt.	19 (2024)	28 (2034)
					Įgyvendinta pažangos projektų: Viešųjų erdvių priežiūros darbų valdymo skaitmeninis modelis.	0 (2024)	1 (2025)
01-01-02 priemonė	Gyventojų įsitraukimo į sprendimų priėmimą skatinimas	Strateginio planavimo ir investicijų skyrius	2025	2034	Veikiančių priemonių skaičius (pvz. dalyvaujамasis biudžetas, dalyvaujамasis biudžetas mokyklose, gyventojų apklausos) (vnt.)	2 (2024)	3 (2034)

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siektina stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje (metai)	Laikotarpio pabaigoje (metai)
01-01-03	Įgyvendinti lygių galimybių užtikrinimo priemonės	Tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinatorius	2025	2034	Įgyvendinta priemonių	0	2
01-02 uždavinys	Vykdėti rajono patrauklumą išryškinančias rinkodaros priemonės	Strateginio planavimo ir investicijų skyrius	2025	2034	Sekėjų skaičius savivaldybės socialinių tinklų (Facebook, Instagram ir kt.) paskyrose (asm.)	14 688 (2024)	23 688 (2034)
					Interneto svetainės utena.lt lankytojų skaičius (asm. per metus)	100 000 (2024)	127 000 (2034)
01-02-01 priemonė	Utenos rajono savivaldybės išskirtinumo/ įvaizdžio sukūrimas ir susijusių priemonių įgyvendinimas	Strateginio planavimo ir investicijų skyrius	2025	2030	Įgyvendinama savivaldybės pozicionavimo strategija (vnt.)	0 (2024)	1 (2034)
01-02-02 priemonė	Dalyvavimas įvairiuose savivaldybių reitinguose ir konkursuose	Strateginio planavimo ir investicijų skyrius	2025	2034	Laimėtų apdovanojimų (1-3 vietų) skaičius (vnt.)	1 (2024 m.)	didesnis (2034)
02 tikslas	Kurti investicijoms ir verslui palankią ekosistemą	Strateginio planavimo ir investicijų skyrius, Statybos ir infrastruktūros plėtros skyrius	2025	2034	Tiesioginės investicijos, tenkančios 1-am gyventojui, Eur https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/	3 440 (2022)	4 000 (2034)
					Materialinės investicijos, tenkančios 1-am gyventojui, Eur https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/	2085 (2022)	3 000 (2034)
					Savivaldybės gyventojų mėnesinio (bruto) darbo užmokesčio procentinė dalis palyginti su bendru šalies	87 (2023)	92 (2034)

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siektina stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje (metai)	Laikotarpio pabaigoje (metai)
					vidurkiu (proc.) https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/		
02-01 uždavinys	Plėtoti infrastruktūrą bei paslaugas pramonei ir verslui	Strateginio planavimo ir investicijų skyrius, Statybos ir infrastruktūros plėtros skyrius	2025	2034	Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei veiklai (ha)	0 (2024)	20,85 (2029)
					Pramonės teritorijose įsikūrusių naujų įmonių skaičius	0 (2024)	3 (2034)
02-01-01 priemonė	Viešosios infrastruktūros plėtra pramonės teritorijose	Strateginio planavimo ir investicijų skyrius, Statybos ir infrastruktūros plėtros skyrius	2025	2029	Įgyvendinti pažangos projektai, vnt.: 1.Teritorijos patrauklumo investicijoms didinimas ir viešosios infrastruktūros plėtra (Ribnikų g. 4, Utena); 2.Teritorijos patrauklumo investicijoms didinimas ir viešosios infrastruktūros plėtra (Aukštaičių g. 16, Utena); 3.Teritorijų patrauklumo investicijoms didinimas ir viešosios infrastruktūros plėtra (Pramonės g. 20, Utena. ir Pramonės g. 24, Utena).	0 (2024)	3 (2029)
02-01-02 priemonė	Investuotojus pritraukiančių rinkodaros ir kitų priemonių įgyvendinimas	Strateginio planavimo ir investicijų skyrius, Panevėžio prekybos, pramonės ir amatų rūmų Utenos filialas, VšĮ Utenos verslo	2025	2034	Įgyvendinta priemonių, vnt.	0 (2024)	5 (2034)

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siekstina stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje (metai)	Laikotarpio pabaigoje (metai)
		informacijos centras					
02-02 uždavinys	Skatinti gyventojų verslumą	Strateginio planavimo ir investicijų skyrius	2025	2034	Veikiantys SVV subjektai, tenkantys 1 tūkst. gyv. (vnt.) https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize/	22,1 (2024)	25 (2034)
					Individualią veiklą pagal verslo liudijimą vykdančios asmenys, tenkantys 1 tūkst. gyv. (asm.) https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize/	74,6 (2024)	75 (2034)
					Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis (proc.) https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize/	7,6 (2023)	6,5 (2034)
02-02-01 priemonė	Gyventojų ekonominio aktyvumo skatinimas	Strateginio planavimo ir investicijų skyrius	2025	2034	Paremta SVV projektų (vnt. per metus)	45 (2024)	50 (2034)
02-02-02 priemonė	Kaimo ir bendruomenių rėmimo priemonių vykdymas	Kaimo ir bendruomenių reikalų skyrius	2025	2034	Finansuota projektų paramai gauti ūkininkams (vnt. per metus)	15 (2024)	15 (2034)
					Finansuota projektų paramai gauti bendruomenėms (vnt. per metus)	20 (2024)	20 (2034)
03 tikslas	Diegti tvarumo principus gyvenamoje aplinkoje	Aplinkos apsaugos skyrius	2025	2034	Ūkio, buities ir gamybos nuotekų, kurios išleidžiamos į aplinką nepakankamai išvalytos, dalis (proc.) https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize/	4,1 (2023)	0 (2034)
					Teršalų, išmestų į aplinkos orą iš stacionarių taršos šaltinių, kiekis (t) https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize/	543,48 (2023)	Mažesnis (2034)

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siektina stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje (metai)	Laikotarpio pabaigoje (metai)
					Visų susidariusių komunalinių atliekų (pagal svorį) šalinama sąvartyne, proc.	9,51 (2023)	5 (2034)
03-01 uždavinys	Užtikrinti atliekų susidarymo prevenciją bei stiprinti gyventojų sąmoningumą rūšiuoti ir pakartotinai panaudoti atliekas	Aplinkos apsaugos skyrius	2025	2034	Atliekų susidarymo vietoje sutvarkytų biologinių atliekų ir rūšiuojamuoju būdu surinktų komunalinių atliekų kiekis, proc.	73,12 (2023)	80 (2034)
					Susidariusių komunalinių atliekų (pagal svorį) paruošta pakartotinai naudoti ir perdirbta, proc.	53 (2023)	60 (2034)
03-01-01 priemonė	Rūšiuojamojo atliekų surinkimo infrastruktūros plėtra	Aplinkos apsaugos skyrius, Strateginio planavimo ir investicijų skyrius, UAB „Utenos komunalininkas“, UAB „Utenos regioninis atliekų tvarkymo centras“	2025	2027	Įgyvendinta pažangos projektų, vnt.: 1. Komunalinių atliekų surinkimo plėtra Utenos rajono savivaldybėje; 2. Didelių gabaritų atliekų saugojimo aikštelės įrengimas Utenos rajone.	0 (2024)	2 (2027)
		Aplinkos apsaugos skyrius	2025	2026	Įgyvendintas asbesto atliekų tvarkymo projektas (vnt.)	0 (2024)	1 (2026)
03-01-02 priemonė	Gyventojų skatinimas neteršti aplinkos, rūšiuoti bei perdirbti atliekas	Aplinkos apsaugos skyrius	2025	2034	Organizuota renginių, akcijų (vnt. per metus)	2 (2024)	2 (2034)
					Išleista leidinių rūšių (vnt. per metus)	3 (2024)	3 (2034)
03-02 uždavinys	Išsaugoti švarią ir saugią gamtinę bei gyvenamąją aplinką	Aplinkos apsaugos skyrius,	2025	2034	Gyventojų, aprūpinamų geriamojo vandens tiekimo paslaugomis savivaldybėje, dalis, palyginti su visais gyventojais (proc.)	85,3 (2024)	85,5 (2034)

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siektina stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje (metai)	Laikotarpio pabaigoje (metai)
		Viešosios tvarkos skyrius, UAB „Utenos vandenys“, Utenos rajono savivaldybės priešgaisrinė tarnyba			Gyventojų, aprūpinamų nuotekų tvarkymo paslaugomis savivaldybėje, dalis, palyginti su visais gyventojais (proc.)	78,1 (2024)	78,3 (2034)
					Užregistruotų nusikaltimų, baudžiamųjų nusižengimų skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų (skaičius) (nusikalstamos veikos/nusikaltimai/baudžiamieji nusižengimai) (vnt.)	1029/895/ 134 (2023)	mažesnis/ mažesnis/ mažesnis (2034)
					Gaisrų skaičius, tenkantis 1 tūkst. gyv. (skaičius) https://osp.stat.gov.lt/lietuvos-regionai-2023/aplinka/saugumas#gaisrai	2,6 (2022)	Mažesnis (2034)
					Želdynų plotas, tenkantis vienam Utenos miesto gyventojui (m ²)	27 (2024)	30 (2034)
03-02-01	Geriamojo vandens ir nuotekų tvarkymo prieinamumo didinimas	Aplinkos apsaugos skyrius, UAB „Utenos vandenys“	2025	2026	Įgyvendinta pažangos projektų, vnt.: 1.Kuktiškių mstl. centralizuotų vandentiekio tinklų plėtra.	0 (2024)	1 (2026)
					Gyventojai, prisijungę prie patobulintų viešojo vandens tiekimo sistemų (asm.)	0 (2024)	22 (2029)
		Aplinkos apsaugos skyrius	2025	2027	Namų ūkiai, įsirengę individualius nuotekų valymo įrenginius (kompensacijų sk. per metus)	80 (2024)	85 (2034)
		Aplinkos apsaugos skyrius	2025	2027	Gyventojai, įsirengę požeminio vandens gavybos gręžinius (kompensacijų sk. per metus)	1 (2024)	1 (2034)
03-02-02	Aplinkos apsaugos prevencinių priemonių vykdymas	Aplinkos apsaugos skyrius	2025	2034	Įgyvendinta gamtosauuginės veiklos projektų (vnt. per metus)	18 (2024)	20 (2034)

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siektina stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje (metai)	Laikotarpio pabaigoje (metai)
03-02-03	Aplinkos stebėsenos vykdymas	Aplinkos apsaugos skyrius	2025	2034	Įgyvendinama Aplinkos monitoringo programa, vnt.	1 (2024)	1 (2034)
03-02-04	Saugios aplinkos stiprinimo priemonių ir Prevencijos programos įgyvendinimas	Viešosios tvarkos skyrius	2025	2034	Įgyvendintų prevencinės veiklos projektų skaičius, vnt./ metams ³⁷	8 (2024)	10 (2034)
					Įsigytų gesintuvų skaičius (vnt. per metus)	≥100 (2024)	≥100 (2034)
					Įsigytų smalkių ir dūmų signalizatorių skaičius (vnt. per metus)	90 (2024)	90 (2034)
					Pagalbos iškvietimo paslaugą gavusių asmenų skaičius per metus	80 (2024)	85 (2034)
					Vaizdo stebėjimo sistemos įdiegimo ir duomenų perdavimo paslaugos teikimo užtikrinimas (vnt. per metus)	≥22 (2024)	≥25 (2034)
03-02-05	Triukšmo prevencijos priemonių vykdymas	Socialinių reikalų ir sveikatos apsaugos skyrius	2025	2034	Įgyvendinta triukšmo prevencijos priemonių, vnt.	0 (2024)	5 (2034)
03-02-06	Prisitaikymo prie klimato kaitos plano įgyvendinimas	Aplinkos apsaugos skyrius	2025	2034	Įgyvendinta priemonių (vnt. per metus)	0 (2024)	4 (2034)
03-02-07	Želdynų atnaujinimas ir gausinimas	Architektūros ir teritorijų planavimo skyrius,	2025	2034	Atnaujinta želdynų, ha	0 (2024)	5 (2034)

³⁷ Numatomos prevencinės veiklos projektų temos: smurto dėl lyties ar negalios prevencija, kibernetiniai pavojai nepilnamečiams, psichoaktyvių medžiagų prevencija vaikų ir jaunimo tarpe, saugios aplinkos bendruomenėse kūrimas, saugaus elgesio keliuose, prie vandens telkinių iniciatyvos, turto saugumas, gaisrų prevencija, kitos prevencinės veiklos dėl teisės aktų pažeidimų.

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siekstina stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje (metai)	Laikotarpio pabaigoje (metai)
		Aplinkos apsaugos skyrius					
03-02-08	Bepriežiūrių, benamių gyvūnų augintinių gausos reguliavimas	Aplinkos apsaugos skyrius	2025	2034	Nepertraukiamas gyvūnų globos namų paslaugos teikimas, proc.	100 (2024)	100 (2034)
03-02-09	Gyvūnų laidojimo infrastruktūros sukūrimas	Aplinkos apsaugos skyrius, Architektūros ir teritorijų planavimo skyrius	2025	2034	Gyvūnų laidojimo teritorijos įrengimas, vnt.	0 (2024)	1 (2034)
03-02-10	Priedangų įrengimas	Strateginio planavimo ir investicijų skyrius, Statybos ir infrastruktūros plėtros skyrius	2025	2030	Įrengta į priedangų sąrašą įtrauktų priedangų, proc.	0 (2024)	60 (2030)
04 tikslas	Darniai vystyti Utenos miesto ir rajono viešąją infrastruktūrą	Strateginio planavimo ir investicijų skyrius	2025	2034	Utenos rajono savivaldybės neto vidaus migracija (asmenys) https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize/	-163 (2022)	-100 (2034)
04-01 uždavinys	Atgaivinti viešąsias erdves Utenos mieste kuriant sveiką, jaukią bei tvarią miesto aplinką	Strateginio planavimo ir investicijų skyrius, Statybos ir infrastruktūros plėtros skyrius	2025	2030	Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai (ha)	0 (2024)	119,8 (2029)
			2025	2030	Rekultivuota žemė, naudojama žaliesiems plotams, socialiniams būstams, ekonominei arba kitai paskirčiai (ha)	0 (2024)	24,06 (2029)
04-01-01 priemonė	Utenos miesto želdynų pritaikymas bendruomenės poreikiams	Strateginio planavimo ir investicijų skyrius,	2025	2030	Įgyvendinta pažangos projektų, vnt.: 1. Utenos miesto senojo parko atgaivinimas ir pritaikymas bendruomenės poreikiams;	0 (2024)	5 (2029)

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siekstina stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje (metai)	Laikotarpio pabaigoje (metai)
		Statybos ir infrastruktūros plėtros skyrius			2. Teritorijos tarp Dauniškio gimnazijos ir Dauniškio parko ir „Gandrelio“ atgaivinimas ir pritaikymas bendruomenės veiklai; 3. Teritorijos tarp Krašunos parko, „Saulės“ gimnazijos ir Utenos dvaro atgaivinimas ir pritaikymas atviram gamtos centrui; 4. Vyžuonos parko teritorijos dalies ir Utenos daugiafunkcio sporto centro prieigų atgaivinimas ir pritaikymas bendruomenės veiklai; 5. Smėlynės parko ir prieigų atgaivinimas bei pritaikymas bendruomenės poreikiams.		
04-01-02 priemonė	Utenos miesto gyvenamųjų kvartalų aplinkos sutvarkymas	Strateginio planavimo ir investicijų skyrius, Statybos ir infrastruktūros plėtros skyrius	2025	2034	Įgyvendinta pažangos projektų, vnt.:	0 (2024)	3 (2034)

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siektina stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje (metai)	Laikotarpio pabaigoje (metai)
04-02 uždavinys	Kurti patrauklią viešąją infrastruktūrą miesteliuose bei kaimuose	Seniūnijos, Statybos ir infrastruktūros plėtros skyrius, Kaimo ir bendruomenių reikalų skyrius	2025	2034	Atnaujinta teritorijų (vnt.)	0 (2024)	10 (2034)
04-02-01 priemonė	Miestelių ir kaimų poilsio, laisvalaikio ir kitos infrastruktūros atnaujinimas	Seniūnijos, Statybos ir infrastruktūros plėtros skyrius	2025	2034	Įgyvendinta pažangos projektų, vnt.: 1. Viešojo naudojimo poilsio ir laisvalaikio infrastruktūros sutvarkymas prie Tauragno ežero bei pritaikymas vietos bendruomenės poreikiams.	0 (2024)	1 (2025)
					Sutvarkyta/ įrengta teritorijų (ne mažiau kaip kiekvienoje seniūnijoje po 1)	0 (2024)	10 (2034)
					Įrengta/ išplėsta kapinių, kolumbariumų, vnt.	0 (2024)	2 (2034)
04-02-01	Melioracijos sistemų plėtra	Kaimo ir bendruomenių reikalų skyrius	2025	2034	Naujai įrengtų/renovuotų melioracijos plotų, įrenginių, sistemų ilgis (km)	6 (2024)	6 (2034)
04-03 uždavinys	Diegti energiją taupančias bei atsinaujinančių energijos išteklių priemones savivaldybės infrastruktūroje	Strateginio planavimo ir investicijų skyrius, Statybos ir infrastruktūros plėtros skyrius, UAB „Utenos šilumos tinklai“	2025	2034	Suvargota energijos savivaldybės ir jos įstaigų administruojamų patalpų šildymui (KWh/m ² per mėnesį)	14,3 (2024)	12,8 (2034)
					Suvargota energijos gyvenamųjų patalpų šildymui (KWh/m ² per mėnesį)	13,3 (2024)	11,7 (2034)
					Savivaldybės teritorijoje tiekiamos šilumos energijos, pagamintos iš atsinaujinančių energijos išteklių ir atliekinės šilumos, dalis šilumos energijos balanse (proc.)	98 (2024)	98 (2034)
04-03-01 priemonė	Savivaldybės funkcijoms naudojamų pastatų/įrenginių energetinio efektyvumo didinimas	Strateginio planavimo ir	2025	2034	Įgyvendinta pažangos projektų:	0 (2024)	1 (2026)

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siektina stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje (metai)	Laikotarpio pabaigoje (metai)
		investicijų skyrius, Statybos ir infrastruktūros plėtros skyrius			1. Utenos Aukštakalnio progimnazijos „Žiburio“ skyriaus pastato modernizavimas skydais		
					Utenos lopšelio – vaikų darželio „Eglutė“ pastato modernizavimas	0 (2024)	1 (2026 m.)
					Savivaldybės funkcijoms naudojamų pastatų, kuriuose padidintas energetinis efektyvumas, skaičius	0 (2024)	5 (2034)
04-03-02 priemonė	Atsinaujinančių energijos išteklių (AEI) šaltinių panaudojimo skatinimas	Strateginio planavimo ir investicijų skyrius, Statybos ir infrastruktūros plėtros skyrius	2025	2034	Savivaldybės valdomų nekilnojamo turto objektų, kuriuose įdiegtos AEI priemonės, skaičius	56 (2024)	66 (2034)
					Veikiantys AEI parkai, skaičius	0 (2024)	1 (2034)
04-03-03 priemonė	Daugiabučių gyvenamųjų namų renovacijos skatinimas	Statybos ir infrastruktūros plėtros skyrius UAB „Utenos butų ūkis“	2025	2034	Renovuotų daugiabučių gyvenamųjų namų skaičius (vnt. per metus)	5 (2024)	5 (2034)
04-04 uždavinys	Plėtoti susisiekimo infrastruktūrą laikantis darnaus judumo principų	Statybos ir infrastruktūros plėtros skyrius, Strateginio planavimo ir investicijų skyrius, Turto skyrius	2025	2034	Vietinės reikšmės kelių su patobulinta danga dalis (nuo visų savivaldybės administruojamų vietinės reikšmės kelių) (proc.) https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize/	13,57 (2023)	20 (2034)
					Vidutiniškai vienam gyventojui tenka kelionių autobusais, vnt. https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize/	10 (2023)	15 (2034)
					Dviračių takų ilgis, km https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize/	14,8 (2023)	20 (2034)
04-04-01 priemonė	Bevariklio transporto infrastruktūros plėtra ir rišlumo didinimas	Statybos ir infrastruktūros	2025	2028	Įgyvendinta pažangos projektų:	0 (2024)	7 (2028)

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siekstina stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje (metai)	Laikotarpio pabaigoje (metai)
		plėtos skyrius, Strateginio planavimo ir investicijų skyrius			1. Bevariklio transporto infrastruktūros plėtra rytinėje Utenos miesto dalyje; 2. Bevariklio transporto Utenos mieste infrastruktūros plėtra palei Klovinių tvenkinį; 3. Bevariklio transporto infrastruktūros plėtra Aukštakalnio mikrorajone, Utenos mieste; 4. Bevariklio transporto infrastruktūros plėtra šiaurinėje Utenos miesto dalyje; 5. Bevariklio transporto infrastruktūros plėtra J. Basanavičiaus gatvėje, Utenos mieste; 6. Bevariklio transporto infrastruktūros plėtra pietvakarinėje Utenos miesto dalyje; 7. Dviračių infrastruktūros Utenos mieste kūrimas.		
04-04-02 priemonė	Viešojo transporto sistemos tobulinimas	Strateginio planavimo ir investicijų skyrius	2025	2030	Įgyvendinta pažangos projektų: 1. E-bilieto ir keleivių informavimo sistemos diegimas Utenos miesto viešajame transporte	0 (2024)	1 (2025)
04-04-03 priemonė	Žvyruotų gatvių asfaltavimas	Statybos ir infrastruktūros plėtos skyrius	2025	2034	Išasfaltuota žvyruotų gatvių (km per metus)	0,5 (2024)	1 (2034)
04-04-04 priemonė	Gatvių ir kelių bei kelio statinių rekonstrukcija	Statybos ir infrastruktūros plėtos skyrius	2025	2034	Rekonstruota gatvių, km	0 (2024)	11,74 (2034)
04-04-05 priemonė	Infrastruktūros plėtra elektra varomoms transporto priemonėms	Statybos ir infrastruktūros plėtos skyrius	2025	2034	Veikiančių pakrovimo stotelių/ vietų skaičius (vnt.)	5 (10) (2024)	32 (64) (2034)

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siektina stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje (metai)	Laikotarpio pabaigoje (metai)
05 tikslas	Padidinti gyventojų įtrauktį į švietimo, sporto, jaunimo veiklas bei užtikrinti aukštą šių paslaugų kokybę	Švietimo ir sporto skyrius, Jaunimo reikalų koordinatorius	2025	2034	Jaunimo (14-29 m.) dalis nuo visų rajono gyventojų (proc.) https://osp.stat.gov.lt/gyventojai1	15 (2024)	15 (2034)
05-01 uždavinys	Didinti švietimo įtrauktį ir prieinamumą, sudarant saugias ugdymosi sąlygas kiekvienam asmeniui	Švietimo ir sporto skyrius	2025	2034	Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių ir ugdomų integruotai, dalis (proc.) https://www.svis.smm.lt/	15,6 (2023)	25,0 (2034)
					1-8 kl. mokinių, besinaudojančių visos dienos mokyklos paslaugomis, dalis (proc.)	0 (2024)	36,9 (2034)
					Neformaliojo švietimo užsiėmimus lankančių mokinių dalis (proc.) https://www.svis.smm.lt/	69,84 (2021-2022 m.m.)	80 (2034-2035 m. m.)
					Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo procese dalyvaujančių 3–5 metų amžiaus vaikų dalis (proc.)	96,5 (2023)	100 (2034)
					Švietimo pagalbos specialistų, tenkančių 100 mokinių, skaičius	0,83 (2021-2022 m. m.)	1 (2021-2022 m. m.)
05-01-01 priemonė	Visos dienos mokyklos paslaugos plėtra	Švietimo ir sporto skyrius	2025	2034	Bendrojo ugdymo mokyklų, teikiančių visos dienos mokyklos paslaugas, dalis (proc.)	0 (2024)	62,5 (2034)
					Vykdoma pažangos projektų: 1. Įvairialypis švietimas vykdamas visos dienos mokyklų veiklą Utenos rajone; 2. Visos dienos mokyklos paslaugų prieinamumo didinimas Utenos ir Rokiškio rajono savivaldybėse.	0 (2024)	2 (2026)
05-01-02 priemonė	Įtraukiojo ugdymo plėtra	Švietimo ir sporto skyrius	2025	2034	Bendrojo ugdymo mokyklų, kurių infrastruktūra pilnai pritaikyta įtraukiamam ugdymui, dalis (proc.)	0 (2024)	95 (2034)

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siekstina stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje (metai)	Laikotarpio pabaigoje (metai)
			2025	2034	Ikimokyklinio ugdymo mokyklų, kurių infrastruktūra pilnai pritaikyta įtraukiamam ugdymui, dalis (proc.)	0 (2024)	95 (2034)
			2025	2034	Sukurta naujų įtraukiojo ugdymo erdvių, vnt.	0 (2024)	11 (2034)
			2025	2030	Įgyvendinta pažangos projektų: 1. Ikimokyklinio ugdymo prieinamumo didinimas Utenos rajono savivaldybėje; 2. Bendrojo ugdymo prieinamumo didinimas Utenos rajono savivaldybėje; 3. Ankstyvojo ugdymo užtikrinimas vaikams iš socialinę riziką patiriančių šeimų; 4. Koordinuotai teikiamų paslaugų plėtojimas, siekiant kiekvieno vaiko sėkmingo dalyvavimo įtraukiamame ugdyme universalus dizaino mokymuisi prieigoje.	0 (2024)	4 (2029)
05-01-03 priemonė	Neformaliojo švietimo paslaugų įvairovės ir kokybės didinimas	Švietimo ir sporto skyrius	2025	2034	Sukurta naujų STEAM infrastruktūros erdvių (vnt.)	0 (2024)	10 (2034)
					Vykdoma akredituotų neformaliojo švietimo programų mokiniams (vnt. per metus)	62 (2024)	65 (2034)
					Vykdoma neformaliojo švietimo programų suaugusiems (vnt. per metus)	7 (2024)	10 (2034)
05-02 uždavinys	Mažinti atotrūkį tarp švietimo paslaugų kokybės ir prieinamumo atskirose vietovėse ir įstaigose	Švietimo ir sporto skyrius	2025	2034	1–8 klasių mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, dalis (proc.) https://www.svis.smm.lt/	4,4 (2024-2025 m. m.)	0 (2034-2035 m. m.)
					Ugdymo įstaigų pastatų, modernizuotų per pastaruosius 10 metų, dalis (proc.)	14,81 (2024)	29,63 (2034)

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siektina stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje (metai)	Laikotarpio pabaigoje (metai)
					Per pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimą 6-10 balų gavusių mokinių dalis (lietuvių kalba), proc. https://www.svis.smm.lt/	81,6 (2023)	82 (2034)
					Per pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimą 6-10 balų gavusių mokinių dalis (matematika), proc. https://www.svis.smm.lt/	45,1 (2023)	50 (2034)
					Tris ir daugiau valstybinius brandos egzaminus (VBE) išlaikiusių mokinių dalis (proc.) https://www.svis.smm.lt/	78,8 (2023)	80 (2034)
					Jaunesnių nei 50 m. bei 50 m. ir vyresnių mokytojų santykis https://www.svis.smm.lt/	0,33 (2024-2025 m. m.)	0,60 (2034-2035 m. m.)
05-02-01 priemonė	Vienodai aukštų mokymosi standartų siekimas visose bendrojo ugdymo įstaigose	Švietimo ir sporto skyrius	2025	2034	Įgyvendinta mokyklų tinklo pertvarkos priemonių (vnt.)	0 (2024)	5 (2034)
					Standartizuotas apibendrintas VBE rodiklis ³⁸	193 (2023)	195 (2034)
					Dalykinių olimpiadų ir konkursų prizininkų skaičius, tenkantis 10 tūkst. gyventojų (vnt.)	5,2 (2023)	10 (2034)
05-02-02 priemonė	Ugdymo (-si) aplinkos įstaigose modernizavimas	Švietimo ir sporto skyrius, Strateginio	2025	2034	Sukurta naujų ir/arba modernizuota kultūrinio ugdymo aplinkų/ erdvių švietimo įstaigose (vnt.)	0 (2024)	6 (2034)

³⁸ Standartizuotas apibendrintas VBE rodiklis yra mišri savivaldybės mokyklų rezultatų, pasiektų rengiant mokinius brandos egzaminams, charakteristika. Jis atspindi ir darbo kokybę, ir efektyvumą. Standartizuotas apibendrintas VBE rodiklis apskaičiuojamas paverčiant standartizuotais taškais apibendrintą VBE rodiklį. Pastarasis apskaičiuojamas sudedant du dėmenis. Pirmasis dėmuo - vidutinis VBE balų skaičius tenkantis vienam mokyklos abiturientui. Jis apskaičiuojamas visų egzaminus laikusių mokyklos abiturientų gautų VBE balų sumą dalijant iš bendro mokyklos abiturientų skaičiaus. Antrasis dėmuo - vidutinis mokinių gautas VBE balų skaičius. Jis apskaičiuojamas visų egzaminus laikusių mokinių gautų VBE įvertinimų balais sumą padalijant iš įvertinimų skaičiaus. Kuo daugiau mokinių laiko VBE ir geriau juos išlaiko, tuo šis rodiklis būna aukštesnis. Skaičiuojant ir atvaizduojant šį rodiklį savivaldybei, imamas savivaldybės mokyklų rodiklių vidurkis.

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siekstina stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje (metai)	Laikotarpio pabaigoje (metai)
		planavimo ir investicijų skyrius			Sukurta naujų lyderystės/ bendradarbiystės erdvių švietimo įstaigose (vnt.).	0 (2024)	4 (2034)
					Įgyvendinta pažangos projektų: Tūkstantmečio mokyklos II.	0 (2024)	1 (2026)
05-02-03 priemonė	Mokytojų pritraukimas	Švietimo ir sporto skyrius	2025	2034	Įgyvendinta pritraukimo priemonių (vnt. per metus)	1 (2024)	3 (2034)
					Pritraukimo priemonėmis pasinaudojusių ir pradėjusių dirbti mokyklose mokytojų skaičius (vnt.)	0 (2024)	15 (2034)
05-03 uždavinys	Sudaryti palankias sąlygas gyventojų fiziniam aktyvumui ir profesionaliojo sporto plėtrai	Švietimo ir sporto skyrius, Statybos ir infrastruktūros plėtros skyrius, Strateginio planavimo ir investicijų skyrius	2025	2034	Geros būklės sporto infrastruktūros dalis (palyginti su visa savivaldybės administruojama sporto infrastruktūra) (proc.) https://lscentras.lt/lt/sporto-statistika	75,65 (2023)	90 (2034)
					Organizuotai sportuojančių gyventojų dalis (proc.) https://lscentras.lt/lt/sporto-statistika	8,69 (2024)	15,5 (2034)
05-03-01 priemonė	Sporto infrastruktūros plėtra	Švietimo ir sporto skyrius, Statybos ir infrastruktūros skyrius, Strateginio planavimo ir investicijų skyrius	2025	2034	Įgyvendinama pažangos projektų: 1. Utenos daigafunkcio sporto centro plaukimo baseino rekonstrukcija ir visuomenės sveikatos paslaugų prieinamumo didinimas.	0 (2024)	1 (2028)
					Įrengta naujų/modernizuota sporto infrastruktūros objektų per Utenos tvarios miesto plėtros strategijoje suplanuotus projektus (vnt.)	0 (2024)	6 (2029)
05-03-02 priemonė	Sporto klasių steigimas	Švietimo ir sporto skyrius	2025	2034	Sporto klasėse besimokančių mokinių skaičius (asm. per metus)	0 (2024)	120 (2034)
05-03-03 priemonė	Fizinio aktyvumo skatinimas	Švietimo ir sporto skyrius	2025	2034	Sporto renginių dalyvių skaičius (asm. per metus)	6 194 (2024)	10 000 (2034)

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siektina stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje (metai)	Laikotarpio pabaigoje (metai)
					https://lscentras.lt/lt/sporto-statistika		
05-03-04 priemonė	Sąlygų sudarymas aukšto meistriskumo sporto plėtrai	Švietimo ir sporto skyrius	2025	2034	Paruoštų olimpinių rinktinių narių skaičius (asm. per metus)	2 (2024)	2 (2034)
					Paruoštų nacionalinių rinktinių narių skaičius (asm. per metus)	4 (2024)	8 (2034)
05-03-05 priemonė	Prestižinių sporto ir fizinio aktyvumo renginių pritraukimas į rajoną	Švietimo ir sporto skyrius	2025	2034	Pritraukta renginių (vnt. per metus)	24 (2024)	35 (2034)
05-03-06 priemonė	Sporto trenerių pritraukimas	Švietimo ir sporto skyrius	2025	2034	Vykdyta pritraukimo priemonių (vnt. per metus)	0 (2024)	1 (2034)
					Pritraukimo priemonėmis pasinaudojusių ir pradėjusių dirbti trenerių skaičius (asm.)	0 (2024)	10 (2034)
05-03-07 priemonė	Socialiai jautrių visuomenės grupių įtraukimas į fizinio aktyvumo bei sporto veiklas	Švietimo ir sporto skyrius	2025	2034	Asmenų su negalia (suaugusių) sportuojančių savivaldybės įstaigose ar savivaldybės remiamuose projektuose, skaičius (asm. per metus)	101 (2024)	150 (2034)
			2025	2034	Asmenų su negalia (vaikų) sportuojančių savivaldybės įstaigose ar savivaldybės remiamuose projektuose, skaičius (asm. per metus)	8 (2024)	16 (2034)
05-04 uždavinys	Skatinti jaunuolių socialinę įtrauktį, pilietiškumą bei sąmoningumą.	Jaunimo reikalų koordinatorius	2025	2034	Nepilnamečių padarytos nusikalstamos veikos, palyginti su ištirtomis (proc.) https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize/	5,2 (2023)	Mažesnis (2034)
					Jaunimo nedarbas (proc.) https://uzt.lt/darbo-rinka/statistiniai-rodikliai/88	4,9 (2023)	4 (2034)

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siekstina stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje (metai)	Laikotarpio pabaigoje (metai)
					Socialiai pažeidžiamų, socialinę riziką (atskirtį) patiriančių asmenų (jaunimo), gavusių paslaugas naujoje ar modernizuotoje infrastruktūroje (atvirame jaunimo centre), skaičius per metus	0 (2024)	50 (2029)
05-04-01 priemonė	Infrastruktūros, reikalingos jaunimo veikloms, sukūrimas	Jaunimo reikalų koordinatorius, Statybos ir infrastruktūros plėtros skyrius, Strateginio planavimo ir investicijų skyrius	2025	2034	Vykdoma pažangos projektų: 1. Atviros jaunimo erdvės Utenoje įkūrimas.	0 (2024)	1 (2026)
05-04-02 priemonė	Jaunimo iniciatyvų rėmimas	Jaunimo reikalų koordinatorius	2025	2034	Paremta jaunimo iniciatyvų projektų (vnt. per metus)	17 (2023)	20 (2034)
					Suorganizuotų renginių ir seminarų skaičius (vnt. per metus)	40 (2023)	45 (2034)
05-04-03 priemonė	Jaunimo skatinimas dalyvauti savanoriškose veiklose	Jaunimo reikalų koordinatorius	2025	2034	Jaunuoliai (14-29 m.), dalyvaujantys savanoriškose veiklose pagal Jaunimo savanoriškos tarnybos programą (asm. per metus)	9 (2023)	12 (2034)
06 tikslas	Puoselėti krašto savitumą, išnaudojant jo privalumus turizmo plėtrai	Kultūros skyrius	2025	2034	Turistų skaičius apgyvendinimo įstaigose (tūkst. asm. per metus) https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/	5,4 (2023)	8,0 (2034)
06-01 uždavinys	Skatinti kūrybinę veiklą ir meno įvairovę	Kultūros skyrius, Utenos kultūros centras,	2025	2034	Dalyvių skaičius kultūros renginiuose (tūkst. asm. per metus)	100,0 (2023)	120,0 (2034)
					Bibliotekų lankytojų skaičius (tūkst. asm. apsilankymai per metus)	110,0 (2023)	120,0 (2034)

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siektina stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje (metai)	Laikotarpio pabaigoje (metai)
		Utenos A. ir M. Miškinių viešoji biblioteka, Utenos kraštotyros muziejus, VšĮ Utenos turizmo informacijos centras			Muziejų lankytojų skaičius (tūkst. asm. per metus)	15,0 (2023)	15,0 (2034)
06-01-02 priemonė	Meno ir kultūros projektų rėmimas	Kultūros skyrius	2025	2034	Paremta projektų (vnt. per metus)	60 (2024)	70 (2034)
06-01-02 priemonė	Rajono žinomumą didinančių kultūros renginių organizavimas/pritraukimas	Kultūros skyrius, Utenos kultūros centras, Utenos A. ir M. Miškinių viešoji biblioteka, Utenos kraštotyros muziejus, VšĮ Utenos turizmo informacijos centras	2025	2034	Organizuota renginių (vnt. per metus)	1000 (2024)	1100 (2034)
					Pritraukta renginių (vnt. per metus)	200 (2024)	250 (2034)

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siektina stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje (metai)	Laikotarpio pabaigoje (metai)
06-02 uždavinys	Kurti turizmui palankią aplinką	Kultūros skyrius, Utenos turizmo informacijos centras	2025	2034	Turistų, apsilankančių TIC-e, skaičius (tūkst. asm. per metus)	9,5 (2023)	10,0 (2034)
			2025	2034	Turistų, apsilankančių TIC-o interneto svetainėje, skaičius (tūkst. asm. per metus)	82,0 (2023)	110,0 (2034)
06-02-01 priemonė	Turizmo rinkodaros priemonių vykdymas	Kultūros skyrius, Utenos turizmo informacijos centras	2025	2034	Įgyvendinta pažangos projektų: 1. Infocentro „Vartai į Aukštaitijos nacionalinį parką“ sukūrimas (FZ) 2. Viešųjų turizmo paslaugų efektyvinimas funkcinės zonos Ežerų Lietuva savivaldybėse (FZ)	0 (2024)	2 (2028)
06-02-02 priemonė	Įsitraukimas į tarptautinius/nacionalinius/regioninius turizmo kelius (maršrutus)	Kultūros skyrius, Utenos turizmo informacijos centras	2025	2034	Kelių (maršrutų), kuriuose dalyvaujama, skaičius (vnt.)	2 (2024)	6 (2034)
06-02-03 priemonė	Turizmo skatinimo ir plėtros projektų rėmimas	Kultūros skyrius	2025	2024	Įgyvendinta projektų (vnt.)	2 (2024)	10 (2034)
06-03 uždavinys	Modernizuoti viešąją kultūros ir turizmo sričių infrastruktūrą	Kultūros skyrius, Statybos ir infrastruktūros plėtros skyrius, Strateginio planavimo ir investicijų skyrius	2025	2034	Lankymui pritaikytų kultūros paveldo objektų dalis (nuo visų savivaldybės administruojamų potencialiai lankomų paveldo objektų skaičiaus) (proc.)	65 (2024)	100 (2034)
					Kultūros įstaigų/filialų/padalinių pastatų, modernizuotų per pastaruosius 10 metų, dalis nuo visų kultūros paslaugoms naudojamų pastatų	0 (2024)	10 (2034)
06-03-01	Kultūros paveldo ir gamtos objektų pritaikymas turizmo poreikiams	Kultūros skyrius, Statybos ir infrastruktūros plėtros skyrius, Strateginio planavimo ir	2025	2034	Įgyvendinta pažangos projektų: 1. Viešosios turizmo infrastruktūros prie Alaušo ežero plėtra; 2. Viešosios turizmo infrastruktūros pritaikymas lankymui Utenos rajono savivaldybėje (I etapas);	0 (2024)	3 (2029)

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siektina stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje (metai)	Laikotarpio pabaigoje (metai)
		investicijų skyrius			3.Viešosios turizmo infrastruktūros pritaikymas lankymui Utenos rajono savivaldybėje (II etapas).		
06-03-02	Kultūros funkcijoms naudojamos infrastruktūros modernizavimas	Kultūros skyrius, Statybos ir infrastruktūros plėtros skyrius, Strateginio planavimo ir investicijų skyrius	2025	2034	Modernizuota objektų (vnt.)	0 (2024)	4 (2034)
07 tikslas	Didinti kokybiškų ir inovatyvių sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą	Socialinių reikalų ir sveikatos apsaugos skyrius	2025	2034	Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė (kai amžius 0, metai) https://sveikstat.hi.lt/	76,4 (2023)	Ilgesnė (2034)
07-01 uždavinys	Modernizuoti asmens sveikatos priežiūros įstaigas siekiant aukštos paslaugų kokybės ir prieinamumo	Socialinių reikalų ir sveikatos apsaugos skyrius, Strateginio planavimo ir investicijų skyrius	2025	2034	Tinkamu gydymu išvengiamas mirtingumas (proc.) https://sveikstat.hi.lt/	47,2 (2023)	Didesnis (2034)
					Praktikuojančių gydytojų, odontologų ir slaugytojų skaičius, tenkantis 10 tūkst. gyv. https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/	23,1 (2023)	30 (2034)
07-01-01 priemonė	Ilgalaikės priežiūros paslaugų plėtra	Socialinių reikalų ir sveikatos apsaugos skyrius, Strateginio planavimo ir investicijų skyrius	2025	2026	Įgyvendinta pažangos projektų: 1. Ambulatorinės slaugos paslaugas namuose teikiančios mobilios komandos aprūpinimas įranga ir transporto priemone bei paliatyviosios pagalbos dienos centro įkūrimas Utenos rajono savivaldybėje	0 (2024)	1 (2026)

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siektina stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje (metai)	Laikotarpio pabaigoje (metai)
07-01-02 priemonė	Savivaldybės sveikatos centro paslaugų ir infrastruktūros modernizavimas	Socialinių reikalų ir sveikatos apsaugos skyrius,, Strateginio planavimo ir investicijų skyrius	2025	2026	Įgyvendinta pažangos projektų: 1.Sveikatos centro sveikatos priežiūros paslaugoms teikti reikiamos infrastruktūros modernizavimas Utenos rajono savivaldybėje; 2. Sveikatos centro veiklos modelio diegimas Utenos rajono savivaldybėje; 3.Sveikatos specialistų rengimas, pritraukimas Utenos rajono savivaldybėje.	0 (2024)	3 (2026)
07-01-03 priemonė	Regioninės ligoninės paslaugų modernizavimas	Socialinių reikalų ir sveikatos apsaugos skyrius	2025	2034	Įgyvendinta pažangos projektų: 1.Utenos ligoninės skubiosios medicinos pagalbos ir intensyviosios terapijos paslaugų kokybės gerinimas	0 (2024)	1 (2026)
07-01-04 priemonė	Trūkstančių specialybių gydytojų, slaugytojų bei slaugytojų padėjėjų ir kito personalo pritraukimas	Socialinių reikalų ir sveikatos apsaugos skyrius	2025	2034	Pasirašytų sutarčių skaičius (vnt.)	2 (2025)	10 (2034)
07-02 uždavinys	Didinti kokybiškų visuomenės sveikatos ir prevencinių paslaugų prieinamumą	Socialinių reikalų ir sveikatos apsaugos skyrius,, Strateginio planavimo ir investicijų skyrius	2025	2034	Preveninėmis priemonėmis išvengiama mirtinumumas (proc.) https://sveikstat.hi.lt/	32,4 (2023)	Didesnis (2034)
07-02-01 priemonė	Tikslinių gyventojų grupių pritraukimas į sveikos gyvensenos veiklas	Socialinių reikalų ir sveikatos	2025	2034	Įgyvendinta pažangos projektų: 1. Sveika gyvensena - visuomenės sveikatos pagrindas;	0 (2024)	2 (2029)

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siektina stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje (metai)	Laikotarpio pabaigoje (metai)
		apsaugos skyrius			2. Visuomenės sveikatos prevencijos paslaugų prieinamumo funkcinės zonos savivaldybėse gerinimas.		
07-02-02 priemonė	Psichoaktyvių ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevencijos vykdymas	Socialinių reikalų ir sveikatos apsaugos skyrius	2025	2034	Įgyvendinta priemonių/renginių (vnt. per metus)	150 (2023)	200 (2034)
07-02-03 priemonė	Valstybinių prevencinių sveikatos programų įgyvendinimo skatinimas	Socialinių reikalų ir sveikatos apsaugos skyrius	2025	2034	Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programoje	55,3 (2023)	57 (2034)
					Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių, finansavimo programoje	44,8 (2023)	47 (2034)
					Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos finansavimo programoje	39 (2023)	41 (2034)
					Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių finansavimo programoje	40,9 (2023)	42 (2034)
					Vaikų (6-14 metų), dalyvavusių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, dalis nuo bendro skaičiaus, proc.	7,1 (2023)	10 (2034)
08 tikslas	Mažinti socialinę atskirtį	Socialinių reikalų ir sveikatos apsaugos skyrius	2025	2034	Skurdo rizikos lygis (proc.) https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/	21,4 (2023)	Mažesnis (2034)

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siektina stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje (metai)	Laikotarpio pabaigoje (metai)
08-01 uždavinys	Didinti būsto prieinamumą	Socialinių reikalų ir sveikatos apsaugos skyrius, Strateginio planavimo ir investicijų skyrius, Turto sk.	2025	2034	Vidutinė laukimo eilėje socialiniam būstui gauti, trukmė (metai)	5 (2023)	4 (2034)
			2025	2034	Būsto pritaikymas negalią turintiems asmenims, dalis nuo bendro laukiančiųjų skaičiaus, proc.	34,3 (2023)	85 (2034)
08-01-01 priemonė	Socialinio būsto plėtra	Strateginio planavimo ir investicijų skyrius, Turto sk.	2025	2034	Įgyvendinta pažangos projektų: 1.Socialinio būsto plėtra Utenos mieste.	0 (2024)	1 (2027)
					Paruošta nuomai socialinio būsto butų (vnt. per metus)	8 (2023)	10 (2034)
08-01-02 priemonė	Būstų pritaikymas asmenų su negalia poreikiams	Socialinių reikalų ir sveikatos apsaugos skyrius, Statybos ir infrastruktūros plėtros skyrius	2025	2034	Pritaikyta būstų (vnt. per metus), kai eilė ne ilgiau kaip 12 mėn.	12 (2023)	15 (2034)
08-02 uždavinys	Tolygiai plėtoti socialines paslaugas, siekiant jų prieinamumo visoms klientų grupėms	Socialinių reikalų ir sveikatos apsaugos skyrius	2025	2034	Socialines paslaugas namuose gaunančių asmenų dalis nuo bendro socialinių paslaugų gavėjų skaičiaus, proc.	44 (2023)	55 (2034)
			2025	2034	Socialinių paslaugų gavėjų skaičius nuo bendro Utenos rajono savivaldybės gyventojų skaičiaus, proc.	27 (2023)	40 (2034)
			2025	2034	Šeimose globojamų (rūpinamų) vaikų skaičius (asm.)	49 (2023)	39 (2034)

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siektina stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje (metai)	Laikotarpio pabaigoje (metai)
					https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize/		
			2025	2034	Socialinių paslaugų poreikio patenkinimas, proc.	90 (2023)	96 (2034)
08-02-01 priemonė	Paslaugų asmenims su psichikos ir (ar) intelekto negalia plėtra	Socialinių reikalų ir sveikatos apsaugos skyrius, Strateginio planavimo ir investicijų skyrius	2025	2030	Įgyvendinta pažangos projektų: 1. Institucinės globos pertvarka Utenos rajone (I etapas); 2. Institucinės globos pertvarka Utenos rajone (II etapas); 3. Perėjimas nuo institucinės globos prie bendruomeninių paslaugų Sostinės regione, Vidurio ir Vakarų Lietuvos regione.	0 (2024)	3 (2029)
08-02-02 priemonė	Socialinių paslaugų senyvo amžiaus asmenims plėtra	Socialinių reikalų ir sveikatos apsaugos skyrius, Strateginio planavimo ir investicijų skyrius	2025	2034	Įgyvendinta pažangos projektų: 1.Senjorų dienos centro Utenoje įkūrimas.	0 (2024)	1 (2026)
08-02-03 priemonė	Kompleksinių paslaugų šeimai plėtra	Socialinių reikalų ir sveikatos apsaugos skyrius	2025	2034	Įgyvendinta pažangos projektų: 1.Kompleksinės paslaugos (KOPA); 2. Integralios pagalbos teikimas ir plėtra Lietuvos savivaldybėse.F	0 (2024)	2 (2029)
08-02-04 priemonė	Vaikų globos šeimose skatinimas	Socialinių reikalų ir sveikatos apsaugos skyrius	2025	2034	Įgyvendinta pažangos projektų: 1. Paslaugų, skatinančių ir efektyviai palaikančių globą šeimos aplinkoje, vystymas	0 (2024)	1 (2029)
08-02-05 priemonė	Šeimai palankios aplinkos kūrimas ir socialinių paslaugų plėtra	Socialinių reikalų ir sveikatos	2025	2034	Įgyvendintų priemonių/veiklų, vnt.	0 (2024)	5 (2026)

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siektina stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje (metai)	Laikotarpio pabaigoje (metai)
		apsaugos skyrius					
08-02-06	Užsienio piliečių ir užsienio kilmės Lietuvos gyventojų integracija	Socialinių reikalų ir sveikatos apsaugos skyrius	2025	2030	Įgyvendinta pažangos projektų	0 (2024)	1 (2028)

VI SKYRIUS FINANSAVIMO PLANAS

2 lentelė. Preliminarus finansavimo poreikis³⁹

Savivaldybės plėtros uždaviniai	Lėšų poreikis, tūkst. eurų	Galimi finansavimo šaltiniai
1	2	3
01-01 Taikyti pažangias valdymo sistemas ir priemones savivaldybės institucijų darbe	1 500,00	Savivaldybės biudžetas, Valstybės biudžeto lėšos ES fondų ir programų lėšos
01-02 Vykdyti rajono patrauklumą išryškinančias rinkodaros priemones	1 350,00	Savivaldybės biudžetas, Valstybės biudžeto lėšos ES fondų ir programų lėšos
02-01 Plėtoti infrastruktūrą bei paslaugas pramonei ir verslui	3 500,00	Savivaldybės biudžetas, Valstybės biudžeto lėšos ES fondų ir programų lėšos
02-02 Skatinti gyventojų verslumą	6 500,00	Savivaldybės biudžetas, Valstybės biudžeto lėšos ES fondų ir programų lėšos
03-01 Užtikrinti atliekų susidarymo prevenciją bei stiprinti gyventojų sąmoningumą rūšiuoti ir pakartotinai panaudoti atliekas	1 700,00	Savivaldybės biudžetas, Valstybės biudžeto lėšos ES fondų ir programų lėšos
03-02 Išsaugoti švarią ir saugią gamtinę bei gyvenamąją aplinką	8 900,00	Savivaldybės biudžetas, Valstybės biudžeto lėšos ES fondų ir programų lėšos

³⁹ Lėšų poreikio prognozė yra apytikslė, ji parengta įvertinus 2021-2027 m. finansavimą iš ES lėšų, savivaldybės biudžeto lėšų, skiriamų savivaldybės strateginio veiklos plano programų pažangos priemonėms įgyvendinti apimtis.

04-01 Atgaivinti viešąsias erdves Utenos mieste kuriant sveiką, jaukią bei tvarią miesto aplinką	25 000,00	Savivaldybės biudžetas, Valstybės biudžeto lėšos ES fondų ir programų lėšos
04-02 Kurti patrauklią viešąją infrastruktūrą miesteliuose bei kaimuose	7 500,00	Savivaldybės biudžetas, Valstybės biudžeto lėšos ES fondų ir programų lėšos
04-03 Diegti energiją taupančias bei atsinaujinančių energijos išteklių priemones savivaldybės infrastruktūroje	17 000,00	Savivaldybės biudžetas, Valstybės biudžeto lėšos ES fondų ir programų lėšos
04-04 Plėtoti susisiekimo infrastruktūrą laikantis darnaus judumo principų	55 000,00	Savivaldybės biudžetas, Valstybės biudžeto lėšos ES fondų ir programų lėšos
05-01 Didinti švietimo įtrauktį ir prieinamumą, sudarant saugias ugdymosi sąlygas kiekvienam asmeniui	3 600,00	Savivaldybės biudžetas, Valstybės biudžeto lėšos ES fondų ir programų lėšos
05-02 Mažinti atotrūkį tarp švietimo paslaugų kokybės ir prieinamumo atskirose vietovėse ir įstaigose	5 000,00	Savivaldybės biudžetas, Valstybės biudžeto lėšos ES fondų ir programų lėšos
05-03 Sudaryti palankias sąlygas gyventojų fiziniam aktyvumui ir profesionaliojo sporto plėtrai	5 700,00	Savivaldybės biudžetas, Valstybės biudžeto lėšos ES fondų ir programų lėšos
05-04 Skatinti jaunuolių socialinę įtrauktį, pilietiškumą bei sąmoningumą.	2 300,00	Savivaldybės biudžetas, Valstybės biudžeto lėšos ES fondų ir programų lėšos
06-01 Skatinti kūrybinę veiklą ir meno įvairovę	9 000,00	Savivaldybės biudžetas, Valstybės biudžeto lėšos ES fondų ir programų lėšos
06-02 Kurti turizmui palankią aplinką	1 500,00	Savivaldybės biudžetas, Valstybės biudžeto lėšos ES fondų ir programų lėšos
06-03 Modernizuoti viešąją kultūros ir turizmo sričių infrastruktūrą	1 800,00	Savivaldybės biudžetas, Valstybės biudžeto lėšos ES fondų ir programų lėšos
07-01 Modernizuoti asmens sveikatos priežiūros įstaigas siekiant aukštos paslaugų kokybės ir prieinamumo	6 700,00	Savivaldybės biudžetas, Valstybės biudžeto lėšos ES fondų ir programų lėšos
07-02 Didinti kokybiškų visuomenės sveikatos ir prevencinių paslaugų prieinamumą	800,00	Savivaldybės biudžetas, Valstybės biudžeto lėšos ES fondų ir programų lėšos
08-01 Didinti būsto prieinamumą	1 600,00	Savivaldybės biudžetas, Valstybės biudžeto lėšos ES fondų ir programų lėšos
08-02 Tolygiai plėtoti socialines paslaugas, siekiant jų prieinamumo visoms klientų grupėms	8 600,00	Savivaldybės biudžetas, Valstybės biudžeto lėšos ES fondų ir programų lėšos
IŠ VISO	174 550,00	

VII SKYRIUS
SVARBIAUSI SAVIVALDYBĖS PROJEKTAI

3 lentelė. Svarbiausi savivaldybės investiciniai projektai

Regiono plėtros plano pažangos priemonės pavadinimas	Savivaldybės strateginio plėtros plano priemonės kodas	Projekto numeris (jei žinoma)	Projekto vykdytojo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Įgyvendinimo terminai (metais)		Bendra projekto vertė, eurai		
					pradžia	pabaiga	Iš viso	Iš jų: savivaldybės biudžeto lėšos	Iš jų: kiti šaltiniai
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
LT029-01-03-01 „Ugdymo prieinamumo atskirti patiriantiems vaikams didinimas“	05-01-02		Utenos rajono savivaldybės administracija, partneriai - Utenos mokykla – vaikų darželis „Eglutė“, Utenos mokykla – vaikų darželis „Varpelis“, Utenos vaikų lopšelis – darželis „Saulutė“	Ikimokyklinio ugdymo prieinamumo didinimas Utenos rajono savivaldybėje	2024 m.	2026 m.	559 965,00	83 994,75	475 970,25
			Utenos rajono savivaldybės administracija, partnerė -Utenos Krašunos progimnazija	Bendrojo ugdymo prieinamumo didinimas Utenos rajono savivaldybėje	2024 m.	2026 m.	349 328,29	52 399,25	296 929,04
LT029-01-03-02 „Visos dienos mokyklos modelio pritaikymas formalaus ir	05-01-01		Utenos rajono savivaldybės administracija, partneriai - Vyturių progimnazija;	Įvairialypis švietimas vykdamas visos dienos mokyklų veiklą Utenos rajone	2024 m.	2026 m.	388 244,42	58 236,67	330 007,75

Regiono plėtros plano pažangos priemonės pavadinimas	Savivaldybės strateginio plėtros plano priemonės kodas	Projekto numeris (jei žinoma)	Projekto vykdytojo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Įgyvendinimo terminai (metais)		Bendra projekto vertė, eurai		
					pradžia	pabaiga	Iš viso	Iš jų: savivaldybės biudžeto lėšos	Iš jų: kiti šaltiniai
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
neformalaus švietimo integracijai“			Utenos Aukštakalnio progimnazijos "Žiburio" skyrius; Utenos Aukštakalnio pradinė mokykla						
-	05-02-02	Nr. 10-012-P-0001	Projekto vykdytoja – Europos socialinio fondo agentūra, projekto partnerė - Utenos rajono savivaldybės administracija	Tūkstantmečio mokyklos II	2024	2026	2 499 969, 09		2 499 969, 09
-	05-01-02	10-013-P-0001	Projekto vykdytoja – Inovacijų agentūra, projekto partnerė - Utenos rajono savivaldybės administracija	Ankstyvojo ugdymo užtikrinimas vaikams iš socialinę riziką patiriančių šeimų	2025	2027	588 329,07		588 329,07
	05-01-02		Projekto vykdytoja - Utenos rajono savivaldybės administracija, partneris - Utenos švietimo centras	Koordinuotai teikiamų paslaugų plėtojimas, siekiant kiekvieno vaiko sėkmingo dalyvavimo įtraukiamame ugdyme	2025	2027	467 846,35		467 846,35

Regiono plėtos plano pažangos priemonės pavadinimas	Savivaldybės strateginio plėtos plano priemonės kodas	Projekto numeris (jei žinoma)	Projekto vykdytojo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Įgyvendinimo terminai (metais)		Bendra projekto vertė, eurai		
					pradžia	pabaiga	Iš viso	Iš jų: savivaldybės biudžeto lėšos	Iš jų: kiti šaltiniai
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
				universalaus dizaino mokymuisi pricigoje					
	05-01-01		Projekto vykdytojas- Utenos rajono savivaldybės administracija, partneriai- Utenos Aukštakalnio progimnazija (“Žiburio” skyrius), Utenos Aukštakalnio pradinė mokykla, Utenos Krašunos progimnazija, Utenos Vyturių progimnazija, Utenos rajono Užpalių gimnazija, Rokiškio rajono savivaldybės administracija ir Rokiškio rajono savivaldybės švietimo įstaigos	Visos dienos mokyklos paslaugų prieinamumo didinimas Utenos ir Rokiškio rajono savivaldybėse	2025	2028	3 337 041,0		3 337 041,0
	05-02-02		Projekto vykdytoja - Nacionalinė	Ugdymo priemonės mokykloms	2025	2027	638 300,00		638 300,00

Regiono plėtros plano pažangos priemonės pavadinimas	Savivaldybės strateginio plėtros plano priemonės kodas	Projekto numeris (jei žinoma)	Projekto vykdytojo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Įgyvendinimo terminai (metais)		Bendra projekto vertė, eurai		
					pradžia	pabaiga	Iš viso	Iš jų: savivaldybės biudžeto lėšos	Iš jų: kiti šaltiniai
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
			švietimo agentūra, partnerė – Utenos rajono savivaldybės administracija						
-	04-03-01	01-007-P-0001	Projekto vykdytoja - Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Aplinkos projektų valdymo agentūra. Partnerė - Utenos rajono savivaldybės administracija	Bandomųjų parodomųjų daugiabučių ir viešųjų pastatų atnaujinimas (modernizavimas) naudojant skydus projektas (Utenos Aukštakalnio progimnazijos „Žiburio“ skyriaus pastato modernizavimas skydais)	2023	2026	1 663 603,0033	578 193,00	1 085 410,00
-	04-03-01		Utenos rajono savivaldybės administracija	Utenos lopšelio – vaikų darželio „Eglutė“ pastato modernizavimas	2023	2026	2 489 835,57	2 489 835,57	
LT029-01-02-01 „Socialinio būsto fondo plėtra“	08-01-01		Utenos rajono savivaldybės administracija	Socialinio būsto plėtra Utenos mieste	2023	2027	802 893,80	120 434,10	682 459,70
LT029-01-01-01 „Socialinių paslaugų infrastruktūros, būtinos institucinės globos pertvarkos	08-02-01		Utenos rajono savivaldybės administracija, partneriai - Utenos šeimos ir	Institucinės globos pertvarka Utenos rajone (I etapas)	2024	2026	1 023 877,40	153 581,61	870 295,79

Regiono plėtros plano pažangos priemonės pavadinimas	Savivaldybės strateginio plėtros plano priemonės kodas	Projekto numeris (jei žinoma)	Projekto vykdytojo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Įgyvendinimo terminai (metais)		Bendra projekto vertė, eurai		
					pradžia	pabaiga	Iš viso	Iš jų: savivaldybės biudžeto lėšos	Iš jų: kiti šaltiniai
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
įgyvendinimui, modernizavimas ir plėtra“			vaiko gerovės centro Pačkėnų savarankiško gyvenimo namų padalinys; Sutrikusio intelekto žmonių globos bendrija „Utenos viltis“						
	08-02-01		Utenos rajono savivaldybės administracija, partneriai -Utenos rajono savivaldybės Leliūnų socialinės globos namai; Utenos rajono socialinių paslaugų centras	Institucinės globos pertvarka Utenos rajone (II etapas)	2025	2027	1 190 913,96	178 637,10	1 012 276,86
LT029-01-01-02 „Nestacionarių socialinių paslaugų ir socialinių paslaugų įstaigų senyvo amžiaus asmenims infrastruktūros modernizavimas ir plėtra“	08-02-01		Utenos rajono savivaldybės administracija, partneris - Utenos vaiko ir šeimos gerovės centras	Senjorų dienos centro Utenoje įkūrimas	2024	2026	216 606,73	32 491,01	184 115,72
	05-04-01		Utenos rajono savivaldybės administracija, partneris - Utenos vaikų ir jaunimo užimtumo centras	Atviros jaunimo erdvės Utenoje įkūrimas	2024	2026	316 784,39	47 517,66	269 266,73

Regiono plėtros plano pažangos priemonės pavadinimas	Savivaldybės strateginio plėtros plano priemonės kodas	Projekto numeris (jei žinoma)	Projekto vykdytojo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Įgyvendinimo terminai (metais)		Bendra projekto vertė, eurai		
					pradžia	pabaiga	Iš viso	Iš jų: savivaldybės biudžeto lėšos	Iš jų: kiti šaltiniai
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
-	08-02-01	07-018-P-0001	Projekto vykdytoja – Asmens su negalia teisių apsaugos agentūra prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo, projekto partnerė – Utenos rajono savivaldybės administracija	Perėjimas nuo institucinės globos prie bendruomeninių paslaugų Sostinės regione, Vidurio ir Vakarų Lietuvos regione	2024	2029	193 235,56		193 235,56
-	08-02-05	07-016-P-0001	Projekto vykdytoja - Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, projekto partneris - Utenos šeimos ir vaiko gerovės centras	Paslaugų, skatinančių ir efektyviai palaikančių globą šeimos aplinkoje, vystymas	2023	2026	190 749,60		190 749,60
-	08-02-03	07-007-P-0001	Projekto vykdytoja - Europos socialinio fondo	Kompleksinės paslaugos (KOPA)	2023	2029	769 195,65		769 195,65

Regiono plėtros plano pažangos priemonės pavadinimas	Savivaldybės strateginio plėtros plano priemonės kodas	Projekto numeris (jei žinoma)	Projekto vykdytojo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Įgyvendinimo terminai (metais)		Bendra projekto vertė, eurais		
					pradžia	pabaiga	Iš viso	Iš jų: savivaldybės biudžeto lėšos	Iš jų: kiti šaltiniai
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
			agentūra, projekto partneris - Utenos šeimos ir vaiko gerovės centras						
-	08-02-03	07-003-P-0001	Projekto vykdytoja - Europos socialinio fondo agentūra, projekto partneris - Utenos rajono socialinių paslaugų centras	Integralios pagalbos teikimas ir plėtra Lietuvos savivaldybėse	2022	2026	390 000,00		390 000,00
-	08-02-05		Europos socialinio fondo agentūra, Utenos rajono savivaldybės administracija, partneris -Utenos šeimos ir vaiko gerovės centras	Jaunuolių palydėjimas į savarankišką gyvenimą	2024	2027	520 761,75		520 761,75
LT029-02-01-02 „Rūšiuojamojo atliekų surinkimo skatinimas“	03-01-01		Utenos rajono savivaldybės administracija, partneris - UAB Utenos komunalininkas	Komunalinių atliekų surinkimo plėtra Utenos rajono savivaldybėje	2025	2027	334 542,54	50 181,39	284 361,15
			Utenos rajono savivaldybės administracija	Didelių gabaritų atliekų saugojimo aikštelės įrengimas Utenos rajone	2026	2027	611 970,15	91 795,53	520 174,62

Regiono plėtros plano pažangos priemonės pavadinimas	Savivaldybės strateginio plėtros plano priemonės kodas	Projekto numeris (jei žinoma)	Projekto vykdytojo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Įgyvendinimo terminai (metais)		Bendra projekto vertė, eurai		
					pradžia	pabaiga	Iš viso	Iš jų: savivaldybės biudžeto lėšos	Iš jų: kiti šaltiniai
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
LT029-02-01-03 „Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumo didinimas“	03-02-01		UAB „Utenos vandenys“	Kuktiškių mstl. centralizuotų vandentiekio tinklų plėtra	2024	2026	122 219,68	61 109,84	61 109,84
LT029-02-02-01 „Darnaus judumo skatinimas regiono miestuose“	04-04-01		Utenos rajono savivaldybės administracija	Bevariklio transporto infrastruktūros plėtra rytinėje Utenos miesto dalyje	2025	2027	2 261 480,00	339 222,00	1 922 258,00
	04-04-01		Utenos rajono savivaldybės administracija	Bevariklio transporto Utenos mieste infrastruktūros plėtra palei Klovinių tvenkinį	2026	2028	2 298 850,00	344 828,00	1 954 022,00
	04-04-01		Utenos rajono savivaldybės administracija	Bevariklio transporto infrastruktūros plėtra Aukštakalnio mikrorajone, Utenos mieste	2026	2028	693 200,00	103 980,00	589 220,00
	04-04-01		Utenos rajono savivaldybės administracija	Bevariklio transporto infrastruktūros plėtra šiaurinėje Utenos miesto dalyje	2025	2027	486 400,00	72 960,00	413 440,00
	04-04-01		Utenos rajono savivaldybės administracija	Bevariklio transporto infrastruktūros plėtra J. Basanavičiaus gatvėje, Utenos mieste	2026	2028	1 852 000,00	277 800,00	1 574 200,00
LT029-02-02-01 „Darnaus judumo skatinimas regiono miestuose“	04-04-01		Utenos rajono savivaldybės administracija	Bevariklio transporto infrastruktūros plėtra pietvakarinėje Utenos miesto dalyje	2026	2028	1 846 700,00	277 005,00	1 569 695,00

Regiono plėtros plano pažangos priemonės pavadinimas	Savivaldybės strateginio plėtros plano priemonės kodas	Projekto numeris (jei žinoma)	Projekto vykdytojo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Įgyvendinimo terminai (metais)		Bendra projekto vertė, eurai		
					pradžia	pabaiga	Iš viso	Iš jų: savivaldybės biudžeto lėšos	Iš jų: kiti šaltiniai
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	04-04-01		Utenos rajono savivaldybės administracija	E-bilieto ir keleivių informavimo sistemos diegimas Utenos miesto viešajame transporte	2024	2025	410 421,00	61 564,00	348 857,00
	04-04-01		Utenos rajono savivaldybės administracija	Dviračių infrastruktūros Utenos mieste kūrimas	2025	2028	838 630,00	125 795,00	712 835,00
LT029-01-01-03 „Visuomenės sveikatos paslaugų prieinamumo gerinimas Utenos regione“	07-02-01		Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras, partnerės – Utenos rajono ir Molėtų rajono savivaldybių administracijos	Sveika gyvensena - visuomenės sveikatos pagrindas	2025	2029	487 907,16	73 186,09	414 721,07
-	07-01-01	09-010-P-0009	Projekto vykdytoja – Utenos rajono savivaldybės administracija, Projekto partneriai – VšĮ Šv. Klaros palaikomojo gydymo ir slaugos ligoninė ir VšĮ Utenos pirminės sveikatos priežiūros centras	Ambulatorinės slaugos paslaugų namuose paslaugas teikiančios mobilios komandos aprūpinimas įranga ir transporto priemone bei paliatyviosios pagalbos dienos centro įkūrimas Utenos rajono savivaldybėje	2024	2025	726 152,18	35 017,45	691 134,73

Regiono plėtros plano pažangos priemonės pavadinimas	Savivaldybės strateginio plėtros plano priemonės kodas	Projekto numeris (jei žinoma)	Projekto vykdytojo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Įgyvendinimo terminai (metais)		Bendra projekto vertė, eurai		
					pradžia	pabaiga	Iš viso	Iš jų: savivaldybės biudžeto lėšos	Iš jų: kiti šaltiniai
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
-	07-01-02		Utenos rajono savivaldybės administracija, Projekto partneriai – VšĮ Utenos ligoninė ir VšĮ Utenos pirminės sveikatos priežiūros centras	Sveikatos centro sveikatos priežiūros paslaugoms teikti reikiamos infrastruktūros modernizavimas Utenos rajono savivaldybėje	2024	2026	1 814 046,99		1 814 046,99
-	07-01-02		Utenos rajono savivaldybės administracija, Projekto partneriai – VšĮ Utenos ligoninė ir VšĮ Utenos pirminės sveikatos priežiūros centras	Sveikatos centro veiklos modelio diegimas Utenos rajono savivaldybėje	2025	2027	622 035,79		622 035,79
-	07-01-02		Utenos rajono savivaldybės administracija, Projekto partneriai – VšĮ Utenos ligoninė ir VšĮ Utenos pirminės sveikatos priežiūros centras	Sveikatos specialistų rengimas, pritraukimas Utenos rajono savivaldybėje.	2025	2029	383 776,90		383 776,90

Regiono plėtros plano pažangos priemonės pavadinimas	Savivaldybės strateginio plėtros plano priemonės kodas	Projekto numeris (jei žinoma)	Projekto vykdytojo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Įgyvendinimo terminai (metais)		Bendra projekto vertė, eurais		
					pradžia	pabaiga	Iš viso	Iš jų: savivaldybės biudžeto lėšos	Iš jų: kiti šaltiniai
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
LT029-03-01-01 „Utenos miesto patrauklumo didinimas, skatinant investicijas ir kuriant sveiką, jaukią ir tvarią aplinką“	02-01-01		Utenos rajono savivaldybės administracija	Teritorijos patrauklumo investicijoms didinimas ir viešosios infrastruktūros plėtra (Ribnikų g. 4, Utena)	2025	2028	807 896,50	121 184,48	686 712,02
	02-01-01		Utenos rajono savivaldybės administracija	Teritorijos patrauklumo investicijoms didinimas ir viešosios infrastruktūros plėtra (Aukštaičių g. 16, Utena)	2025	2028	161 530,00	24 229,50	137 300,50
	02-01-01		Utenos rajono savivaldybės administracija	Teritorijų patrauklumo investicijoms didinimas ir viešosios infrastruktūros plėtra (Pramonės g. 20, Utena. ir Pramonės g. 24, Utena)	2025	2028	258 044,90	38 706,74	219 338,16
	04-01-01		Utenos rajono savivaldybės administracija	Utenos miesto senojo parko atgaivinimas ir pritaikymas bendruomenės poreikiams	2026	2029	917 798,00	137 669,70	780 128,30
	04-01-01		Utenos rajono savivaldybės administracija	Teritorijos tarp Dauniškio gimnazijos ir Dauniškio parko ir „Gandrelio“ atgaivinimas ir pritaikymas bendruomenės veiklai	2025	2027	550 000,00	82 500,00	467 500,00
	04-01-01		Utenos rajono savivaldybės administracija	Teritorijos tarp Krašuvos parko, „Saulės“ gimnazijos ir Utenos dvaro atgaivinimas ir pritaikymas atviram gamtos centrui	2025	2027	650 000,00	97 500,00	552 500,00

Regiono plėtros plano pažangos priemonės pavadinimas	Savivaldybės strateginio plėtros plano priemonės kodas	Projekto numeris (jei žinoma)	Projekto vykdytojo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Įgyvendinimo terminai (metais)		Bendra projekto vertė, eurais		
					pradžia	pabaiga	Iš viso	Iš jų: savivaldybės biudžeto lėšos	Iš jų: kiti šaltiniai
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	04-01-01		Utenos rajono savivaldybės administracija	Vyžuonos parko teritorijos dalies ir Utenos daugiafunkcio sporto centro prieigų atgaivinimas ir pritaikymas bendruomenės veiklai	2025	2028	2 675 907,66	401 386,15	2 274 521,51
	04-01-01		Utenos rajono savivaldybės administracija	Smėlynės parko ir prieigų atgaivinimas bei pritaikymas bendruomenės poreikiams	2026	2028	2 300 000,00	345 000,00	1 955 000,00
	04-01-02		Utenos rajono savivaldybės administracija	Tankiai apgyvendintos urbanizuotos Vyturių gyvenamųjų daugiabučių namų teritorijos dalies atgaivinimas, žalinimas ir funkcionalumo didinimas	2025	2028	3 000 000,00	450 000,00	2 550 000,00
	04-01-02		Utenos rajono savivaldybės administracija	Tankiai apgyvendintos urbanizuotos Aukštakalnio gyvenamųjų daugiabučių namų teritorijos dalies atgaivinimas, žalinimas ir funkcionalumo didinimas	2026	2029	3 200 000,00	480 000,00	2 720 000,00
	04-01-02		Utenos rajono savivaldybės administracija Utenos rajono savivaldybės administracija	Tankiai apgyvendintos urbanizuotos Statybininkų gyvenamųjų daugiabučių namų teritorijos dalies atgaivinimas, žalinimas ir funkcionalumo didinimas	2026	2029	2 500 293,54	375 044,03	2 125 249,51
	05-03-01		Utenos rajono savivaldybės administracija	Utenos daugiafunkcio sporto centro plaukimo baseino rekonstrukcija ir	2025	2028	3 550 000,00	1 775 000,00	1 775 000,00

Regiono plėtros plano pažangos priemonės pavadinimas	Savivaldybės strateginio plėtros plano priemonės kodas	Projekto numeris (jei žinoma)	Projekto vykdytojo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Įgyvendinimo terminai (metais)		Bendra projekto vertė, eurai		
					pradžia	pabaiga	Iš viso	Iš jų: savivaldybės biudžeto lėšos	Iš jų: kiti šaltiniai
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
				visuomenės sveikatos paslaugų prieinamumo didinimas					
LT029-03-02-02 „Funkcinės zonos Anykščių, Molėtų ir Utenos rajonų savivaldybėse (Ežerų Lietuva) investicinės aplinkos, viešųjų paslaugų prieinamumo ir ekonominio augimo išnaudojant turizmo potencialą skatinimas“	07-02-01		Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras Partneris -Utenos rajono savivaldybės administracija	Visuomenės sveikatos prevencijos paslaugų prieinamumo funkcinės zonos savivaldybėse gerinimas	2025	2027	90 000,00	13 500,00	76 500,00
	06-02-01		Utenos rajono savivaldybės administracija, partneris - VšĮ Utenos TIC	Infocentro „Vartai į Aukštaitijos nacionalinį parką“ sukūrimas	2026	2028	860 000,00	129 000,00	731 000,00
	06-03-01		Utenos rajono savivaldybės administracija, partneris - Utenos rajono Sudeikių daugiafunkcis centras	Viešosios turizmo infrastruktūros prie Alaušo ežero plėtra	2025	2027	544 763,84	81 714,58	463 049,26
	06-03-01		Utenos rajono savivaldybės administracija	Viešosios turizmo infrastruktūros pritaikymas lankymui Utenos rajono savivaldybėje (I etapas)	2025	2027	460 000,00	69 000,00	391 000,00
	06-03-01		Utenos rajono savivaldybės administracija	Viešosios turizmo infrastruktūros pritaikymas lankymui Utenos rajono savivaldybėje (II etapas)	2026	2029	540 000,00	49 000,00	491 000,00

Regiono plėtros plano pažangos priemonės pavadinimas	Savivaldybės strateginio plėtros plano priemonės kodas	Projekto numeris (jei žinoma)	Projekto vykdytojo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Įgyvendinimo terminai (metais)		Bendra projekto vertė, eurais		
					pradžia	pabaiga	Iš viso	Iš jų: savivaldybės biudžeto lėšos	Iš jų: kiti šaltiniai
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	06-02-01		Vykdytojas - VšĮ Molėtų TVIC, partneriai - VšĮ Utenos TIC, VšĮ Anykščių TVIC	Viešųjų turizmo paslaugų efektyvinimas funkcinės zonos Ežerų Lietuva savivaldybėse	2024	2029	400 000,00	60 000,00	340 000,00
-	04-02-01	UTEN - LEAD ER-6B-I-24-1-2023	Utenos rajono savivaldybės administracija	Viešojo naudojimo poilsio ir laisvalaikio infrastruktūros sutvarkymas prie Tauragno ežero bei pritaikymas vietos bendruomenės poreikiams	2024	2025	59 000,00	20 000,00	39 000,00
	06-02-02		Projekto vykdytoja - Utenos rajono savivaldybės administracija, partnerės – organizacijos iš Latvijos	Gastro tourism promotion in Latvia and Lithuania by synergizing tradition and technologies" ("Gastro turizmo skatinimas Latvijoje ir Lietuvoje, derinant tradicijas ir technologijas") pagal Interreg V-A Latvia-Lithuania 2021-2027 programą	2025	2027	442 938,11	88 587,62	354 350,49
	01-01-02		Projekto vykdytojas - Camaro Municipal de Vourela, partneriai- Utenos rajono savivaldybės administracija ir	Rural Alliance for Greater Democratic Participation" ("Kaimo aljansas už didesnę demokratinę dalyvavimą")	2025	2027	40 000,00		40 000,00

Regiono plėtros plano pažangos priemonės pavadinimas	Savivaldybės strateginio plėtros plano priemonės kodas	Projekto numeris (jei žinoma)	Projekto vykdytojo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Įgyvendinimo terminai (metais)		Bendra projekto vertė, eurais		
					pradžia	pabaiga	Iš viso	Iš jų: savivaldybės biudžeto lėšos	Iš jų: kiti šaltiniai
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
			kitos organizacijos iš Europos Sąjungos						
-	01-01-01		Projekto vykdytojas- VšĮ Inovacijų agentūra, projekto partneris- Utenos rajono savivaldybės administracija	Viešųjų erdvių priežiūros darbų valdymo skaitmeninis modelis	2024	2025	115 086,25	23 017,25	92 069,00
-	03-02-10	-	Utenos rajono savivaldybės administracija	Priedangų įrengimas stiprinant jų atsparumą	2025	2030	800 000,00		800 000,00
-	08-02-06	PMIF-2.01-V-01-02	Utenos rajono savivaldybės administracija	Užsienio kilmės Lietuvos gyventojų integracijos procesų koordinavimo plėtra Lietuvos Respublikos savivaldybėse	2025	2028	105 600,00		105 600,00

VIII SKYRIUS PLANO ĮGYVENDINIMO IR STEBĖSENOS NUOSTATOS

1. Savivaldybės strateginio plėtros plano įgyvendinimas

1.1. Strateginis plėtros planas rengiamas, koreguojamas ir įgyvendinamas Utenos rajono savivaldybės tarybos patvirtinto Strateginio planavimo Utenos rajono savivaldybėje organizavimo apraše nustatyta tvarka.

1.2. Strateginio plėtros plano tikslai, uždaviniai bei priemonės integruojamos į kasmet rengiamus Utenos rajono savivaldybės trejų metų strateginius veiklos planus, įgyvendinimui skiriamas finansavimas iš Utenos rajono savivaldybės biudžeto lėšų ir kitų šaltinių.

2. Savivaldybės strateginio plėtros plano koregavimas

2.1. URSSPP vizija ir plėtros tikslai peržiūrimi ir keičiami tik iš esmės keičiant dokumentą, URSSPP plėtros uždaviniai, priemonės, stebėsenos rodikliai gali būti atnaujinami kas metus.

2.2. Pasiūlymus dėl URSSP pakeitimų gali teikti Savivaldybės tarybos nariai, Savivaldybės administracijos struktūrinių padalinių vadovai, kiti suinteresuoti juridiniai bei fiziniai asmenys.

2.3. Pasiūlymai dėl URSSP pakeitimų pateikiami Savivaldybės merui.

2.4. Savivaldybės administracijos Strateginio planavimo ir investicijų skyrius organizuoja ir koordinuoja pasiūlymų dėl URSSPP pakeitimų susistemimą ir svarstymą dalyvaujant Savivaldybės merui, vicemerams, Savivaldybės administracijos direktoriui bei Savivaldybės administracijos struktūrinių padalinių vadovams (pagal kompetenciją).

2.5. Įvertinus gautus pasiūlymus dėl URSSPP ir nutarus inicijuoti URSSPP pakeitimą, Strateginio planavimo ir investicijų skyrius rengia tarybos sprendimo projektą dėl URSSPP pakeitimo.

2.6. Pakoreguotas URSSPP skelbiamas savivaldybės interneto svetainėje, skiltyje „Planavimo dokumentai“.

Savivaldybės strateginio plėtros plano įgyvendinimo stebėseną

1. URSSPP įgyvendinimo ataskaita rengiama ne rečiau kaip kas trejus metus ir teikiama Savivaldybės tarybai tvirtinti.

2. URSSPP ataskaitos rengimas:

2.1. URSSPP ataskaitos rengimas inicijuojamas mero potvarkiu.

2.2. Strateginio planavimo ir investicijų skyrius surenka duomenis iš Savivaldybės administracijos padalinių, savivaldybės įmonių ir įstaigų, socialinių ir ekonominių partnerių ir parengia URSSPP įgyvendinimo ataskaitos projektą.

2.3. URSSPP įgyvendinimo ataskaitos projektas apsvarstomas dalyvaujant Savivaldybės merui, vicemerams, Savivaldybės administracijos direktoriui bei Savivaldybės administracijos struktūrinių padalinių vadovams, socialiniams ir ekonominiams partneriams.

2.4. URSSPP ataskaita tvirtinama Savivaldybės tarybos sprendimu.

2.6. URSSPP ataskaita skelbiama savivaldybės interneto svetainėje.